

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ג' בניסן התשנ"ד (15 במרס 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:05

תוכן העניינים

הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

הצעות לסדר-היום

מותם של מחוסרי בית

הצעה לסדר-היום

מקרי רצח על רקע אלימות במשפחה

שאלות בעל-פה

ריגול רוסי במודיעין הישראלי

שאלות ותשובות

הענקת מלגות למדענים עולים

העברת נשק מידי מבוקשים שהסגירו עצמם לידי מחבלים אחרים

הפרטת תעשיות ביטחוניות

מעמד של "אורח קבוע" לבני זוג בגדה המערבית ובעזה

קיצור השירות בצה"ל

מותו של אחמד אל-כורדי מאש כוחות צה"ל

העברת מידע לצה"ל על-אודות סטודנטים

הסעות לחיילים המשרתים באזורים מסוכנים

הסעות למשרתים במפקדת פיקוד המרכז

תפיסת מקרקעין באזור חבל-עזה

תביעות נזיקין של תושבי השטחים שנפגעו באינתיפאדה

נסיעות מרובות של בכירים בצה"ל

סירוב חיילי או"ם להושיט עזרה לחיילי צה"ל

מעצר כתב בעת סיקור טקס הכנסת ספר התורה בשכם

שיקום חיל שנפצע בדרום-לבנון

כניסת תושבים לא-מורשים מעזה לישראל

השלכת חומרים מסוכנים בשולי כביש-גהה

אי-קיום נוהלי בטיחות בבסיס צאלים

האזנות סתר לאזרחים ישראלים ביש"ע

מענק שחרור לחיילות

חבלות בגדר המערכת ברצועת-עזה

שיקום חייל שנפצע בדרום-לבנון

תלונות בדבר התעללות מפקדים בחיילי נח"ל

צנזורה על דברי דואר

צורכי הביטחון של היישוב צופים

היעדרות סמלים של חטיבת "גולני" מיחידתם

קיצוץ בדמי הבראה של נכי רדיפות הנאצים

הפרטת "תנובה"
שינוי בזכויות נכי ניידות
חילופי מנכ"ל חברת קצא"א
ביטול הנחה לסטודנטים בדמי הביטוח הלאומי
המשך העסקת יועץ שר התחבורה
העלאת הארנונה
השלכות הסכם נפט"א על היצוא לארצות-הברית
השתתפות חברות ישראליות בפרויקטים בשטחים
צמצום הגירעון בחברת "אבנר"
ביטוח נזקי מלחמה
פטור מהגשת דוח שנתי למס הכנסה
סכום הזכייה בפיס ובטוטו
ביטול מס רכוש או הוזלתו
מימון שיפוצם של קברים שניזוקו בפעילות חבלנית
תקציב המדינה לאוניברסיטאות ולמוזיאונים
תקציב המדינה לתיאטראות ולספורט
תקציב המדינה לישיבות, לבתי-כנסת ולבתי-עלמין
ביטול הפטור ממע"מ על סיגריות באילת
עדכון סעיף תקציבי בחוק הסיעוד
העברת כספים ישירה מן הממשלה לחברת "מקורות"
שאליות בעל-פה
מפקד תנועות הנוער בישראל
שאליות ותשובות
העברת תלמידה למסגרת החינוך המיוחד בניגוד לרצונה
צפיפות במוסד לילדים הסובלים מפיגור שכלי
הכאת תלמיד על-ידי מנהל בית-ספר
הקצאת תקציב לתלמידים עולים באשדוד
תקינות מערכות החימום בבתי-ספר בחיפה
ליקויים בשמירה על גני-ילדים במבשרת-ציון
הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2)
(אימות ביד נטריון), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
הצעה לסדר-היום
הימין – סכנה לישראל
הצעות לסדר-היום מעצרים מינהליים נגד אנשים שאין נגדם אישומים מוצקים
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה
לדין-וחשבון מס' 43 של מבקר המדינה ה"ר ס' טריף:
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19)
(התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג–1993
(קריאה ראשונה)
הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 21), התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
הצעת חוק מכוני כושר (רישוי ופיקוח), התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)
הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוץ),
התשנ"ד–1994
(קריאה ראשונה)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד–1994
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שלישי, ג' בניסן התשנ"ד, 15 במרס 1994. אני מתנצל על האיחור, בנסיבות שלא היו נמנעות.

אנחנו מתחילים בסדר-היום. חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בשאלות בעל-פה. השואל איננו בבניין.

נתחיל בשאלות רגילות. השאלות הרגילות עדיין לא מודפסות. אם כך, מדוע זה מופיע פה?

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. תציג את החוק שרת העבודה והרווחה. היינו אמורים לפתוח בשאלות בעל-פה, אלא שחבר הכנסת הירשזון איננו. אני מתנצל בפני סגן שר הביטחון.

גברתי השרה, הבמה שלך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להעלות בפניכם בקריאה ראשונה תיקוני חוק המיועדים לצמצום ממדי העוני בישראל.

כזכור, הציג המוסד לביטוח לאומי בנובמבר 1993 את הממצאים לגבי ממדי העוני והתחלקות ההכנסות במשק לשנת 1992. הממצאים הצביעו בצורה חד-משמעית על התגברות ממדי העוני והעמקת הפערים הכלכליים בחברה הישראלית. לא אלאה אתכם בפירוט הממצאים שהועלו ונדונו בהרחבה מעל במה זו בהזדמנויות רבות. אציג בקצרה רק את המגמות העיקריות.

תחולת העוני בקרב המשפחות בישראל עלתה מ-14.9% בשנת 1991 ל-16.4% ב-1992. מספר המשפחות העניות עלה מ-152,000 לכ-174,000, ובהן כ-616,000 נפשות, שמתוכם כ-262,000 ילדים.

שכיחות העוני גבוהה במיוחד בקרב הקשישים, בקרב משפחות עם ילדים ובקרב מובטלים.

רבותי חברי הכנסת, ממצאים מדאיגים אלה הביאו אולי לכלל החלטה, כי השנה לא נסתפק עוד בדיווח על ממדי העוני אלא נעשה מאמצים גם להציע תוכנית מעשית, שתקל את מצוקתן של קבוצות האוכלוסייה החלשות ותצמצם את ממדי העוני בישראל.

התוכנית שהגשתי לממשלה כבר בדצמבר 1993 נועדה לערוך שינויים משמעותיים בפריסת תשלומי גמלאות הביטוח הלאומי בין קבוצות האוכלוסייה השונות, כך שנתח גדול יותר מהתשלומים יועבר לאוכלוסיות החלשות ביותר, גם אם תהיה בכך פגיעה שולית בהיקף התשלומים המועברים לקבוצות האוכלוסייה המבוססות יותר.

בכך תושג חלוקה צודקת יותר של תשלומי קצבאות הביטוח הלאומי, בלי להגדיל בצורה משמעותית את הנטל על התקציב הלאומי.

התוכנית המקורית שהגשתי לאישור הממשלה ואשר אושרה על-ידה בינואר 1994 אמורה היתה לחלץ ממעגל העוני כ-55,000 משפחות, בעלות כוללת של כ-410 מיליון שקל במחירי דצמבר 1993. מקורות המימון אמורים היו להינתן מתוך מערכת תשלומי ההעברה והגבייה של הביטוח הלאומי.

לאחר שנבחנו מחדש כל מרכיבי התוכנית, הן מצד הגדלת הקצבאות והן מצד מקורות המימון, גובשה יחד עם משרד האוצר תוכנית מוסכמת המצומצמת במעט בהשוואה לתוכנית המקורית.

התוכנית המוסכמת, שאת מרכיביה אפרט בהמשך, תחלץ ממעגל העוני כ-46,400 משפחות, בעלות כוללת של כ-335 מיליון שקל – –

היו"ר ש' וייס:

רשימת המתדיינים בחוק זה סגורה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

– – לשנה. אוצר המדינה ישתתף במימון התוכנית בסכום של כ-80 מיליון שקלים בשנה.

התוכנית המוסכמת, אדוני היושב-ראש, שאני מקווה ומאמינה שתזכה לתמיכת חברי הבית, כוללת את הצעדים הבאים:

א. זכאים בגיל 46 ומעלה, שמקבלים כיום גמלה להבטחת הכנסה בשיעור הרגיל, יקבלו את השיעור המוגדל של הגמלה.

רמת הגמלה בשיעור הרגיל, גם בתוספת קצבאות הילדים, נמוכה מקו העוני. נוכח מצב האבטלה במשק קלושים סיכוייהם של המבוגרים חסרי התעסוקה להשתלב מחדש בשוק העבודה, ושהייתם במערכת הבטחת הכנסה עלולה להיות ממושכת.

לפיכך, אני מציעה במסגרת התוכנית להעניק לקבוצה זו גמלה בשיעור המוגדל גם בשנתיים הראשונות לשהותה במערכת. משפחות אלה, שמספרן עומד על כ-9,000, תקבלנה תוספת של כ-25% לגמלה, שהיא כ-240 שקלים בחודש בממוצע. צעד זה יביא להגדלת הכנסתן של כ-5,700 משפחות והעלאתן אל מעבר לקו העוני.

ב. הגדלת קצבאות הזיקנה והשאירים לאלה הזכאים להשלמת הכנסה, בשיעור של 3.6%, כפיצוי על השחיקה ברמתן היחסית לשכר הממוצע במשק.

השחיקה בקצבאות הזיקנה והשאירים היתה אחד הגורמים לגידול המשמעותי בתחולת העוני בקרב קשישים. לאור זאת, אני מציעה לתקן את השחיקה על-ידי מתן פיצוי מיוחד וקבוע. תוספת ההכנסה נובעת מהפיצוי בלבד והיא צנועה, לצערי, יחסית, אך יש בה כדי לחלץ ממעגל העוני כ-11,000 קשישים שהכנסתם נמוכה אך במעט מקו העוני.

צעדים אלה יעניקו לקשישים ולשאירים ללא ילדים תוספת חודשית על הכנסתם בסכום של 32 עד 48 שקלים.

ג. הגדלת התוספת המשולמת בעד ילד ראשון וילד שני במסגרת מערכות הגמלאות לאוכלוסיות מעוטות הכנסה: נכות, הבטחת הכנסה, מזונות, זיקנה ושאירים.

מוצע להגדיל את התוספת בעד כל אחד משני הילדים הראשונים לכדי 10% מהשכר הממוצע במשק, במקום 5% או 7.5% היום. צעד זה יביא לצמצום מספר המשפחות העניות בכ-25,200. מקבלי קצבאות נכות עם ילד אחד יזכו לתוספת של 177 שקלים בחודש, ואלה עם שני ילדים ויותר יזכו לתוספת של 354 שקלים בחודש. אלמנות המקבלות קצבת שאירים, אשר נהנות גם מהפיצוי המיוחד של 3.6% וגם מהתוספת עבור הילדים, תקבלנה תוספת של 139 שקלים לחודש אם יש להן ילד אחד, ו-240 שקלים לחודש אם יש להן שני ילדים ויותר. הורים יחידים, לפי הגדרת חוק משפחות חד-הוריות, שיש להם שני ילדים, יקבלו תוספת של 177 שקלים בחודש.

ברצוני להדגיש, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, שהגדלת הקצבאות למשפחות חד-הוריות הינה נדבך נוסף במדיניות לשיפור מצבן הכלכלי של משפחות אלו, שראשיתה בחוק משפחות חד-הוריות, שאותו יזמתי והעברתי עוד בהיותי יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה בכנסת.

נוכח הצמצום בתוכנית, זוגות עם ילדים המצויים במערכת הבטחת הכנסה לא יקבלו תוספת עבור ילדים במסגרת הגמלה, אולם יפוצו בגין השחיקה בנקודת קצבה, כפי שאפרט בהמשך.

המימון, אדוני היושב-ראש, לשלושת צעדי המדיניות שמניתי עד כה, יבוא על-פי התוכנית המוסכמת ממקורות הביטוח הלאומי ומהשתתפות האוצר. ראשית, מוצע לבטל את הזכאות לגמלה להבטחת הכנסה ליחידים בגיל 18-20, למעט אלה הסובלים ממגבלות רפואיות ותפקודיות חמורות.

שנית, מוצע לחייב מובטלים עד גיל 35 לקבל כל עבודה, גם אם השכר בצדה נמוך מגובה דמי האבטלה המגיעים להם. אולם, אלה שיהיו מוכנים לקבל כל עבודה יהיו זכאים כפיצוי למענק בגובה ההפרש שבין השכר המשולם להם במקום העבודה החדש לבין 75% משכרם ערב האבטלה. המענק יינתן במלואו אם עבדו שישה חודשים לפחות, ובאופן חלקי אם עבדו שלושה חודשים לפחות.

שלישית, מוצע להשוות את ערך נקודת קצבה לערך נקודת זיכוי במס הכנסה, כפי שהיה נהוג עד ינואר 1993. כלומר, ערכה של נקודת קצבה יישחק ב-6 שקלים בחודש. במטרה שלא לפגוע במשפחות עם ארבעה ילדים ויותר ובמשפחות עם ילדים שלא נהנות במסגרת תוכנית זו מתוספת עבור ילדים, יינתן פיצוי על-ידי הגדלת הקצבאות למשפחות מרובות ילדים והגדלת התוספת בגין ילדים במערכת הבטחת הכנסה. משפחות עם ארבעה ילדים יקבלו פיצוי בגובה 34 שקלים, עם חמישה ילדים – 51 שקלים, ועם שישה ילדים ויותר – 79 שקלים. משפחות דו-הוריות המקבלות הבטחת הכנסה יקבלו פיצוי בגובה 35 שקלים אם יש להן ילד אחד, ובגובה 70 שקלים אם יש להן שני ילדים ויותר.

רבותי חברי הכנסת, במסגרת התוכנית כלולה גם הצעה לרפורמה במערך גביית דמי הביטוח הלאומי. רפורמה זו היא חלק בלתי נפרד ממדיניות הממשלה לבחון מחדש את התחלקות תשלומי דמי הביטוח בין המבוטחים השכירים, במטרה להביא לחלוקה צודקת יותר של הנטל ולהקל בכך על שכירים עם שכר נמוך.

ההצעה כוללת העלאה של תקרת ההכנסה החייבת בדמי ביטוח לשכירים משלוש פעמים השכר הממוצע לארבע פעמים שלו, כנהוג אצל העצמאים, והכללת מרכיבי שכר החייבים במס הכנסה אך פטורים כיום מתשלום דמי ביטוח, בהכנסה החייבת בדמי ביטוח. מדובר במרכיבי הכנסה כגון החזקת רכב, דמי הבראה, ביגוד וטלפון. כל תוספת הגבייה הנובעת משני צעדים אלה תופנה למתן הקלה בשיעור דמי הביטוח לאוכלוסיית השכירים, באמצעות הנהגת שיעור מופחת על חלק השכר השווה למחצית השכר הממוצע במשק. כלומר, על שכר שמגיע עד לרמה של כ-1,770 שקלים, ישלם השכיר מחצית דמי ביטוח בשיעור של 2.67%, ועל חלק השכר שמעל 1,770 שקלים לחודש, ישלם השכיר דמי ביטוח בשיעור המלא של 5.35%.

השינויים המוצעים, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, בגביית דמי הביטוח, יפחיתו את תשלום דמי הביטוח לשכירים שהכנסתם מגעת עד פעמיים השכר הממוצע במשק, כ-7,090 שקלים בחודש. ההפחתה תבוא לידי ביטוי בעיקר לגבי שכירים בעלי שכר נמוך. שכירים שהכנסתם שווה למחצית השכר הממוצע במשק ישלמו דמי ביטוח בסכום הנמוך בכ-35 עד 40 שקלים לחודש ממה שהם משלמים כיום. נטל תשלום דמי הביטוח יגדל רק לשכירים שהכנסתם עולה על פעמיים השכר הממוצע, כ-7,090 שקלים בחודש. חשיבותם של השינויים המוצעים במערך דמי הביטוח מקבלת משנה תוקף על רקע הרפורמה במס הכנסה שנכנסה לתוקף בראשית 1994 ותבוצע במהלך השנים 1994-1995.

הרפורמה מיטיבה עם בעלי הכנסה בינונית וגבוהה, אך בעלי שכר נמוך, המצויים בשלושת העשירונים התחתונים של התפלגות השכר במשק, לא נהנים כלל, אולם אלה הם העשירונים שיהנו בעיקר מהפחתת דמי הביטוח הלאומי. במסגרת רפורמה זו תחולצנה מהעוני כ-4,500 משפחות

שכירים. בראייה כוללת של מדיניות הממשלה בתחום המסים, יש לראות את השינויים המוצעים במערך דמי הביטוח הלאומי כצעדים הבאים לטפל בנקודות החולשה של הרפורמה במס הכנסה ובאים להגדיל את הפרוגרסיביות שבהתחלקות המסים.

רבותי חברי הכנסת, הממשלה רואה את התוכנית כמקשה אחת. המקורות המוצעים למימון התוכנית, שנמצאו בתוך מערכת הביטוח הלאומי ובהשתתפות האוצר, אינם פוגעים בהכנסת המשפחות החלשות באוכלוסייה. הצעדים המוצעים להגדלת הקצבאות למשפחות מעוטות הכנסה ולהגדלת הפרוגרסיביות במערך דמי הביטוח הלאומי הם רק שלב אחד במלחמה בעוני. אני מקווה שהממשלה תנקוט צעדים משלימים בתחומי החינוך, השיכון והבריאות, במטרה להשיג שיפור ניכר ברמת החיים של האוכלוסיות החלשות.

אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, לאשר את התוכנית המוצעת כאן על-ידי לפרטיה ולהעביר את תיקוני החוק המוצעים לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתם לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרת העבודה והרווחה.

שלוש דקות לכל מתדיין. הראשון – חבר הכנסת יורם לס. נא להקפיד על הזמן. יש לנו היום סדר-יום רצוף עד מחר. אם אפשר קצת להצטמצם, אני גם מודה.

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת שלוש דקות – שלוש הערות. ההערה הראשונה, עוני זה לא רק חוסר בכסף. עוני זה גם אנשים שלא יודעים שום דבר, אנשים שלא יודעים למצות את הזכויות שלהם, אנשים ללא ידע וללא חינוך. ואחת התשובות לבעיית העוני היא חינוך, הפצת מידע ומיצוי הזכויות.

הערה שנייה. היום עוני מוגדר על-פי ההכנסות, ואחת ההגדרות הפשוטות אומרת, שעני הוא אדם שהכנסתו היא מחצית מההכנסה החציונית במשק. לפי הגדרה זו, אדוני היושב-ראש, תמיד יהיו עניים. אפילו אם נגלה פה נפט וכולם ייסעו פה ב"רולס רויס", מספר העניים לא יקטן, כי ההגדרה היא סטטיסטית, ואם מחצית מההכנסה החציונית זה עוני, אז כשההכנסה החציונית מוכפלת ומשולשת, מספר העניים על-פי חוקי הסטטיסטיקה יישאר אותו דבר.

הייתי מציע לעשות רביזיה בעניין הזה לא רק מההיבט הסטטיסטי, אלא גם להגדיר את העני לא על-פי צד הכנסותיו, כי לא הולכים למכולת עם הכנסות, אלא להגדיר את העני על-פי צד הוצאותיו.

שהמוסד לביטוח לאומי יבנה סל הוצאות למשפחה, סל הוצאות שיהיה מינימלי, יוגדר, ועל-פי יוגדר המושג "עוני".

והנושא השלישי והאחרון – חלק מבעיית העוני הוא נושא הביטוח הרפואי. אנחנו ערב חקיקת חוק ביטוח רפואי ממלכתי, וגם לפי החוק הזה גמלאי עני, שהמוסד לביטוח לאומי מכיר בו כזקוק להשלמת הכנסה, ימשיך לשלם דמי ביטוח רפואי. יקוזזו ממנו 40 שקל מדי חודש, על-פי החוק. אילו היינו מצליחים לבטל את הסעיף הזה, באופן שגמלאי שנזקק להשלמת הכנסה, מוכר על-ידי הביטוח הלאומי – לא על-ידי מועצת הפועלים ולא על-ידי ההסתדרות, שאוהבים כל כך לתקוף אותה ואת כל העסקנים, אלא על-ידי המוסד לביטוח לאומי – אותו גמלאי לא ישלם אף לא אגורה עבור דמי הביטוח הרפואי; זה יוסיף לו 40 שקלים בחודש, וזה יכול להוציא אותו ממעגל העוני. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת לס.

חבר הכנסת רן כהן – איננו. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ – איננה. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת דוד מנע, שלוש דקות; אחריו – חבר הכנסת אבי יחזקאל.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפני כחצי שנה הופיעה שרת העבודה והרווחה ובתרועות גיל בישרה על התוכנית החדשה לצמצום ממדי העוני, תוכנית שכולה זריית חול בעיניים, ומגיעה לכנסת כתוכנית מדולדלת, פיקטיבית, זורעת אשליה, ותכליתה אפס מאופס. לא מלחמה ולא תוכנית, אלא אשליה.

מה באים להציע? אדוני היושב-ראש, באים לבטל גמלת הבטחת הכנסה לצעירים עד גיל 20. צעירים במדינת ישראל עד גיל 21 משרתים בדרך כלל בצבא. ומי הם אלו שמקבלים הבטחת הכנסה? מסכנים, נכים, אנשים שלא מגיעים לכדי פרנסה. להם רוצים לצמצם את קצבת הבטחת הכנסה, לאנשים האלה. וזה אחד המרכיבים החשובים בתוכנית הזאת לצמצום העוני.

מוצע פה גידול של 3.6% בקצבאות הזיקנה, כאשר המדד עלה מאז פורסמה התוכנית הזו בקרוב ל-5%, כך שההעלאה הזו כבר נשחקה.

אדוני היושב-ראש, מאז 1989 ועד סוף 1992 הצטברה שחיקה של 6.3% בערך הריאלי של קצבאות הזיקנה והשאירים הבסיסיות, ושל 11% בערך הריאלי של הכנסת המינימום המובטחת למעוטי היכולת. ובאים ומציעים פה דבר מסוים. מה גם שב-1 בינואר 1994 נכנסה לתוקפה רפורמה במס הכנסה, רפורמה שמעניקה תוספת נטו של כ-300 שקל לחודש לבעלי הכנסות גבוהות. מצד אחד

באים לשחוק את הקצבה לאוכלוסייה האחת, ומצד שני מעניקים 300 שקל נוספים לחודש לאוכלוסייה אחרת.

בתוכנית הזו אין שום פתרון לבעיית הקיטוב הכלכלי בישראל. ב-1992 התרחבו פערי ההכנסה. ב-1992 שני העשירונים העליונים קיבלו 40.6% מסך ההכנסות, ושני העשירונים התחתונים קיבלו 6.84%. אין בתוכנית הזאת ולו דבר אחד לצמצום קיטוב קיצוני וחמור זה. העניים נעשים עניים יותר, ועשירים נעשים עשירים יותר. וזה קורה בממשלה שדוגלת בשינוי סדרי העדיפויות החברתיים והלאומיים.

היו"ר ש' וייס:

אגב, זאת תזה מרקסיסטית, חבר הכנסת מנע. תביא את זה בחשבון בתור איש ימין.

דוד מנע (הליכוד):

כן, אני מביא את זה בחשבון. מה גם שנינו של טרועקי נעצר אתמול כחבר "כך".

יתר על כן, המימון לתוכנית המוגשת לפנינו להתמודדות עם העוני לא בא על-ידי הקצאת כספים נוספים וחדשים לנושא הזה, אלא על-ידי חלוקה מחדש של קצבאות המוסד לביטוח לאומי.

היו"ר ש' וייס:

אגב, הזמן שלך תם כהוגן. אז עוד חצי דקה ותסכם.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לפני חודשים מספר העליתי הצעת חוק להשלמת שכר למובטל המסרב לקבל עבודה ששכרה נמוך משכרו הקודם. איזו התנגדות הביעה אז שרת העבודה והרווחה לנושא הזה. והיום הכול כשר.

היו"ר ש' וייס:

נא לסיים.

דוד מנע (הליכוד):

משפט אחרון.

זו תוכנית שהגורמים המקצועיים במשרדים הייעודיים, לרבות משרד האוצר, לועגים לה, צוחקים ויודעים שהיא לא תתבצע ולא תתגשם. מרכיבים אלו מוצעים לכל שר עבודה ורווחה חדש שנכנס לתפקידו, ואחרי שהוא שוקל, מתייעץ ובורר בין הדברים, הוא מחליט שלא לאמץ. שרה אחת נפלה בפח ואימצה את עקרונות הסרק האלה.

אני קורא לכנסת להחזיר לשרה את הצעת החוק הפיקטיבית הזו ולהגיש לכנסת הצעת חוק אמיתית, כנה, ובעיקר בת-ביצוע לצמצום העוני בישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יש לי שאלה. גם כשרוצים לומר דברים נוקבים, מוכרחים להשתלח באנשים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הוא לא יכול אחרת.

היו"ר ש' וייס:

לא, זה אמור לגבי כולם. הוא לא היחיד. יש פה כמה חבר'ה. כל אחד על-פי סגנונו, אבל אני רציתי –

דוד מנע (הליכוד):

את המשתלחת הגדולה ביותר בכנסת הזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע, לא הערתי – – –

דוד מנע (הליכוד):

שלוש שנים השתלחת בי בדמגוגיה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע, לא, לא הערתי כלום.

דוד מנע (הליכוד):

השרה הצדקנית, המסכנה שמשתלחים בה. משתלחים בה, המסכנה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד מנע, לא, לא. זאת לא היתה כוונתי. רציתי קצת, אני יודע? זה לא הולך פה, מה לעשות? כל אחד על-פי סגנונו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני באמת כל כך מתרגשת שאני פשוט – – –

היו"ר ש' וייס:

גברתי השרה, בואי לזה. אני חשבתי קצת להרגיע, ואני רואה שרק גרמתי נזק.

חבר הכנסת אבי יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שפי. תשתדלו להצטמצם לשלוש דקות. יש לנו סדר-יום מאוד מאוד ארוך.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני חושב שצריך להודות על האמת ולהביט על חצי הכוס המלאה. עצם העובדה שהממשלה מניחה הצעת חוק שכותרתה: הצעת חוק לצמצום ממדי העוני; עצם העובדה שהממשלה הזאת אומרת לכנסת: אני צריכה חקיקה בסוגיה הזאת, קרי: אין

מדובר פה רק במדיניות, אלא אני רוצה סיוע שקשור בכנסת ישראל, אני רוצה גיבוי של הכנסת; עצם העובדה שהשרה הזו הצליחה להעביר לממשלה שלי, שבתחומים מסוימים, גם במאבק על צמצום ממדי העוני, היא בעייתית – צריך להביט על חצי הכוס המלאה, חבר הכנסת מנע. ואני חושב שמה שאתה עשית כאן גובל באמת בחוסר הגינות ציבורית.

אני מצטער, אדוני היושב-ראש, מי שקבע את צורת דיבורי מעכשיו הוא חבר הכנסת דוד מנע. חבר הכנסת דוד מנע עובד בצורה שיטתית נגד משרד העבודה והרווחה ושרת העבודה והרווחה. הוא מסתמך על נתונים ועל משתפי פעולה, במובן השלילי, שיש במשרד העבודה והרווחה, בודדים, חלקם לשעבר, שמלעיטים אותו, מזינים אותו בחומר שגוי, והוא עושה אותו קרדום לחפור בו.

לו היה חבר הכנסת מנע עולה לכאן נקי כפיים ובתום לב, ההגינות היתה מחייבת אותו לעמוד פה ולומר שיש מחצית כוס מלאה. הוא עצמו יודע, שמי שהוביל תהליך של מאות אלפי עניים במדינת ישראל – זו הממשלה שהיא היום באופוזיציה, קרי: ממשלת הליכוד. הוא עצמו יודע שהיום למכור את העוני, תשים לב, זו בעיה קשה, גם בציבור הישראלי. הציבור הישראלי הפך להיות יותר אינדיבידואליסטי, הוא דואג לעצמו. לך דבר היום על עניים במדינת ישראל, כאשר אנשים אוטמים את האוזניים. הם לא רוצים לשמוע, לא רוצים לראות. זה הפך להיות פולקלוריסטי.

אדם נפטר ממכת קור, זה סיפור בעיתון; אבל לא בגלל הסוגיה הזאת, חבר הכנסת דוד מנע, אלא בגלל הפיקנטריה, סליחה על הביטוי החריף. האמן לי, יש היום מפלגות, גם מאלו שבאופוזיציה, כמו למשל צומת, אנשים שטיפחו בעבר את "נערי רפול". אז מישהו תקף בשעתו את רפול על שעשה את זה? עד היום מדברים על המושג הזה.

אני בא ואומר, שלסוגיית המלחמה בעוני – אסור לך לעשות את מה שאתה עושה, דוד. אני מדבר אליך כאל חבר, לכן אני קורא לך דוד. יש כאן בעיה קשה מאוד, למה לא תשתף פעולה? אני לא מבין את העניין הזה. זה הופך אותנו אויבים זה כלפי זה באותה סוגיה.

בזמני פניתי אל ראש הממשלה, גברתי השרה, ואמרתי את מה שאת טענת ואת מה שטען חבר הכנסת מנע, שהבעיה היא לא רק העוני, אלא צמצום הפערים.

הצעתי לראש הממשלה היא להקים ועדה לצמצום הפערים החברתיים שאת, גברתי השרה, תעמדי בראשה. היא תתייחס, למשל, לנושא האוניברסליות. יש לנו בעיה עם הסוגיה הזאת.

לכן אני מציע לכל חלקי הבית להצביע בעד הצעת החוק הזאת. היא הצעת חוק נכונה, היא בכיוון הנכון. אחר כך אפשר יהיה להוסיף עליה כהנה וכהנה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יעקב שפי, שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יוסף ונונו.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אדבר פחות משלוש דקות.

המלחמה בעוני היא מלחמה קדושה. בכל הצעת חוק שתצמצם את ממדי העוני יש לתמוך בכל לב. בישראל חיות 174,000 משפחות מתחת לקו העוני, שהן 616,000 אזרחים, מהם 262,000 ילדים.

הצעת חוק זו באה לצמצם את ממדי העוני. יש הטוענים שההצעה לא מספקת. החוק יוריד את ממדי העוני ב-46,400 משפחות, ואם נכפיל את מספר האנשים והילדים שבמשפחות אלה נראה שזה חוק שמהווה פריצת דרך בכיוון הנכון, ויש לתמוך בחוק בכל לב.

אני פונה לכל חברי הבית מכל הסיעות, מאחר שהכיוון הוא נכון, אנא תמכו בחוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת יוסף ונונו, ואחריו – חבר הכנסת דן תיכון. אם הוא לא יהיה, אנחנו נעבור להצבעה. שלוש דקות, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את שרת העבודה והרווחה על החוק שהיא הגישה כאן היום, על התוכנית, שהיא ניצן ראשון, צעד ראשון, אבל עוד המלאכה רבה והדרך עוד ארוכה.

אומרים שבעיית העוני איננה בעיה של הכנסה ולא בעיה של הוצאה, אלא היא הפכה להיות בעיה של תרבות, תרבות של עוני. כך מגדירים, ובכך אולי מוצאים מפלט למורכבות של הבעיה. טוענים שזו התרבות ויש תרבות כזאת וקשה לשנות תרבות כזאת.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, חבר הכנסת, ד"ר ונונו, פרופסור קליין, אחד מחשובי החוקרים בתחום זה בזמנו – היתה לי הזכות להיות תלמיד שלו – אמר שהבעיה היא שחלק גדול בחברה מתייחס לעניים לא כאל אנשים במצב נחות אלא כאל אנשים נחותים. אני חושב שזה בדיוק מכסה את המוטיב שלך כאן. זאת צרה גדולה מאוד.

יוסף ונונו (העבודה):

לכן, לצערי הרב הולכות ומתגבשות שתי תרבויות – תרבות השגשוג, תרבות הצמיחה, תרבות העושר, התרבות הכלכלית מול תרבות המצוקה. לצערי הרב, גם חלק מן השרים במדיניותם, בלי כוונה, מחזקים את המגמה הזאת. לכן, בתרגום של שינוי בסדר העדיפויות נתנו משקל רב דווקא למרכיבים של תרבות הצמיחה, השגשוג והעושר על-ידי הקלה במסים, על-ידי הפחתת מיסוי וביטוח לאומי למעסיקים, הקצאת משאבים גדולים לתשתיות, להשקעות. אבל, מאידך גיסא, אנחנו גם עדים לפרסומים רשמיים על דירוג היישובים לפי איכות החיים, לפי איכות העושר, על רשימת יישובים עם מערכות חינוך חדשות, על רשימת מוקדי האבטלה הקשים – כ-15 יישובים שבהם מעל 10% אבטלה.

לגבי התוכנית אשר באה כתוצאה מהפרסום, לגבי 615,000 נפשות מתחת לקו העוני – יש פה ניסיון להוריד את המספר, אבל, לצערי הרב אנחנו באמצע השנה, ועד סוף השנה ייתוספו 70,000, בלי שהתוכנית תגיע למימוש. לכן, יש לי בעיה עם התוכנית כיוון שהקצב שלה הוא אטי, ועד שתמומש יהיה מאוחר. צריך מייד לגשת לתוכנית מקיפה יותר ורחבה יותר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת ונונו.

חבר הכנסת דן תיכון – איננו.

אנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994, בקריאה ראשונה, מי תומך? ההצבעה החלה. ודאי שהיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – 4

נמנעים – 1

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, אני ראיתי שאתה טעית. מותר לתקן, על-פי התקנון. תשעה תומכים, לרבות חבר הכנסת אלי דיין – –

יוסף בא-גד (מולדת):

רגע, לא היה צלצול. אני נמצא כאן.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי, אני מקבל את ההערה של חבר הכנסת יוסף בא-גד. לא היה צלצול. אנחנו עכשיו נצלצל. אני מבטל את ההצבעה ונצביע בעוד חמש דקות. בינתיים נעבור לנושא אחר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תורי לדבר.

היו"ר ש' וייס:

אני קראתי בשמך ולא היית. אבל מכיוון שלא היה צלצול, ואנחנו צריכים למלא את הזמן, חבר הכנסת דן תיכון, תעלה לדבר שלוש דקות ונמלא את הזמן עד הצלצול. מה לעשות, הוא אחרון, לפעמים האחרון זוכה. לפעמים הראשון זוכה. תצטמצם בבקשה בשלוש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי השרה, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מרבים לדבר – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רק שנייה, יש לנו בעיה עם הפעמון. האם הפעמון עובד?

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא לא צלצל.

היו"ר ש' וייס:

אני שואל אם עכשיו הוא פועל. הבית עייף מרוב עמל. המערכות האלקטרוניות נשחקות. אנחנו בודקים אם שומעים את הצלצול. האם שומעים את הצלצול? אין צלצול. אני מבקש מן הטכנאים לטפל בזה. מטפלים. אני מודיע שבעוד שלוש דקות, בתום דבריו של חבר הכנסת דן תיכון, תהיה הצבעה. מה לעשות? לא נעכב את עבודת הבית. בבקשה. בלי מהומה, אני מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני מדבר אלייך – – –

היו"ר ש' וייס:

אל כולנו. חבר הכנסת סגן השר מיכה גולדמן, גברתי השרה, אנא, אני מבקש. בואו נסיים את זה. לא להפריע. סגן השר גולדמן, תניח לזה. תניחו לזה עכשיו. יש לנו מספיק עומס. אני מבקש. גברתי השרה, אנא.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי השרה, אני מבקש את תשומת לבך הנסערת והנרגשת לכמה דקות. כולם בבית הזה נחשבים למומחים לענייני עוני, ואני לא כזה. אני יודע שאין אני יכול לחוש את כאבם של אותם עניים, שמספרם הולך וגדל מדי שנה, ואנחנו עוסקים בעניין הזה אחת לשנה, כשמתפרסם הדוח על העוני, וכל ממשלה נוטלת על עצמה התחייבות בתקווה שמספר האנשים מתחת לקו העוני ילך ויקטן.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו.

דן תיכון (הליכוד):

לא ראיתי כל כך מעט נוכחים אבל כל כך הרבה רעש.

היו"ר ש' וייס:

לא נורא, היו ישיבות יותר סוערות פה בכנסת, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

מה שאני רוצה לומר לך: אינני יודע אם החוק יגרום לשינוי, והרי כסף יש לנו לכל דבר – – –

טוב, אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לדבר, אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד שתי דקות.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא יכול לרכז את תשומת לבך, גברתי השרה, אפילו לשנייה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו רוצים לעבור עוד מעט להצבעה, תאפשרו לסיים את הקטע הזה.

דן תיכון (הליכוד):

אני חושב שהתוכנית המקורית שלך – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע כאן, שרים, חברי כנסת. נא לסגור את הדלתות, את כל הדלתות, חוץ משתי הדלתות האחרונות, ולהקפיד על זה.

דן תיכון (הליכוד):

בוא, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, בוא תשב אתה ותשמע, אתה מומחה, כביכול, לענייני עוני.

גברתי השרה, יש בממשלה הזאת כסף לכל דבר, אין כסף כשמדובר בעוני. אני חושב שהתוכנית המקורית שלך ושל הצוות שהוקם על-ידך היא תוכנית טובה, וצריך היה לקבל אותה אם מתכוונים להילחם בנושא הזה בצורה רצינית. מה שאת מציעה זו פשרה, פשרה גרועה ביותר, שלא תתרום לפתרון הבעיה, ובעוד כמה חודשים יתפרסם דוח נוסף על מצב העוני, ושום דבר לא ישתנה; שום דבר לא ישתנה.

אם אני צריך לעשות צדק עם מישהו זה עם חבר הכנסת אלי בן-מנחם, שפרסם כמה אמירות שלו במרוצת השבוע האחרון ואמר שמפלגת העבודה לא מקיימת את הבטחותיה לבוחר בתחום הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, יש לנו תקלה בפעמון. אני מבקש מעובדי הבית הנוגעים בדבר, מעכשיו ואילך, עד שהתקלה תתוקן, להשתמש בכריזה. יש לנו רמקול ומכריזים – במקום פעמון – שבעוד חמש דקות תהיה הצבעה.

עכשיו אנחנו עוברים להצבעה, חברי הכנסת. הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד–1994, קריאה ראשונה. חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 25

נגד – 1

נמנעים – 5

ההצעה להעביר את הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה),

התשנ"ד–1994, לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

דוד מגן (הליכוד):

הודעה לנמנעים.

היו"ר ש' וייס:

מייד. איש לא הודיע שהסיעה הולכת להימנע, זו יכולה להיות הימנעות מקרית.

25 תומכים, מתנגד אחד, חמישה נמנעים. אם כן, חברי הכנסת, אני מודיע שהצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד-1994, עברה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת העבודה והרווחה להמשך טיפול.

להבא אני מבקש שכאשר סיעה נמנעת, תודיעו לי, כי לפעמים זה יכול להיות מקרי. בבקשה, מי הדובר בשם הנמנעים?

דוד מגן (הליכוד):

אני.

היו"ר ש' וייס:

דבר.

אני מבקש להבא, כאשר סיעה עומדת להימנע, להודיע לי מראש.

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא, למה? רק לאחר מכן.

היו"ר ש' וייס:

זה יכול להיות מקרי, אתה מבין? קצת לפני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סיעת הליכוד נמנעה בהצבעה משום שאין לה אמון בכוונות המוצהרות, כפי שהן מופיעות בהצעת החוק. יש לנו הרושם כי הצעת החוק עתירה בהצהרות וחסרה בתכנים. איננו יכולים להשלים עם מצב, שבשבוע פיזור הכנסת לפגרה מגיעה הממשלה עם הצעת חוק מקוטעת המדברת

בעניינים טכניים, שהם בסמכותה של הממשלה. קשה לנו להשלים עם מצב, שבו הממשלה נמנעת מלהפעיל את סמכותה, ויש לה הסמכות להילחם בעוני באמצעות התקציב, באמצעות תקציב לשירותים חברתיים, באמצעות תקציב לחינוך, באמצעות תקציב לשיקום שכונות וכיוצא בזה. יש לה הסמכות להילחם בעוני, ואין לה הזכות לזרות חול בעיני הציבור בהצגת הצעת חוק אשר, גברתי השרה, עם כל הכבוד, מלבד הכותרת המפתה – אין מתחת לכותרת שום תכנים ממשיים. יכולת לסכם עם שר האוצר תקנות מספר הקשורות למוסד לביטוח לאומי, לא לבוא לכנסת, ולהילחם בעוני בשטח, לא בהצהרות ולא בהצעת חוק דקלרטיבית בלבד.

נמנענו בהצבעה, משום שרק לפני תקופה קצרה נדרשנו כאן בכנסת להצביע על חוק הסדרים במשק המדינה, ובמח' יד הרוב האוטומטי הקפיא את חוק ערי ואזורי פיתוח, במח' יד. כאשר ביקשנו להעלות את גיל הילד מ-18 ל-21, לצורך הענקת הקצבאות, התנגדתם ומחקתם את היוזמה הזאת בעודה באיבה.

אתם יודעים, ויודעים גם יועציך במוסד לביטוח לאומי, איזה שבר ומפולת כספית יש במשפחות ברוכות ילדים כאשר הילד מגיע לגיל 18 ומתגייס לצה"ל. ובמקום שאותן משפחות תקבלנה תוספת תקציבית, הן עומדות בפני שוקת שבורה ואין להן במה לכלכל את המשפחה או לסייע לילד בשירות.

המלחמה בעוני צריכה להתבצע באמצעות פעולות הממשלה, תוך הסתמכות על תקציב מושכל ונכון, ולא על הצהרות בכנסת.

אדוני היושב-ראש, לא התנגדנו, משום שאנחנו עדיין רוצים ומקווים להעניק אשראי לסיכוי שוועדת העבודה והרווחה לא תפתה ללכת אחרי הכותרות ואחרי הסממאות, תרד לעומקם של הרעיונות, תראה את השכונות במצוקה, תראה את המשפחות ברוכות הילדים, תראה את בעיות החינוך, תראה את בעיות הרווחה, ואולי כאשר נגיע, בעזרת השם, לקריאה שנייה, יהיה ממש בהצעת החוק. משום שאנחנו רוצים לתת סיכוי להצעה הזאת נמנענו ולא התנגדנו.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע שבימים אלה של הרחבת הקואליציה הכול בעזרת השם. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

מותם של מחוסרי בית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעות לסדר-היום שמופנות לשרת העבודה והרווחה. הנושא הראשון: מותם של מחוסרי בית, הצעות לסדר-היום מס' 3634, 3671 ו-3663. ראשון

הדוברים – חבר הכנסת דוד מנע. שבע דקות לכל דובר. אם תצמצמו את דבריכם לחמש דקות, תתרמו בכך לעבודת הבית היום.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בכנסת הקודמת תקפו את ממשלת הליכוד על טיפולה בקליטת העלייה. צילמו, ושוב צילמו, עולים שנוברים בפחי האשפה ומחפשים מזון. שרת העבודה והרווחה היום, ואז יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, שפכה דמעות תנין על אחינו העולים מברית-המועצות, שאין מטפלים בהם בארץ. שרת העבודה והרווחה מציגה עצמה בציבור כמגינת החלשים ומזילה דמעות על עוני, מחסור, אבטלה, העדר תעסוקה, ומצב הרווחה בישראל הולך ומידרדר, ותופעות שלא ידענו כמותן בעבר הולכות וצומחות מול עינינו, ומשרד העבודה והרווחה, שהופך ברמתו לרמת משרד הסעד של שנות ה-50, אינו עושה דבר.

שישה חסרי בית, "הומלס", נפטרו בשבועות האחרונים בישראל, ואנו מתקדמים בצעדי ענק לרמה של ניו-יורק או וושינגטון, שם גופות ה"הומלס" מתגוללות בביבים.

גברתי שרת העבודה והרווחה, כבר פעמיים שהית בארצות-הברית בביקורים ממלכתיים. האם לא למדת דבר מביקוריך אלה? המחדלים שלך במשרד הזה הם מן הנודעים במחדלים של הממשלות לדורותיהן. מה נשאר מהתוכנית הגרנדיזית לצמצום העוני, שהיום עברה בכנסת בקריאה ראשונה? מה נשאר מהתופים והמחולות שיצאת בהם בישיבות הממשלה ובכנסת בעת שהבאת את תוכניתך לטיפול בעוני?

חברי הכנסת, אני רוצה לספר לכם, שבשבוע שעבר קיימה שרת העבודה והרווחה ישיבה עם שר הקליטה, כרגיל אחרי אירועים מסוג זה. שם הוחלט שוב, בתופים ובמחולות על הקצאה של 200,000 שקלים לטיפול בנושא.

זכור לכם בוודאי שהכנסת קיימה לפני כחצי שנה דיון על ה"הומלס", ואז שרת העבודה והרווחה חזרה והבטיחה לטפל בנושא, אבל לא נעשה דבר, ובינתיים מתים עוד ועוד "הומלס".

בוודאי תעלה שרת העבודה והרווחה בדקות הקרובות אל הדוכן הזה, ובנאום מוכן היא תקרא מן הדברים שהכתיבו לה. בוודאי תאמר שחלק ניכר מדרי הרחובות הם עולים עריריים, והופעתם חייבה את השירותים החברתיים ומחייבת אותם להיערך למציאת פתרון לבעיה החדשה.

זה חלק מהנאום שהיא תישא בעוד דקות קרובות. איפה הייתם? איפה היית כאשר דנו בנושא הזה בעבר?

ועוד תאמר שרת העבודה והרווחה בנאומה בדקות הקרובות, שמשרד הבריאות, משרד הבינוי והשיכון, משרד הקליטה, מצליחים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, יש לי בקשה אליך, באמת ברוח טובה. מה זה "הכתיבו לה" וכן הלאה? יש גבול. אתם מוכרחים לשמור על כללים. אנחנו מפתחים פה תרבות אלימה בבית, וזה לא טוב. מה זה "הכתיבו לה"? זו פעם ראשונה ששרים באים עם נאומים שהוכנו על-ידם ועל-ידי עובדיהם? אני פונה אליך באמת ברוח טובה. עזוב את זה. יש לך מספיק נימוקים. למה לך לומר את זה?

דוד מנע (הליכוד):

בסדר, אני חוזר בי.

היו"ר ש' וייס:

טוב שחזרת בך.

דוד מנע (הליכוד):

מהנתונים אנו למדים ששירותי הרווחה השונים מצליחים להתמודד עם תופעת דרי הרחוב, כאשר מדובר באנשים המוכנים לקבל סיוע וטיפול. כך נאמר: מצליחים בטיפול שלהם. כך נאמר בנאום שיינשא בעוד כמה דקות בכנסת.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כל "הומלס" שמת, המדינה אחראית לכך, משרד העבודה אחראי לכך, שרת העבודה והרווחה כממונה על הנושא אחראית לכך, היא אחראית למותם של ה"הומלס", המתגוללים ברחובות בתל-אביב, באילת ובמקומות אחרים.

אל תשליכו את זה על מישהו אחר, על שום שר אחר או על שום משרד ממשלתי אחר. אם ה"הומלס" מת מאלכוהוליזם, אתם אשמים בכך שלא גמלתם אותו. אם הוא מת מחוסר תעסוקה, אתם אשמים בכך שלא מצאתם לו תעסוקה. לא ניתן לך להתחמק, ואת האמת נטיח בפניך.

למרות העיניים הצדקניות וחיבוקי הזיוף לאוכלוסיות החלשות, לעובד המובטל או ל"הומלס", הדרך שלכם היא דרך הצביעות. עבודתכם חסרת תועלת, ללא מוסר. והדברים שאתם מרעיפים על אותן אוכלוסיות חלשות הם דמגוגיה חסרת תקדים בתולדות משרדי הממשלה.

אני קורא לכנסת לקיים דיון דחוף בנושא ולהעביר המלצות לממשלה בנדון.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת דוד מנע.

חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת יוסף ונונו.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שרת העבודה והרווחה, מותם של חסרי בית ייתכן שיש לו סיבות אחרות ולא חוסר דיור.

המדאיג הוא, שהרשויות אינן יודעות כנראה על הימצאותם של אנשים מסכנים כאלה בתחומיהן.

בתי מחסה, מקומות מקלט למחוסרי בית, הם התשובה הנאותה והמתאימה למקרים כאלה.

אני לא יודע אילו מאמצים משקיעים כדי לדעת שאנשים כאלה קיימים והיכן, אבל חייבים לעשות כל מאמץ כדי לגלותם ולאפשר להם קורת גג ופת לחם.

חלקם של מסכנים אלה מכור לאלכוהול ולסמים, ואולי אלה גם הסיבות למקרי המוות, שכן גופם איבד את יכולת ההתנגדות לקור ולתת-תזונה.

מוסדות כאלה, בתי מחסה, אחזקתם והפעלתם עולות כסף. מאידך גיסא, מי יאמר שבגלל מחסור ימותו בני אדם?

אין לי מושג מה היקף התקציב הנדרש, אבל אם מחפשים תשובה לבעיה, זאת הגישה, ואת המשאבים חייבים להקצות, כאשר האחריות מוטלת על הרשויות המקומיות.

ואולי התופעה הזאת היא אחת הסנוניות המתריעות על תוצאותיהן ההרסניות של בעיות חברתיות שאינן באות על פתרון, או אינן מטופלות כלל וכלל.

ואנחנו נחשבים או אומרים על עצמנו שאנחנו מדינה נאורה, מפותחת, תרבותית ודמוקרטית, דואגים לאזרחינו בשם הצדק והשלום ומפקירים את השכבות החלשות לבורות, לפשע, לסמים, לרעב ולמוות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן.

חבר הכנסת יוסף ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שישה אנשים חסרי בית, רובם עולים, מצאו את מותם מקור, מרעב; מקור בגלל העדר בית, בגלל העדר קורת גג, ומרעב בגלל מחסור באוכל.

הדבר הפך כאילו לשגרה. במדינת ישראל של שנות האלפיים אנשים מתים מרעב, מחוסר קורת גג, וחסרי בית כאלה יש היום מאות. זה מלבד האלפים המצויים בסכנת פיגוע מבתיים, בסכנה שייזרקו מבתיים, ולמחוסרי הבית יש היום גם שם – "הומלס".

בחודש האחרון אנחנו מזדעזעים מן התיאורים הטרגיים של הגופות המתגלות. גופת גבר חרוכה, כפי הנראה "הומלס", התגלתה שלשום באילת. במשטרה משערים שמדובר בעולה חדש. במשטרת אילת לא נתקבלה כל תלונה על נעדר. ליד הגופה היו כמה בקבוקי אלכוהול ריקים, עיתונים וספרים בשפה הרוסית.

בהמשך סופר כי עשרות חסרי בית, רובם עולים ממדינות חבר העמים, עדיין גרים במבנים נטושים בעיר. להערכת גורמי הרווחה, מספרם גדול והוא גדל מדי חודש. באילת חיים 70 עד 100 "הומלסים". בתל-אביב אותרו 150 "הומלסים". מחזיק תיק הרווחה מביע ספק אם ניתן יהיה לשקם את האנשים האלה.

איש נמצא מת בתל-אביב, אתמול, בתוך גרוטאות של מכונית חרוכה, וגופתו במצב של ריקבון מתקדם, כאשר מסביבה תולעים גדולות, סמוך לתחנה המרכזית.

אלה אנשים המאופיינים בכך שאיש לא שואל עליהם, איש לא מחפש אותם, איש לא מודיע עליהם למשטרה. האם גם אנו בחברה הישראלית הופכים להיות אדישים וקהי לב?

וכל זה מלבד אלפי משפחות הנמצאות במצוקת דיור קשה ביותר, כאשר מצד שני נמצאים אלפי בתיים ריקים במלאי ללא אכלוס; אלפי בתיים באופקים, בשדרות, בנתיבות וביישובים רבים ברחבי הארץ.

לפני שבועיים ערכנו סיור באופקים ופגשנו עולים חדשים. הם אמרו לנו שהם רוצים לקנות בית מהבתיים הריקים הנמצאים במלאי, ומה רבה היתה פליאתם כאשר התשובה היתה שהבתיים האלה מוקפאים ולא מוכרים אותם.

גם העולים אשר אספו שקל לשקל וקנו בית, האם ידוע לכם שהם משלמים משכנתה של 800-900 שקלים בחודש, ומהכנסתם לאחר ניכוי המשכנתה נשאר להם ביד סכום של 600 שקלים לחודש לפרנסה, להוצאות הבית וליתר הוצאות?

מצב כזה מביא את העולים החדשים לחרפת רעב, ואכן הם כלולים באותו מספר של 615,000 עניים החיים מתחת לקו העוני.

מאות קשישים וזקנים מקרב העולים החיים בשכירות פרטית מלאים חרדה ופחד לקראת היום שבו יאלצו לפנות את הדירה או להיזרק החוצה. פחד גדול לקראת החיפוש אחרי בית אחר. רבים מהזקנים, מהקשישים האלה הם חולים, וכמו כן רבות מהמשפחות החד-הוריות נתקלות בקשיים ובמצוקה קשה.

צר לי על המדיניות של מתן המענקים והמשכנתאות המיוחדות לשיכון עולי אתיופיה, אשר יוצרת ריכוז וגטאות של עולי אתיופיה בבניין אחד, בשכונה אחת, ואף ריכוזים של 20%-50% בבתי-הספר ובכיתות.

רוממות האינטגרציה בגרוננו, רוממות הקליטה החברתית בפינו, ומה גרמנו במדיניות הזאת? – האמרה של מחירי הדירות, חיסול מלאי הדירות לזוגות צעירים, וגם בריחת ותיקים מבניינים שלמים, משכונות שלמות, מבתי-ספר שלמים, והבעיה חריפה ביותר ביישובים קריית-גת, אשקלון, קריית-מלאכי, רמלה, יבנה ועוד.

רק לפני שבועיים עלה הנושא לדיון במליאה, והובטח שכעבור כמה ימים יתכנס קבינט העלייה ויחליט החלטות. עד היום הזה עדיין אין תשובה ועדיין אין החלטה. לצערי, אנחנו עדים ליצירת תרבות של עוני, תרבות של מצוקה, תרבות של מצוקת עולים. לכן, אנחנו זקוקים היום לשינוי ולרפורמה במדיניות האכלוס, במדיניות השיכון, רפורמה במשכנתאות, רפורמה לגבי נפגעי המשכנתאות, שינוי המדיניות לשיכון עולי אתיופיה, מדיניות חדשה לחסרי הבית – ולשים קץ לפחד, לחרדה, למצוקה ולגופות המתגלות בשעות הבוקר.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת יוסי ונונו.

גברתי שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

אני מבקש לצלצל או להשתמש בכריזה או בגוגל וגם להודיע באמצעות הכריזה מדוע אנחנו משתמשים בכריזה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני אתכבד להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת מנע, ונונו ורפאל איתן.

תופעת דרי הרחוב הינה תופעה חדשה יחסית בישראל. מדובר בדרך כלל באנשים בודדים, ללא משפחה וידידים, מכורים לסמים או לאלכוהול, חסרי מסמכים מזהים, ביטוח רפואי ואמצעי קיום מינימליים. חלק ניכר מדרי הרחובות הם עולים עירייתם.

הופעתם של דרי הרחובות חייבה את השירותים החברתיים להיערך למציאת פתרון לבעיה החדשה. באוקטובר 1992 הוקמה בתל-אביב יחידה מיוחדת לטיפול בדרי רחובות. עם כניסתי לתפקיד בינואר 1993, ולאחר ששני דרי רחוב קפאו למוות, זימנתי דיון עם משרד השיכון, משרד הבריאות, משרד הקליטה ועיריית תל-אביב. בעקבות הדיון הנחיתי להרחיב ולתגבר את היחידה במגמה להופכה לדגם טיפולי עבור הלשכות החברתיות האחרות ברחבי הארץ. על-פי בקשתי, הכיר המוסד לביטוח לאומי ביחידה כמפעל מיוחד והקצה לה סכום של 984,300 שקלים, כמעט מיליון שקלים.

מיום הקמתה טיפלה היחידה התל-אביבית ב-212 דרי רחוב. 43 דרי רחוב הופנו לדיוור זמני בבתי-מלון וב"גגון", מקלט המופעל על-ידי עמותה העושה עבודה יוצאת מן הכלל, ובהתנדבות. 107 דרי רחוב נוספים סודרו בדיוור ציבורי בסיוע משרד השיכון. 37 דרי רחוב תשושי נפש או חולי נפש הופנו לבתי-אבות ולבתי-חולים, ו-25 נוספים, ששהו ברחוב ללא תעודות כלשהן, אותרו על-ידי היחידה ונעזרו על-ידה, אך העדיפו להמשיך ולהתגורר ברחוב וסירבו להיות מסודרים במסגרת כלשהי.

אני רוצה לומר כאן לחברי הכנסת, שעל-פי החוק הקיים בישראל אין לנו שום סמכות ורשות לחייב אדם שאינו רוצה להיות מטופל במוסד או במסגרת כלשהי ולהביאו בכוח ובניגוד לרצונו לאותו מקום.

מנתונים אלו אנו למדים, ששירותי הרווחה של עיריית תל-אביב, בסיוע משרד העבודה והרווחה ובשיתוף פעולה ראוי לציון של המשטרה, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, משרד הבינוי והשיכון ומשרד הקליטה, מצליחים להתמודד עם תופעת דרי הרחוב כאשר מדובר באנשים המוכנים לקבל סיוע וטיפול.

הגרעין הקשה של קבוצת דרי הרחוב מורכב ברובו מאלכוהוליסטים כרוניים, שאינם מוכנים לשנות את מצבם ואת הרגלי השתייה שלהם, רובם ככולם עולים חדשים. מדובר באנשים שאינם חולי נפש, ולכן אי-אפשר לכפות עליהם אשפוז. הם נותרים ברחוב ולמעשה שותים למוות.

בדיון שקיימתי בלשכתי ביום שני לפני שבוע, דיון שהשתתף בו שר הקליטה יאיר צבן, החלטנו לפתוח מייד מקלט נוסף המיועד רק לאוכלוסייה הזאת. בסיוע משרד הבינוי והשיכון אותר מבנה בגוש-דן היכול לשמש מקלט ל-15 דרי רחוב, שלהערכתי, אין כל סיכוי לשקמם. המבנה ישופץ במהירות המרבית, ואני תקווה שנוכל לפתור את בעייתם של דרי הרחוב הקופאים למוות ברחובות הכרך.

אציין עוד, שמקלט לדרי רחוב הופעל גם על-ידי שירותי הרווחה של עיריית ירושלים.

אני רוצה לומר כאן, שהנחיתי את מנהלת מחוז תל-אביב במשרד הרווחה, שבכל מקרה שיודעים עליו – וקיים מרכז חירום פעיל וטוב של עיריית תל-אביב למקרה כגון זה – אין לחכות לשום סידורים, לשום אישורים, לשום תקציבים. קודם כול לקלוט, ואחר כך אנחנו נדאג לכל הסידורים, האישורים והאמצעים הדרושים.

אני רק רוצה לומר כאן, שעל חלק מהם אנחנו לא יודעים כלל. השכנים לא מדווחים, משפחה, יש, אין, היא לא מדווחת, לגבי חלק מהם אין מושג שהם בכלל קיימים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה עם הרשויות המקומיות?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל אני אומרת לך, חבר הכנסת זיסמן, שאנחנו עובדים עם עיריית תל-אביב, ואני רוצה לציין כאן לשבח את העבודה הנהדרת שעושה עיריית תל-אביב-יפו בתחום הזה. משתדלים, הניידות מסתובבות, המשמר האזרחי. זה כרך אדיר, רבים מאוד מהאנשים האלה אינם כלל דיירי תל-אביב, הם באים לתל-אביב. אנחנו פוחדים לפרסם עכשיו מספרים, שמא גם חסרי דיור שאינם מהקטגוריה הזאת יבואו לתחום הזה בדרישות, אבל אנחנו נחפש דרכים להגיע לאזרחי תל-אביב, ובראש ובראשונה זו תהיה משימה של העירייה להודיע שכאשר השכנים רואים מקרה כזה, יתקשרו מייד למוקד העירוני, יודיעו, ואנחנו ניקח מייד את האדם הזה ונדאג לסידורו.

על בסיס הלקחים שנפיק בהפעלת היחידה בתל-אביב והמקלט בירושלים, בכוונת המשרד לסייע ללשכות לשירותים חברתיים בפריסת מערכת שירותים לדרי רחוב בערים נוספות.

אני רוצה לומר כאן משפט אחרון לחברי הכנסת. היו ידיעות שבאילת, לדוגמה, יש 100 "הומלסים", מחוסרי בית. שלחתי לשם את אחד הבכירים המסורים ביותר במשרד העבודה והרווחה, והוא נסע לאילת. הוא בדק זאת עם אנשי העירייה, ואנחנו הגענו למספר של 17. הודענו לראש עיריית אילת – וזו חובתה של הרשות המקומית, קודם כול – שברגע שהוא ימצא את המסגרת, זמנית או אחרת, אנחנו נסייע בידו לקלוט את האנשים הללו.

אדוני היושב-ראש, אני מציעה, והצעתי זאת כאן גם בהצעה שעלתה לפני כמה חודשים, דומני שהעלה אותה אז חבר הכנסת דוד מגן, להעביר את הנושא, בשל רגישותו ומורכבותו, לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשרה.

אתם, בעלי ההצעה, מסכימים להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מבקשת להסיר את הנושא.

היו"ר ש' וייס:

את ההצעה של מי את רוצה להסיר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

של חבר הכנסת דוד מנע.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, יש לך דקה אחת להנמקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, רציתי בעצם להציג את הנושא במסגרת ההצעה להסיר את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת מנע.

את שיבחת את עיריית תל-אביב, ובכתבה כלשהי קראתי, שלמשל עיריית בת-ים, העיר שבה אני מתגוררת, מתנערת לחלוטין מאחריות לאותם "הומלסים", חסרי בית, שנמצאים בתחומה. השאלה היא איך אנחנו נוכל להתמודד עם אותן עיריות שלא מוכנות כלל לשתף פעולה עם המשרד ועם גורמים אחרים כדי ליצור מקומות מקלט לחסרי הבית הללו. אם יש מצב כזה, שעיריות אינן מודעות לאחריות שלהן, אולי צריך אפילו איזה שינוי בחקיקה שיקבע: עירייה אינה יכולה להתנער מאחריותה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אנחנו יודעים שעיריית תל-אביב נותנת כתף, ואנחנו גם יודעים מי לא נותן כתף.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני יכולה להשיב?

היו"ר ש' וייס:

בוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו נעביר עכשיו את הנושא לוועדה – כמובן, אם אתם תסכימו. מי תומך בהצעה להעביר את הטיפול בשלוש ההצעות לוועדת העבודה והרווחה, כהצעת השרה?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא הועבר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה.

הצעה לסדר-היום

מקרי רצח על רקע אלימות במשפחה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הצעה לסדר-היום מס' 3667, מאת חבר הכנסת עמנואל זיסמן: מקרי רצח על רקע אלימות במשפחה. אדוני, בבקשה. יש לך עשר דקות, אבל אתה בוודאי תעשה את זה בשבע דקות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, בשבוע שעבר גזר בית-המשפט המחוזי בתל-אביב עשר שנות מאסר בפועל על החייל שוקי בסו, בן 22, שהורשע בהריגת אביו. בתחילת השבוע שעבר רוקן שחר חדד, בן 22, מחסנית שלמה באביו זכריה והרגו במקום. באופן דומה נהגה כרמלה בוחבט בבעלה יהודה, ב-18 במרס שנה זו, באמצעות הרובה האישי של בנה החייל.

רבותי חברי הכנסת, נפל דבר בישראל. הדמיון בין שלושת המקרים הללו רב מאוד. שלושה מקרי רצח, משלושה כלי נשק צה"ליים, ושלוש טרגדיות מזעזעות, הקורעות צוהר למציאות מרה המתחוללת בחברה הישראלית.

דומה שאוצר המלים הקיים עייף ושחוק מלתאר את האלימות בקרב משפחות רבות. מה לא נאמר על ההתעללויות וההשפלות הללו? מה כבר לא נכתב והומלץ על-ידי גופים וועדות ומוסדות וארגונים? דומה שמעט מדי נעשה כדי למנוע את נטילת החוק לידיים, כפי שעשו שוקי בסו, כרמלה בוחבט ושחר חדד.

והרי מי שסובל בסופו של דבר הוא דווקא הקורבן עצמו, שכן שוקי בסו ישב בכלא, כפי שנפסק ונגזר, עשר שנים, ויש יסוד סביר להניח שגם שחר חדד וכרמלה בוחבט ישבו בכלא, שכן כך נוהגות מדינות חוק וסדר. הם ישבו שם משום תחושתם הקשה שהמעשה שעשו היה המוצא האחרון היחיד העומד לרשותם.

רבותי חברי הכנסת, לא ייתכן שזו תהיה האלטרנטיבה היחידה העומדת לקורבן המגן על כבודו ועל צלם האדם שלו, לא ייתכן שלא תהיה לו אפשרות אחרת מלבד השימוש ברצח. אני אומר, שחברה שאיננה מסוגלת לתת מפלט לקורבן, צריכה לעשות חשבון נפש נוקב עם עצמה על ערכיה ועל זכות קיומה בכלל.

בגזר-הדין של החייל שוקי בסו בשבוע שעבר הסכימו התביעה וההגנה, כי עבירת הרצח תומר להריגה, משום שהשופטים קיבלו את הטענה שהנאשם נקלע למצוקה כתוצאה מאווירת האלימות שהשליט האב בביתו במשך 25 שנים. בפסק-הדין נאמר: "נהיר לנו שהנאשם התייסר בייסורי תופת ומצוקתו היא מצוקת אמת, שקשה לתארה במלים, ועוד יצטרך להתמודד לאחר שתחלוף סערת המשפט". ובכך אין לאיש מאתנו ספק.

אולם, מן הראוי לתת תשומת לב רבה להשלכות לעתיד של מקרה זה, שכן במצב הקיים כיום ובצומת הדרכים המסוכן הזה עלולים אנשים נוספים לקחת את החוק לידיהם, והשופטים, שנתנו דעתם על

הסכנות הללו, ציינו זאת בדבריהם ואמרו: "הגבול התחתון של עסקת הטיעון חמור בנסיבות המקרה, על מנת לגרום לאחרים המהרהרים במעשה דומה לערוך חשבון נפש בטרם ינקטו צעד כזה".

אני חולק על דעתו של שר המשפטים ליבאי, שבעקבות פסק-הדין אמר מה שאמר וביקש הקלות לרצח בנסיבות מקילות. מקרה זה והאחרים צריכים דווקא להביא לתפנית מהותית, ולאחר שידוד המערכות צריכה המערכת כולה לעשות שימוש במקרה זה ולפתוח במתקפת הסברה בכל הדרכים והאמצעים האפשריים, ובין היתר להתייחס לדוחות שכבר קיימים בנושא וליישם.

אברהם אדן, מבקר המשטרה, מצא שליקויים שנמצאו ב-1977 בנוגע לטיפול המשטרה בתלונותיהן של נשים על אלימות עדיין לא תוקנו, עד מועד פרסום ממצאיו, בדצמבר 1993. כל כך הרבה שנים עוברות ולא מיישמים. הליקויים חוזרים על עצמם ב-14 השנים שחלפו, וזאת חרף פרסום פקודות ונהלים. במקרים רבים החליטה המשטרה לסגור תיקים "מחוסר עניין לציבור". שוטרים עדיין מוכנים לבטל תלונות של נשים על סמך שיחת טלפון עמן, ואין הקפדה על עריכת בדיקות רפואיות למתלוננות, אף שתוצאות הבדיקות יכולות לשמש ראיות בבית-המשפט.

בעיה נוספת: משטרת ישראל גם לא יישמה את המלצות ועדת-קרפ משנת 1989, שהופצו לכל יחידות המשטרה. עיקריהן היו: א. לאלימות בין בני זוג יש מאפייני סיכון וחומרה מיוחדים לעומת עבירות אלימות אחרות, וטיפול המשטרה בהן צריך שיהיה נחוש. זיקת הקרבה שבין העבריין לקורבן היא נסיבה מחמירה בהשוואה לעבירת תקיפה אחרת שתוצאותיה דומות; ב. הפעלת סמכויות המשטרה בחקירה ובתביעה תהיה תוך התחשבות באשה המוכה ובצרכיה; ג. ההליך הפלילי עשוי לשמש אמצעי עזר לטיפול במשבר בין בני הזוג. הטיפול בתלונות של נשים נמשך זמן רב, בין השאר משום שהתוקפים מוזמנים לחקירה תקופה ארוכה לאחר האירוע.

החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 – אחת הבעיות הקשות היא הטיפול במשפחות שיש בהן אלקוהוליסטים, נרקומנים וכדומה, שבעצם הרחקתם מהבית נוצרת בעיה חמורה יותר. שכן הם עלולים להיות נואשים ומסוכנים יותר ויש בעיה כיצד להתמודד אתם.

ולסיום, מעל במה זו, אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולפנות לא רק לשרת העבודה והרווחה אורה נמיר אלא גם לשר המשפטים ולשר המשטרה ולהפנות את תשומת לבם, בעצם ימים אלו, כשתשומת הלב נתונה לשורה של נושאים בוערים, ולומר להם לשמוע את הזעקה של בן הרוצח את אביו, למען תיפסק דרך הייסורים של אמו, ושל אשה שנוטלת את חייה בעלה משהגיעה עד פי תהום. אוי לו לדור הזה שלא יפקח את עיניו.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן.

גברתי שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

בינתיים אנחנו משתמשים בגוגל במקום הצלצול הרגיל הקורא להצבעה. זה אפילו יותר סימפתי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אפשר להנהיג את זה.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אתכבד להשיב על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. סוגיית האלימות במשפחה נתפסה בעבר כבעיה תוך-משפחתית, שיש להצניעה ולמנוע את חשיפתה. המודעות לזכותה ולחובתה של החברה להגן על חסרי ישע בתוך המשפחה גברה מאוד בשנים האחרונות, והאמונה בזכותו של האדם להיות מוגן מפני התעללות ופגיעה הולכת ומשתרשת.

אך האירועים האחרונים מעידים, לצערי, על כך שתופעת האלימות עדיין נפוצה בקרבנו, ונדמה לי שהיא אפילו גדלה. יתירה מכך, הם מלמדים שבמקרים רבים הקהילה עדיין מעדיפה להעלים עין, וגם המשפחה הנפגעת לא תמיד נוטה לנצל את השירותים הטיפוליים והמשפטיים העומדים לרשותה.

לכן, יש חשיבות רבה בהעלאת המודעות לסוגיית האלימות במשפחה, ואני מברכת את חבר הכנסת זיסמן על העלאת הנושא על סדר-יומה של הכנסת.

חברי הכנסת, בטרם אמנה את הצעדים השונים שנוקט וינקוט המשרד כדי להתמודד עם בעיית האלימות במשפחה, אני מבקשת להתריע מפני האשליה, שהפתרון לבעיה כולה מצוי בתגבור שירותי הרווחה. אין בידי השלטון כל אפשרות לפקח על הנעשה בתוככי המשפחה, ולכן יש משקל מכריע לרגישותה של הקהילה על כל מערכותיה לנושא.

בבואי למנות, רבותי חברי הכנסת ואדוני היושב-ראש, את פעולות המשרד בנושא האלימות במשפחה, אני מבקשת להבחין בין שלושה מישורים. המישור הראשון הוא מישור ההתערבות בשעת משבר, כאשר בן משפחה מצוי בסכנה ממשית וזקוק להגנה מיידית. בהקשר זה אציין את ההקמה של שני מקלטים חדשים לנשים מוכות ב-1993, האחד בחדרה והאחר, ראשון מסוגו, במגזר הערבי בצפון הארץ. ששת המקלטים הקיימים יכולים לקלוט היום כ-420 נשים וכ-600 ילדים בשנה. בשנת 1994 מתוכננת הקמתם של שני מקלטים נוספים, האחד בבאר-שבע והאחר ברמת-גן, ובימים האחרונים אנו עומדים ערב סיומו של משא-ומתן על הקמת מקלט נוסף לנשים מוכות בירושלים. יש מקלט אחד, אבל, לצערי הרב, הוא אינו עונה על הבעיות, על הצרכים ועל הדרישות, ואנו עומדים לפתוח מקלט נוסף.

ב-1993 הוקם גם המקלט הראשון לנערות ערביות במצוקה. חלקן הגדול מגיע למקלט בעקבות התעללות או אלימות במשפחה. משיחות עם בנות באותו מקלט אני אומרת לך, חבר הכנסת זיסמן: קשה לתאר את סיפורי אותן נערות על ההתעללויות הנוראות, עד כדי סכנה לחייהן. את ההתעללויות האלה עוברות חלק מן הנערות בתוך המשפחה.

ב-1992 וב-1993 הוקמו שלושה מרכזי חירום לילדים בסיכון: בירושלים, בתל-אביב ובקריית-אתא. מקלטים אלה קולטים כ-35 ילדים בו-זמנית. מרכז נוסף ייפתח במהלך 1994 בבאר-שבע, ומלבד הילדים, הנמצאים שם בתנאי פנימייה, זה מצריך כוח אדם מנוסה וברמה גבוהה ביותר. בו-זמנית, לגבי משפחות שהעובדות הסוציאליות הנהדרות חשות שעדיין אין צורך להוציא את הילדים מבתיהם, הן מקיימות פעמים מספר בשבוע עבודות מרפא מכל סוג עם המשפחות, עם ההורים ועם הילדים עצמם.

המישור השני הוא הטיפול בקהילה. בהקשר זה מן הראוי לציין את הקמתם של שישה מרכזים למניעת אלימות במשפחה, המעניקים טיפול למשפחות שבהן בן משפחה אלים. ב-1994 מתכנן המשרד לפתוח תשעה מרכזים נוספים. ב-1993 הוגשו על-ידי פקידי הסעד 940 תסקירים לקראת הפעלת צווי הגנה על-פי החוק למניעת אלימות במשפחה.

רבותי חברי הכנסת, בלשכות לשירותים חברתיים פועלים כיום 360 פקידי סעד לחוק הנוער (טיפול והשגחה). הכלים שמעמיד החוק לרשות פקידי הסעד מגוונים. הם רשאים להורות, ראשית בצו שתוקפו לשבעה ימים ולאחר מכן על-פי החלטת שופט, על תוכנית התערבות הקובעת כללי התנהגות וטיפול כלפי קטין נפגע.

בישראל פועלים היום שבעה קווי חירום טלפוניים לעזרת נשים מוכות, אחד מהם במגזר הערבי. הקווים מופעלים על-ידי ארגוני נשים, והם נותנים מענה לנשים המבקשות לצאת ממעגל האלימות. ב-1992 פנו לקווי החירום 3,500 נשים. ב-1994 מתכנן המשרד לפתוח קו חירום ממלכתי, שיענה על צורכיהם של כל קורבנות האלימות במשפחה.

השירות לנשים ולנערות במצוקה במשרדנו הכשיר בשנים האחרונות, בשיתוף האוניברסיטאות, 150 עובדים סוציאליים בלשכות לשירותים חברתיים לטיפול בנשים במצבי מצוקה, נשים מוכות, קורבנות תקיפה מינית וגילוי עריות. אני רוצה להוסיף, שבתחילת 1993 קיבלנו מהאוצר וחילקנו 100 תקנים חדשים של עובדים סוציאליים, כולם מיועדים לטיפול בנושא האלימות בתוך המשפחה.

אדוני היושב-ראש וחבר הכנסת זיסמן, הנושא מאוד מורכב ומאוד סבוך, ומשום כך אני מציעה להעבירו לדיון ולבירור לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשרה. חבר הכנסת זיסמן, האם אתה מוכן לכך?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אני מציעה להעביר את הנושא לוועדה למעמד האשה.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, הנושא יעבור לוועדת הכנסת לצורך הכרעה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אתה יודע מה הנוהג. ברגע שהקימו ועדות לנושא מסוים ולא מול משרד ממשלתי, אפשר לטרטר את כל הנושאים לכל הוועדות. על כן, תכריע ועדת הכנסת. חבר הכנסת זיסמן, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לאחת הוועדות?

עמנואל זיסמן (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יוסף ונונו, רצית להציע להסיר את ההצעה? אולי תוותר לנו? אם לא, תן לנו איזו הצהרה חשובה, ואחר כך נעבור להצבעה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, אני מבקש להצטרף לשינוי חקיקה לגבי אלה המצויים שנים רבות תחת אלימות רצופה ונמשכת של הבעל, של האב או של כל בן משפחה אחר. אני מכיר את המקרה של כרמלה בוחבוט ואת מסלול הייסורים שעברה, באשר מצאה מדי פעם מפלט בביתו של רב באזורי, ועד כמה ניסו להשפיע על הבעל. צריך להתייחס אחרת לכל אלה שמתוך מצוקה קשה ביותר, לאחר שכבודם נרמס, ולצורך הגנה עצמית, הם מגיבים כפי שמגיבים. על כן יש להעביר חקיקה אשר תגדיר את סף ההגנה העצמית, וצריכה להיות כתובת סוציאלית אשר תערב את מערכות החוק בזמן ובמועד.

היו"ר ש' וייס:

לפיכך אתה מציע להסיר.

לימור לבנת (הליכוד):

האם אתה מרשה לי לפנות אל השרה, אשר ביקשה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה? אני חברה בוועדת העבודה והרווחה, אך אני גם יושבת-ראש הוועדה לקידום מעמד האשה, אשר עוסקת בנושאים אלה.

היו"ר ש' וייס:

כבר הציעו להעביר את הנושא לוועדה למעמד האשה, והנושא יועבר להכרעת ועדת הכנסת. מה שמבקשת חברת הכנסת לימור לבנת הוא דבר פשוט: היא מבקשת שהשרה תיזום את ההעברה לוועדה למעמד האשה, אבל אז חבר הכנסת זיסמן ירצה שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה, לכן לא יצא מכך כלום. הוא בעד שמירה על הוועדות האוטנטיות.

לימור לבנת (הליכוד):

אך הוועדה למעמד האשה עוסקת בכך כל הזמן.

היו"ר ש' וייס:

אין לי ספק שוועדת הכנסת תחליט החלטה נבונה.

אנו ניגשים להצבעה: מי תומך ברעיון להעביר את הנושא לוועדת הכנסת לשם הכרעה באיזו ועדה הנושא יידון? מדובר, כמובן, בנושא שהעלה חבר הכנסת זיסמן: מקרי רצח על רקע אלימות במשפחה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא עבר לוועדת הכנסת.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם הירשזון להצגת שאלתא בעל-פה לסגן שר הביטחון.

ריגול רוסי במודיעין הישראלי

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מודה לך.

אדוני סגן השר, ראש הממשלה אמר בריאיון ל"מעריב", כי לא יופתע אם גם אצלנו יש מרגלים רוסים כמו ב-CIA.

ברצוני לשאול:

1. האם יש לראש הממשלה מידע המבסס אמירה זו?

2. האם זה ביטוי לחוסר האמון ביכולתה של המערכת הביטחונית להתמודד עם הריגול הרוסי?

3. האם ננקטו צעדים מיוחדים למניעת אפשרות כזאת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. מובן שדבריו של ראש הממשלה התייחסו לאפשרות היפותטית בלבד. לאפשרויות ההיפותטיות אין שום ביסוס.

2. לכן התשובה שלילית.

3. אין מקום לצעדים מיוחדים. ממשלת ישראל סומכת על שירות הביטחון הכללי שימנע כל אפשרות כזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון.

חיים קופמן (הליכוד):

יש לי שאלה, האם לרוסים יש כסף לשלם למרגלים שלהם...

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם ארצות-הברית מעדכנת את ישראל בעניין המרגל שנתפס, כדי לאפשר היערכות ישראלית נגד אפשרות כזאת?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מגן, שאלה נוספת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, מחוץ לכותלי משכן הכנסת נשמעה הצהרתו של ראש הממשלה, כי בין כותלי הכלא נותר רק מרגל אחד משרידי חבר-העמים. אני מבקש לדעת, האם אכן אתה יכול למסור לנו הצהרה רשמית על-אודות מספר המרגלים אשר עניין שיפוטם וכליאתם לא נודע בציבור?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שמובן לכם היטב שאתם מעלים סוגיה שאי-אפשר לדבר עליה במליאה. אני לא יכול לתת מספרים ופרטים על מערכת היחסים שבין הממשלות. אני חושב שכאשר אני אומר לכם שאנחנו סומכים על שירותי הביטחון, צריך להביא בחשבון שנעשה הכול על מנת שדברים כאלה יימנעו במדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה לסגן שר הביטחון.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

עוד מעט אבקש מסגן שר הביטחון לענות על שאילתות רגילות, אבל כיוון שלשר הקליטה יש רק שאילתא אחת, אני אאפשר לו, והתשובות צריכות להיות קצרות ביותר, לפי הכללים החדשים שהנהגנו בבית.

הענקת מלגות למדענים עולים

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את השר לקליטת העלייה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

מכתבה ב"דיעות אחרונות" מיום 7 בפברואר 1994 מתברר, כי שני מדענים עולים העובדים בטכניון אינם מקבלים שכר זה כחודשיים, עקב מחלוקת בין רשויות.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון?

2. אילו רשויות מעורבות בעניין?

3. מדוע קיימת סחבת ביורוקרטית בנתינת מלגות או מענקים לעולים חדשים?

4. כיצד ינהג משרדך בנושא זה ובנושא הענקת מלגות לעולים חדשים?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

3-1. משרד הקליטה הוא הגורם המאשר מלגות סיוע למדענים באמצעות המרכז לקליטה במדע.

תהליך קבלת הסיוע למדענים עולים במסגרת זו מתבצע בדרך הבאה: המוסד המעוניין להעסיק מדענים עולים במסגרתו פונה למרכז לקליטה במדע לקבלת סיוע כספי עבור העסקת המדען. המרכז לקליטה במדע שולח יועץ מקצועי לפגוש את המעסיק והמדען, כדי לבחון את כדאיות ההעסקה.

המרכז מקיים כמה ישיבות של ועדות מקצועיות בכל חודש, כדי לאשר את העסקתם של המדענים שבגינם הוגשה בקשה. עם אישור ההעסקה ולאחר חתימת חוזה עם המעסיק, מועברת מלגת הסיוע למוסד הפונה.

הפניות בעניינם של שני המדענים שבהם מדובר, ד"ר גרשטיין וד"ר קרסוביצקי, הגיעו למרכז לקליטה במדע בשבוע השני של חודש דצמבר 1993. בשל תקלות ארגוניות וניהוליות שנתגלו במרכז לקליטה במדע בחודשים האחרונים לא נתכנסו הוועדות המקצועיות בחודשים דצמבר-ינואר. בקשתם של שני המדענים הללו הובאה לפני הוועדות, שהחלו את עבודתן במחצית פברואר, והסיוע אושר לשניהם מתאריך 1 במרס 1994.

4. כאמור, בחודשים האחרונים נתגלו תקלות ארגוניות וניהוליות במרכז לקליטה במדע, שבגינן נוצרו שיבושים קשים בתהליך אישור מלגות הסיוע. הבדיקה הנערכת על-ידי גורם חיצוני עומדת להסתיים בימים הקרובים. בינתיים עובר המרכז לקליטה במדע ארגון מחדש, ועבודתו מתנהלת בימים אלה תחת פיקוח של מומחה חיצוני, ששירותיו נשכרו במיוחד לצורך זה, תוך דיווח ישיר ושוטף אלי ולמנכ"ל משרדי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת קופמן, הבטיחו לי שאין לך שאלה נוספת.

חיים קופמן (הליכוד):

חשבת, אבל עכשיו יש לי. התברר שהוועדה התכנסה אחת לחודשיים, ואני מודאג שזאת הפרוצדורה. אילו היתה הוועדה מתכנסת לעתים יותר מזומנות, אנשים לא היו מגיעים לפת לחם. כדי לכנס את הוועדה אתה לא צריך יועץ, אלא פשוט לקבוע שהוועדה תתכנס לעתים יותר מזומנות.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

תשובה קצרה ביותר. כנראה לא הבנת אותי היטב. הוועדות מתכנסות עכשיו פעמים רבות ובאופן מזורז, אבל היתה תקופה שכיוון שנוצרו שיבושים והדיווח היה דיווח משובש, התעוררו בעיות תקציביות, והאחריות לכל הנושא הזה עברה בדיקה על-ידי גורם חיצוני, ולא היה ברור אם יש תקציב לסעיף זה או לסעיף זה. היה סיכום שעוצרים את התהליך לפרק זמן עד השלמת הבדיקה, כדי שלא להגיע להתחייבויות שאחר כך לא יהיה אפשר לממש אותן. עכשיו, מפברואר, הוועדות עובדות בקצב לא רק מלא אלא מתוגבר.

חיים קופמן (הליכוד):

לגבי שני המדענים האלה פתרו את הבעיה?

השר לקליטת העלייה י' צבן:

כן. הסיוע אושר להם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קופמן, הנושא מוצה. אני מתקומם נגד זה שאתה נגד יועצים. כל יועץ נוסף זה עוד פרנסה, עוד משרה. אמרת קודם שלא צריך יועץ. יועץ תמיד צריך. מדובר על אבטלה. עוד יועץ – עוד עבודה.

בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון. אני מודה לך גם על אדיבותך הרגילה לגבי קודמך, ואתה תשיב על שאילתות רגילות רבות.

העברת נשק מידי מבוקשים שהסגירו עצמם לידי מחבלים אחרים

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הביטחון ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

ב"הצפה" מיום 5 בדצמבר 1993 מופיעה ידיעה שעל-פיה המבוקשים שהסגירו עצמם ושחררו השאירו נשקם לעצמם או לחבריהם מה"פתח".

ברצוני לשאול:

1. האם כל המחבלים המבוקשים שהסגירו עצמם לידי צה"ל ושחררו, מסרו את נשקם לצה"ל?
2. האם ידוע למערכת הביטחון על כלי נשק המועברים ממבוקשי ה"פתח", שנפסקת הרדיפה אחריהם, למחבלי ה"חמאס"?
3. האם המחבל מוחמד אבו-ריש, שנורה בידי חיילי צה"ל, היה חמוש בנשק בשעה שנורה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מבוקשי "פתח" הסגירו עצמם ללא נשק ושחררו.
2. אין בידינו מידע אשר יש בו כדי להצביע כי נשק של מבוקשי ארגון ה"פתח", אשר הסגירו עצמם, הועבר על-ידם לידי מבוקשי ה"חמאס".

3. דבר מותו של מוחמד אבו-ריש נודע רק למחרת האירוע שבו היה קשור כוח מיחידת "שמשון" בח'אן-יונס, וגם זאת ממקורות פלשתיניים. אי לכך, אין לנו מידע האם האיש היה חמוש שעה שמצא את מותו.

הפרטת תעשיות ביטחוניות

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר הביטחון ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

באחרונה רבו הידיעות והפרסומים בדבר כוונות מערכת הביטחון להפריט תעשיות ביטחוניות ולהפכן לחברות עסקיות לכל דבר.

ברצוני לשאול:

1. האם נערכה במערכת הביטחון עבודת מטה מסודרת ביחס לפרויקטים החיוניים לביטחון המדינה, אשר מן הראוי שהמדינה תישא בהוצאות המחקר והפיתוח שלהם כתנאי הכרחי לשמירת העליונות הטכנולוגית של ישראל?

2. האם יופרד החלק המהווה את המעבדה הלאומית, שאמורה להבטיח את ביטחון ישראל, במגמה לשחררה מעקרון הרווחיות?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במערכת הביטחון נערכת עבודת מטה מקיפה, הבוחנת את כל היבטי התשתיות הלאומיות הנדרשות לשמירת העליונות הטכנולוגית של ישראל.

2. עבודת המטה המבוצעת היום תגדיר במפורש את דרכי ההפרדה בין המעבדה הלאומית לבין הנושאים העסקיים, אם במסגרת ארגון נפרד, אם בהפרדה ניהולית בלבד ואם בדרך אחרת שתמצא לנכון.

מעמד של "אורח קבוע" לבני זוג בגדה המערבית ובעזה

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום ז' בטבת התשנ"ד (21 בדצמבר 1993):

בתאריך 22 באוגוסט 1993 הודיעה פרקליטות המדינה בבג"ץ, כי בני משפחה שקיבלו רשיונות ביקור לשישה חודשים יהיו זכאים לקבל תושבות קבע במסגרת איחוד משפחות.

ברצוני לשאול:

1. כמה בני ובנות זוג שוהים היום בגדה המערבית ובעזה במעמד של "אורח קבוע"?

2. כמה קטינים שוהים בתוקף רשיונות אלו בגדה המערבית ובעזה?

3. מתוך הבקשות שהוגשו, כמה אושרו וכמה נדחו בגדה המערבית ובעזה?

4. מה הוא פרק הזמן הנדרש לטיפול בבקשה כזו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. באיו"ש – כ-1,220 מבקרים. באזור עזה – כ-175 מבקרים.

2. באיו"ש – כ-1,096 קטינים. באזור עזה – כ-76 קטינים.

3. א. באיו"ש הוגשו 1,024 בקשות, שמתוכן אושרו עד כה 323 בקשות. יתר הבקשות נמצאות בשלב זה או אחר של טיפול. עד כה סורבה באיו"ש בקשה אחת בלבד מטעמי ביטחון. ב. באזח"ע הוגשו 158 בקשות, שמתוכן אושרו עד כה 145 בקשות. כל הבקשות שנדונו עד כה אושרו.

4. פרק הזמן הממוצע הנדרש לטיפול בבקשה כזו נע בין חודשיים לשלושה חודשים.

הנתונים מעודכנים לתחילת ינואר שנה זו.

קיצור השירות בצה"ל

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הביטחון ביום ז' בטבת התשנ"ד (21 בדצמבר 1993):

לאחרונה נשמעים קולות בצה"ל על קיצור שירות הבנים. שירות הבנות כבר קוצר.

בפניות רבות של אזרחים מן השורה יש התמרמרות רבה על האפליה בין חיילי המילואים הקרביים לבין חיילים אחרים.

ברצוני לשאול:

1. חיילי מילואים רבים שהיו בעבר קרביים משרתים היום בתפקידים אחרים. מדוע מעכב צה"ל את שחרורם עד גיל 51?

2. האם יפגע קיצור השירות הסדיר בשחרור חיילי מילואים בגיל מוקדם יותר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. צה"ל נתן דעתו על סוגיה זו, ונקבע כי כל חייל ששירת 20 שנה, לרבות שירות סדיר, ביחידה קרבית, ושובץ ליחידה אחרת, יפוטר משירות בגיל 48 במקום בגיל 51. כמו כן, נציין שכאשר יחידה מבצעת ארגון מחדש, פירוק או הקמה, צה"ל נותן הקלות בגיל הפטור, לעתים אף מתחת לגיל 45.

2. התשובה שלילית.

מותו של אחמד אל-כורדי מאש כוחות צה"ל

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הביטחון ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

בחודש מאי 1992, לאחר שחיילים פגעו באחמד אל-כורדי, בן ה-11, ממחנה הפליטים שאטי, החלה פרשה שעיקרה יחס קשה של שלטונות צה"ל כלפי הוריו של הילד, למרות ולאחר שנקבע מותו.

ברצוני לשאול:

1. האם בעקבות החקירה שהתבצעה בפרשה הועמד מישו מהמעורבים לדין?

2. האם הובעה התנצלות צה"ל בפני המשפחה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להודות לחבר הכנסת רן כהן על החברות הרבה שגילה כלפי בימים האחרונים, בהסכימו להצביע במקומי בנושא מצפוני. אני מודה מקרב לב.

להלן התשובה: ראשית, שאילתא באותו נושא הוגשה על-ידי חבר הכנסת סאלח טריף, שאילתא מס' 2047, והשיבותי עליה ביום 11 בינואר 1994.

התשובות על השאלות הינן כדלקמן:

1. בעקבות החקירה שביצע אלוף פיקוד הדרום לבדיקת אופן הטיפול במשפחת המנוח, הועמד לדין קצין מהמינהל האזרחי, בדרגת סגן, ונשפט לנזיפה.

2. הובעה התנצלות בפני המשפחה על-ידי המושל.

אשר לפיצוי כספי בגין הנזק, הרי בפני המשפחה פתוחה הדרך לפנות לקצין המטה לעניין תובענות שבמינהל האזרחי, שבסמכותו להורות על מתן פיצוי לכל מי שנפגע כתוצאה מפעילות כוחותינו. עם זאת, יצוין כי חקירת מצ"ח בעניין הנדון טרם נסתיימה, ולפיכך לא ניתן לקבוע מסקנות אשר לנסיבות המדויקות המקיימות זכות פיצוי לטובת המשפחה, אם בכלל. אני מקווה שסיום החקירה יאפשר בירור מלא של העניין.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון חבר הכנסת מוטה גור, אני מודה לך על התודות. מלבד הידידות שבינינו אנחנו גם מוקירים זה את זה, וידעתי שכאשר מצפונך עומד אל מול מצפוני ואתה בתוך המצוקות שלך, מצפונך גובר, ולכן הצבעתי כפי שהצבעתי.

הפרשה הזאת, כאשר לפני כשנתיים נהרג לפנות ערב ילד בן 11, היא מזעזעת. כולנו מגדלים ילדים בני 11 ויודעים איזה אסון כבד ונורא זה. אין לנו במה להתבייש, והצבא שלנו העמיד מסוק שיטיס את הילד הזה כדי לרפא אותו בבית-חולים ישראלי – צריכים לראות את כל הצדדים של העניין – בכל זאת, האב ממחנה הפליטים לא הורשה לטוס עם בנו לבית-החולים, וגם למחרת, כאשר הוא בא לבקש אישור לנסוע לתל-השומר, הוא נדחה ביומיים, ואמרו לו שהוא לא יוכל לקבל אישור. היתה פה אטימות לב אימה ונוראה, והמשנה ליועץ המשפטי לממשלה, הגברת יהודית קרפ, אמרה על זה את הדברים הנוראים: כסדום היינו ולעמורה דמינו.

אדוני סגן שר הביטחון, אני שואל שתי שאלות. האחת – האם אחרי שנתיים לא הגיע הזמן למצות את העניין עם המשפחה האומללה הזאת, כדי שירגישו את מדינת ישראל האמיתית, על-ידי פיצוי, אף שאין פיצוי על מותו של ילד בן 11? השנייה – האם הוצאו מן המקרה הזה מסקנות עקרוניות וניתנו הוראות לכוחות, שכאשר אב ואם הולכים עם ילד במצב אנוש, לקראת מותו, בכל זאת תהיה גמישות אנושית מעבר לפקודות?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן שר הביטחון, תשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לשאלה השנייה – התשובה היא חיובית, אבל בעקבות ההערה שלך אדגיש את העניין ואוודא שזה יורד כהנחיה, גם אם היא כבר קיימת.

בקשר לחלק הראשון של השאלה – ברגע שנושא נכנס לטיפול משפטי אנחנו, הסמכויות הפיקודיות הנורמטיביות, יוצאים מהתמונה, וזאת הבעיה שתמיד מקשה עלינו. אם מישהו סומך עלינו, אנחנו יכולים לתת את התשובה המלאה על-פי שיפוט נורמטיבי, אבל ברגע שזה עובר לטיפול משפטי אנחנו מנועים מטיפול בעניין. זה נכון בהרבה תחומים, והיינו רוצים לתת פתרונות הרבה יותר מהירים, אבל טוב שיש הרבה אנשים שמעריכים כי אולי הסמכויות המשפטיות ייתנו להם פתרונות טובים יותר, ואז זה מתחיל להימשך ולהימשך ודי קשה לדעת מה יהיה הסוף. אני אבדוק את העניין.

העברת מידע לצה"ל על-אודות סטודנטים

חבר הכנסת י' כץ שאל את שר הביטחון ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

בגיליון "העולם הזה" מיום 1 בדצמבר 1993 פורסם שצה"ל מקבל, על-פי דרישתו, מידע מהמוסדות להשכלה גבוהה על סטודנטים, מתוך חומר הנמצא במאגר המחשב של האוניברסיטאות.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע שפורסם נכון?

2. איזה מידע נדרש על-ידי צה"ל מהמוסדות להשכלה גבוהה?

3. האם נכון שצה"ל מקבל מידע כזה גם על סטודנטים שאינם משרתים בכוחות המילואים? אם כן – האם אין בכך פגיעה בפרטיות?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. העברת מידע מינימלי (שם ותעודת זהות) מתבצעת בהתאם לצו שהוצא על-ידי פוקד על-פי סעיף 5 לחוק שירות ביטחון, על מנת לסייע לסטודנטים לזכות בהקלות לזימון לשירות מילואים פעיל.

2. שם ומספר תעודת זהות, ביחס לגברים עד גיל 50.

3. צה"ל היה מעוניין לקבל, כמובן, מידע רק על-אודות סטודנטים הנמנים עם כוחות המילואים, אך מתברר כי לא ניתן לעשות כן. לפיכך, באופן טכני מועבר לצה"ל סרט מידע הכולל מידע על-אודות סטודנטים גברים, ומתוכו, לאחר סריקת המידע והצלבתו, נשלף המידע הרלבנטי לצה"ל, ורק הוא נשמר בצה"ל; יתרת המידע מושמדת. עם זאת, שאלת התאמה בין צו שהוצא על-פי חוק שירות ביטחון לבין הוראות חוק הגנת הפרטיות נבחנת כעת מחדש במערכת הביטחון לאור פניית רשמת מאגרי המידע במשרד המשפטים בנדון.

הסעות לחיילים המשרתים באזורים מסוכנים

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הביטחון ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

פנו אלי הורים לחייל קרבי, תושבי כרמיאל, שבנם משרת בשטחי יש"ע, בטענה שצה"ל אינו דואג להסעת חיילים היוצאים לחופשה מבסיסים מרוחקים ומבודדים.

פרט להוראות שהוצאו בנוגע לנסיעה בטרמפים, לא הוצעו על-ידי צה"ל פתרונות אלטרנטיביים להסעת חיילים ממקומות מבודדים ומסוכנים.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הנ"ל נכונים?

2. כיצד ומתי תיפתר הבעיה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין באפשרותנו להתייחס ספציפית למקרה המתואר בשאלתא עקב חוסר בפרטים מזהים – מספר אישי, יחידה.

ככלל, צה"ל מקיים פעילות רבה לשמירה על ביטחון חייליו, ובמיוחד בתחום ההסעות: א. תדריך החיילים טרם יציאתם לחופשה בכללי הביטחון והתנהגות מונעת. כללים אלו מגדירים נורמות התנהגות בתנועה, בנסיעה בטרמפים ובתחבורה הציבורית, נשיאת נשק, מקרים ותגובות ודרכי דיווח וקריאה לעזרה; ב. ארגון הסעות ליחידות ולחיילים החוזרים מחופשות שבת וחג, וכן הסעות בסופי שבוע מהיחידות; ג. הסדרת נסיעה חינוך בתחבורה ציבורית, באמצעות כרטיסי נסיעה המנופקים על-ידי צה"ל וכן באמצעות מתן החזר כספי.

בנוסף, על חיילים המשרתים באזח"ע קיימות מגבלות נוספות לגבי נסיעה בטרמפים. כלל החיילים המשרתים באזח"ע נהנים מהסעה מרוכזת לתוך אזח"ע, ומתוך אזח"ע לתחומי מדינת ישראל. בכל המפקדות המרחביות באזח"ע נמצאות טיוליות המבצעות שלוש פעמים ביום – בוקר, צהריים ואחר-צהריים – סבבי הסעות מאזח"ע לתחומי מדינת ישראל ולהיפך. בכניסה לאזח"ע, במחסום ארז, קיימת נקודת ריכוז וממנה מתבצעות ההסעות.

כמו כן, גם לגבי חיילים המשרתים באיו"ש קיימות הנחיות מיוחדות לנסיעה בטרמפים, הכוללות, בין היתר, חיוב ליווי על-ידי רכב צבאי לחיילים היוצאים לתחנות התחבורה הציבורית והגבלות תנועה נוספות. נוסף על כך, היציאה והחזרה למתקני אימונים וליחידות מתאמנות מתבצעות על-ידי הסעות ציבוריות או צבאיות.

הסעות למשרתים במפקדת פיקוד המרכז

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הביטחון ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

בכתבה שפורסמה ב"כל העיר", ירושלים (10 בדצמבר 1993) נכתב כי במפקדת פיקוד המרכז לא דואגים להסעות לחיילים. כשחיילי קל"ב – קרוב לבית – אלה מאחרים להסעה המאורגנת, אין להם אפשרות לחזור לבתיהם, והם יוצאים לכביש העובר ביישוב ערבי ועוצרים טרמפים בחשכה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מדוע אין צה"ל דואג להסעת החיילים בשעות הלא-שגריות?

3. מדוע מונעים מפקדי הבסיס מן החיילים כל גישה רגלית מן הבסיס ואילו, וכי רק באמצעות רכב אפשרי הדבר?

4. מה יעשה משרדך בנדון, וכיצד?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. התשובה שלילית.

2. הפיקוד דואג להסעות בשעות הלא-שגרתיות כלהלן: בימי חול ההסעות הן – 17:30, 19:30, 22:00. בימי ו' – הסעה אחרונה לתורנים שסיימו תורנות בשעה 11:30.

3-4. הפיקוד מונע גישה רגלית מהבסיס ואילו על מנת למנוע סיכונם של חיילי הבסיס. הבסיס מוקף בבתים פרטיים של תושבים ערבים, ומתוכם יכולים לפעול גם גורמים עוינים. זאת הסיבה לכך שהוחלט שלא לאפשר תנועה בטרמפים או תנועה רגלית, וההגעה אל הבסיס וממנו מתבצעת בתחבורה צבאית בתחנות ההסעה ובתחבורה ציבורית.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת?

אפרים גור (הליכוד):

אני מסתפק בתשובת סגן השר.

תפיסת מקרקעין באזור חבל-עזה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הביטחון ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

מפקד כוחות צה"ל באזור חבל-עזה, אלוף מתן וילנאי, הוציא ביום 14 בנובמבר 1993 צו בדבר תפיסת מקרקעין מס' ת"פ 6/93, אשר מורה על הפקעת השטח שבתוך אזור חבל-עזה המצוי בתחום 30 מטר מקו הגבול עם ישראל. המקרקעין ייתפסו ויוחזקו על-ידי כוחות צה"ל, ולבעלי המקרקעין ניתנה הזכות להגיש בקשות לשימוש ו/או פיצויים.

ברצוני לשאול:

1. למה לא תפס צה"ל שטח דומה מצד הגבול בתוך מדינת ישראל, תוך פיצוי בעלי קרקעות אזרחי ישראל?

2. האם ניתנה הודעה בדבר ההפקעה לגורמים פלשתיניים אשר מנהלים משא-ומתן עם ישראל, ואם כן – מה היתה תגובתם?

3. האם יחזור בו משרד הביטחון מכוונתו להפקעה כדי להביא לרגיעה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. צו התפיסה לצרכים צבאיים הנזכר בשאילתא בוטל ביום 14 בדצמבר 1993.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני סגן השר, התשובה שלך באה להדגיש את הדברים שכתבתי בשאילתא שלי ואת החומר שקיבלתי מהתושבים בעלי הקרקעות שהתלוננו וקבלו על הפקעת קרקעות.

האם ממשלת ישראל – האומרת שהיא רוצה להשיג שלום עם הפלשתינים ועם העולם הערבי – אכן מפקיעה קרקעות של פלשתינים בשטחים? כמה דונמים הופקעו עד היום מאז הקמת הממשלה הזאת?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, אני לא יכול לתת תשובה מפורטת על השאלה לגבי מספר הדונמים. אבדוק ואתן תשובה.

כמובן, אני צריך ורוצה לענות על החלק הראשון של השאלה. חבר הכנסת דראושה, לצערי הרב, יש הבדל בין טיולים במזרח התיכון ובין הסכם שלום עם ביטחון מלא לכל יהודי בכל מקום. אני לא נמצא בתפקיד שבו אני יכול להשלות את עצמי, שמלה יכולה להחליף את מה שצריך לעשות בפועל בשטח. אם צורכי הביטחון מחייבים את הצבא לנקוט פעולה כזאת או אחרת על מנת לשמור על חיי אדם – אנחנו נעשה זאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הפקעת קרקעות זו שמירה על חיי אדם?

היו"ר ש' וייס:

אין סימפוזיון בזמן תשובות על שאילתות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

קיבלת תשובה שהצו הזה בוטל ביום מסוים, על-פי האינטרס הביטחוני ומתוך כוונה ברורה שלא לפגוע לשווא באיש, ועל מנת שהצדק גם יעשה וגם ייראה. אבל אני לא רוצה לשגות באשליות. כל זמן שצורכי הביטחון יחייבו זאת, מערכת הביטחון תנקוט את כל האמצעים הנדרשים על מנת להבטיח חיים של כל יהודי וכל ישראלי וכל ערבי בכל מקום שהוא. ברגע שהצורך הביטחוני ייעלם – ייעלם גם האי-צדק.

תביעות נזיקין של תושבי השטחים שנפגעו באינתיפאדה

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מתאריך 21 בדצמבר 1993 התפרסמה ידיעה, ולפיה צה"ל החליט לקיים מבצע שחזור של אירועי האינתיפאדה להגנה בפני תביעות אזרחיות שהוגשו על-ידי תושבי השטחים בגין נזקי גוף כתוצאה מפגיעות על-ידי צה"ל. ידוע כי בעבר נסגרו מאות תיקי חקירה מסיבות שונות (בעיקר פליליים). "צוות עזה" ועמותת רופאים ישראלים-פלשתינים העבירו לידי שורת מקרים שיכולים להיבדק במסגרת מבצע זה.

ברצוני לשאול:

1. האם יורה שר הביטחון על "מבצע שחזור אינתיפאדה"?

2. האם במסגרת זו יורה שר הביטחון גם על פתיחתם מחדש של תיקים הקשורים לעבירות פליליות שנסגרו בעקבות חוסר ראיות?

3. מה היא מדיניות ממשלת ישראל בנוגע לפיצוי פלשתינים על נזקי גוף ונזקי רכוש שנעשו על-ידי כוחות הביטחון בשוגג?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מה שקרוי בפיק "מבצע שחזור" אינו אלא ריכוז נתונים עובדתיים שיאפשרו למדינה להתגונן בתביעות נזיקין המוגשות כנגדה על-ידי תושבי השטחים.

אין זו מטרת "השחזור", ואולם אם אגב הטיפול בתביעת נזיקין יעלה צורך ענייני לקיים חקירה או לחדש חקירה, יש להניח שהפרקליטות תיתן הוראות בעניין זה.

עד כה שילמה מערכת הביטחון מיליוני שקלים פיצויים על נזקי גוף או רכוש. במקרים מסוימים היא עשתה כן ביוזמתה, ובאחרים – על יסוד פסיקה של בית-משפט.

נסיעות מרובות של בכירים בצה"ל

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר הביטחון ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

עיסוק מרכזי של סגן הרמטכ"ל זה חודשים הוא במשא-ומתן עם אש"ף, וזה יימשך עוד זמן רב, וכמוהו גם ראש אגף התכנון במטכ"ל. הרמטכ"ל יוצא מדי פעם לגיחות של ביקורים בארצות אחרות.

ברצוני לשאול:

1. האם מצב זה סביר ונכון?

2. האם יתוקן הדבר, וכיצד?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. שתי הנסיעות של הרמטכ"ל קיבלו את אישור שר הביטחון ואת אישור הממשלה, לאחר שהובטחה פעילותו התקינה של המטה הכללי בזמן היעדרו.

2. אין לדעתנו מה לתקן בעניין.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, השאילתא הזאת נכתבה לפני שקיימנו דיון בוועדה לביקורת המדינה, ושם קיבלנו ממך תשובה ברורה, שמקובלת עלינו, לגבי ההגזמה – הניסוח הוא שלי, אבל הרעיון שאני מבטא הוא שלך – שאם יימשכו הנסיעות בהיקף הנוכחי, תצטרכו לשקול את זה מחדש. שאלתי את זה גם בשאלה לא לגבי הרמטכ"ל אלא לגבי המכלול ששמו מטכ"ל – זה גם רמטכ"ל, זה גם סגן רמטכ"ל, זה גם ראש אגף התכנון, ששלושתם נמצאים הרבה מאוד בנסיעות, ואפילו מהזווית הצרה של הכנסת הרגשנו שיש כאן הגזמה.

אני רוצה לשאול שאלה נוספת כדלהלן: האלוף עוזי דיין נסע אמש להיפגש עם רב-המרצחים ערפאת. אחרי שהוא חזר מטאבה, הוא גילה את אוזנינו שהוא מצא שם ידידים. האם אתה לא סבור שיש לפסול אותו למפגשים כאלה? הוא לא נשלח לפגוש שם ידידים, ודאי הוא לא יכול למצוא ידידים בין אלה שרצחו את ילדי מעלות, את ילדי אביבים, את רחל וייס ושלושת עולליה ואחרים. האם אלוף כזה יכול להישלח, והאם הוא צריך בכלל להישלח לפגישה עם ראשי המרצחים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זאבי העלה פעם נוספת את השאלה של עצם ההשתתפות של קצינים בכירים במשא-ומתן. אני לא חושב שזה הזמן לחזור על ההיסטוריה אשר בה הדברים האלה קרו והתרחשו. אני אומנם ציינתי בוועדה בכנסת, שהדבר הזה חייב להיות תחת בקרה, כי לקצינים יש תפקיד לעשות, ואת עיקר זמנם ואת עיקר אונם הם צריכים להקדיש לתפקיד הזה.

מאוד הייתי רוצה להימנע מכל התייחסות שיכול להיות לה גוון פוליטי כלשהו לגבי קצין זה או אחר. לכן, ברשותך, על החלק השני של השאלה לא אשיב. אני גם לא יכול להשיב במקומו.

משה פלד (צומת):

יש ניגוד אינטרסים מובהק בין מלחמה בטרור לבין ניהול שיחות שלום.

היו"ר ש' וייס:

זו שאילתא, חבר הכנסת פלד. בסעיף שאילתא אין סימפוזיון. שאילתא זה מוסד מאוד מוגדר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן הזכרתי שהתייחסתי לסוגיה הזאת בוועדה. אשר לכל נושא שלו הקשר פוליטי כזה או אחר של הקצונה הבכירה, אני מאוד מבקש לא לעסוק ולהשאיר את הצבא מחוץ לכל ויכוח פוליטי.

סירוב חיילי או"ם להושיט עזרה לחיילי צה"ל

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

פורסם כי חיילי צה"ל עמדו לפני כשבועיים בפתח מוצב של כוח האו"ם הפיני במשך כשעה וביקשו סיוע, לאחר פגיעת טיל "סאגר" בטנק שהיה במשימת פתיחת ציר באזור הביטחון.

מהפגיעה נהרג מפקד הטנק סגן הראל שרם, זיכרוננו לברכה, וחייל נוסף נפגע.

החיילים הפינים סירבו להגיש עזרה רפואית לצוות וסירבו להעביר הודעה לצה"ל על החיילים הפגועים.

ברצוני לשאול:

1. האם הוגשה תלונה למפקדת האו"ם בפרשה זו?

2. האם מטופלים חיילי או"ם במוסדות רפואיים ישראלים?

3. מה יעשה צה"ל כדי למנוע הישנות מקרים אלו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

במישור העובדתי: חיילי האו"ם כשלו מתוך כך שנשארו נאמנים לפקודות הקבע שלהם, ולא אפשרו לאיש צוות הטנק להשתמש במכשירי הקשר של עמדת האו"ם ולהזעיק חילוץ לטנק שנפגע, כפי שמתחייב – מתוך גמישות והיבט הומניטרי.

תגובתנו על האירוע היתה מחאה חריפה ליוניפי"ל ודרישה לקבלת מסקנות התחקיר שלהם – כדי לגבש את התייחסותנו.

עוד לפני העברת המחאה ליוניפי"ל, התקשר מפקד כוח האו"ם בדרום-לבנון למפקד יחידת הקישור לכוחות הזרים והביע צער על כי "CONFUSED COMBAT SITUATION", מצב מסובך כדבריו, גרם לאי-הבנה ויצר מצב שבו אנשי האו"ם לא סייעו במישור ההומניטרי. דברים אלה באו לידי ביטוי גם בהתייחסות הרשמית של יוניפי"ל למחאת צה"ל.

לאור העיון בתחקירי האו"ם בקשר לאירוע והשיחות עם אנשי צה"ל שהיו מעורבים בו, יש לבחון את התנהגות חיילי האו"ם הפינים על-פי מה שהם הבינו ומה שהם ידעו בזמן אמיתי, ולקבל את התנצלותם וצערם על כי הדברים התרחשו בדרך שאינה משקפת את תפיסת עולמם.

לאור זאת תשובתי על שאלותיך הן:

1. התשובה חיובית.

2. התשובה חיובית.

3. לאור האמור לעיל, אין מקום לטיפול נוסף בנדון.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני סגן השר, מדובר באירוע קשה, שבו חייל עם יד מרוסקת, חלל, שוכב בשטח שעה, ואיש אינו מטפל בו. אני מקבל את הדברים ואת ההתנצלות, ומבקש באותה הזדמנות לשאול בנושא האו"ם, האם צה"ל שוקל ברצינות לשלוח בית-חולים שדה – שאני מאמין שיעשה את עבודתו לא בשיטות של

הפינים – לאפריקה, לאנגולה; האם הפרסומים שהיו, אמיתיים, וישראל באמת מצטרפת לכוחות האו"ם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול רק לומר לך, חבר הכנסת יורם לס, שעד לרגע זה אין שום החלטה בעניין. אם מישהו באיזה חוג סגור דן בסוגיה הזאת או לא, אינני יכול להתחייב. אבל שום החלטה בנדון לא נתקבלה.

מעצר כתב בעת סיקור טקס הכנסת ספר התורה בשכם

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הביטחון ביום כ"א בטבת התשנ"ד (4 בינואר 1994):

יגאל אמיתי, כתב השטחים ב"יום ליום", נעצר בסקרו את טקס הכנסת ספר התורה בשכם. כשטען שהוא עיתונאי בתפקיד זכה ליחס משפיל מנציג צה"ל. הפרטים כלולים בכתבה הרצ"ב שפרסם העיתונאי, שהוא שוטר צבאי במילואים.

ברצוני לשאול:

האם ייחקר מקרה זה ותודיע לנו מסקנותיך?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מפקד המשטרה הצבאית של פיקוד מרכז הגיש תלונה למשטרת ישראל נגד מר אמיתי בגין תקיפה והכשלת שוטר צבאי בעת מילוי תפקידו.

הנושא נמצא אפוא בחקירת משטרת ישראל.

שיקום חיל שנפצע בדרום-לבנון

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

ב"ידיעות אחרונות" נמסר, שר"ט רוני כהן שנפצע בדרום-לבנון לא מועבר למרכז הרפואי "שיבא", עקב מחלוקת כספית, ולכן נמנע ממנו סיכוי השיקום.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע המדינה, שרוני נפצע בהגנה על גבולותיה, לא תעניק לו את הטיפול המגיע לו?

3. מאחר שאבד זמן יקר לשיקומו, מה יעשה מיידית כדי שעניינו יוסדר?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאגף השיקום, המופקד על הטיפול הרפואי לנכי צה"ל, אין מוסדות רפואיים משלו, ועל כן הוא משתמש בכל המצוי ברפואה הציבורית.

הטיפול בפצוע מתחלק לטיפול נשימתי ולטיפול שיקומי. טיפול שיקומי למשותקים מצוי אך ורק במרכז הרפואי על-שם שיבא.

ממרכז שיבא נמסר, כי הם אינם ערוכים לקלוט את רוני מיידית, וכי הם יוכלו להעבירו אליהם רק לקראת המחצית השנייה של חודש ינואר, ואומנם האיש נקלט בינתיים במרכז הרפואי על-שם שיבא.

לאור דרישתנו הקצה מרכז שיבא צוות שיקומי, שיצא פעמיים בשבוע לבית-החולים "רמב"ם" לטיפול בפצוע והנחה את צוות המחלקה שבה הוא היה מאושפז.

אגף השיקום התחייב להחזיק אחיות לטיפול בפצוע 24 שעות ביממה ולתקופת זמן בלתי מוגבלת, ככל שיידרש.

אין כל בסיס להרגשת המשפחה, ששיקולים כספיים הם המעכבים את העברתו לבית-החולים תל-השומר.

אי לכך תשובתי על שאלותיך הן:

1. הפרטים אינם נכונים.

2. המדינה, קרי אגף השיקום, העניקה ומעניקה לפצוע את כל הטיפול הדרוש.

3. הפצוע הועבר בינתיים למרכז הרפואי על-שם שיבא.

כניסת תושבים לא-מורשים מעזה לישראל

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

מפרסומים בתקשורת עולה, כי תושבים מקומיים ברצועת-עזה גונבים חלקים מגדר הביטחון.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה משרדך כדי למנוע תופעה זו?

2. מה עושה משרדך כדי למנוע כניסת תושבים לא-מורשים לישראל?

3. האם הונחו גורמי הביטחון לבדוק אישורים בריכוזי עובדים מהשטחים בישראל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן נגנבו חלקים מגדר הגבול בעזה, שהיא גדר רגילה. כוחות הביטחון פועלים למניעת תופעה זו, ובמקביל – לבניית גדר מערכת חדשה לאורך גבול הרצועה.

2. מניעת כניסת תושבים לא-מורשים מעזה לישראל מתבצעת באמצעות הבדיקות שנערכות במחסום ארז.

3. בדיקת אישורים בתחומי מדינת ישראל מתבצעת על-ידי משטרת ישראל.

השלכת חומרים מסוכנים בשולי כביש-גהה

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

מפרסום בעיתונות נודע לי, כי מאות ערכות אב"כ משומשות וחומרים כימיים פעילים המשמשים לטיהור הושלכו בצד כביש-גהה, במקום שאינו מיועד לכך. מקורות רשמיים בצבא מסרו, כי הציוד שנזרק נמסר קודם לכן לקבלן פרטי, וכי צה"ל אינו אחראי לציוד שנזרק.

ברצוני לשאול:

1. האם המכרז למכירת חומרים מסוכנים פתוח לכול?

2. האם משרד הביטחון אינו בודק ומוודא כי הקבלן שירכוש חומרים מסוכנים לא יעשה בהם שימוש העלול לסכן את שלום הציבור?

3. אילו אמצעים יינקטו כדי למנוע הישנות מקרים מסוג זה המסכנים את שלום הציבור?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 3. משרד הביטחון לא מכר במסגרת מכירת עודפי מסכות אב"כ חומר רעיל. בטרם בוצעה המכירה נועץ המשרד בגורמי הרפואה בצה"ל ובמשרד לאיכות הסביבה, שקבעו שאבקת הטיהור אינה רעילה.

המכירה בוצעה במכרז פומבי, על-פי החוק.

2. אף שבמקרה האמור לא הושלך חומר רעיל, החליט משרד הביטחון להוסיף מעתה לתנאים של כל מכרז פסקה האומרת: "הזוכה במכרז זה מתחייב כי לא ישליך את הטובין או חלק מהם, אלא למקום מוסדר המיועד להשלכת פסולת, על-פי כל דין".

אי-קיום נוהלי בטיחות בבסיס צאליים

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

ביום 19 בדצמבר 1993 פורסמה בעיתון "מעריב" הכתבה, שהעתקה מצ"ב, בדבר חיילי מילואים אשר שירתו בבסיס צאלים ומתלוננים על אי-קיום נוהלי בטיחות ומזהירים מפני אסון. החיילים אף פנו בעניין אל נציב קבילות החיילים ואל סגן הרמטכ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו הטענות הללו? אם כן – מה הן תוצאות הבדיקה?

2. נוכח ריבוי הטענות בדבר אי-קיום נוהלי בטיחות, האם תישקל מחדש הקמת אגף בטיחות בצה"ל בראשות קצין בדרגת אלוף? אם לא – מדוע?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקבילה בוררה על-ידי נציב קבילות חיילים. נציב הקבילות מצא פגם שהוא בתחום הבטיחות בכך שהחיילים נדרשו למשימות נהיגה על גבי ג'יפים בלי שעברו השתלמות רענון כמתחייב מפקודות הצבא. הנקח"ל המליץ כי יופקו הלקחים המתאימים על מנת למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד. צה"ל עושה למען מימוש ההמלצה.

2. הבטיחות – מניעת תאונות – הינה בתחום האחריות והסמכות של המפקדים בכל הרמות. האיכות והבטיחות של ביצוע משימות צבאיות בשגרה ובלחימה תלויות בראש ובראשונה במפקדים הקובעים את רמת התכנון ואת רמת הביצוע. מכאן נגזרת תפיסת הבטיחות הצה"לית, הקובעת כי הבטיחות מצויה בתווך הפיקודי, כל מפקד בתחום השפעתו ואחריותו.

יישום עיקרון זה הביא למבנה הארגוני העקרוני הבא: א. קביעת אלוף (ע' ר' אג"ם) המרכז ומתאם את הטיפול הכולל בבטיחות בצה"ל; ב. הקמת מחלקת הבטיחות המטכ"לית (מבט"ם 359), המקיימת זיקה ישירה לרמטכ"ל; ג. הקמת מחלקה לבטיחות באימוני יבשה במפח"ש – מפקדת חילות השדה – כפופה למפקד המפח"ש; ד. הקמת מינהל לבטיחות בעבודה, הכפוף לראש אג"א; ה. מינוי והכשרה של קציני בטיחות, במינוי מלא, ביחידות מאותרות ובמינוי משני באחרות.

צה"ל סבור כי הפיכת מחלקת הבטיחות המטכ"לית למינהל שבראשו יעמוד אלוף עלולה להביא בטווח הארוך לתוצאה הפוכה – התייחסות לבטיחות כנושא העומד בפני עצמו ולא מהווה חלק ממצבי המבחן המקצועיים והמבצעיים של המפקד.

על מנת לאפשר מימוש יעיל של הסמכות והאחריות, נקבעה בצה"ל תפיסת בטיחות כוללת ("בטיחות צבאית מונעת"), תפיסה המונחלת בכל הקורסים הצבאיים והמתבטאת בהליכים ובדפוס פעולה המתגבשים ביחידות.

האזנות סתר לאזרחים ישראלים ביש"ע

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

פורסם כי מתקיימות האזנות סתר לאזרחים ישראלים ביש"ע, ללא אישור בית-משפט וללא פיקוחו.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים דלעיל נכונים?

2. אם כן – מה יעשה משרדך כדי להפסיק האזנות סתר לאזרחים ביש"ע ולהשוות את המצב המשפטי לזה שבישראל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי חוק האזנות סתר, כפי שפורש בפסיקת בית-המשפט העליון – האזנה לתושבי ישראל בשטחי איו"ש ואזח"ע צריכה להיעשות על-פי אותן אמות מידה משפטיות שחלות על האזנת סתר לתושבי מדינת ישראל.

שירות הביטחון הכללי מקפיד על שמירה דקדקנית של אותן אמות מידה חוקיות, כאמור, בכל פעילות האזנת סתר שהוא מבצע, בין בשטח ישראל ובין בשטחי איו"ש ואזח"ע.

מענק שחרור לחיילות

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

מענק השחרור הניתן כיום לחיילים בתום השירות הסדיר מפלה לרעה את החיילות. חלוקת מענק השחרור למספר חודשי שירות (חייל – 32 חודשים, חיילת – 21 חודשים) תראה כי באופן יחסי החיילות מקבלות, עבור כל חודש שירות, הרבה פחות מאשר החיילים.

כיום החיילות בשירות סדיר משרתות בלבנון, בשטחים, וממלאות תפקידים מבצעיים, ונראה כי אין מקום לאפליה במענק השחרור בין החיילים לחיילות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הביטחון על כך?

2. האם אין החיילות זכאיות לאותו גמול שזכאים לו החיילים?

3. מה יעשה משרדך בעניין?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מענק השחרור לחיילים ולחיילות הוא זהה ועומד כיום על 323.90 ש"ח. ההבדל הינו במענק השס"ן – שירות סדיר נוסף. על-פי צו שר הביטחון לפי סעיף 39 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, חייל וחיילת המשרתים מעבר ל-30 חודשי שירות לחיילים, ומעבר ל-21 חודשי שירות לחיילות – מקבלים עבור כל יום שירות תקין 9.60 ש"ח כפול ימי השירות הנוספים.

מספר החיילות המשרתות שס"ן קטן באופן יחסי למספר החיילים, ולכן הסכום הכללי שמקבלים חיילים בעת השחרור גדול יותר – מענק שחרור + מענק שס"ן.

3. הצעת חוק חיילים משוחררים, הנמצאת בימים אלו על שולחן ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, תשנה את המצב כפי שתואר לעיל ותקנה לכל חייל וחיילת זכאות לפיקדון בקרן מיוחדת, שאותו יוכלו למשוך עם שחרורם. גובה הפיקדון יהיה סכום השווה לחודש לחייל ולחיילת כפול מספר חודשי השירות לכל אחד.

חבלות בגדר המערכת ברצועת-עזה

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הביטחון ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

נמסר לי על-ידי חברים מקבוצת עלומים, שגדר הנושקת את שטחיהם ומשמשת כגדר מערכת ברצועת-עזה פורקה על-ידי ערבים לאורך 4 ק"מ.

לדבריהם, על אף פניותיהם לגורמי הצבא לא ננקטה שום פעולה מיידית לתפיסת המפרקים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות דלעיל נכונות?

2. אם כן – מדוע לא נקט צה"ל את האמצעים הדרושים כדי לתפוס את המשחיתים?

3. האם נבנתה הגדר מחדש?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעות נכונות בעיקרן.

2. הגנבה מתבצעת בדרך כלל על-ידי ילדים, הבורחים לתוך השטח מייד עם התקרבות סיור שלנו. פעמים אחדות נתפסו הגנבים ונלקח מהם הציוד. כמו-כן נלקחו הנתפסים למשטרה, שניים מהם עדיין עצורים במשטרת נפת אזח"ע, והשאר, קטינים, שוחררו.

בכל המקרים הוזעק סיור של אזח"ע לאזור ופעמים רבות הגיע המרדף עד לפאתי האזור הבנוי.

3. מתוכננת הקמת גדר מערכת חדשה במהלך שנת העבודה הקרובה.

שיקום חייל שנפצע בדרום-לבנון

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר הביטחון ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסמה כתבה בדבר עיכובים בטיפול הרפואי של רב"ט רוני כהן המאושפז בבית-החולים "רמב"ם".

שוחחתי עם רופאיו, ולדבריהם העברתו לתל-השומר נחוצה לשיקומו. התפלאתי לראות את תגובת משרד הביטחון, המכחיש את הבעיה התקציבית וטוען שמדובר בהמלצה רפואית בלבד.

ברצוני לשאול:

1. האם יעשה משרד הביטחון למען העברתו של החייל רוני כהן לתל-השומר?

2. אם לא – מדוע?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לאגף השיקום, המופקד על הטיפול הרפואי לנכי צה"ל, אין מוסדות רפואיים משלו, ועל כן הוא משתמש בכל המצוי ברפואה הציבורית.

הטיפול באיש מתחלק לטיפול נשימתי ולטיפול שיקומי. טיפול שיקומי למשותקים מצוי אך ורק במרכז הרפואי על-שם שיבא.

מהמרכז הרפואי "שיבא" נמסר שהם יוכלו לקלוט את הפצוע רק לקראת סוף חודש ינואר, ואומנם האיש נקלט בינתיים במרכז הרפואי "שיבא".

לאור דרישתנו הקצה המרכז הרפואי שיבא צוות שיקומי, שיצא פעמיים בשבוע לבית-החולים "רמב"ם", בעת שהותו שם, טיפל בפצוע והנחה את צוות המחלקה שבה הוא היה מאושפז.

אגף השיקום התחייב להחזיק אחיות לטיפול בפצוע 24 שעות ביממה ולתקופת זמן בלתי מוגבלת, ככל שיידרש.

חשוב להדגיש שאין כל בסיס להרגשת המשפחה, ששיקולים כספיים הם שעיכבו את העברתו למרכז הרפואי על-שם שיבא. ולבסוף – החייל הועבר בינתיים למרכז הרפואי בתל-השומר.

תלונות בדבר התעללות מפקדים בחיילי נח"ל

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר הביטחון ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

בכתבה מפורטת ב"מעריב" מיום כ"ד בטבת התשנ"ד – 7 בינואר 1994, נמסר על התעללות חמורה של מפקדים בחיילי הנח"ל.

ברצוני לשאול:

1. מה היו תוצאות בדיקתו של מפקד הנח"ל בפרשה?

2. מה הן המסקנות וההמלצות, ומה הם הצעדים שיינקטו בעקבות הממצאים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מפקד הנח"ל בדק אישית את הנושא. בדיקתו העלתה שלא היתה תופעה של התעללות וטרטורים, למעט שני מקרים חריגים. שני המקרים, ברמת סמלים, טופלו משמעתית.

2. מאחר שמדובר בחיילים בעייתיים, הורה מפקד הנח"ל לטפל בנושא נקודתית ופרטנית לגבי כל חייל וחייל, וזאת בהתאם לנוהלי צה"ל.

צנזורה על דברי דואר

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הביטחון ביום ו' בשבט התשנ"ד (18 בינואר 1994):

מכוח תקנה 89 לתקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, נתונה לצנזור הסמכות לקיים צנזורה על מכתבים וחבילות. בפועל מופעלת הצנזורה העוסקת בבדיקת דברי דואר היוצאים לחוץ-לארץ והנכנסים מחוץ-לארץ, ולעתים גם בשירות פנים-ארצי.

ברצוני לשאול:

1. האם ההסדר הנהוג כיום נבדק לאחרונה? אם כן – מתי, ומה העלו תוצאות הבדיקה?

2. האם יש מקום לשמור על נוהג זה, והאם אין לו אלטרנטיבה ראויה יותר למשטר דמוקרטי?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. הנושא הועלה בחודש ספטמבר 1993 על-ידי שרת התקשורת, המדע והתרבות שולמית אלוני, אשר פנתה לראש הממשלה בעניין זה. הצנזורה פועלת בהתייעצות עם הגורמים הביטחוניים המקצועיים (שב"כ, אמ"ן, המינהל האזרחי) וכל עוד אלה בדעה שהצנזורה מפעילה סמכותה על-פי הדין ומשרתת את הצרכים הביטחוניים, אינני סבור שיש מקום לבטלה.

נושא קיומה של הצנזורה הועלה בעבר גם בדיוני הממשלה ואף בפני ועדת שרים שבדקה את הנושא.

גם ועדות פנימיות בדקו מדי פעם את הצורך בה, וכולן, לאחר בדיקה, הגיעו למסקנה שיש צורך בקיומה לאור מצב הביטחון של המדינה.

2. כל עוד מדינת ישראל נמצאת במצב ביטחוני כפי שהוא, לא בשלה העת לביטול הצנזורה לדואר ותברוקה.

צורכי הביטחון של היישוב צופים

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הביטחון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

על דעת גורמי התיישבות בלשכת שר הביטחון נקבע כי צורכי הביטחון של היישוב צופים מחייבים הקמת גדר ביטחון, שער חשמלי, תאורה היקפית ורכב ביטחון X4.4

ברצוני לשאול:

1. האם בדעת משרד הביטחון לממש את הצרכים הנ"ל?

2. האם בעקבות ההפגנות שבהן היו מעורבים תושבי היישוב יש כוונה למנוע מהם את מרכיבי הביטחון הללו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בדעת משרד הביטחון לממש את מרכיבי הביטחון ביישוב צופים במהלך 1994, על-פי התוכנית שנקבעה על-ידי פיקוד העורף.

2. התשובה שלילית.

היעדרות סמלים של חטיבת "גולני" מיחידתם

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הביטחון ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

בעיתונות נמסר כי 11 סמלים מחטיבת "גולני" ברחו מיחידתם בצורה מאורגנת.

ברצוני לשאול:

1. האם ננקטו צעדים משמעותיים נגד החיילים?
2. האם נבדקו תלונותיהם על המתרחש ביחידתם?
3. האם קיימים נהלים קבועים לגבי חלוקת מטלות ביחידות מבצעיות בין מפקדים לחיילים ותיקים בדרגת סמל?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. החיילים נשפטו בגין עבירת היעדרות מהשירות שלא ברשות ובגין עבירת הפגנה הפוגעת במשמעת. החיילים נידונו ל-35 ימי מחבוש בפועל ו-14 יום על-תנאי למשך שנה.
2. התשובה חיובית. מפקד חטיבת "גולני" בדק את הגורמים לאירוע והפיץ דוח בדיקה הכולל את תיאור התהליכים שקדמו לאירוע, הגורמים לאירוע ואף לקחים ומסקנות.
3. מדוח מפקד חטיבת "גולני" עולה, כי בפלוגות "הוותיקות" ב"גולני" קבועים נהלים ברורים ביחס לחיילים בעלי ותק של שתי שנות שירות ויותר. חיילים אלו זוכים לשחרור משמירות בעת שגרה, ולשחרור מעבודות מינהלה כגון עבודות מטבח ועבודות רס"ר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן השר.

חברי הכנסת, אני אבקש מחברת הכנסת אסתר סלמוביץ להחליף אותי בעוד דקה, אם אפשר. אנחנו עוברים לשאלות שעליהן ישיב אדוני שר האוצר.

הפעמון מתוקן. אנחנו עוברים מן הגונג לפעמון.

אדוני השר, יש לי בקשה שהיא קצת לפנים משורת הדין. התשובות על השאלות של חבר הכנסת דב שילנסקי הן אומנם באמצע החומר, אבל כיוון שיש לנו ישיבת נשיאות בשעה 12:00, הייתי מבקש, אם תוכל לשלוח אותן ולהשיב עכשיו. זו תשובה אחת על שלוש שאלות: 2289 – של חבר הכנסת

שילנסקי, 2685 – של חבר הכנסת יצחק לוי, שהוא איננו, אבל זו תשובה משותפת, ו-2732, שוב של חבר הכנסת שילנסקי. אם תוכל להשיב, אודה לך. אז נוכל לשחרר את חבר הכנסת שילנסקי לשיבת נשיאות; נוכל ללכת לשיבת נשיאות.

דב שילנסקי (הליכוד):

למלא את תפקידי וחובתי.

היו"ר ש' וייס:

השליחות ההיסטורית שלנו.

קיצוץ בדמי הבראה של נכי רדיפות הנאצים

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

יש שמועה שבכוונת גורמים בלשכה לשיקום נכים שבמשרד האוצר לקצץ בדמי ההבראה השנתיים של הנכים הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות השמועות?

2. אם כן – מה הטעם בקיצוץ בדמי ההבראה לאוכלוסייה שכבר מופלית לרעה בזכויותיה לעומת זכויות אותם נכים שאת המענק החודשי הם מקבלים ישירות מממשלת גרמניה?

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר האוצר ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

הובא לידיעתי, כי משרד האוצר הנהיג נוהל חדש, ולפיו נוכו שלושה ימים מקצבת ימי ההבראה המשולמת לניצולי השואה, והיא הועמדה על שבעה ימים במקום עשרה שהיו נהוגים עד היום.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. מה היו הסיבות לקיצוץ בקצבה לאחר שנים רבות?

3. האם החלטה זו, אם אומנם התקבלה, היא סופית ובלתי ניתנת לערעור?

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

פנו אלי אנשים רבים מניצולי השואה נכי רדיפות הנאצים והביעו חרדה וכעס על כך שקיצצו בדמי ההבראה שלהם, ובמקום לקבל עבור עשרה ימי הבראה, כפי שקיבלו עד כה, הם מקבלים השנה רק עבור שבעה ימי הבראה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נלקח המעט?

2. האם יוחזר המצב לקדמותו, ואם לא – מדוע?

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, התשובה היא שמתוך טעות אדמיניסטרטיבית הופחתו ימים ממכסת ימי הבראה המגיעים לנכי רדיפות הנאצים וניצולי השואה הזכאים לימי הבראה מעל לשבעה ימים. ניתנה הוראה חד-משמעית, וימי הבראה הוחזרו עוד בתגמול ששולם לנכים בחודש פברואר 1994.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אני מבין שתשובתך מתייחסת גם לשאילתא השנייה, כי זה היינו הך.

שר האוצר א' שוחט:

כן.

דב שילנסקי (הליכוד):

השאלתא הראשונה היא מ-28 בדצמבר, ובה אני מתלונן שיש שמועה שייעשה דבר כזה. בינתיים אני "הפצצתי" את כל העולם בשאלות, וכשלא קיבלתי תשובה על השאלתא מיום 28 בדצמבר, פניתי שוב ב-28 בפברואר. אני שמח, אני מניח שפניותי ותחינותי מצאו הד והיתה השפעה לתיקון העוול.

אני מודה לכבודו ומעריך מאוד שהעוול תוקן. האם כבודו יעשה משהו? מעל במה זו אני טוען וצועק ללא הפסק, שמדינת ישראל שדדה – ואת זה אני אומר על כל הממשלות, לא רק ממשלה זו – את ניצולי השואה במצב שבו הם היום.

מדינת ישראל, שלקחה את הכסף בשביל אותם ניצולים שגרים פה, נותנת מינימום – עשרה ימים, ומעשרה ימים אלה היה ניסיון של האוצר להוריד שלושה ימים. איזו אטימות. אני יודע ששר האוצר לא עוסק בזה, אלא פקידי האוצר.

שאלתי ובקשתי היא לכבוד השר, אולי יגיד לפקידי האוצר – קצת נשמה, קצת לב, תפסיקו לעמוד על קוצו של יו"ד ולהוריד מניצולי השואה עוד פרוטה ועוד פרוטה. תודה רבה.

שר האוצר א' שוחט:

ברצוני להשיב לך. לפי מה שנמסר לי, ואני מוכן לבדוק לאחר מכן את העניין, הדבר נעשה בטעות, לא במזיד ולא מתוך איזו מחשבה, כך לפחות נמסר לי. אתה יודע שעסקנו במכלול של הבעיות – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אין לי טענות לכבוד השר.

שר האוצר א' שוחט:

לשמחתי הרבה, היתה לי איזו תרומה צנועה, ומשהו בכל אופן הסתדר. מכל מקום, לבקשתך, אבדוק את העניין ואנחה אותם לא לעשות שום פעולה – אלא אם כן הפעולה אכן נעשתה בשוגג ולא במזיד.

דב שילנסקי (הליכוד):

מאחר שטיפלתי בעניין, ואני וחברים שלי פנינו, זה לא היה בשוגג – – –

הפרטת "תנובה"

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר האוצר ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

משרד האוצר מתקצב מדי שנה מענקים בסדרי גודל של מאות מיליוני שקלים מכספי משלם המסים עבור מושבים וקיבוצים.

ממדי המענק מגיעים במגזר הקיבוצי לכ-10,000 ש"ח למשפחה למשך שנה.

מנגד, לקיבוצים ולמושבים רכוש רב, הנאמד במיליארדי שקלים, ובתוכו חברת "תנובה", שערכה מאות רבות של מיליוני שקלים.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת באוצר תוכנית לקבלת השליטה ב"תנובה" כנגד המענקים שהאוצר נותן לבעליה?

2. האם קיימת באוצר תוכנית להפרטת "תנובה" ולמכירת מניותיה לציבור?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין באוצר תוכנית אופרטיבית לקבלת השליטה ב"תנובה". עם זה יש לציין, כי עלתה האפשרות להשתמש ב"תנובה" כמנוף לפתרון חלקי של בעיית החוב בסקטור הקיבוצי והמושבי, אולם עד כה לא גובשה תוכנית כלשהי בנדון.

2. אין באוצר תוכנית להפרטת "תנובה" ולמכירת מניותיה לציבור. "תנובה" היא צבר של אגודות שיתופיות, וכמובן אינה בבעלות הממשלה, ולכן אין לממשלה אפשרות להפריט את "תנובה".

שינוי בזכויות נכי ניידות

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר האוצר ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

משרד האוצר הוציא ב-28 בפברואר 1993 חוזר ליבואני המכוניות, אשר שינה את גובה ההלוואה לציבור זכאי נכי הניידות לצורך כיסוי פטור ממס לרכישת רכב, החל מ-1 ביוני 1993.

אף שההנחיה יצאה בחודש פברואר 1993, לא הועברה הודעה זו לציבור הזכאים, וסוכני הרכב וכן רשויות המכס לא עדכנו את הקונים באשר להקטנה בזכאות, כך שנוצר מצב שקונים רבים נפגעו מאחר שלא יכלו לעמוד בתוספת התשלום המפתיעה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא התפרסמה הודעה לציבור הזכאים מייד עם צאת ההנחיה על-ידי הרשויות, כבר בפברואר 1993?

2. מדוע לא ניתנה הנחיה לעדכן את רוכשי הרכב באשר לשינויים הצפויים?

3. האם ידוע למשרד האוצר שרוכשי רכב רבים נפגעו כתוצאה מהעלמת המידע?

4. מה ייעשה על מנת שכל ההנחיות היוצאות ממשרד האוצר יקבלו פרסום?

5. איך יפוצו אותם נכים אשר נפגעו כתוצאה מהשינוי בגובה ההלוואה?

שר האוצר א' שוחט:

לא ידוע לנו על כל חוזר הנוגע לנכי ניידות, אשר הופץ, לטענת הפונה, בפברואר 1993.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת להבין, האם משרד האוצר לא הוציא הנחיה על שינוי בגובה ההלוואות לנכי הניידות?

שר האוצר א' שוחט:

לטענתך, משרד האוצר הוציא ב-28 בפברואר חוזר ליבואני הרכב. אומרים לי במשרד שלא הוצא שום חוזר הנוגע לנכי הניידות.

לימור לבנת (הליכוד):

לא הוצא חוזר, אני מבינה. אני שואלת: האם הוצאה הנחיה כזאת, לא בחוזר אלא באמצעות פקס? האם משמעות תשובת השר היא שלא היתה כלל הנחיה להפחתה בגובה ההלוואות?

שר האוצר א' שוחט:

אני אקרא לך בדיוק מה שנאמר, ואני בדרך כלל סומך על האינפורמציה הנמסרת לי: "לא ידוע לנו על כל חוזר הנוגע לנכי ניידות, אשר הופץ, לטענת הפונה, בפברואר 1993". אני מניח שפקס כלול במונח "חוזר".

לימור לבנת (הליכוד):

אני מתכוונת להנחיה העקרונית. הרי אני קיבלתי חומר בעניין הזה, ולכן אני מופתעת מאוד מהתשובה הזאת.

שר האוצר א' שוחט:

אני מוכן לעשות בדיקה נוספת של העניין.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני השר, קודם כול, השאילתא הזאת נשאלה ב-13 ביולי 1993. היא קרובה לחגוג יום הולדת שנה. אני מופתעת מאוד שאחרי תשעה חודשים אי-אפשר לקבל תשובה כל כך פשוטה, אם זו אכן התשובה האמיתית; במשך תשעה חודשים. הרי אני קיבלתי תלונות מציבור שנפגע. לא המצאתי את הטענה הזאת. לא זו בלבד, אלא קיבלתי גם חומר שצורף לעניין הזה. אני מאוד מתפלאה על התשובה ועל משך הזמן. אני רוצה למחות על שזה היחס למוסד השאילתות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אתה רוצה להשיב על הדברים?

שר האוצר א' שוחט:

לא, אני שמעתי. אני אבדוק את העניין. אני ענתי על מה שבידי.

חילופי מנכ"ל חברת קצא"א

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר האוצר ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. האם דעתך נוחה מהדרך שבה פועל דירקטוריון חברת קו צינור אילת-אשקלון?

2. מה הן הסיבות לפיטורי המנכ"ל, האלוף במילואים אברהם בוצר?

שר האוצר א' שוחט:

1. אין לי טענות כלפי דירקטוריון חברת קצא"א בעניין חילופי המנכ"ל.

2. ב-2 בפברואר 1994 נתן בית-המשפט האזורי לעבודה בתל-אביב-יפו תוקף של פסק-דין להסכם פשרה שנחתם בין מר בוצר לבין החברה, ולפיו הודעת הפיטורין בוטלה. מר בוצר ימצה את חופשתו ויפרוש לגמלאות ב-1 ביולי 1994, בהגיעו לגיל 65.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, לצד המחאה על כי השאילתא הוגשה ב-9 בנובמבר אשתקד, וחלפו כארבעה חודשים וחצי עד לקבלת התשובה, אני מבקש להפיק מתוק מעז ולשאול היום, בפרספקטיבה של זמן, לאחר שהכול סודר, לאחר שהאלוף במילואים אברהם בוצר מונה גם להיות יועץ שר האנרגיה, כך נדמה לי,

וכל העניינים מסודרים – מדוע הוא פוטר? האם על רקע דרישתו לשמור על תקנים לשמירת איכות הסביבה בכל מה שקשור להובלת נפט גולמי, על רקע זה צריך לפטר מנכ"ל של חברה ממשלתית? היום הכול מאחורינו. הזכרת גם את עניין הסכם הפשרה בבית-המשפט. תאמר לנו, מה היתה הסיבה האמיתית?

שר האוצר א' שוחט:

הסיבה לפיטורין, או המהלך שהתחיל בפיטורין ולאחר מכן הסתיים בפשרה בבית-המשפט, נבע מהעובדה של חוסר אמון מוחלט בין מועצת המנהלים – זה לא בדיוק מועצת מנהלים, שכן זו לא חברה רגילה – ובין המנכ"ל. אני שמעתי את חברי מועצת המנהלים. כולם, ללא יוצא מן הכלל, טענו שמערכת יחסים כזאת לא יכולה להימשך. אחד האירועים, שנבדק, דרך אגב, על-ידי עורכי-דין, וטענת המנכ"ל הופרכה בו לחלוטין, היה הנושא של חשש לזיהום הים באילת.

אני מעריך מאוד את האלוף במילואים בוצר, וניסיתי למנוע את המהלך, אבל כאשר הוברר לי שכל מועצת המנהלים, פה-אחד, חושבת שמערכת יחסים כזאת, שלא התבטאה רק בנושא הזה, היו נושאים רבים אחרים – המצב היה בלתי אפשרי וחייבים היו לקבל את ההחלטה. אני גם שמח שלאחר מכן הגיעו לפשרה שאושרה על-ידי בית-המשפט.

ביטול הנחה לסטודנטים בדמי הביטוח הלאומי

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שר האוצר ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בתשובתה על שאלתא שהגשתי ביום 19 באוקטובר 1993 מסרה שרת העבודה והרווחה הגברת אורה נמיר, כי משרד האוצר ביטל את ההנחה שניתנה לסטודנטים בדמי הביטוח הלאומי, הנחה שניתנה מאז שנת 1986 במסגרת הפחתת דמי הביטוח הלאומי הנגבים ממעסיקים. כתוצאה מכך הועלו השנה דמי הביטוח הלאומי הנגבים מהסטודנטים ב-50% לעומת שיעורם בשנת הלימודים הקודמת (135 ש"ח השנה לעומת 90 ש"ח בשנה שעברה). זאת בשעה ששיעור האינפלציה בתקופה זו היה כ-12% בלבד.

ברצוני לשאול:

1. מדוע ביטל משרדך את ההנחה שממנה נהנו הסטודנטים במשך שבע שנים וגרם בכך להכבדת נטל התשלומים הגבוה בלאו הכי?

2. במסגרת מה שמכונה על-ידי הממשלה "שינוי סדר העדיפויות הלאומי", הובטח לציבור כי החינוך וההשכלה הגבוהה יזכו לעידוד מיוחד. האם מדיניות משרדך עולה בקנה אחד עם הבטחות אלה?

3. האם נשקל להשיב את ההסדר הקודם על כנו?

4. אילו צעדים יינקטו כדי להקל על ציבור הסטודנטים את נטל התשלומים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לקראת שנת התקציב 1993, במסגרת המאבק באבטלה, החליטה הממשלה להחיל את "הפחתת עלות העבודה" על מי שמוגדר כ"עובד" או "עובד עצמאי".

לא היתה הצדקה כלכלית להחיל את ההפחתה על קבוצת אוכלוסייה שאינה עובדת, ובכלל זה הסטודנטים.

2. תקציב משרד החינוך לשנת 1994 הוגדל ריאלית בכ-25% בהשוואה לתקציב 1993.

3-4. הסדר החלת "הפחתת עלות העבודה" על ציבור הלא-עובדים לא יוחזר, בשל עלותו התקציבית ובשל העובדה כי אין בהפחתה זו משום תרומה לשוק העבודה.

המשך העסקת יועץ שר התחבורה

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר האוצר ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

פורסם כי יועץ שר התחבורה חנוך כרמון מושאל מההסתדרות, ועלות שכרו מסתכמת בכ-17,000 שקל בחודש.

לאחרונה ביקש שר התחבורה למנותו כמנכ"ל, אך נאלץ לפרסם מכרז והקפיאו לאחר שניגשו כ-43 מועמדים.

לפי הפרסומים, שוקלת נציבות שירות המדינה, למרות עמדתה ועקב לחץ השר, להאריך פעם נוספת את השאלתו של כרמון בשכר חריג בשירות המדינה.

ברצוני לשאול:

1. האם פרטי הפרסום נכונים?

2. אם כן – האם אכן יש בדעת הנציבות להאריך את העסקתו של כרמון בתנאי שכרו הנוכחיים?

3. האם הדבר עולה בקנה אחד עם התקשי"ר?

4. האם יש פקידים בכירים נוספים בשירות המדינה ששכרם חריג?

5. מה ייעשה למניעת המשך החריגה מהכללים ומהחוק במקרה זה?

שר האוצר א' שוחט:

1. הכתבה בעיתון "הארץ" מיום 15 באוקטובר 1993 בעניין מר כרמון אינה תואמת את העובדות לאשורן. נציבות שירות המדינה החליטה להיעתר לפניית משרד התחבורה ולאפשר המשך שאילה של מר כרמון מההסתדרות הכללית למשרד התחבורה עד 31 במרס 1994, וזאת בהתחשב בנסיבות המיוחדות ובצורך שהועלה בפנייה זו.

2. הנציבות, במכתבה מיום 19 באוקטובר 1993, הודיעה בצורה חד-משמעית למשרד התחבורה, כי בתום תקופת השאילה, דהיינו 31 במרס 1994, יהיה על המשרד לפעול באחת משתי הדרכים האפשריות: א. להמשיך את שאילתו של מר כרמון עד לתום תקופה של שנתיים, בהתאם להוראת התקשי"ר, אך בתנאי שכר המקובלים בשירות הממשלתי, לבעלי תפקידים מקבילים; ב. להסדיר את העסקתו של מר כרמון לפי המקובל בשירות המדינה, שלא בדרכ של שאילה.

3-4. נציבות שירות המדינה מאשרת שאילת עובדים בהתאם להוראות התקשי"ר ובתנאי עלות שכר הכולל בתוכו רכיבים כגון: שעות נוספות, אחזקת רכב, הפרשות סוציאליות, הפרשות המתחייבות מהסכמי עבודה וקצובות שונות.

לנציבות שירות המדינה יש הסמכות ושיקול הדעת לעניין שאילת עובדים, זאת בהתאם למפורט בתקשי"ר, שבו נאמר: "לא תאושר שאילת עובד אלא מאחד הגופים הבאים: א. צה"ל; ב. משטרת ישראל, לרבות שירות בתי-הסוהר; ג. רשות מקומית; ד. תאגיד שהוקם על-פי חוק או מכוח החוק; ה. חברה ממשלתית או חברה עירונית; ו. מוסד להשכלה גבוהה; ז. הסוכנות היהודית והמוסדות הלאומיים; ח. ההסתדרות הכללית; ט. גוף אחר, על-פי אישור מיוחד של נציב שירות המדינה או ממלא-מקומו".

5. תשובתי על השאלות הקודמות עונות גם על שאלה זו.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני בעצם רוצה להודות לשר על תשובתו. בתשובתו אישר השר את הדברים שנאמרו גם בכתבה וגם בשאילתא שלי, כתוצאה מאותה ידיעה ב"הארץ", דהיינו שבעקבות לחץ, כנראה של שר התחבורה, ולאחר ששר התחבורה לא הצליח למנות את מר כרמון כמנכ"ל משרד התחבורה, משום שהוא נאלץ לפרסם מכרז, מסתבר שנציבות שירות המדינה נכנעה ואישרה את המשך שירותו של מר כרמון עוד לחצי שנה בתנאים חריגים – גם זה מאושר על-ידי השר – של 17,000 שקל בחודש.

כיוון שהציבור ששומע אותנו עכשיו אינו יכול לקרוא את השאילתא, אני רוצה שהוא ידע את כל הפרטים האלה. זה שנתיים מועסק חנוך כרמון בתנאי שכר חריגים, באישורה של הנציבות, תחת לחץ כבד של שר התחבורה. זה חריג, זה לא תקין, והייתי רוצה לראות מה תעשה הנציבות בסוף חודש מרס.

אפרים גור (הליכוד):

זה שכר גבוה יותר מזה של מנכ"ל.

לימור לבנת (הליכוד):

זה גם שכר גבוה יותר משכרו של חבר כנסת.

שר האוצר א' שוחט:

קודם כול, אני לא יודע מאין שאבת את האינפורמציה ששר התחבורה רצה למנות אותו למנכ"ל ולא הצליח, שכן מנכ"ל אינו צריך לעמוד במכרז. הוא צריך לעבור ועדה של השירות, ובדרך כלל הממשלה מאשרת פנייה של שר בעניין זה. לכן, האינפורמציה הזאת אינה ברורה.

שנית, כל מה שהושב על השאילתא הוא במסגרת הכללים הברורים המוכרים לנציב שירות המדינה, בהתאם לכללי ההשאלה ללא שום חריגה. הייתי מציע לחברת הכנסת לבנת להסתכל ימינה ושמאלה ולראות, לצערי הרב, את תעריפי ההעסקה של יועצים למיניהם במוסדות שהם פחות גדולים מהממשלה.

העלאת הארנונה

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר האוצר ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

הנתונים על עליית העוני בישראל משקפים מצב קשה של אוכלוסייה רחבה מאוד.

בעיתון "מעריב" מתאריך 23 בנובמבר 1993 התפרסמה כתבה על העלאת הארנונה על-ידי הרשויות המקומיות.

ברצוני לשאול:

1. האם זה נכון שהתקבל אישור של משרדי האוצר והפנים להעלות את הארנונה?
2. האם זה נכון שגם לגבי רשות מקומית שלא תבקש העלאה, תועלה הארנונה באופן אוטומטי?
3. אם העלייה אכן תהיה בשיעור של 10.4%, האם חשבו במשרדים על האוכלוסיות החלשות?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהתאם לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992, אשר אושר על-ידי מליאת הכנסת, קבעו שר הפנים ושר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, תקנות ארנונה לשנת 1994, שכללו, בין היתר, כללים לשיטת חישוב נכס, כללים לשינוי סיווג של נכס וסכומים מזעריים וסכומים מרביים לכל סוג של נכס (לרבות נכסים למגורים) ושיעורי עדכון לעומת שנת 1993.

2. ב-2 בנובמבר 1993 התקיימו בחירות לרשויות המקומיות. כך נוצר מצב שבו המועצה אשר אישרה (או לא אישרה) את צו המסים של הרשות המקומית לשנת 1994 אינה בהכרח המועצה שנבחרה בבחירות, ונוצר אפוא חשש כי המועצה היוצאת לא תאשר את צו המסים. לפיכך נקבעה הוראה (ברירת מחדל), ולפיה תוטל הארנונה שנקבעה בשנה הקודמת בתוספת 10.4%, שהוא שיעור עליית מדד המחירים לצרכן בתקופה שבין ספטמבר 1992 לספטמבר 1993.

3. סעיף 12(ב) לחוק הסדרים במשק המדינה האמור קובע כי שר הפנים יקבע בתקנות תנאים וכללים למתן הנחות בתשלומי הארנונה.

בהתאם לכך קבע שר הפנים תקנות להנחות, ובכלל זה תקנות לאוכלוסיות מעוטות יכולת (נכים, זקנים, משפחות מרובות ילדים וכדומה). יודגש כי תקנות אלו אינן טעונות אישור שר האוצר.

השלכות הסכם נפט"א על היצוא לארצות-הברית

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר האוצר ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

ביום חמישי, 18 בנובמבר 1993, אושר הסכם הסחר החופשי בצפון-אמריקה (נפט"א) על-ידי בית-הנבחרים האמריקני.

בעקבות פרסום אישור ההסכם הובעו חששות בקרב היצרנים והעובדים בענף המזון והטקסטיל בארץ בדבר פגיעה אפשרית ביצוא של ענף זה, המהווה כ-15% מהיצוא הישראלי לארצות-הברית.

ברצוני לשאול:

1. האם שותף משרד האוצר להערכה שהסכם נפט"א עלול לפגוע ביצוא המזון והטקסטיל הישראליים לארצות-הברית?

2. אם כן – כיצד יסייע המשרד לענף?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסכם נפט"א אינו מהווה פגיעה ישירה ביצואנים הישראליים. ייתכן שבענפים מסוימים יישחק היתרון היחסי שהיה ליצוא הישראלי לארצות-הברית כתוצאה מההסכם, אולם לא ניתן להעריך היום אילו תת-ענפים ייפגעו.

2. סיוע ליצואנים ישראלים המייצאים לארצות-הברית מנוגד להסכם הסחר עם ארצות-הברית ועלול לפגוע בהסכם אזור סחר חופשי, המקנה יתרונות יחסיים ליצוא מישראל על פני שורה ארוכה של מדינות שלישיות.

השתתפות חברות ישראליות בפרויקטים בשטחים

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את שר האוצר ביום ז' בטבת התשנ"ד (21 בדצמבר 1993):

בתאריך 12 בדצמבר 1993 התפרסם בעיתון "מעריב": "חברות ישראליות לא יוכלו להשתתף בפרויקטים שתממן אירופה בשטחים". מסתבר שבין הפרויקטים שתממן אירופה מצויים פרויקטים שחברות ישראליות רבות כבר הכינו עצמן להשתתף בהם, כגון סלילה, תשתיות, בניין, חשמל, פיתוח חקלאות, הכשרה מקצועית ועוד.

ברצוני לשאול:

1. האם יש אמת בכתבה?

2. האם נאבקים משרד האוצר ומשרד התעשייה והמסחר בעצם הרעיון, ואם כן – כיצד?

שר האוצר א' שוחט:

הסיוע הבין-לאומי לפלשתינים בעזה, ביהודה ובשומרון מתבסס על התחייבויותיהן של מדינות רבות. הקהילייה האירופית, מדינות אירופה, ארצות-הברית, יפן וסעודיה הן התורמות הבולטות.

למדינות אלה סוכנויות סיוע בין-לאומי, שבאמצעותן מועברים כספי הסיוע לפלשתינים. בתחילה היתה התקווה כי המדינות התורמות תעברנה את הכספים שעליהם הן התחייבו, למאגר כללי אשר ינוהל על-ידי הבנק העולמי בהתאם לנהליו. מתברר כי תקווה זו, בשלב זה, איננה מציאותית. המדינות התורמות תסייענה ישירות על-פי קדימות שתיקבענה על-ידי הבנק העולמי.

סיוע ישיר כזה נעשה על-ידי סוכנויות הסיוע כמוזכר לעיל. סוכנויות הסיוע, שהן גופים ממשלתיים במדינות השונות, פועלות על-פי נוהליהן. בנהלים אלה יש עדיפות לספקים מארץ המימון.

אין משמעות הדבר שלא תועסקנה חברות ישראליות כקבלניות משנה או כספקיות חומרים.

נציגי ישראל אינם מוותרים, ומפעילים לחץ על המשלחות השונות לחזור למתכונת של קופה מרכזית.

עמדתנו בנושא זה היא עניינית וממוקדת ברצון להבטיח את הצלחת הסיוע. גם אם יערכו מכרזים על-פי נוהלי הבנק העולמי, חברות ישראליות תפעלנה בכל מקרה בסביבה תחרותית למדי.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, ראשית, אני רוצה להודות לך על התשובה. מסתבר, אם כך, שבאמת קיימת בעיה עם העסקת החברות הישראליות, שעדיין לא באה על פתרונה, וכפי שאני מבין, אתם עושים הכול כדי שהעניין הזה אכן יסתדר.

האם תציג את זה משלחת ישראל כאחד התנאים בשיחות שמתקיימות היום, או שהנושא הזה לא יהווה תנאי?

שר האוצר א' שוחט:

הנושא של ביצוע כספי ההשקעות על-פי ועידת התורמות, ה-DONORS, שהתנהלה בווישינגטון, מתייחס לסכומים לא קטנים, 2.4-2.5 מיליארדי דולר, שחלקם ילך לטיפול השוטף וחלקם להשקעות בתשתית.

אנחנו מלכתחילה רצינו וחשבנו, וגם האמריקנים חשבו כך, שעדיף שכל הכסף יאוגם ויוצא החוצה תחת פיקוח הבנק העולמי. אם זה היה יוצא מהבנק העולמי, על-פי כללי הבנק זה פתוח למכרז לכל החברות שעובדות בעניין. לצערי הרב, חלק גדול מהמדינות, בעיקר האירופיות, דרשו שהיחסים יהיו על בסיס בילטרלי. למשל, אם מדינה X באירופה – גרמניה, צרפת, הולנד – תחליט שהיא רוצה לעסוק בהשקעות בנמל צף, מכיוון שהכסף שלה והידע שלה, סביר מאוד להניח שההשקעה תבוצע באמצעות הארץ שממנה יבוא הכסף. אין לנו אפוא שליטה בעניין, ואין אנו יכולים להביא את זה כתנאי במשא-ומתן המתקיים בפאריס.

אבל אנחנו עומדים על זה, שאם העניין ייפתח במכרזים בין-לאומיים, אנחנו נהיה חלק מהמערכת שתשתתף במכרזים האלה. אני גם מניח שמטבע הדברים, כיוון שאנחנו מקיימים סביבה כלכלית מפותחת מסביב לשטחים, בקבלנות משנה, ברכישות, בייעוץ, בפיקוח ובהרבה שירותים נוספים יעזור המשק הישראלי, שיהנה באופן חלקי מההשקעות האלה.

צמצום הגירעון בחברת "אבנר"

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר האוצר ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

באמצע חודש ינואר גדל גירעון חברת "אבנר" ב-12 מיליון שקל, והוא עומד כיום על יותר מ-900 מיליון ש"ח.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת תוכנית המגדירה יעדים וזמנים לצמצום הגירעון, והאם הוא יבוטל בקרוב?

2. מדוע אין חברות הביטוח, הבעלים של "אבנר", מפרישות כספים במאזניהן לכיסוי הפסדי "אבנר"?

3. האם קיים מנגנון חוקי לעדכון ולאישור של תעריפי הביטוח במקרה של גירעון?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הוכנה תוכנית לחיסול גירעון "אבנר" המבוססת על: א. רה-ארגון בהנהלת "אבנר" והתייעלותה; ב. תיקון חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים ברוח המלצות הוועדה הציבורית בראשות השופט ברנזון; ג. העלאת תעריף שבוצעה בסוף 1993 וכללה הסטת מקורות משמעותית בין חברות הביטוח ל"אבנר".

על-פי התוכנית, אמור הגירעון להתכסות בתוך עשר שנים.

2. בעלות חברות הביטוח על "אבנר" אינה מחייבת אותן לכסות את גירעונותיה, או לרשום אותם בספרים (כמקובל בכל החברות בעירבון מוגבל). אם תתבצע התוכנית האמורה גם לא יהיה צורך בכיסוי הגירעונות.

3. סעיף 17 בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים קובע כי תעריפי הביטוח ייקבעו באופן שייווצר איזון בין ההכנסות ובין ההוצאות. יישום העיקרון הזה נעשה בצו שר האוצר ובאישור ועדת הכספים של הכנסת.

ביטוח נזקי מלחמה

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר האוצר ביום כ' בשבט התשנ"ד (1 בפברואר 1994):

במלחמת המפרץ התברר, שביטוח דירות בפני נזקי הפגזות לא היה מוסדר וברור לבעלי דירות. בתום ההפגזות נאלץ משלם המסים, באמצעות התקציב, לממן את שיקומם של המבנים שנפגעו.

ברצוני לשאול:

1. מה חייב לעשות היום בעל נכס מקרקעין המבקש לבטח את רכושו בביטוח הנ"ל?

2. מה היא הפרמיה לסוגיה הנתבעת מן המבוטח והפיצוי המובטח לו בעתיד בנזקים דומים, אם יהיו כאלה?

3. מה ייעשה על מנת שהציבור ידע את חובותיו וזכויותיו?

שר האוצר א' שוחט:

2-1. בעל נכס מקרקעין מכל סוג מבוטח בפני נזק מלחמה ללא תשלום פרמיה כלשהי, ובעליו מפוצה על הנזק פיצוי ריאלי בגובה הוצאות השיקום הדרושות להחזרתו למצב הקודם.

3. אגף מס הכנסה ומס רכוש מפרסם מדי פעם את האמור לעיל בחוברות הסברה המופצות לציבור. ניתן לפנות למשרדי מס רכוש באזור המגורים ולקבל פרטים נוספים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תודה, אדוני השר. אני מבין מדברי התשובה שלך שלא חל שינוי מאז מלחמת המפרץ, שאותן תקנות והוראות קיימות היום כפי שהיו קיימות אז. ובכל זאת, לאחר מלחמת המפרץ היו הרבה בעיות, ומשלם המסים נאלץ לשלם מתקציב המדינה את הבינוי מחדש של הדירות. אני חושב שאין הצדקה לכך שמשלם המסים יישא בנזק כאשר למשפחה יש יותר מדירה אחת.

גם לעומד לפניך, אדוני השר, יש יותר מדירה אחת. אני חושב שראוי שהמדינה תפצה רק בעבור דירה אחת, דירת המגורים.

השאלה שלי היא: הובטח לנו שתהיינה תקנות חדשות, שמביאות בחשבון את לקחי מלחמת המפרץ והנזקים. מדברי התשובה שלך אני מבין שאין לקחים, ומה שהיה – קיים גם היום.

שר האוצר א' שוחט:

אתה לא שאלת בשאלתא שלך אם חל שינוי, אלא שאלת מה המצב היום. לכן אני גם נתתי תשובה על-פי המצב היום.

האם נעשה שינוי מאז מלחמת המפרץ, שהיתה, אם אינני טועה, בינואר או בפברואר 1991? כפי שידוע לחבר הכנסת הנכבד, זה לקח פרק זמן ארוך מאוד עד שהושבעתי מעל במה זו כשר אוצר, בערך שנה וחצי, ואינני יכול להעיד מה קרה בתקופה הזאת. אולי אתה יכול להעיד על חלק מן הדברים, שכן היית חבר בכיר מאוד בוועדת הכספים באותה תקופה.

אבל אם תשאל אותי האם חל שינוי מאז מלחמת המפרץ – אני מוכן לבדוק ולהשיב לך. שכן השאלה שלך התייחסה למצב כיום, ואם אכן המצב הוא דומה, אני מניח שלא היה שינוי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש מהשר לבדוק את הסוגיה.

שר האוצר א' שוחט:

ייעשה כך.

פטור מהגשת דוח שנתי למס הכנסה

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר האוצר ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

הוראות שר האוצר (קובץ התקנות 5570) פוטרות מהגשת דוח שנתי כל שכיר שהכנסתו לא עלתה על 290,000 ש"ח, והכנסתו ממקור נוסף לא עלתה על 150,000 ש"ח, בתנאי שנוכה ממנה מס במקור שלא יקטן מ-40%.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מוותר האוצר על 10% מס מההכנסה מהמקור הנוסף, שהרי על סכום שולי זה היה משלם הנישום מס הכנסה שולי בשיעור של 50%?

2. האם ייתכן שנישומים מסוימים עשויים להגיע בסיוע התקנות הנ"ל לרווח מס שנתי של כ-15,000 ש"ח?

3. האם אין בכך פגיעה בעקרון החלוקה השווה של נטל המס?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הניכוי במקור על עיקר העבודות הנוספות הוא 45%, ורק על חלק, בעיקר שכר סופרים, מנכים במקור 40%, כך שההפסד המקסימלי מגיע ל-10%, ואולם ברבים מן המקרים, כאשר המס השולי נמוך יותר אין כל הפסד מס.

תקנה זו מונעת מעשרות אלפי נישומים להגיש דוח מס הכנסה שנתי, ובכך נחסך לאזרח דיווח, יועצי מס וכדומה, ולשלטונות המס – תשומות רבות בכוח אדם, מחשוב וחיכוך עם האזרחים.

2. הרווח התיאורטי יכול להגיע ל-15,000 בשנה, אך מאחר שברוב המקרים הניכוי הוא בשיעור של 45%, ורוב הנישומים שלהם ניכויים במקור חייבים בדוח או משלמים מס שולי נמוך יותר, המקרים האלה הם מועטים.

3. נטל מס ההכנסה בישראל הוא מהפרוגרסיביים בעולם המערבי – שיפור בחלוקת הכנסות של כ-11% במדד האי-שוויון. רווח או הפסד שולי הנובע מניכוי במקור, גבוה או נמוך מדי, אינו מעלה ואינו מוריד מבחינת פרוגרסיביות המס. ודאי שסטייה זו עדיפה מחיוב עשרות אלפי נישומים בהגשת דוח.

סכום הזכייה בפיס ובטוטו

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר האוצר ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

בסוף חודש ינואר התעסקו אזרחים והתקשורת בפרסים הגדולים של הלוטו, דבר שעודד השקעות עצומות בהימורים בכלל ובפיס בפרט. כידוע, השכבות החלשות מרבית להשקיע בפיס ובטוטו, ואחד הזכוכים הגיב שסכום הפרס שבו זכה הוא מוגזם.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקלת האפשרות להגביל את סכום הזכייה?

2. האם נשקלת האפשרות לפצל את תשלום הזכייה, כך שכשליש ישולם עם הזכייה, והיתר יחולק ויתפרס על תקופה של כמה שנים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד האוצר אינו מתערב בקביעת גובה הפרסים או אופן חלוקתם על-ידי מפעל הפיס.

ביטול מס רכוש או הוזלתו

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר האוצר ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

קיומו של מס רכוש משמעותו שמי שיש לו מזומנים, יהלומים בכספת וניירות ערך – אינו משלם מס, מאידך גיסא מס רכוש קיים רק על מקרקעין.

מצב זה יוצר מצוקת דיור ומקשה את הוזלת מחירי הדירות.

ברצוני לשאול:

1. האם זה צודק להטיל מס רק על סוג אחד של רכוש – מקרקעין?

2. מה יעשה בתחום ביטול המס או הוזלתו, כדי לאפשר לבעלי המגרשים לבנות עליהם?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רוב מדינות העולם מטילות מסי רכוש רק על מקרקעין, וזאת משום שהחלופה הכוללת של מס הון נטו – נכסים פחות התחייבויות – היא למעשה כמעט בלתי אפשרית ליישום מעשי – בעיית שומה ואכיפה קשה ביותר.

בישראל מוטלים ארנונות מגורים על-ידי העירייה ומסי רכוש על מקרקעין על-ידי הממשלה. מהסיבות לעיל לא מוטל מס הון על נכסים פיננסיים, יהלומים וכדומה.

2. מס רכוש על קרקעות מעודד הפיכת הקרקעות לקרקעות לבנייה, משום שעל בתיים אין מס רכוש. דווקא משום כך, הפעלתו אינה גורמת לעליית מחירים.

מימון שיפוצם של קברים שניזוקו בפעילות חבלנית

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר האוצר ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

על-פי מידע שבידי, בני משפחות של נפטרים אשר קבריהם ומצבותיהם נותצו בידי בני עוולה משלמים מכיסם את תיקון הקברים ושיפוצם, שלעתים מגיעים לסכומים גבוהים. כידוע, בדרך כלל מדובר בפח"ע – פעילות חבלנית עוינת.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע לא יפוצו ניזוקים אלו ככלל הניזוקים בפעולות איבה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי חוק מס רכוש וקרן פיצויים, קברים שחוללו ומצבות שניזוקו עקב פעולות של גורמים עוינים, מתוקנים גם כיום על חשבון קרן הפיצויים.

תקציב המדינה לאוניברסיטאות ולמוזיאונים

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה, על כל סעיפיו ומרכיביו, בשנה האחרונה ואשתקד, המוקדש לכלל האוניברסיטאות בארץ לבנייה, לשיפוץ ולפעילות שוטפת, ומה מוקצה לכל אוניברסיטה ואוניברסיטה?

2. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה, על כל סעיפיו ומרכיביו, בשנה האחרונה ואשתקד, המוקדש לכלל המוזיאונים בארץ לבנייה, לשיפוץ ולפעילות שוטפת, ומה מוקצה לכל מוזיאון ומוזיאון?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. סך הסיוע מתקציב המדינה לאוניברסיטאות ולמוזיאונים (באלפי ש"ח במחירים שוטפים, לרבות תקציבי פיתוח): האוניברסיטה העברית: 1992 – 365,000, 1993 – 400,150; הטכניון: 1992 – 252,400 – 1993 – 244,570; אוניברסיטת תל-אביב: 1992 – 301,370, 1993 – 363,590; אוניברסיטת בר-אילן: 1992 – 121,960, 1993 – 154,700; אוניברסיטת חיפה: 1992 – 79,760, 1993 – 69,610; אוניברסיטת בן-גוריון: 1992 – 141,050, 1993 – 161,430; מכון ויצמן: 1992 – 174,550, 1993 – 153,500; האוניברסיטה הפתוחה: 1992 – 26,325, 1993 – 21,920. 1992.

סך כל תקציב המדינה לאוניברסיטאות בשנת 1993 – 1,612,905; בשנת 1992 – 1,418,980.

תקציב המדינה למוזיאונים בשנת 1993 – 20,576; בשנת 1992 – 17,276.

תקציב המדינה לתיאטראות ולספורט

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה, על כל סעיפיו ומרכיביו, שהוקצב בשנה האחרונה לכלל התיאטרונים בארץ; מה הוא הסכום לכל תיאטרון ותיאטרון, ומה היה הסכום אשתקד?

2. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה בארץ, על כל סעיפיו ומרכיביו, המוקדש לתחום הספורט, ומה היה הסכום אשתקד?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. סך הסיוע מתקציב המדינה (באלפי ש"ח במחירים שוטפים, לרבות תקציבי פיתוח) לתיאטרונים ולתחום הספורט:

הסיוע לתיאטראות בשנת 1993 – 45,150; בשנת 1992 – 32,906.

הסיוע לספורט בשנת 1993 – 62,150; בשנת 1992 – 48,696.

תקציב המדינה לשיבות, לבתי-כנסת ולבתי-עלמין

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר האוצר ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

ברצוני לשאול:

1. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה בארץ, על כל סעיפיו ומרכיביו, המוקדש לשיבות – בנייה, שיפוץ ופעילות שוטפת?
2. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה בארץ, על כל סעיפיו ומרכיביו, המוקדש לבתי-כנסת – בנייה ושיפוץ ופעילות שוטפת?
3. מה הוא סך הסיוע מתקציב המדינה בארץ, על כל סעיפיו ומרכיביו, המוקדש לבתי-עלמין?
4. מה היה סך הסיוע בכל תחום המוזכר אשתקד?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. סך הסיוע מתקציב המדינה (באלפי ש"ח, במחירים שוטפים, לרבות תקציבי פיתוח) לשיבות, לבתי-כנסת ולבתי-עלמין:

לישיבות: בשנת 1993 – 591,260; בשנת 1992 – 531,427.

לבתי-כנסת: בשנת 1993 – 52,806; בשנת 1992 – 26,782.

לבתי-עלמין: בשנת 1993 – 3,576; בשנת 1992 – 2,240.

ביטול הפטור ממע"מ על סיגריות באילת

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר האוצר ביום כ"ח בטבת התשנ"ד (11 בינואר 1994):

ביטול הפטור ממע"מ על הסיגריות הנמכרות באילת עלול לכרסם במעמדה של אילת כאזור סחר חופשי.

ברצוני לשאול:

מדוע התקבלה החלטה בעניין ביטול הפטור ממע"מ על סיגריות?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההחלטה על ביטול הפטור ממע"מ על סיגריות נבעה מכך שהיקף הניצול לרעה של הפטור היה גדול במידה בלתי סבירה.

לביטול הפטור אין, לדעתנו, כל השפעה על אילת כאזור סחר חופשי, משום שכל ההטבות לעידוד ייצור וצריכה באילת נמשכות, והשפעת הפטור האמור היא שולית.

עדכון סעיף תקציבי בחוק הסיעוד

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר האוצר ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

חוק הסיעוד מאפשר ליישם או ליישם לקבל קצבת סיעוד היכולה להגיע עד 15 שעות שבועיות. בפועל הדבר לא קיים, וזאת בשל תקצוב בלתי מעודכן של הסעיף התקציבי האמור.

ברצוני לשאול:

1. כאשר חוק חוק הסיעוד הוערכה קבוצת היעד בכ-12,500 נפש. כיום האוכלוסייה הנזקקת עומדת על 45,000 נפש. האם נעשו שינויי התקציב המתחייבים?

2. האם אין במצב הקיים היום משום ריקון החוק מתוכנו?

3. מה הן התוכניות ארוכות הטווח של משרד האוצר, מבחינת תקצוב, נוכח הזדקנותם של תושבי המדינה והמחסור במיטות או בסידורי אשפוז אחרים לחולים סיעודיים?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. כן. תקצוב התשלומים בענף הסיעוד של המוסד לביטוח לאומי מתבצע בהתאם להוצאה בפועל. לפיכך, אין במצב הקיים משום ריקון החוק מתוכנו.

3. ממשלת ישראל, בשיתוף עם המוסד לביטוח לאומי והג'וינט, מפעילים תוכנית בנייה רב-שנתית לבתי-אבות, שבמסגרתה ייבנו 1,280 מיטות לחולים סיעודיים בשנים 1993-1994.

העברת כספים ישירה מן הממשלה לחברת "מקורות"

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר האוצר ביום י"ג בשבט התשנ"ד (25 בינואר 1994):

נודע לי כי מאז חודש מרס 1992 מעבירה הממשלה כספים לחברת "מקורות" באופן ישיר במקום לעשות זאת על-פי החוק, דרך קרן האיזון שליד נציבות המים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלה נכונות?

2. האין חשש מהעמקת המונופול של "מקורות" בעקבות ההסכמים והסיכומים של משרד האוצר עם החברה?

תשובת שר האוצר א' שוחט:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ידיעות אלו נכונות.

מאז מרס 1992 מועברות התמיכות המגיעות לחברת "מקורות" ישירות לחברה, על-פי הסכם התחשבנות שנחתם בין הממשלה ובין החברה. הסכם זה קיבל את אישורו של היועץ המשפטי

לממשלה, ועל כן העברת התמיכות ל"מקורות" באופן ישיר הינה חוקית. יש לציין, כי ההתחשבנות הסופית עם החברה לשנת 1992 נעשתה דרך קרן האיזון.

2. אין חשש מהעמקת המונופול של "מקורות" מהסיבות הבאות:

ההסכם שנחתם עם החברה מאפשר לממשלה, קרי נציבות המים, להוציא למכרז חיצוני ביצוע של מפעלים ופרויקטים במשק המים.

במסמך נלווה להסדר הוסכם בין שרי האוצר והחקלאות, כי כל מפיק או ספק של מים יהיה רשאי לפנות לממשלה בבקשה להחיל לגביו הסדר מקביל בעקרונותיו להסדר הנדון, בשינויים המחויבים על-פי העניין ובהתחשב במעמדה המיוחד של חברת "מקורות" במשק המים.

שאלות בעל-פה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לשאלות בעל-פה לסגן שר החינוך והתרבות. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון להציג שאלתא בעל-פה מס' 300, בנושא: מפקד תנועות הנוער בישראל. בבקשה.

מפקד תנועות הנוער בישראל

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני סגן השר, ביצוע מפקד תנועות הנוער נדחה זה כשלוש שנים, בנימוקים טכניים שונים, גם לאחר שהוגשו המלצות לביצוע המפקד בשנת 1991 על-ידי ועדה מטעם משרד החינוך.

ברצוני לשאול:

1. האם דחיית המפקד נובעת מלחצים פוליטיים שהופעלו על-ידי תנועות מסוימות?

2. מדוע נקבעה ועדה חדשה לאחר שהוועדה משנת 1990 הגישה את המלצותיה?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון.

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

2-1. קיום מפקד תנועות הנוער נועד, בין השאר, לקבוע מדדים אובייקטיביים לתקצוב התנועות השונות, שכן, למרבה הצער, עד היום הועבר חלק ניכר מן התקציב על-פי רשימה של גופים "ייחודיים", שלכל אחד מהם נקבע אחוז קבוע של תמיכה מכלל הכספים שהוקצו למטרה זו.

לכן הוחלט, כי תחילה ייקבעו קריטריונים חדשים לתקצוב תנועות הנוער, ולאחר מכן יגובש נוסח מעודכן של השאלון, שלפיו יתבצע איסוף הנתונים על התנועות וייקבע המנגנון לאימות הנתונים. פעולה זו תתבצע באחריות המדענית הראשית של המשרד, ויובטח שהשאלון יכלול את כל הפרטים הדרושים לתקצוב.

איסוף הנתונים יתבצע בתחילת שנת הלימודים התשנ"ה, ותקצוב התנועות בשנת 1994 יהיה במתכונת השנים הקודמות.

חשוב להדגיש, כי ההחלטות נתקבלו לא בשל לחצים פוליטיים, אלא כדי להבטיח כי התקציבים יוקצו על בסיס נתונים אובייקטיביים ומהימנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

שאלה נוספת לחבר הכנסת הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני סגן השר, מאחר שאני מניח שהחומר הוכן לך על-ידי אנשי משרדך, אני רוצה לעשות תיקון קטן. הכספים המחולקים לתנועות הנוער מחולקים על-פי מפקד שהיה לפני למעלה מ-20 שנה. המפקד הזה, במשך 20 וכמה שנים, שריר ותיקף וקיים ואין לו שום אחיזה במציאות והכספים מחולקים על-פיו. כמה פעמים במשך 20 השנים האלה משרד החינוך עמד לערוך פעם נוספת מפקד ודחה זאת. ב-1990 ישבה ועדה עם טובי המומחים, וגם אז נאמר – מה שאתה אומר היום נאמר גם אז – נכין שאלון, נכין קריטריונים, נראה כיצד אפשר לחלק את העניין, נדע איזו פרופורציה, איפה

נותנים יותר ולמה נותנים פחות. הוכנו שאלונים וישבו עם תנועות הנוער. הוועדה, שטובי המומחים בארץ ישבו בה, הגישה את המלצותיה.

מדוע לעשות זאת עוד הפעם? הרי בסופו של דבר הם יגיעו לאותו שאלון. ואם כן, כיצד תנועות הנוער יכולות לדעת כדבר סופי מתי אכן יהיה מפקד?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון.

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, עם כל הכבוד, לא הצלחת לשכנע אותנו שהמפקד הוא עניין כל כך קשה. מדוע אי-אפשר לשאול את השלטון המקומי, הרי הוא בקיא בדיוק במה שקורה בשטח, אתה בעצמך היית ראש רשות מקומית, תשאלו את ראשי העיריות, ראשי המועצות המקומיות, אילו תנועות פועלות בתחום הרשות המקומית, כמה חניכים יש בכל תנועה. קחו מנהל חשבונות פשוט או רואה-חשבון, אם תרצו, ספרו את החניכים, והרי לכם התוצאה. מדוע לדחות את החלוקה לפי מספר חניכים משנה לשנה ללא סיבה ממשית ואמיתית?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני סגן השר, האם תקציב תנועות הנוער עלה בשנתיים האחרונות, ועל-פי איזה בסיס הוא מחולק? אם אין לך הנתונים, אנא מסור אותם בכתב. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יחזקאל.

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת הירשזון, חבר הכנסת דוד מגן וחבר הכנסת אבי יחזקאל, התשובה שלי היא תשובה שניתנת לשלושת חברי הכנסת. מאחר שאנחנו עוסקים בימים אלה במציאת פתרון שיבטיח חלוקה צודקת לקראת תקציב 1995, אנחנו ודאי שלא נוכל לשנות דברים תוך כדי השנה, אבל אנחנו עושים את כל המאמצים כדי שאפשר יהיה, לקראת תקציב 1995, לעשות שינוי אם יהיה צורך – לחלק מהתנועות להוסיף, לחלק מהתנועות לצמצם. ודאי שעדיף יהיה להוסיף לכולן, משום שאני רואה בפעולה של תנועות הנוער פעולה חשובה מאוד. מרבית היושבים כאן הם בוגרי תנועות נוער, בוודאי תנועות נוער ציוניות, כל אחד על-פי דרכו ועל-פי השקפתו. אנחנו צריכים לעשות הכול כדי להגדיל את התקציב של תנועות הנוער, וכך אנחנו עושים בשנתיים האחרונות.

תקציב תנועות הנוער בשנתיים האחרונות עלה בהיקפים גדולים מאוד לכל התנועות, וזה אחד השינויים שהממשלה הזאת עושה כדי להגדיל את התקציבים גם בחינוך הפורמלי גם בחינוך הבלתי-פורמלי, וכל מה שקשור לנושאי חברה ולתנועות נוער – זו זרוע חשובה, שיש בכוחה להשלים את כל מה שקשור לפעילות תנועות הנוער. אני בטוח שהמגמה הזאת תימשך גם בתקציב 1995, ושנוכל גם להשלים את המפקד כדי שאפשר יהיה להוסיף תקציבים ולהרחיב את הפעולה הזאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה עכשיו את סגן שר החינוך והתרבות לדווח להשיב על שאלות רגילות, בבקשה.

העברת תלמידה למסגרת החינוך המיוחד בניגוד לרצונה

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

פורסם כי ילדה בת 13 מאחד מיישובי השרון, הסובלת מדיסלקציה, אינה לומדת מאז תחילת שנת הלימודים, משום שהוחלט להעבירה למסגרת החינוך המיוחד בניגוד לרצונה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלה נכונות?

2. האם ייתכן כי בתעודה שקיבלה התלמידה בסוף השנה נמחקו ציוניה הגבוהים והושארו ציוניה הנמוכים, כדי להצדיק את העברתה מבית-הספר?

3. כיצד תיפתר מצוקתה של הילדה על-ידי שילובה במסגרת מתאימה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית. הילדה למדה כל השנים בחינוך המיוחד, שאליו הגיעה באמצעות ועדת השמה, לאחר ניסיון להשתלב בחינוך הרגיל בכיתה ה', ניסיון שלא הצליח.

2. התשובה שלילית. אין כל קשר בין התעודה ובין העובדה שהיא אינה לומדת בבית-ספר.

3. המחלקה לביקור סדיר מלווה ומתאמת בין הגורמים השונים המנסים לסייע לילדה. הילדה עברה אבחון מחדש על-ידי פרופסור פוירשטיין, שהמליץ על תוכנית מיוחדת עבורה. כל הגורמים נערכו על מנת להוציא את התוכנית אל הפועל. הצלחתה של התוכנית תלויה בשיתוף הפעולה של הילדה.

צפיפות במוסד לילדים הסובלים מפיגור שכלי

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באדר התשנ"ד (15 בפברואר 1994):

עשרות ילדים מראש-העין הסובלים מפיגור שכלי וחלקם מרותקים לכיסאות גלגלים, לומדים בצפיפות בדירות שאינן מתאימות להם. אף שהובטח להעביר את הילדים לבניין אחר, נמסר הבניין למועצה הדתית.

ברצוני לשאול:

מדוע לא מוצא משרדך פתרון נאות למוסד זה?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרדנו מטפל בנושא זה כשנתיים, בתיאום עם המועצה המקומית ראש-העין, המוסד לביטוח לאומי וקרן המתקנים של מרכז השלטון המקומי, כאשר כל אחד מארבעת גופים אלה התחייב להקצבה מסוימת.

המועצה המקומית מתרשלת, לצערנו, בביצוע חלקה בהבטחת השטח והמקום, כאשר היה עליה לפנות את המועצה הדתית מבניין קיים, כדי שאפשר יהיה לבצע שם הן תוספת בנייה עבור בית-הספר לחינוך מיוחד והן שיפוצים והתאמות ושינויים וליצור מבנה חדש ותקין עבור הילדים.

הודענו לראש המועצה כי עליו לעשות את הדברים מייד, ואם לא כן, ניאלץ לנקוט צעדים חריפים נוספים לזירוז ביצוע הפרויקט.

הכאת תלמיד על-ידי מנהל בית-ספר

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ז באדר התשנ"ד (28 בפברואר 1994):

פורסם כי ילד בן עשר הוכה קשות על-ידי מנהל בית-הספר באזור ירושלים, שבו למד. הילד ברח מבית-הספר ומהמנזר, אולם איש לא חיפש אחריו במשך ארבעה חודשים, שבהם הוא הסתובב ברחובות וקיבץ נדבות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות האלה?

2. כיצד תטופל האלימות בבתי-הספר בחינוך הערבי?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המקרה אכן אירע בבית-ספר בבית-צפאפא. מדובר בילד בעל קשיים התנהגותיים ומשמעתיים על רקע סוציאלי. הילד הגיע לבית-הספר רק השנה, והוא לומד חודש ימים בלבד.

העונש לא מקובל עלינו. מפקחת בית-הספר נתבקשה להעיר למנהל בית-הספר על כך. אולם לא היתה הפקרת שלומו של הילד מצד מנהל בית-הספר, המורה והמפקחת; נערך חיפוש והיה קשר עם המנזר, מקום שהותו, וכן נערכו שיחות תמיכתיות עם הצוות החינוכי, כדי לאפשר המשך לימודיו בבית-ספר.

2. האלימות בבית-הספר בחינוך הערבי מטופלת כשם שהיא מטופלת במגזר היהודי, על-ידי מערכת הייעוץ הערבית המכירה את התנאים המיוחדים במגזר זה ופועלת בהתאם.

הקצאת תקציב לתלמידים עולים באשדוד

חבר הכנסת ג' שגב שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

משרד החינוך הקצה לרשויות המקומיות כסף עבור הוצאות חינוך לתלמידים עולים. הכסף מיועד לרכישת חומרי לימוד ולהשתתפות בעלות הטיולים שלהם, הנערכים במסגרת מוסדות החינוך.

סגן ראש עיריית אשדוד פנה וטען, כי אף שהעיר קלטה אלפי עולים במערכת החינוך היא לא נכללה ברשימת הזכאים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים לקבלת הזכאות להקצאה?

2. מדוע לא נכללה העיר אשדוד בין הרשויות שקיבלו את ההקצאה, אף שקלטה תלמידים עולים?

3. האם יש ערים נוספות שקלטו עולים ולא קיבלו את ההקצאה?

4. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אקדים ואומר: משרד האוצר העביר למשרד החינוך מענק לסייע בקליטת תלמידים עולים ברשויות המקבלות מענק ממשרד הפנים.

המענק נועד לסייע ברכישת חומרי לימוד ובהשתתפות בטיולים של העולים הלומדים במוסדות חינוך שבבעלות הרשות.

מספר התלמידים הזכאים נקבע לפי הנתונים שהיו במאגר המידע של המשרד בחודש מאי 1993.

1. הזכאים למענק הם תלמידים עולים ברשויות הזכאיות למענק ממשרד הפנים, אשר לומדים במוסדות חינוך שבבעלות הרשות.

2. אשדוד מופיעה כרשות מקומית נטולת מענק על-פי הגדרת משרד הפנים.

3. התשובה חיובית. אני אעביר לחבר הכנסת שגב את רשימת הרשויות.

4. אנו מקווים כי בשנת התשנ"ה נוכל לסייע לכל התלמידים העולים ולהקל על המוסדות הקולטים אותם.

תקינות מערכות החימום בבתי-ספר בחיפה

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

לפני כחודשיים התחייבה עיריית חיפה בפני בג"ץ לבדוק את תקינות מערכות החימום בבתי-הספר בעיר ולסלק מתקני חימום בגז שאינם עומדים בתקני הבטיחות של משרד החינוך. הבדיקה הזו לא נעשתה, והדבר עלול לסכן את התלמידים.

ברצוני לשאול:

1. מה נעשה כדי לכפות על עיריית חיפה לבצע את התחייבותה לבג"ץ?

2. מה יעשה כדי למנוע סיכון מתלמידי בתי-הספר?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מלשכת ראש העיר חיפה נמסר לנו, כי מערכות חימום בגז נבדקו ב-36 בתי-ספר בחיפה.

מערכות הגז נמצאו תקינות ב-34 בתי-ספר, זאת בעקבות בדיקתן על-ידי חברות הגז המפעילות.

מערכות חימום בשני בתי-ספר שלא ענו על דרישות הבטיחות נפסלו להפעלה בשנה זו עד לתיקון או להחלפתן.

ליקויים בשמירה על גני-ילדים במבשרת-ציון

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

נמסר לי, כי במבשרת-ציון השמירה בגני-הילדים לקויה.

ברצוני לשאול:

1. האם מותקנים בגני-הילדים ביישוב לחצני חירום בהתאם להוראות?

2. כמה פעמים עובר סיור השומרים בגני-הילדים, והאם הנתון תואם את ההוראות?

3. מדוע לא ישקול המשרד להציב שמירה יותר קפדנית ותכופה בגני-הילדים ביישוב?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בכל גני-הילדים במבשרת-ציון מותקנים לחצני מצוקה, בהתאם להנחיות משרד החינוך.

2. ניידת סיור מבקרת בכל גן כשלוש פעמים ביום, וזאת על-פי ההוראות. נתון זה עונה על דרישות המשרד.

3. על-פי הנחיות משטרת ישראל, שהינה המנחה המקצועי, אין לאבטח את גני-הילדים על-ידי מאבטח צמוד, אלא על-ידי ניידות. משרד החינוך ממלא הנחיה זו, ולאחרונה, בשל המצב הביטחוני הקשה, אף הגביר את כמות הניידות והוסיף למערכת כ-100 ניידות לטובת אבטחת גני-ילדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך, התרבות והספורט.

הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום, נושא קצר לסגן שר החינוך והתרבות, ואחריו נחזור לשר האוצר. הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1994, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את החוק בשם ועדת החינוך והתרבות חבר הכנסת אבי יחזקאל, יוזם החוק.

אברהם יחזקאל (בשם ועדת החינוך והתרבות):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, אדוני סגן שר החינוך והתרבות, הצעת החוק הזאת תכליתה להכניס סדר במחירים הלא-רציונליים שגובים שחקני הספורט, בעיקר במשחקי הכדור. אתה עצמך יודע, אדוני שר האוצר, שפנו אליך בתקופה האחרונה לא מעט ראשי קבוצות ומרכזים וכל מי שיכול, בטענה שהמצב הכלכלי שלהם הוא מצב שהולך ומתדרדר, ובאים אל הקופה הציבורית כדי לגבות כסף.

מצד שני טוען מר יעקב שחר, שהוא עצמו איש עסקים, שאחד הנכסים לכאורה של קבוצות הוא אותם שחקנים. על פניו, הוא אומר, אף שבמציאות זה לא תמיד מוכח, שאין לו אינטרס או עניין לטפח בני נוער, כי בגיל מסוים יכול אותו שחקן נוער, אם הוא מתגלה ככשרוני יותר או פחות, לתבוע כבר בגיל צעיר מחיר לא-כלכלי, במובן זה שאין קבוצות הכדורגל או הכדורסל יכולות לספק אותו מחיר.

אנחנו ניסינו להגיע להצעת ביניים, הצעת פשרה, שמנסה לפתור את הקיצוניות של החוק הקודם, שאומרת שמגיל מסוים עד גיל 18 המצב לא משתנה. הכוונה לשחקן נוער. זה היה אפילו עד גיל 17, ואנחנו הוספנו שנה. מגיל 18 עד 26 יצטרך שחקן, אם ירצה להיכנס להסגר, במידה שהוא לא חתום על חוזה, לעבור לתקופה של שתי עונות הסגר.

דן תיכון (הליכוד):

למה שתיים ולא אחת?

אברהם יחזקאל (בשם ועדת החינוך והתרבות):

זה השינוי. עד היום זה היה עונה אחת.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, למה?

אברהם יחזקאל (בשם ועדת החינוך והתרבות):

כי אני טוען שמה שקרה הוא, נכון לעכשיו, ואת זה טענו גם ראשי הקבוצות, את זה טען יאיר רבינוביץ, והוא אמר שהמצב דהיום למעשה הקפיץ את מחירי השחקנים וגרם לכך שכושר המיקוח שלהם גובל בחוסר היכולת הכלכלית של הקבוצות לעמוד בעניין. ואז יצא שלא מעט קבוצות לא עומדות בנטל.

דן תיכון (הליכוד):

שלא ישלמו.

אברהם יחזקאל (בשם ועדת החינוך והתרבות):

ההצעה הזאת לא פוגעת בנוער, היא אפילו משפרת את המצב, ומצד שני היא יוצרת מצב שהשחקן הופך להיות נכס של האגודה. כן, זה דבר טבעי ולגיטימי. והיום, כשאדם רוצה לעשות עסקה, הוא צריך לדעת מה הנכסים. אתה לא יכול מצד אחד לתבוע מן הקבוצות לקיים את עצמן על בסיס כלכלי, ומצד שני ליצור תהליך שכל מי שמצליח להעמיד תביעות רבות יותר הוא זה שמקבל.

יתירה מכך, ראש מועצת מעלות, שלמה בוחבוט, טוען טענה הוגנת והגיונית. הוא אומר: המצב דהיום גורם לכך שקבוצות מהצפון ומהדרום ומעייירות הפיתוח מקבלות לפעמים פיתוי גדול מאוד בגין המחיר, ולכן הן עוברות לארבע או חמש קבוצות בליגה הלאומית. זה הורס למעשה את הספורט בעיירות הפיתוח ובשכונות.

אי לכך, גברתי היושבת-ראש, ומכיוון שהממשלה לא מתנגדת, אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית. נדמה לי שנותרו עוד דקה אחת או שתיים לחמש הדקות שלאחר הצלצול. ואם סגן השר מבקש להוסיף, אודה לו, אם זה אפשרי לפי התקנון, כדי לחזק את העניין.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם סגן השר רוצה להתייחס לנושא, בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, תיקון לחוק הספורט הונח על השולחן על-ידי יושב-ראש ועדת הספורט, חבר הכנסת אבי יחזקאל. אנחנו נמצאים עכשיו בתקופה של רפורמה בספורט, שינויים בספורט. אנחנו בוודאי רוצים להגיע למצב של צמצום התלות של קבוצות ספורט בתקציבים ציבוריים וממלכתיים, ובעיקר לרכז את המאמצים שהכספים יבואו גם על-ידי אימוצים, גם על-ידי שיווק כלכלי. כדי שנוכל לעודד את זה, חייב להישמר האיזון הנכון לגבי עלות השחקנים. לצערי הרב, בשנים האחרונות היא נתמכת גם על-ידי ראשי רשויות, ששם פרצו גדר. ויש הקצבה של סכומים גדולים מאוד, כשהתשלום לשחקנים גדל בעיקר, ולא הפעילות בתחומי הספורט.

לכן, אני חושב שהחוק הזה הוא חוק הגיוני, והממשלה לא מתנגדת לשינוי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד-1994, סעיף 1.

הצבעה מס' 5

בעד סעיף 1 – 18

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, מתנגד אחד – – –

סילבן שלום (הליכוד):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אינני יכולה. אילו הצבעתך לא היתה נקלטת, יכולתי להוסיף אותך. עכשיו אי-אפשר. 18 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 18

נגד – 1

נמנעים – 1

חוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, מתנגד אחד, נמנע אחד. אני קובעת שחוק הספורט (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994, התקבל בקריאה שלישית.

הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום, הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה. יציג את החוק כבוד שר האוצר. בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני גאה להציג היום בפני הכנסת לקריאה ראשונה את הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות. בזה אנחנו מקיימים עוד פרק בהתחייבות של הממשלה הזאת לחקיקה שכרוכה בבנקאות ובשוק ההון.

מאז קיבלנו שורת החלטות, חוקים מספר עברו ואושרו בכנסת. אתמול אושר תיקון לחוק הבנקאות העוסק בהחזקת נכסים ריאליים על-ידי הבנקים. הסדרנו את הנושא של נאמני הבנקים, לאור העובדה שבאוקטובר הפכנו לבעלי המניות, ורצינו לנתק את פעולת הבנקים מהממשלה. ולפיכך אישרנו חוק, בניגוד לדעות ולהשמעות שהיו ללא הרף מספסלי האופוזיציה שלא נעז לעשות את זה, ניתקנו את העניין מהבעלים הקודמים, והיום כבר מונו ועדות בכל אחד מהבנקים, של אנשי ציבור, אשר ימנו את מועצות המנהלים וישמשו כאספה כללית של הבנקים.

החוק שמוגש היום, חוק השקעות משותפות בנאמנות, הוא חוק חשוב מאוד לפעילות של שוק ההון, הוא חוק רחב-היקף, ואני מניח שוועדת הכספים תעשה עבודה יסודית, רחבה וגדולה בדיון עליו.

יש לנו עוד מחויבות לחוק מסוים, חוק קופות גמל, אשר עבר את שלב התזכיר ונמצא בהכנה לוועדת השרים לחקיקה. אני מקווה שעם פתיחת הכנס הבא של הכנסת, אחרי הפגרה, יונח אף הוא על שולחן הכנסת.

לכן, הייתי אומר שהממשלה הזאת, בתחום החקיקה הבנקאית, עשתה פי כמה, בעצם לאין שיעור יותר מאשר הממשלה הקודמת, אשר מאז המשבר במניות הבנקים עשתה מעט מאוד, בקצב אטי מאוד, ואולי בכלל לא-כלום. ואילו אנחנו עשינו הרבה בתקופה קצרה מאוד. ואני כשר אוצר התחייבתי בפני הכנסת על תהליכי חקיקה מפורטים ורחבים, ואכן כך הדברים נעשו.

אני שמח להביא היום לקריאה ראשונה את הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994. ההצעה המונחת בפניכם מהווה מעשה חקיקה רחב, מקיף ומפורט, שבא להחליף את החוק הקיים המצומצם יותר בהיקפו, שנחקק בשנת התשכ"א-1961.

ההצעה הינה פרי הניסיון שנרכש במשך השנים ונועדה לתת מענה הולם להתפתחויות ולשינויים הרבים שחלו בשוק ניירות הערך בשנים האחרונות. מטרתו של החוק להסדיר את פעולתן של קרנות הנאמנות שמטרתן השקעה משותפת בניירות ערך והפקת רווחים מכך, באופן שניהול ההשקעות ייעשה בצורה תקינה ולטובת בעלי היחידות בקרן בלבד.

המבנה הבסיסי של הקרנות נשאר כפי שהוא היום. קרן נאמנות מוקמת על-פי הסכם בין חברה המנהלת את נכסי הקרן לבין חברה שהיא בעלת הנכסים ומשמשת נאמן לקרן. כדי להבטיח אי-תלות בין שתי הפונקציות הללו נקבע כי חברה לא תהיה נאמן לקרן אם היא שולטת במנהל הקרן או נשלטת על-ידו, או אם דירקטור או מנהל כללי שלה הוא דירקטור או מנהל כללי או עובד של מנהל הקרן או של חברה הקשורה אליו.

על-פי ההצעה, מנהל קרן חייב להיות חברה שניהול קרנות הינו עיסוקה הבלעדי, והיא בעלת הון עצמי וביטוח מתאימים. נאמן לקרן יכול להיות תאגיד בנקאי, חברת ביטוח או חברה שעיסוקה העיקרי הוא מילוי תפקידי הנאמנות. גם כאן יידרשו הון עצמי וביטוח מתאימים.

אם יש לקרן מדיניות השקעות מיוחדת, יצוין הדבר בהסכם הקרן וייקבעו דרכים לשינוי מדיניות זו.

על מנהל הקרן והנאמן להשתמש בסמכויותיהם לטובת בעלי היחידות בלבד, לפעול בזהירות, באמונה ובשקיפה, ולנקוט כל צעד סביר לשם שמירת נכסי הקרן והזכויות הנובעות מהם. הסכם הקרן אינו יכול לפטור אותם מאחריותם.

אנו מציעים כי שליש לפחות מן הדירקטורים של מנהל הקרן יהיו דירקטורים מקרב הציבור, ובוועדות הדירקטוריון, לרבות ועדת ההשקעות, יהיה רוב של דירקטורים מקרב הציבור.

הצעה לציבור של יחידות בקרן תהיה טעונה אישור של שר האוצר או מי שהוא ימנה, והיא תיעשה על-פי תשקיף שרשות ניירות ערך התירה את פרסומו. לעניין תוכנו של התשקיף וסמכויות הרשות נקבעו בהצעת החוק הוראות דומות לאלה שבחוק ניירות ערך, כגון החובה לכלול בתשקיף כל פרט החשוב למשקיע הסביר, לרבות חוות דעת משפטיות ופרטים על בעלי עניין; איסור פרט מטעה; סמכות הרשות להורות ולכלול פרטים או דוחות, ולהורות על הבלטת פרטים חשובים; סמכות לדרוש הסברים וידיעות; אחריות מנהלי הקרן והדירקטורים שלה, החותמים על התשקיף, לנזק שנגרם בשל פרט מטעה בו, וכן אחריותם של נותני חוות דעת ודוחות הנכללים בתשקיף ועוד.

קרנות שהחוק יחול עליהן תהיינה רשאיות להשקיע רק בניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה הישראלית, ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה או בשוק מוסדר מחוץ לישראל, במטבע-חוץ או בנכס אחר ששר האוצר יקבע בתקנות. בתקנות ייקבעו שיעורים מרביים לסוגי השקעה שונים, במטרה להבטיח פיזור של ההשקעות, וניתן יהיה לשנותם מזמן לזמן לאור הכנסתם של מכשירים פיננסיים חדשים.

ההצעה מבחינה בין קרן פתוחה לבין קרן סגורה. בקרן פתוחה ניתן להציע את היחידות במשך שנה מיום פרסום התשקיף, ויש לפדותן על-פי דרישה. מחיר היחידה ביום הראשון להצעת היחידות

לראשונה הינו ערכה הנקוב, ולאחר מכן הוא נקבע לפי מחיר הקנייה של נכסי הקרן בניכוי התחייבויותיה, מחולק במספר היחידות. מוצע לאפשר גם קרן פתוחה שיחידותיה מוצעות ונפדות לא ברציפות אלא במועדים קבועים, כאשר הפער ביניהם אינו עולה על שישה חודשים. דבר זה יאפשר תכנון נוח יותר של השקעות הקרן על-פי שיקולים לטווח ארוך, בלי צורך להתחשב בלחצי פדיון שוטפים לפי התנודות הרגילות בבורסה.

רבותי חברי הכנסת וגברתי היושבת-ראש, בקרן סגורה הצעת היחידות לציבור נעשית ביום שנקבע לכך בתשקיף, ואין חובה לפדותן אלא הן נסחרות בבורסה, ומחירן נקבע במסחר. מחיר היחידה בהצעה הראשונה הינו הערך הנקוב שלה, ובהצעה אחרת הוא נקבע במכרז, ובלבד שלא יקטן משווי הנכסים בניכוי ההתחייבויות, ושוב מחולק במספר היחידות. אף שבדרך כלל יחידות של קרן סגורה אינן נפדות, ניתן לקבוע בהסכם הקרן כי הן תהיינה ניתנות לפדיון, ובלבד שלא מדובר בקרן בעלת מדיניות השקעות מיוחדת, ושהתקופה בין מועדי הפדיון לא תפחת משישה חודשים. מחיר הפדיון יחושב כמו בקרן פתוחה.

דן תיכון (הליכוד):

מה ההבדל בין פתוחה לסגורה?

שר האוצר א' שוחט:

הוראות שונות בחוק נועדו להבטיח תקינות הפעולה של המנהל והקרן ומניעת שיקולים אישיים וזרים. כך, למשל, ייקבע כי אין למכור ניירות ערך מחוץ לבורסה במחיר העולה על השווי באותו יום, ואין לקנות מחוץ לבורסה במחיר הנמוך משווי זה. המנהל והנאמן, בעלי עניין בהם או בחברה הקשורה עמם, וכן דירקטורים ועובדים שלהם, לא יעשו עסקאות מחוץ לבורסה עם הקרן. מנהל ונאמן לא יחזיקו ביחידות הקרן שהם משמשים מנהל או נאמן שלה, וייתן גילוי על החזקת יחידות בידי גורמים המקורבים אליהם ועל השינויים בהחזקות אלו. אין לקבל טובת הנאה בקשר עם ניהול הקרן, זולת שכר ותשלומים על-פי חוק.

החידוש המוצע בחוק הוא הטלת חובה על מנהל הקרן להשתתף ולהצביע באספות הכלליות של תאגידים שהקרן משקיעה בהם, אם הדבר דרוש כדי למנוע פגיעה בעניינם של בעלי היחידות או אם יש בכך כדי לקדם את עניינם. חידושים מוצעים גם לגבי תפקידי הנאמן: עליו לוודא כי תהליך קבלת ההחלטות של מנהל הקרן הינו תקין וכי מערכת הבקרה הפנימית והמערכת והשירותים המשמשים את המנהל, מבטיחים ניהול תקין. כן עליו לקבוע עסקאות מהותיות לקרן ועסקאות שבהן עלול להיות ניגוד עניינים, שיהיו טעונות אישור הדירקטוריון או ועדה מוועדותיו.

הנאמן יהיה מוסמך לדרוש כל מסמך ומידע ממנהל הקרן, ויודיע לרשות לניירות ערך על ליקויים מהותיים שמצא או על ליקויים שדרש את תיקונם והם לא תוקנו.

הרשות לניירות ערך תהיה מופקדת על הפיקוח על מנהלי הקרנות והנאמנים. אנו מציעים להנהיג קנסות אזהרה שיושב-ראש הרשות יהיה מוסמך להטיל על התאגיד ומנהל הקרן שיפר הוראות שונות בחוק. הקנסות האזהרה יהיו אמצעי אכיפה מהיר ויעיל, שידרבן את מנהלי הקרנות שלא

להתרשל במילוי החובות הטכניות המוטלות עליהם. דרישה לתשלום הקנס תובא לאחר שתינתן למנהל הקרן הזדמנות להשמיע את טענותיו, וניתן יהיה לערער על הדרישה בפני בית-המשפט המחוזי.

בנושאים חמורים יותר ייקבעו עבירות פליליות לגבי התאגיד ולגבי נושאי המשרה בו שלא מנעו את העבירה.

רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק הינה מורכבת ומפורטת, ולא אוסיף למנות את כל פרטיה וחידושיה. אני מאמין כי היא מהווה נדבך נוסף וחשוב בתהליך של הסדרת אספקטים שונים של פעילות שוק ההון בישראל, שאנו נמצאים בעיצומו, ובוודאי כל אחד מאתנו מבין ויודע שדווקא בימים אלה טוב שהועברה לכנסת הצעת החוק להכנה לצורך קריאה ראשונה, שכן אנו מדברים על חוק שהוא חוק יסודי, העוסק במרכיב גדול מאוד של שוק ההון ובא להסדיר את פעולתו ואת הפיקוח עליו ולמנוע ניגודי אינטרסים. אני מקווה שבקרוב יסתיים בוועדת השרים לחקיקה הדיון על חוק קופות הגמל, שגם לו אני מייחס חשיבות מרובה, וזה יהיה החוק האחרון במסגרת החוקים שעליהם התחייבנו.

סילבן שלום (הליכוד):

ומה עם מנהלי התיקים?

שר האוצר א' שוחט:

מנהלי התיקים לא היו בחבילה. אנו מכינים את הנושא, ויש דיון בוועדת משנה של ועדת הכספים, על-פי הצעת הממשלה אשר הונחה כהצעת חוק פרטית מ-1987. אני מתייחס לכל ארבעת החוקים שעליהם התחייבנו כאשר באנו עם תוכנית ההפרטה: 1. השליטה בבנקים באמצעות נאמנים – הדבר מבוצע; 2. תיקון חוק הבנקאות בעניין החזקת נכסים ריאליים; 3. החוק הזה; 4. חוק קופות הגמל.

לפיכך אני מבקש, רבותי חברי הכנסת, להעביר את הצעת החוק, לאחר הדיון בה ואם תאושר בקריאה ראשונה, לוועדת הכספים של הכנסת.

אני מוצא לנכון להתייחס לדברים שהיו בוויכוח ביני לבין חבר הכנסת דן תיכון אתמול, בעניין הופעתו שלשום בטלוויזיה. הוא אמר לי שאדייק בדברי, ולפיכך ביקשתי את תמליל הופעתו בטלוויזיה. אקרא מלה במלה את מה שאמר שם. אני מבין שאם הוא ישקול את הדברים שנית, הוא יבין עד כמה טעה ועד כמה מה שאמר נוגד את כל מה ששמעתי ממנו כאשר היינו שנינו חברים בוועדת הכספים. כך נאמרו הדברים – המנחה שואל את חבר הכנסת דן תיכון: ולסיום, שר האוצר צריך לקרוא אולי למנהלי קופות הגמל או למנהלי הבנקים ולהגיד להם: תקנו. חבר הכנסת דן תיכון: אילו הייתי שר האוצר, הייתי עושה זאת לא אתמול אלא לפני שבועיים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לשר האוצר.

חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון בהצעת החוק.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, תינתן לך ההזדמנות להתייחס. אתה עוד מעט עולה לדוכן.

אנו עוברים לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה ולכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה בהיקרא שמו לא יוכל לנאום. אני מזמינה את ראשון הדוברים, חבר הכנסת סילבן שלום; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דן תיכון, אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

דן תיכון (הליכוד):

ככל שהחוק חשוב יותר, מספר המשתתפים קטן יותר.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לצערי הרב, מפלגת העבודה נמצאת רק כאשר יש חוקי הבשר, או תיקון חוק-יסוד: חופש העיסוק – רק כאשר עולים כל החוקים הקואליציוניים האלה, כאשר איש מהם אינו מאמין בשום דבר שהוא מצביע עבורו. אבל כאשר יש חוקים חשובים, כמו החוק שהבאת היום, חוץ ממך לא נמצא אפילו אחד מהקואליציה. זה דבר שלא ייאמן. אם היה חשוב להכניס את ש"ס, הייתם יושבים כאן כל הלילה, כדי להצביע ולהכניסה לממשלה. זה רק מעיד ביתר שאת על החשיבות, שאתם חלק בה, בעניין החזרת ש"ס לשלטון, ובעצם בהישארותכם שלכם בשלטון. מה שמעניין אתכם זאת התאווה לשלטון, מה שמעניין אתכם זו ההישארות ב"וולוואים", ולכן תעשו הכול כדי לגמד את הכנסת, להצביע בעד חוקים שאין לכם שום זיקה אליהם, העיקר להישאר בשלטון.

עכשיו לעצם החוק. החוק שהבאת עכשיו בפנינו הוא חוק חשוב, שמסדיר את פעילותן של קרנות הנאמנות, ואני חושב שטוב שהוא הובא. אבל סעיף 8 בחוק אולי יגרום לי להצביע נגד החוק הזה, כי הוא קובע שתאגיד בנקאי יכול להמשיך ולהיות מנהל של קרן נאמנות. דוח-בייסקי, בעמוד 363 שלו, קבע בצורה מפורשת, שיש להפריד את הבנקים מקרנות הנאמנות ומקופות הגמל. כל עוד לא תביא את ההפרדה הזאת לכאן, אני אעלה פעם אחר פעם ואומר, שאתה עושה נזק לשוק ההון הישראלי, כשהבנקים ממשיכים להחזיק את קרנות הנאמנות ואת קופות הגמל.

מה שקורה, גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הוא שאנו עדים לריכוזיות גדולה מאוד במשק הישראלי, ריכוזיות גדולה ושליטה של קבוצות קטנות על כלל שוק ההון הישראלי, שוק ההון שהיום נמצא אולי בצומת דרכים, אף שהיום יש שינוי מגמה, שאני מברך עליה.

אני חושב שטוב היה שלא הגבת לאורך כל הדרך, כי אני הייתי בדעה הזאת ואמרתי לאורך כל הדרך שאין להתערב בעליות – כשבנק ישראל קורא לזה "בועה פיננסית" וזאת שערורייה – ולא צריך גם בירידות לבוא ולומר שצריך לעשות כך או אחרת. זאת דעתי שלי, לתת לשוק לעשות את שלו, ואני מאוד מקווה שהיום תהיה תחילת המהפך. ציפיתי ממך אולי שתגיד ששוק ההון הוא יציב, הוא בטוח, מלים שאולי לא היו עוזרות, אבל אולי היו מאפשרות את הרגעת הפאניקה, שנבעה ברובה מאווירה פסיכולוגית ולא מפרמטרים כלכליים.

גברתי היושבת-ראש, מאחר שהזמן קצר ואין לי אפילו אפשרות לומר משפט וחצי על החוק, הייתי רק רוצה לומר לך, אדוני שר האוצר, שיש גם חוק רישוי מנהלי תיקים ויועצי השקעות בניירות ערך, חוק שלא עלה על-ידך עד אשר אנחנו, בוועדה לשוק ההון בראשותי, העלינו לדיון את הצעת החוק של חבר הכנסת דן תיכון, קיבלנו אותה הצעה בעניין זה גם מחבר הכנסת גדעון שגיא, והבאנו את שתי ההצעות האלה לקריאה ראשונה. רק אז החלו גלגלי החקיקה במשרד האוצר לנוע. אני מאוד שמח שעשיתם את זה, אני מאוד מקווה, לפי הדברים של נציגך בוועדה, שהיו אצלי, שעם תחילת מושב הקיץ של הכנסת, מייד בשבוע הראשון, יועלה החוק הזה בקריאה ראשונה יחד עם החוקים האחרים.

שר האוצר א' שוחט:

יחד עם חוק קופות הגמל.

סילבן שלום (הליכוד):

יחד עם חוק קופות הגמל – גם על זה אני מברך – ונצמד יחד לעבר שוק הון טוב יותר, לעבר שוק הון שבו אנשים שיעסקו בתחום יהיו אנשים שיש להם גם ניסיון, גם הכשרה, גם השכלה. כמובן, לא צריך לקבוע חקיקה נוקשה מדי, ואמרתי את זה גם אתמול, כדי שלא ייווצר איזה מצב שיעסקו בעניין הזה רק עשרה מנהלי תיקים או 20 איש, וייווצר מצב שאם אבוא עם 30,000 שקל או עם 50,000 שקל, תיק ההשקעות שלי, יאמר לי מנהל התיקים: אתה מעניין אותי לא פחות מזה שהתיק שלו 500,000 שקל. צריך להיות חוק ברור, אבל לא חוק שייצור מונופול בשוק ההון הישראלי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, החוק, על אף העובדה שיש לנו השגות באשר לכמה סעיפים, הוא חוק במקומו. יש כאן בעיה אחת, אולי הרצינית ביותר, שהחוק, מעבר למה שהזכיר חבר הכנסת סילבן שלום – כמובן, אני תומך בהפרדה טוטלית ובהקמת חומות סיניות ולא בהקמת גדרות תיל – דומה יותר, להערכתי, לגדרות תיל מאשר לחומות סיניות. אבל, כאמור, החוק הוא במקומו בהתחשב בעובדה שבשנה וחצי האחרונה היתה התפוצצות והיה גידול עצום בכל מה שקשור בפעילותן של קרנות הנאמנות.

הבעיה החשובה ביותר, אדוני השר, בקרנות הנאמנות, בין שהן סגורות ובין שהן פתוחות, היא שאין הן תורמות תרומה כלשהי לוויסות השוק. זאת אומרת, כשהשוק נופל ומתמוטט, פוידים את התעודות, את הפדיונות, צריך לממש ולשלם, וזה תמיד יופיע עם מגמת השוק. זאת אומרת, כשהשוק יורד, הקרנות בעצם מוסיפות משקל כדי שהוא ייפול עוד יותר.

שר האוצר א' שוחט:

לא, מחזיקי יחידות ההשתתפות הם הקובעים את זה.

דן תיכון (הליכוד):

למה לך להתווכח אתי? זה נכון, מה שאני אומר. כשהשוק עולה, הפעולה היא הפוכה. זאת אומרת, כשהשוק עולה קונים יותר תעודות, וכשקונים יותר תעודות, הקרנות קונות ניירות ערך. זאת אומרת, הן מחדדות את המגמה הן בעלייה והן בירידה והן אינן פועלות להקטין את ההשפעות של העליות המטורפות או הירידות המטורפות.

שר האוצר ציטט את אשר אמרתי בתוכנית הטלוויזיה. אינני חוזר בי ממה שאמרתי, רק צריך לצטט כהלכה ולהשלים את המשפט, ולצערי הרב הוא קטע והביא את החלק הראשון.

אני רוצה להתייחס לכמה מהכותרות בהמשך לדיון שהיה כאן אתמול, כמה מכותרות העיתונים ומאמרי המערכת. אני מחזיק את העיתון "טלגרף", ובכותרת הראשית: "קופות הגמל גרמו למהפך חיובי במהלך המסחר בבורסה". זה עיתון מהיום. אני מחזיק את העיתון "גלובס", כותרת ענקית למי שרוצה לראות, וזו הכותרת: "קופות הגמל התחילו לקנות". אני מחזיק את עיתון "הארץ", בעמוד הראשון, הכותרת מהבוקר: "רכישות של קופות הגמל צמצמו את הירידה במדד המשתנים ל-0.33%".

אני חושב שהשוק נוהג בתבונה. אינני בטוח, חבר הכנסת סילבן שלום, שמגמת השינוי החלה אתמול. אינני מציע לך לקפוץ. אין אומרים "הופ" לפני שעוברים. בכלל, צריך לייצב את השוק לא על-ידי עליות מטורפות ולא על-ידי ירידות מטורפות.

סילבן שלום (הליכוד):

אל תכניס מלים בפי, לא אמרתי.

דן תיכון (הליכוד):

כאן אני מגיע, גברתי, ברשותך, למאמר מערכת שנכתב על-ידי חברי וידידי נחמיה שטרסלר, והוא מתבסס על הדיון שהיה כאן אתמול בשעה 20:40. המאמר נקרא: "ויסות מניפולטיבי". אני קורא את הקטעים שמתייחסים אלי: "דרך אגב, מדוע תיכון לא ביקש במהלך 1993, כאשר השוק המריא לגבהים לא ידועים, ששר האוצר יתערב ויורה לקרנות למכור כדי למנוע עליות לא הגיוניות? ואני בטוח שתיוון לא דיבר שלשום מתוך הפוזיציה". אני דיברתי לא מתוך הפוזיציה ולא מתוך האופוזיציה, אלא אני חושב שהדברים שאמרתי היו נכונים.

אני פותח ומחזיק בפני פרוטוקול של הוועדה לביקורת המדינה מתאריך 1 בדצמבר 1993. בשיא הגיאות אני מזכיר את אנשי האוצר ובנק ישראל ואומר שדברים קשים פוקדים את שוק ההון – למשל, כל נושא חתימות היתר וההנפקות, קרנות הנאמנות, וכל ההשתוללות – ואני קורא לאוצר להתערב. אבל נציג האוצר חשב שהמצב לא קשה ומה שהיה כנראה היה טוב בעיניו.

עכשיו אני עובר לקטע השני – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, זמנך תם.

דן תיכון (הליכוד):

אני חייב להשיב כאן, אני כבר מסיים.

אני קורא את הקטע השני בכתבה של חברי נחמיה שטרסלר, העורך הכלכלי של עיתון "הארץ": "בהמשך דבריו אמר תיכון, שיש מניות טובות שירדו ב-30% וזה לא הגיוני. לי קשה להבין, מדוע אין זה הגיוני שמניה טובה כלשהי יורדת לאחר שעלתה ב-1,000% בחמש השנים האחרונות, וכך אומנם עלו המניות הכבדות והטובות משנת 1989 ועד 1993. האם אצל חברות אין ירידה ברווחים?".

מי שיעיין בפרוטוקול ימצא את השם היחיד שהזכרתי. אני יכול רק לומר, שהחברות הטובות הללו, הרווחים שלהן המדווחים בשנת 1993, גדלו. ועל אף העובדה שהרווחים שלהן גדלו ב-1993, המניות האלה לא עלו. כאמור, אני עומד מאחורי הדברים האלה.

אני חושב שטוב עשה השוק שלקח אותי ברצינות אתמול. לפחות מן הכותרות ניתן ללמוד, שקופות הגמל פעלו על-פי שיקולים רציונליים והפחד לא אפיין את עבודתן אתמול.

אני חושב שנעשה מאמץ גדול כדי להחזיר את מערכת האיזונים לשוק ההון הישראלי. זה הכרחי, זה חייב להיעשות, וצריך כאמור לעשות זאת.

אמרתי שיותר מזה אני לא מוכן לפרט. אם יהיה דיון במקום סגור, אני אפרט הרבה יותר מן הדברים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, אחריו – אחרון הדוברים – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מוותר? בסדר.

חבר הכנסת אלי דיין – איננו. אם כך, אני מזמינה את כבוד שר האוצר להתייחס לדברים.

שר האוצר א' שוחט:

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה מוותר? אם כך, אנחנו נעבור להצבעה. עוד לא צלצלתם?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אני מאוד מצטערת. זו כבר הפעם העשירית קורה לי שאני נרשמת באמצעות המחשב ובמזכירות זה לא נרשם. אני לא יודעת למה השיטה הזאת לא עובדת.

היו"ר א' סלמוביץ:

את נרשמת לרשות הדיבור בהצעת החוק הזאת?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן, נרשמתי במחשב, אבל השיטה הזאת כנראה לא עובדת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מאמינה לך ואני מזמינה אותך לדבר. אנחנו נברר את זה.

בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, החוק המונח לפנינו בא לארגן מחדש את עבודת קרנות הנאמנות, שמנוהלות בדרך כלל על-ידי הבנקים.

אדוני השר, בהזדמנות זו ברצוני להציג את השאלה: האומנם ראויים הבנקים לאותה הגנה שהם זוכים לה מפיק או מפי דוברים אחרים של משרדך?

בתקופה האחרונה, עם המשבר שהלך והעמיק בבורסה, עם הירידה התלולה בשערי המניות, היה ברור שמישהו ישאל את השאלה: מדוע הן עלו בצורה מטורפת כזאת במשך חמש השנים האחרונות? אז התחילו החקירות, והן נמשכות גם עכשיו.

כפי שאני רואה את הדברים, הניסיון הוא למצוא עכשיו פלוני אלמוני, את חיים או את משה, שהם ורק הם אחראים לכל הניפוח ולכל הבועות הללו שצצו בבורסה; שרק הם אחראים ל-800% או 1,000% עלייה בשערי מניה זו או אחרת. לא השיטה, לא הבנקים.

מדוע, אדוני השר? מדוע אתם משחררים את הבנקים מאחריות? מי דחף את האזרחים לקחת אשראי בבנק כדי לקנות מניות ואיגרות ותעודות השתתפות של קרנות נאמנות? מי? מי לא פיקח על הבנקים? מי לא מנע מהבנקים לשכנע אזרחים לקחת אשראי ולרכוש מניות כאלה, ועל-ידי כך לדחוף את השוק? האומנם השוק עלה מעצמו? האם הוא עלה בכוח אינרציה? האם הוא עלה בכוח חוקים כלכליים עלומים כלשהם?

וכאשר נופלת הבורסה, אדוני, מחפשים את האשם הבודד ולא את האשם בשיטה. אני לא רואה בכל ההצעות שלכם איזו הצעה מעשית שתמנע מהבנקים להיות הספקולנטים הראשיים, הספרים הראשיים בשוק ההון. לא צריך לחפש רק את הספר הקטן, אף שאם הוא עבר על החוק, גם אותו צריך לתפוס.

אבל, אדוני, השיטה היא השאלה העומדת בפנינו. אנחנו נמצאים היום בשלב שבו הבנקאים מהמשבר הקודם נדרשים לתת את הדין. אבל, מאז אותו משבר גדול ועד היום, מה השתנה? מה מההמלצות אומץ כדי למנוע מהבנקים להיות גדולי הספרים בשוק ההון, גדולי המריצים של המניות ותעודות ההשתתפות? מי מנע מהם?

לצערי הרב, אדוני השר, אני מעריכה, כפי שאני יודעת, אולי תתקן אותי, שאתם גם לא מתכוונים לעשות שום דבר. לכן, מה שהיה הוא שיהיה. תהיה שוב בועה בורסתית כזאת, ואולי נכון יותר לומר מורסה בורסתית כזאת. ושוב תהיה נפילה, ועולם כמנהגו נוהג.

דן תיכון (הליכוד):

ההתחלה שלך היתה טובה, אבל הסוף לא הזדהה עם העובדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

כבוד שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חשבתי שלא לענות, אבל לאחר הערותיה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מצאתי לנכון לעלות לדוכן ולהגיד כמה משפטים.

להבדיל אלף אלפי הבדלות מהתרחשויות קודמות בשוק ההון ובבורסה, הפעם אכן נערכו כמה חקירות, והן נערכו בצדק, וכך היתה צריכה לעשות רשות ניירות הערך.

אבל אני חוזר ואומר, כי למיטב ידיעתי לא מדובר במערכות בנקאיות או אחרות אשר ביצעו פעולות לצורך הרצת מניות לפעולה מכל סוג שהוא. למיטב ידיעתי, אין חקירות כאלה.

לכן אני חושב, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שאומנם נעים וטוב לזרוק אבנים עד אין-סוף בבנקים, אבל אנחנו צריכים להיות זהירים בדברינו. החקירות שנעשו, והאנשים שהודו, ולכאורה נמצאים אשמים – עד שיהיה פסק-דין בבית-המשפט אני מנוע, כמובן, מלהגיד שהם אשמים – אלה אנשים שחלקם מחוץ למערכת הבנקאית, חלקם מחזיקי תיקים, וחלקם אנשים בודדים שהיו בתוך המערכת הבנקאית, שלא על דעת המערכת הבנקאית, בניגוד לעמדת הבנקים.

לפיכך, אני חושב שאשר אמרת איננו תואם את העובדות. אני אומר את הדברים רק בגלל העובדה שעמדת על הדוכן והערת את הערותייך, ואני חושב שמן הראוי שההערות תהיינה מדויקות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר.

חברי הכנסת, אנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, והעברתה לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 4

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

ארבעה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק קרן גרמניה-ישראל למחקר ולפיתוח מדעי, התשנ"ד-1994, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדיון מוקדם – הצעת חוק א'תרפ"ה, הצעת חוק רשות הרבנות הראשית לישראל, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יגאל ביבי; הצעת חוק א'תרפ"ו, הצעת חוק סיווג ובדיקת משדרי טלוויזיה, התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת יגאל ביבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן מזכיר הכנסת.

הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2)

(אימות בידי נוטריון), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2) (אימות ביד' נטריון), התשנ"ד-1994, בקריאה ראשונה.

יציג את החוק כבוד שר המשפטים, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, גברתי היושבת-ראש. חברי הכנסת אינם נמצאים באולם. אנחנו לא רוצים לעזוב את אולם המליאה, בשל כבודו של השר. אבל אני מציע לדאוג לכך שחברי הכנסת יהיו נוכחים, כי שערי בנפשו שגם אנחנו נלך, ואנחנו יכולים בקלות ללכת בתוך שנייה ויישאר כאן השר לבדו, בודד, כשהוא מדבר אל אולם מליאה ריק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מבקשת לא לקרוא לזה אולם ריק כשאני יושבת. יש גבול.

היו"ר א' סלמוביץ:

קודם כול, אני מבקשת שלא תעזבו את אולם המליאה. שנית, אין זה מתפקידנו להביא לכאן את חברי הכנסת. יש סדר-יום, ותפקידו של חבר הכנסת להימצא באולם המליאה, ואין לי מה להוסיף על מה שאמרתי.

תודה רבה, חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשכ"ט-1969, קבע את גדריו של הסכם בין בני זוג, שבא להסדיר את יחסי הממון ביניהם לקראת נישואיהם או במשך נישואיהם. סעיף 1 לחוק קובע, כי הסכם זה, או שינויו, צריך להיעשות בכתב, וסעיף 2 לחוק קובע, כי ההסכם, או שינויו, טעון אישור של בית-משפט מחוזי או של בית-דין דתי שלו סמכות שיפוט בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג. בעת מתן האישור של בית-המשפט או בית-הדין הם נדרשים לבחון אם ההסכם בין בני הזוג נעשה בהסכמה חופשית ותוך הבנת משמעותו ותוצאותיו.

עם זאת, נקבעה בסעיף 2(ג) לחוק דרך נוספת להכרה בהסכם: "בהסכם ממון שנכרת לפני הנישואין או בשעת עריכתם יכול אימות רושם הנישואין לבוא במקום אישור של בית-משפט או בית-הדין".

כפי שנאמר בעבר בדברי ההסבר להצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשכ"ט–1969, דרישות אלה הן ביסודן פורמליות, והן נקבעו בחוק על מנת להדגיש את חשיבותו של הסכם זה. משום כך נעשתה בחוק ההבחנה האמורה בין אימות של ההסכם לקראת הנישואין, שדי בכך שרושם הנישואין יוודא את נכונותו, לבין אישור של ההסכם, או שינויו, שיכול שיעשה אף לאחר הנישואין, שלגביו נדרש אישור של בית-משפט או בית-דין.

לגבי האימות של הסכם ממון בפני רושם נישואין, פירש בית-המשפט העליון, כי בחוק לא נאמר שעל המאמת "להיווכח תחילה באותם הדברים שהותנו באישור הסכם ממון על-ידי בית-משפט. ייתכן שעצם המעמד – – – מקנה להסכם משמעות ברורה ולכן לא הותנה התנאי לברר במיוחד אם מבינים הצדדים את משמעות ההסכם ותוצאותיו". ראו נא ערעור אזרחי 490/77, פסקי-דין ל"ב, חלק שני, 621, בעמוד 624.

החוק הנדון נשען על החוק הקיים והוא בא להסמיך גם נוטריון לאמת הסכם ממון שנכרת לפני הנישואין. הצורך בתיקון זה נובע מכך שהתברר כי בפועל בני זוג ממעטים לפנות לרשם נישואין לאמת הסכמי ממון וכן נמנעים הם מלפנות לבית-משפט או לבית-דין לשם אישורם. מכיוון שהסכם שלא אושר או אומת כנדרש על-פי החוק אין לו תוקף מחייב, כפי שקבע בית-המשפט העליון באותו פסק-דין, נמצא כי בפועל מגמתו של החוק להסדיר את עריכתם של הסכמי ממון בין בני זוג אינה מושגת. סעיף 1 של החוק המוצע בא אפוא לקבוע דרך נוספת, שתקל מאוד את האפשרות לאמת הסכם ממון בין בני זוג, וזאת באמצעות עורכי-דין שהם נוטריונים.

מכוח חוק הנוטריונים, התשל"ו–1976, מוסמך, בין היתר, נוטריון לאשר מסמכים שונים, ובכללם אף צוואה. לפיכך מוצע לקבוע בסעיף 2 לחוק זה, כי הוא, ולא כל עורך-דין, יהיה מוסמך לאמת הסכם ממון בין בני זוג.

במקביל להצעת החוק של הממשלה הוגשה גם הצעת חוק פרטית בעניין זה, ואנחנו מוכנים לתמוך גם בה.

אני מבקש מן הכנסת לתמוך בהעברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם ששמו ייקרא ולא יהיה נוכח במליאה לא יוכל לנאום.

אני מזמינה את ראשון הנואמים, חבר הכנסת סאלח טריף; אינו נוכח. חבר הכנסת שאול יהלום – אינו נוכח. חבר הכנסת מאיר שטרית – אינו נוכח. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – אינה נוכחת. חבר הכנסת חגי מירום – אינו נוכח. חבר הכנסת טלב אלסאנע – אינו נוכח. חבר הכנסת רענן כהן – אינו נוכח. חבר הכנסת רן כהן – אינו נוכח. חבר הכנסת בנימין טמקין – אינו נוכח. חבר הכנסת יורם לס –

אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם פורז – אינו נוכח. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – אינו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור – אינה נוכחת. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

מוותר.

חברת הכנסת נעמי חזן – אינה נוכחת. חבר הכנסת יוסף בא-גד – אינו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – אינו נוכח. חבר הכנסת רון נחמן – אינו נוכח. חבר הכנסת גון שגב – אינו נוכח. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – אינו נוכח. חבר הכנסת אפרים גור – אינו נוכח. חבר הכנסת יצחק לוי – אינו נוכח. חבר הכנסת אלי דיין – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם רביץ – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון – אינו נוכח. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – אינו נוכח. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מוותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מגן – אינו נוכח. חבר הכנסת שאול עמור – אינו נוכח. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – אינו נוכח. חבר הכנסת יגאל ביבי – אינו נוכח. חבר הכנסת עמיר פרץ – אינו נוכח. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חברת הכנסת דליה איציק, ואחריה – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

דן תיכון (הליכוד):

איפה האנשים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זאת שאלת השאלות.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מברכת על ההקלה שנעשית בהצעת החוק על-ידי מתן אפשרות לקבוצה ניכרת במספרה, קבוצה של משפטנים, נוטריונים, לאשר חוזים שמסדירים יחסי ממון בין בני זוג.

אדוני השר יודע שאני הייתי מאוד שמחה אילו במדינת ישראל, בצד הנישואים הדתיים, היו קיימים גם נישואים אזרחיים שבמסגרתם אפשר היה להסדיר את כל השאלות, לרבות השאלה של יחסי ממון. אבל בתנאים הקיימים, כאשר אי-אפשר לשנות אפילו קוצו של יו"ד בכל החקיקה הדתית, וכאשר אלה המצדדים בכפייה דתית עושים כל מה שביכולתם כדי למנוע חקיקתם של חוקי יסוד חשובים ביותר, טוב שקיים הפתח הזה לבני זוג, שלא להישען על אותה כתובה משפילה, הקובעת שהבעל רכש את אשתו תמורת התחייבות כספית זאת או אחרת, ומאפשרים לבני הזוג לחתום על הסכם על בסיס של שוויון בין שני הצדדים.

אני חושבת שבהזדמנות זאת אפשר גם לחזור ולהציע לצעירים ולמבוגרים יותר שבאים בברית הנישואין, או שמחליטים להקים משפחה או משק משפחתי משותף, לחתום על הסכם ממון, אפילו הם עוברים את הטקס הדתי. האפשרות הקיימת היום להיות נשואים באורח דתי ובמקביל לחתום על הסכם ממון היא דבר חשוב ביותר, ואולי אחד האמצעים העיקריים להקל במקרה של פירוד את הסדר חלוקת הרכוש בין בני הזוג.

דווקא לאחרונה בתי-הדין הרבניים שבו וניסו לכפות על בני זוג הסדר כספי, הסדר של רכוש, שאיננו עולה בקנה אחד עם התפיסה של חוק יחסי ממון. לכן, ככל שיגדל מספר הזוגות שילכו ויעשו חוזים והסכמים כאלה וככל שהחוק הזה יקל את עשיית ההסכמים האלה, יהיה קשה יותר לבתי-הדין הרבניים לכפות על בני הזוג הסכמים, שהם בדרך כלל או ברובם המכריע הסכמים שמפלים את האשה לרעה.

לכן אני מברכת את השר על הגשת ההצעה, וכמובן, אתמוך בה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמינה את חברת הכנסת דליה איציק – אינה נוכחת. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם בורג – אינו נוכח. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחרון הדוברים – חבר הכנסת יוסי כץ.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג באה להסדיר מצב, שהולך ומתרחב בשנים האחרונות, של הסכמי ממון, שנערכים רובם לפני הנישואין בין זוגות הנישאים בישראל, כדי להסדיר מראש בעייתיות, אם וכאשר תיווצר, ואין הדבר מעיד על כך שהסכם כזה מוביל בהכרח למצב של הכרה מראש שהולכים להתגרש. אין מצב שבו כולם עושים את זה, אין מצב שבו

כולם רוצים לעשות את זה, כי לפעמים יש אולי איזה טעם לפגם בכך שאתה עושה את הנישואין כחוויה עסקית או כחוויה לא עסקית, ויש כאלה שאולי מתחמקים מלעשות זאת, אבל עצם העניין קיים, והוא קיים בהרחבה רבה.

אבל, נשאלת השאלה, אדוני השר, מדוע לאפשר רק לנוטריון לעשות את האימות של המסמך? אומנם לנוטריון יש סמכויות לפי חוק הנוטריונים לעשות אימות של צוואות וכדומה, אבל אף פעם לא הבנתי בדיוק את ההבחנה הדקה בין עורך-דין לבין מי שמשמש גם כנוטריון. אומנם יש עניין של ותק במקצוע, אבל, אדוני השר, אני חושב שטוב היה אילו אפשרת לכל עורך-דין לאמת את המסמך הזה. עורכי-דין עושים הסכמים הרבה הרבה יותר רחבים מהסכם ממון בין בני זוג. עורכי-דין עושים לפעמים הסכמים של הקמת חברות, מיזוג חברות, פירוק חברות, כל מיני עסקאות שערכן נאמד במיליונים רבים, בהשוואה לחוק יחסי ממון בין בני זוג, שבדרך כלל עוסק בסכומים שהם לא נמוכים אבל גם לא הכי גבוהים בעולם.

לכן אני לא מבין את המגבלה הזאת, הקובעת אימות בידי נוטריון בלבד ולא בידי עורך-דין, למרות חוק הנוטריונים, שקובע מה הם הכללים או מה סמכותו על-פי חוק לעשות. לכן טוב יהיה, אדוני השר, אם תאפשר את ההרחבה הזאת לכל עורך-דין. יש אנשים מסוימים שיש להם עורך-דין משלהם ואתו הם פעילים, ואתו הם רצים שנים, אבל הוא במקרה לא נוטריון. מדוע הם צריכים ללכת לעורך-דין אחר ולשטוח בפניו את כל ההסכם שהם עושים? הרי יש יחסי אמון בין הלקוח לבין עורך-הדין, ויש מצבים רבים שבהם עורכי-הדין מייצגים את הלקוחות במשך תקופה ארוכה, ולמה יימנע מהם הדבר הזה, כשהם רשאים לעשות לגבי אותם לקוחות את כל הדברים האחרים, כגון קניית דירה ומכירתה, קניית מניות ומכירתן? בכל עסקה שאותם אנשים עושים הם הולכים לאותו עורך-דין, ודווקא בעניין הזה לא יוכלו ללכת אליו. לכן, אני לא רואה את המגבלה הזאת כמגבלה נכונה ואפקטיבית, ואני לא מבין גם את נחיצותה.

לכן אני חושב שהצעת החוק שהבאת, אדוני השר, היא הצעה טובה, היא באה לענות על צרכים של מצב קיים, שבו באמת רשם הנישואין לא מאמת את ההסכם הזה לפני הנישואין. אבל אם כבר אתה עושה את זה, תרחיב את העניין, ולא לתת את זה רק לנוטריונים, שהם לא כל כך רבים או שבדרך כלל אתה לא בדיוק נמצא בקשר אתם, וללכת לפרוס את ההסכם לפני הנישואין – אין בכך הרגשה של נעילות, כי זה הרי חלק ממצב שאינו כל כך נעים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת יוסי כץ – איננו. אדוני כבוד שר המשפטים, התייחסותך בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אני מודה לחברי הכנסת שהעירו את הערותיהם, תרמו לדיון ותמכו בהצעת החוק שהגשתי.

אני חושב שכל אחד מבין, שכאשר ניגשים הצדדים לברית הנישואין, ואם יש להם היסוסים לגבי רכוש או ממון שכל צד מביא אתו לברית חדשה זו, יש כאלה שמבקשים להבטיח את רכושם מעינא בישא, מחשש שמא תהיה תקלה בנישואין ותבואנה תביעות, ותהיה אי-בהירות, רכוש פלוני של מי הוא וכיוצא בזה. לכן, כיוון שזו פרקטיקה ראויה ואף רצויה, ומשתמשים בה, וכיום, כפי שאנו יודעים, נזקקים לאישור ולאומות בבית-משפט או בבית-דין או אצל רשם הנישואין, יש כאלה שמעדיפים את צנעתם ולא רוצים לגלות את פרטי הרכוש או את פרטי ההסכם ברבים, וייתכן שבית-משפט הוא פתח להדלפה או לפרסום. לכן הצעת החוק באה לאפשר עריכת הסכמים אלה במשרד פרטי, משרד הנוטריון.

חבר הכנסת סילבן שלום הנכבד שאל מדוע להגביל את הסמכות של מתן האישור רק לנוטריון ולא להרשות זאת לכל עורך-דין. אנחנו מרחיבים כאן את היריעה מבחינת הרשות המאשרת. חשבנו שיש רשות שהיא מחוץ לכותלי בית-המשפט, שכבר המחוקק הסמיך אותה לאשר צוואות או מסמכים שונים. אלה בדרך כלל עורכי-דין ותיקים יותר, שוועדה מיוחדת מאשרת אותם כנוטריונים. המיוחד הוא שהם מתורגלים גם ברישום וגם בשמירת הרישום, עריכת רישומים בהתאם ומספור המסמך וכיוצא באלה, כך שקל אחר כך לבדוק את אמיתות המסמך ולהביאו כראיה.

עם זאת, ההערה של חבר הכנסת סילבן שלום ראויה להישקל, ואני חושב שוועדת החוקה, חוק ומשפט, שתדון בהצעת החוק, תבחן גם את הערתו זו ותשמע את הטענות בעד ונגד בעניין הרחבת הסמכות לכל עורך-דין ולא רק לנוטריון.

אני רוצה, ברשותכם, להעיר הערה קצרה אחרת, משום שחזרו ואמרו כאן שחברי הכנסת נעדרים. אני רוצה להעיר הערה אחת לעניין הסדר. בדרך כלל ישיבות הכנסת מתחילות בשעה 16:00, ומשום כך נקבעו להיום ישיבות של ועדות הכנסת מהשעה 08:30. אני עצמי עד לכך, כי השתתפתי בישיבה אחת או שתיים של ועדות הכנסת, שנערכות במקביל, משום שישיבות הוועדות לא בוטלו. לכן חבר הכנסת עומד היום באמת בפני משימה כפולה – גם להיות במליאה וגם להשתתף בישיבות הוועדות. זה לא מצב רגיל, ואני אומר בכל אופן מלת הגנה על חברי הכנסת שנעדרים, שכמה מהם נקראו שמותיהם כאן ואני עצמי ראיתי בדקות אלו יושבים ועובדים בוועדות הכנסת.

בכפוף למה שאמרתי, אני מבקש להעמיד להצבעה את הצעת החוק ולהעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2) (אימות בידי נוטריון), התשנ"ד-1994, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2) (אימות בידי נטריון), התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קובעת שהצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון מס' 2) (אימות בידי נטריון), התשנ"ד–1994, עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994, בקריאה ראשונה. תציג את החוק סגנית שר התעשייה והמסחר. בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, היום יום זכויות הצרכן בישראל וברחבי העולם. ארגוני צרכנים וכל מי שמטפל בזכויותיהם של צרכנים ברחבי העולם מתלבטים כיצד אפשר בדרך הטובה ביותר למצות את זכויותיהם של הצרכנים בכל מקום, וגם אנחנו במדינת ישראל רוצים במסגרת חוק הגנת הצרכן להוסיף פרק, שייקרא להלן תובענה ייצוגית, או תביעה ייצוגית, כפי שזה מוכר יותר.

סוג זה של הליך משפטי נהוג במדינות רבות, בעיקר בארצות-הברית, בקנדה, באנגליה, וסוג זה של אפשרות נחקק ומסייע לציבור הצרכנים באותם מקומות שמתקיים בהם החוק, כאשר פעמים רבות הצרכן הבודד, הלקוח הבודד, עומד חסר אונים מול חברות כלכליות, מול גופים גדולים, שכאשר הוא עצמו צריך ללכת ולהתדיין אתם הוא מוצא את עצמו בודד וחסר אונים, לעתים גם חסר ממון לקחת לעצמו עורך-דין ולהתדיין בעצמו או עם עורך-דין מטעמו. לכן, טיבה של ההצעה הזאת שארגוני צרכנים שיוסמכו, כמובן, על-ידי שר המשפטים, יוכלו לקחת – – –

סילבן שלום (הליכוד):

מה זה ארגון צרכנים?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

ארגון צרכנים יכול להיות המועצה הישראלית לצרכנות, הרשות להגנת הצרכן, שממילא יש להם – –

דן תיכון (הליכוד):

אבל למה רק הם? למה אני לא יכול?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אם תכריז על עצמך כארגון צרכנים – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה אני צריך להכריז כדי להגיש תובענה כזו?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

על זה נתדיין, אם אתה יכול להגיש תובענה ייצוגית. אדרבה ואדרבה.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא? על-פי חוק ניירות ערך (תיקון מס' 9), כל אזרח יכול להגיש.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אבל במדינת ישראל היום לא קיים ולא מקובל שכאשר יש, למשל, הטעיה בפרסום, וחברה מסוימת מכרה מכשירי טלוויזיה ופרסמה ברבים שמכשירי הטלוויזיה האלה מוצאם מיפן ויש להם ביצועים מסוימים, ולאחר שנבדקו הדברים התברר שהמכשירים לא יוצרו ביפן, שאין ביצועים כפי שפורסם, ואני אומרת את זה רק לשם דוגמה – מה יכול לעשות אדם בודד? הוא יכול להתמקח בדרך כזו או אחרת, אבל אם הוא יכול לפנות לארגון צרכנים – כשמחליט ארגון צרכנים להגיש תלונה במקובץ עבור קבוצה של צרכנים, יש בזה מן ההקלה ומיצוי של זכויות.

נניח שאדם רכש דירה, וכמותו רכשו אולי עוד כמה עשרות, אולי עוד כמה מאות. הקבלנים או הקבלן פשטו את הרגל. יכול אדם בעצמו ללכת ולהתדיין, אולי אפילו לפעמים לכלות את עצמו. יכול אדם להסתייע באמצעות הגשת תביעה ייצוגית. יכול אדם להסתייע בארגוני צרכנים, שהם יגישו תביעה במקובץ, והדברים כפופים כמובן להחלטת בית-המשפט. אם התביעה מוצדקת, אם יש לה מקום, אנחנו רוצים להביא לכך שהצרכן, האדם כפרט במדינת ישראל, תהיה לו כתובת, הוא ירגיש שהוא יכול לפנות אליה.

אנחנו גם רוצים להביא להרבה יותר הגינות בהליכות מסחר, בהליכות שירות במדינת ישראל. הדברים נוגעים לפעמים גם לטיפולים רפואיים למיניהם. בארצות-הברית נמצאת היום תביעה ייצוגית בכל הנושא של השימוש בסליקון והתוצאות הרפואיות שנגרמו כתוצאה מהשימוש, בהעדר האינפורמציה המלאה לציבור הרחב על מה שקרה.

יש אין-סוף דוגמאות לאפשרות להסתייע בסוג כזה של ערכאה או בסוג כזה של שירות לצרכן, שהוא ירגיש שיש בעצם מי שיכול בנסיבות שונות לייצג אותו, ואולי עוד קבוצה של צרכנים.

לכן, קודם כול אנחנו מבקשים להחיל את התביעה הייצוגית במסגרת חוק הגנת הצרכן. היו כאלה שרצו להביא להרחבה, שהדברים ייגעו בבנקים, בחברות הביטוח. במדינת ישראל חוק הגנת הצרכן הוא מוגדר מאוד. אנחנו רואים בזה התחלה מסוימת, אנחנו רואים בזה בפירוש עלייה בכיתה, עלייה ברמה מבחינת ההתייחסות של מערכת החקיקה ומבחינת האפשרות להיענות למצבים צודקים, כאשר הצרכנים חסרי אונים. אם יועמדו לרשותם כלים שבאמצעותם יוכלו להגיש תביעה ייצוגית, הרי בכך יצאו נשכרים רק אזרחי מדינת ישראל.

לכן אני מבקשת לאשר את ההצעה בקריאה ראשונה ולהעבירה לאחר מכן להמשך החקיקה לוועדת הכלכלה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לסגנית שר התעשייה והמסחר.

דן תיכון (הליכוד):

יש ועדת משנה לצרכנות.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

השאלה היא אם ועדת המשנה שלך עונה לשאלה. אני לא מתנגדת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו לא יכולים להעביר לוועדת משנה. אנחנו לא מעבירים לוועדות משנה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון בהצעת החוק.

חבר הכנסת תיכון, אתה ביקשת לוועדה לענייני ביקורת המדינה?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה. אנחנו עוברים לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה בהיקרא שמו, לא יוכל לנאום. אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. אנוכי, אין מי שיחליף אותי. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת אפרים גור – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, אחריו – חבר הכנסת אלי דיין, אחריו – חבר הכנסת דוד מגן, אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום, ואחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר, ראוי יום הצרכן שנייחד לו הרבה יותר ממה שאנחנו עושים בזה היום, שהרי היום הוא יום הצרכן הבין-לאומי. אולי ההתייחסות שלנו כלפי הצרכן מעידה על חוסר הרצינות שלנו, שנמשך זה שנים רבות בכל מה שקשור לצרכנות ולהגנת הצרכן.

זה אחד הנושאים החשובים ביותר בעולם המערבי זה שנים. לצערי הרב, לא הצלחנו לקדם אותו במשך שנים רבות, מאז עמדה השרה שולמית אלוני בראש המועצה לצרכנות – גוף חדש שהוקם כמדומני בתחילת שנות ה-70 או באמצע שנות ה-80.

זה נושא עצום, נושא חשוב, חשוב לכל אזרח במדינת ישראל, שהרי כולנו צרכנים ולא צרחנים. אנחנו הופכים מצרכנים לצרחנים בשל חוסר ההתייחסות והאין-אונים שאנחנו כצרכנים חשים בעת שאנחנו באים להלין ואין בפני מי להלין ואין שומע, ואפשר לדבר, ובסופו של דבר העניין יכול לבוא לכלל סידור רק באמצעות בתי-המשפט, וזה קשה, ממושך, עולה כסף, ולעתים קרובות אף לא כדאי.

אני רוצה להתייחס לנושא שמוצג בפנינו, והוא מוגדר כתובענה ייצוגית. גברתי סגנית השר, אני האיש שהכניס והכליל בחוק ניירות ערך (תיקון 9) את נושא התובענה הייצוגית כאשר מדובר בניירות ערך. כשהעליתי את הנושא הזה רבים לא הבינו, משרד המשפטים לא אהד את הנושא, ובכל זאת הוא נכנס כחלק בלתי נפרד מחוק ניירות ערך (תיקון מס' 9).

רצינו לראות איך זה יעבוד, איך יקבל הציבור בישראל את מה שנקרא הגשת תובענה ייצוגית. אגב, בחוק ניירות ערך, אם מוגשת תובענה ייצוגית וקיימת פנייה לרשות לניירות ערך, והרשות מוצאת שאכן יש צידוק בעצם הגשת התובענה הייצוגית, היא מממנת את התובענה הייצוגית.

אני יכול לומר לך, כחמש שנים לאחר שאושר החוק, שעדיין אין לנו דעה בעניין התובענה הייצוגית. אין אנו בטוחים שלא קיים מה שנקרא ניצול לרעה בכל מה שקשור לניירות ערך. אנחנו ערים לכך שהרבה מאיימים ומגישים תובענה ייצוגית, אבל בסופו של דבר הם מתפשרים, הם מקבלים פיצוי, ולא כלל הציבור. בצורה כזו או אחרת זה הפך לאמצעי לסחטנות מבעלי החברות הציבוריות אשר מניותיהן נסחרות בבורסה לניירות ערך. יש ביקורת קשה על השימוש הרב והמופרז שעושים עורכי-דין שהתמחו בתובענה ייצוגית.

אני בעד, מי יכול להיות נגד תובענה ייצוגית, אבל אני מציע להמתין ולראות איך מתגבשים הדפוסים כשמדובר בניירות ערך. נדמה לי שהדפוסים, לפחות הצעדים הראשונים, לא טובים, לא מצדיקים מה שאני רציתי לראות בתובענה ייצוגית – את זאת אני יכול לומר מייד ובצורה ברורה ביותר.

אינני בטוח שאיננו יוצרים כאן מכשיר שינגח ויאפשר לסחוט, לעתים שלא בצדק, מציבור מסוים. לכן אני בעד, מאוד בעד, אבל הייתי רוצה שתהיה לנו מערכת איזונים שלא תאפשר מעשי סחיטה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת אלי דיין – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נושא הצרכנות הוא נושא חשוב מאוד בכל מדינה מפותחת, בכל מדינה דמוקרטית בעולם. לצערי הרב, בארץ הוא לא מפותח דיו. עם כל החשיבות שההסתדרות נותנת להרבה מאוד תחומים, התחום הזה נחשב כסרח עודף. המועצה לצרכנות, שהיא הגוף האמיתי

שאמור לפעול בעניין, מועצה שלא אמורה לפעול על-פי שיקולים פוליטיים ואחרים, ולהסתדרות לפעמים יש, זאת מועצה שאת צריכה לטפח אותה, גברתי סגנית השר, בתור מי שאחראית לנושא הזה ומודעת לו, בתוקף תפקידיי הקודמים, כמזכ"ל "נעמת" וכמי שבאמת פועלת בתחום הזה. צריך לתת למועצה הזאת – זה לא עניין של יותר שיניים, צריכה להיות יותר מודעות בקרב הציבור.

הציבור הרחב צריך לדעת את חשיבות המועצה לצרכנות. הגוף הזה צריך להיות חשוף יותר לציבור, וגם פרסום פעמים רבות הוא דבר שאינו מזיק. מודעות, שהציבור ידע שיש לאן לפנות ולמי לפנות. אני אומר לך, ואולי זו דעה סובייקטיבית שלי, נראה שהמועצה לצרכנות היא אובייקטיבית יותר מהרשות להגנת הצרכן בהסתדרות. כי אומרים ששם יש אולי שיקולים אחרים. המועצה היא גוף ממשלתי, שבדרך כלל השיקולים שלו הם שיקולים אובייקטיביים, כך הם צריכים להיות.

אני אומר שבארץ הנושא הזה הוא לא חשוב, כי אנחנו ראינו פעמים רבות עליות מחירים של גופים מונופוליסטיים, ולא באה שום תגובה צרכנית בעקבותיהן. ידוע שבארצות-הברית, כשהיתה עלייה של מחיר הקפה, למשל, או עלייה של מחיר הבשר, או עלייה של מחיר של מוצר מסוים, היה חרם צרכנים, והמפעל או הארגון שמייצר אותו מוצר נאלץ להוריד את המחירים מפני שהיתה הפסקת צריכה, הפסקה טוטלית, דבר שהביא לכך שבסופו של דבר אותם גופים נכנעו והורידו את המחירים המונופוליסטיים שלהם באותם תחומים, ואפילו אם לא היו מונופולים. כאשר המחיר היה גבוה מדי והעלייה היתה חריגה, הדבר הביא לכך שבארצות-הברית היתה כניעה של הגופים האלה לארגוני הצרכנים, ששם יש להם שיניים של ממש.

לכן אני רוצה שתאדירי את המועצה לצרכנות, שאם יהיה לה משקל ציבורי תוכל לקרוא לציבור צרכנים להחרים מוצר מסוים אם הוא יחשוב שמחירו עלה בצורה חריגה או שמחירו אינו משקף את העלות הריאלית שלו. אני חושב שטוב אם אכן תעשי את הצעד הזה לקראת הגברת המודעות.

לעניין התיקון בחוק, אם תובענה ייצוגית יכולה להיות לכל ארגון צרכני, בעניין זה לא הייתי הולך אולי בצורה מקיפה כל כך. דיבר על כך קודמי וידבר גם מי שיבוא אחרי, כאשר לגוף יש אפשרות להגיש תובענה ייצוגית, הדבר מהווה מעין שוט נגד גוף מסוים, שאולי אין לו הכוח להתמודד מול ארגון צרכנים. לא כל המפעלים הם כל כך גדולים, לא כל החברות כל כך גדולות שיש להן אפשרות להתמודד מול גוף שבעצם אין לו שום עלויות, כי יש לו עורכי-דין שעובדים מטעמו, הם רק צריכים להגיש עוד תביעה במסגרת התביעות. עלולים להגיע לכך, שכל מי שיהיה לו חשבון עם מישהו, יבוא וידרוש תביעה ייצוגית, ובמועצה או ברשות להגנת הצרכן יגידו: יאללה, הולכים ועושים את זה.

צריך אולי להכניס כאן תיקון מסוים, אולי נעשה את זה בוועדת הכלכלה – כי עכשיו אתמוך בהעברת הצעת החוק לוועדה – או בכל ועדה שתדון בנושא, אם יעבור לוועדה לענייני ביקורת המדינה, להכניס איזון מסוים, מעצור מסוים, כדי שלא כל אדם שיש לו איזה חשבון עם השכן שלו שהוא בעל חברה יצליח לחסל אתו חשבונות דרך הרשות להגנת הצרכן. זה פותח פתח רחב מאוד לחיסול חשבונות פרטיים באמצעות הגוף שנקרא המועצה לצרכנות. אני חושב שצריך לשקול מי יכול להגיש תביעה ייצוגית ואיך, לקבוע מגבלות לעניין, ולא לפתוח פתח רחב כל כך כמו שמוצע היום. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני מזמינה את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד סגנית השר מאשה לובלסקי, אני יודע כמה נושא הצרכנות בוער בקרבך, והצעת החוק הזאת היא אחד הפירות. אבל את לא מסתפקת בהצעת החוק; אני עוקב אחר מעשייך, בדיווחים בעיתונים, בתשובות על שאלות, ואני חושב שאת מקדמת את הנושא, ואבקש לברך אותך על כך. נקווה לפירות נוספים.

אני מחייב את הצעת החוק, אבל יש לי כמה הערות. ראשית, אני חושב שכולנו יודעים שצרכנים לעתים נפגעים. רק אתמול פגשתי חבר שקנה מכונית לפני שנה וחצי, כמובן לא אומר מאיזו פירמה, וכל הזמן יש לו צרות עם המכונית. לו אין כוח לקבל את מה שמגיע לו, משום שהוא לבדו. הוא רכש את המכונית במיטב כספו, והוא מתמודד נגד חברה גדולה, יבואנית גדולה של רכב. הוא מתרוצץ ממוסך למוסך, וכל פעם מבטיחים לו, והמכונית איננה טובה.

טוב שיהיה חוק – והחוק הזה טוב – שמאפשר לקבוצה של צרכנים שנפגעים להתלונן, כי כוחם גדול יותר לשכור עורך-דין ולהתמודד.

אבל אנחנו צריכים להיזהר. מנוסח החוק לא ברור מתי שר המשפטים יקבע מיהו ארגון צרכנים. בחוק מדובר על ארגון צרכנים שאישר שר המשפטים. מתי הוא מאשר את הארגון? לפני בקשה של תובענה צריך לפנות לשר הפוליטי? הרי הקבוצה מתארגנת כשהיא נפגעת. שר המשפטים הוא איש פוליטי. אנחנו באים היום לאשר חוק לדורות; אם לא לדורות, ל-10-15 שנים. כולנו יודעים מיהו שר המשפטים היום, ואנחנו יודעים ששרי המשפטים שלנו בעבר היו שרי משפטים ראויים, אבל הם אנשים פוליטיים. נניח שיש אינטרס לחברה שקשורה למפלגת השר, יהיה אשר יהיה; בעוד 5-10 שנים תבוא קבוצה של צרכנים ותאמר: אדוני השר, אנחנו רוצים להתלונן על חברת המכוניות הזאת, או על המפעל הגדול, או על הקונצרן הזה – השר לא יאשר אותם.

החוק הזה אסור שיהפוך לחוק שהביצוע שלו יגרום עוגמת נפש אולי יותר מאשר אי-קיומו.

בזה אני מסיים. אנחנו יודעים שכאשר היה אפשר לעכב תוכניות בנייה היו עורכי-דין שהתפרנסו מהגשת התנגדויות, ולכן שינינו את החוק והגבלנו את ההתנגדויות הללו לאנשים הקרובים לנכס. גם כן אנחנו חוששים שיהיו ארגונים או קבוצות של אנשים שישתמשו בזכות לתבוע, כלחץ על המפעל, החברה או הקונצרן.

אני מחייב העברת החוק לקריאה ראשונה, והייתי מבקש מכבוד סגנית השר לשים לב לנקודות ולהציע בשם הממשלה אותם תיקונים הנראים לה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרון הדוברים.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מחייב את הצעת החוק, היא חשובה, אם כי יש לי הערות לגביה.

במדינה אין מודעות מספקת לנושא הצרכנות. מי שמכיר את המציאות בתחום הזה בארצות-הברית, למשל, יודע עד כמה המודעות לצרכנות, לייצוג צרכנים, להעלאת מחירים, היא מפותחת ויכול לקנא במדינה כזאת. נראה לי שיש מקום לפתח את המודעות הזאת בקרב הצרכנים בארץ.

אין ספק שהתמודדות עם ארגונים כלכליים חזקים היא קשה מנשוא לצרכנים בודדים שהתביעות שלהם הן בסדרי גודל כספיים קטנים. ההתמודדות עם ארגון חזק כזה, שיכול להעמיד עורכי-דין ומומחים, היא קשה, כי הצרכן הבודד אמור לשאת בכל ההוצאות המשפטיות המתבקשות, והמאבק הזה איננו מאבק שווה. אם אפשר להגיש תובענה ייצוגית של ארגון צרכני, יש בכך כדי לשפר את כל נושא הצרכנות, על כל המשתמע מכך.

בצד התמיכה בהצעת החוק, אני מבקש להזהיר את עצמנו בדבר אחד: איך נוכל להבטיח שארגונים כאלה לא ישתמשו שימוש ציני, לעתים פוליטי, בעוצמה שניתנה בידיהם? ברגע שהתובענה היא תובענה ייצוגית, שבעקבותיה צרכנים רבים יכולים לתבוע אותה חברה כלכלית, מתמקדת בידי ארגון הצרכנים הזה, שמאשר שר המשפטים, עוצמה גדולה מאוד. לכן אנחנו חייבים לתת דעתנו על כך שארגונים שיאושרו כדי לייצג צרכנים לא יוכלו להשתמש בצורה צינית, לא עניינית, בעוצמה שניתנה בידיהם. אנחנו מדינה קטנה, על כל המשתמע מזה, והייתי רוצה להבטיח שלא ישתמשו בכך להפעלת לחץ פוליטי, לחץ לא ענייני על חברה או ארגון כלכלי מצד ארגון שיש לו אוריינטציה פוליטית זו או אחרת. חייבים להבטיח את הנקודה הזאת במסגרת ההכנה של הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

סגנית שר התעשייה והמסחר, התייחסותך, בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחברי הכנסת שלקחו חלק בדיון ביום לחוץ כזה. יש שאלות שצריך יהיה לדון בהן ולבחון אותן ולשמע עדויות כאשר הצעת החוק תגיע להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני מעריכה את ההערות של חבר הכנסת סילבן שלום לגבי המועצה הישראלית לצרכנות, ואני עושה הרבה על מנת לחזק את מעמדה, את יכולת העבודה ואת המשאבים שלה, משום שהכושר לבטא ולייצג צרכנים קשור במידת המשאבים העומדים לרשותה.

אני רוצה לומר לכל חברי הכנסת, שזמן קצר אחרי שנכנסתי לתפקידי כסגנית שר התעשייה והמסחר והופקדתי, בין השאר, על זכויות צרכנים, היו כאלה שלגלגו ואמרו: מה זה זכויות צרכנים במדינת ישראל – זה שום דבר, ואת, שהיית כביכול גברת גדולה, מזכ"ל "נעמת", עושה זאת? נעשה שימוש מלגלג בכך, ואני לא אומרת זאת מזווית הראייה האישית שלי, כי זה לא משנה, אבל זה הופיע אפילו באחדים מאמצעי התקשורת, שכביכול יודעים לנתח ניתוחים. לא עסקתי בנושא הזה בעבר, עסקתי בזכויות של בני אדם בתחומים אחרים, אבל מצאתי עולם ומלואו, מצאתי את הפערים, את האפילויות ואת העובדה שבידי האנשים אין מספיק אינפורמציה. לכל זה אין קשר לממשלה כזו או אחרת, יש לזה קשר לסדרי העדיפויות, לאורח החיים שמתקיים במדינת ישראל, לעובדה שאנחנו מדינה מאוד הטרוגנית מבחינת האוכלוסייה, מבחינת הרגישות של הציבור לבסיס הדמוקרטי של זכות הפרט, ולכן אני מקדישה לכך הרבה זמן.

מי שעבד אתי בראשית הדרך על הגשתה של הצעת החוק של תובענה ייצוגית במסגרת חוק הגנת הצרכן היה – אני אומרת זאת לחבר הכנסת סילבן שלום – מי שהיה היועץ המשפטי של המועצה הישראלית לצרכנות, עורך-הדין דני ארנסט, שלשמחתי הרבה קיבל כעבור זמן קצר מינוי של שופט בבית-משפט שלום. הולדתה של הצעת החוק היא במסגרת העבודה המשותפת עם המועצה הישראלית לצרכנות.

אין לי ספק שיש דברים שצריך לתקן ולבחון במסגרת עבודת החקיקה, בשאלה מי יוגדר או מי יוסמך להיות מוכר כארגון צרכנים, וצריך יהיה לעגן זאת בהצעת החוק, כפי שאמר חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אין לי ספק שזה פרק הכרחי כאשר אנחנו, ככנסת, במדינת ישראל נותנים לצרכנים של הצרכנים במדינת ישראל את החשיבות הראויה, כפי שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, כי רובם חסרי אונים מול חברות כלכליות גדולות. כל עורך-דין יכול להגיש תביעה ייצוגית, לא רק ארגון צרכנים כזה או אחר, אבל ארגון צרכנים יכול לקחת על עצמו, גם מבחינת העלויות, יותר מאשר כל עורך-דין בפני עצמו.

אני מודה על הדברים שנאמרו, ואני מבקשת שוב להמשיך בחקיקה בנושא הזה תוך התדיינויות, בירורים וחוות דעת שכולנו נצטרך לשמוע בעת הליך החקיקה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית שר התעשייה והמסחר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994, והעברתה לוועדת הכנסת, שתקבע באיזו מן הוועדות היא תידון לקראת קריאה שנייה וקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד-1994, עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת לוועדת הכנסת אשר תקבע באיזו מן הוועדות היא תידון להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, מדובר בהודעה של ועדת הכנסת הטעונה אישור המליאה. חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 5), התשנ"ד-1994, הועבר על-ידי מליאת הכנסת לטיפול של ועדה משותפת של ועדת הכלכלה וועדת החוקה, חוק ומשפט. אבל הוועדה המשותפת הזאת שואבת את כוחה וסמכותה מוועדת החוקה. היא ועדה פנימית, היא לא ועדה שיש לה מעמד עצמאי.

לכן, על מנת שלא נטעה ואפשר יהיה לקבל החלטה נכונה, מצאה ועדת הכנסת לנחוץ להביא כאן בקשה לתיקון החלטת המליאה, כך שייאמר שחוק חובת המכרזים (תיקון מס' 5) יידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. נכון שתכין אותו הוועדה המשותפת, אבל בסופו של דבר יוחלט בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני מבקש את אישורה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אנחנו מצביעים על הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 10

בעד הצעת ועדת הכנסת – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת לשנות את החלטת מליאת הכנסת ולהעביר את הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 5), התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

עשרה בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שבקשת ועדת הכנסת אושרה.

הצעה לסדר-היום

הימין – סכנה לישראל

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הנושא הראשון שעל סדר-יומנו: הימין – סכנה לישראל, הצעה לסדר-היום מס' 3490, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. ישיב בשם הממשלה השר יוסי שריד. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, "הימין – סכנה לישראל!", מכריזה מדבקית, סטיקר בלעז, שמפיצים צעירי "העבודה", וכדי שנבין כי הכוונה לסכנה אמיתית המאיימת עלינו, הוסיפו ציור של גולגולת ועצמות כמו שמופיע על רעלים, קווי מתח גבוה וכיוצא בזה. מיהו הימין ומהי הסכנה האורבת לפתחנו – נברר מייד.

מקובל בעולם שהימין זה הבורגנות, העשירים ובעלי הממון, בעוד השמאל זה העם העובד והפרולטריון. והנה, בשמאל הישראלי תומכת הבורגנות ואת הליכוד העלו לשלטון דווקא אנשי השכונות, עירות הפיתוח והפרולטריון. כלומר, ימין ושמאל מבלבלים אצלנו.

אז אולי נאתר ונגדיר את הימין והשמאל לפי ההשקפות. אביא בפניכם, חברי הכנסת, השקפות מגובשות של משנה מדינית, נבחון אותן לפי ימין ושמאל, ואז נתפוס את הימין בגרורתו, נראה את הסכנות שהוא מביא עלינו, נזהיר מפניו, נסתייג ממנו, נצייר עליו את הגולגולת, נסית נגדו וננדה אותו.

למשל, הנוסחה הבאה: "הקמתה של מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון וברצועת-עזה – מסכנת את עצם קיומה של ישראל". דברים שמתאימים לימין המסוכן, אבל אמר אותם שמעון פרס בספרו "כעת – מחר", בעמוד 257.

עוד נוסחה: "על כולנו לעשות מאמץ ולחפש פתרון של פשרה לא בקרקע, כי אם ביחסים". זה נשמע ימני ומסוכן, ואמר את זה שמעון פרס – עמוד 255.

ועוד דוגמה: על ישראל לבצע "השתלטות על שטחים לשם תמרון התקפי הקשור בהשמדת כוחות, לשיפור קווי הגנה ולרכישת כוח מיקוח מדיני". זה נשמע כימני קיצוני ומסוכן, אבל אמר זאת פרס – עמוד 250.

ועוד תזה: "במדינת ישראל אין מקום לחלוקה בין מרחב עיקרי לבין מרחב משני. המדינה אינה מבורכת בעומק אסטרטגי". זוהי השקפה ימנית, שבאה להצדיק הישענות על נהר הירדן כגבול מזרחי, שנותן לנו קצת עומק אסטרטגי, ואמר זאת שמעון פרס – עמוד 236.

תזה מעניינת: "עצמים גיאוגרפיים יכולים גם להקנות יתרון תצפית והתרעה. התפתחות הטכנולוגיה לא ביטלה את ערכן של נקודות תצפית על פסגות הרים. – – – ישראל זקוקה לפסגות החרמון, לתלים בגולן – – – לצורכי תצפית והתראה מפני כוונות האויב". הימני המסוכן שאמר זאת הוא שמעון פרס – עמוד 234.

להלן ניסוח מבריק של האסטרטג המדיני: "הקמת מדינה פלשתינית פירושה – נהירת כוח פלשתיני לוחם (יותר מ-25,000 לוחמים על נשקם) אל תוך יהודה ושומרון; כוח זה, בצירוף צעירי המקום, יכפיל את עצמו בתוך זמן קצר – נשק וציוד לא יחסרו לו; בתוך זמן לא רב תקום ביהודה ושומרון וברצועת-עזה תשתית למלחמה; יהיו לישראל בעיות של ביטחון שוטף, והן עלולות לדרדר את ישראל

למלחמה, או לערער את המורל של אזרחיה; ובזמן מלחמה – יהיו גבולות המדינה הפלשתינית קו זינוק מצוין לכוחות ניידיים, כדי לפרוץ מייד לעבר התשתית החיונית לקיום ישראל, לפגוע מייד בחופש הפעולה של חיל האוויר הישראלי מעל שמי ישראל, ולהקיז את דם האוכלוסים על-ידי מסות של ארטילריה בסמיכות מקום לקו הגבול". אני מודה שהייתי מתקשה לנסח את הדברים כל כך בבהירות כפי שעשה זאת שמעון פרס, בעמוד 232.

ועוד התייחסות למדינה הפלשתינית: "אם תקום מדינה פלשתינית נפרדת, היא תהיה חמושה מכף רגל עד ראש. יהיו בה גם בסיסים לכוחות המחבלים הקיצוניים ביותר, ואף הם יהיו מצוידים בטילי כתף נגד מטוסים וטנקים, המסכנים לא רק עוברי אורח, אלא כל מטוס ומסוק שימריאו בשמי ישראל, כל כלי רכב שינוע בעורקי התנועה העיקריים בשפלת החוף. יש אומנם ספק, אם גם מרחב טריטוריאלי יש בו משום הרתעה מוחלטת. אבל העדר מרחב טריטוריאלי מינימלי מעמיד מדינה במצב של אי-הרתעה מוחלטת. דבר זה, כשהוא לעצמו, יש בו משום פיתוי כפייתי כמעט לתקוף את ישראל מכל העברים, במאמץ יבשתי, ימי ואווירי מתואם. גם פירוז הגדה נראה כתרופה מפוקפקת. הבעיה העיקרית איננה הסכם על פירוז, אלא קיומו של הסכם שכזה, הלכה למעשה. מספר ההסכמים שהפרו הערבים אינו נופל ממספר ההסכמים שקיימו". אלה הם דברי פרס – עמוד 255.

ניתוח אסטרטגי מעניין וגם נכון בנושא העומק: "במאה ה-20, עם התפתחות יכולת התנועה המהירה של צבאות, עלתה חשיבותו של עומק שטחי ההגנה. בהקשר זה אין מדובר בתוספת שטח סתם, המגבירה את עוצמתה של המדינה. כאשר מדובר על 'עומק' הכוונה היא לשטח מסוים, שמקומו משנה את המשוואה האסטרטגית. שטח-עומק חשוב במקומות מסוימים כי הוא מגדיל את המרחק מארץ האויב אל מרכזי האוכלוסייה או הייצור או אל קווי התחבורה החיוניים".

"עומק נותן למדינה יכולת 'ספיגה', כלומר – אפשרות של הגנה גמישה, הפסד שטח לצורך תמרון וקרבות בלימה והשהיה כדי להרוויח זמן. רוח הזמן נחוץ למדינה מתגוננת כדי לערוך את כוחותיה, לגייס כוחות מילואים ומשאבים ולאפשר לבני ברית להצטרף למערכה." דברי פרס – עמודים 236-234.

והנה חזון התיישבות ימני: "מול קביעת אופיה היהודי של ישראל, אפילו בגבולותיה הקודמים, הועמדה דינמיקה של התיישבות ערבית בגליל, בהרי ירושלים ובנגב. ההתיישבות הערבית איננה ממוסדת ואינה מוכרזת, שלא כהתיישבות היהודית, אך היא נחרצת לא פחות, והיא גם למדה מאתנו שיטות הפרחת האדמה ופיתוח חקלאי. בפיזור האוכלוסים נחלנו כישלון חרוץ".

"חיבור באר-שבע-ירושלים על-ידי שרשרת יישובים ורשת דרכים; יישוב האזור שבין גוש-עציון וחבל-לכיש – כדי ליצור רצף התיישבות חדש; ביצור ירושלים והריה, מצפון, ממזרח, מדרום וממערב על-ידי הקמת ערי משנה, פרברים ויישובים – מעלה-אדומים, עופרה, גילה, בית-אל, גבעון ומחנות צה"ל והיאחזויות נח"ל – כדי להבטיח שעיר הבירה תובטח באגפיה ותישען על התיישבות עירונית וכפרית. התיישבות זו תחובר לשפלה ולבקעה על-ידי כבישי רוחב ואורך חדשים. ההתיישבות לאורך הבקעה נועדה לקבוע, הלכה למעשה, את הירדן כגבול ביטחון, אם כי התיישבות בשיפוליהם המערביים של הרי שומרון ויהודה היא שתגאל אותנו מקללת המותניים הצרים של ישראל. ההתיישבות ברמת-הגולן נועדה להבטיח שפלטפורמה קרקעית זו לא תהיה סיכון, אלא מחסום צפוני מזרחי בפני התקפת פתע". זהו חזון התיישבות ימני מסוכן מאוד של שמעון פרס – עמודים 47-48.

ועוד על ההתיישבות: "מדיניות ההתיישבות היא תקבע בסופו של דבר לא במעט גם את מפתה הפוליטית של המדינה. גורל ירושלים, למשל, יוכרע במידה רבה על-ידי מאזנה הדמוגרפי, ואזורים

ריקים או מיושבים בצפיפות בלא-יהודים יביאו בכנפם סכנה של אירדנטה. בתפיסתה של תנועת העבודה ההתיישבות ממלאת תפקיד מדיני, אך לא רק מדיני: היא מכשיר חיוני להפרחת הארץ ולתיקון החברה". אלה דברים מסוכנים מאוד של פרס – עמוד 30.

ועוד על ההתיישבות: "אם הממשלה מקפידה ומונעת התיישבות במקומות הראויים ליישוב, הרי זו כתיבת ספר לבן על-ידי עצמנו". בראבו, פאשיסט ימני, שמעון פרס, ב"מעריב", 7 במאי 1976.

ועוד על הגבולות: "יש לשמור שבישראל יהיה לא רק אורך, אלא גם רוחב. אל לנו להתפתות לכל מיני יועצים ועיתונאים לחזור לארץ שרוחב מותניה 14 קילומטר. הכול אומרים שצריך להגן על רמת-הגולן, שבה יש הרים גבוהים. גם בשומרון יש פסגות גבוהות, ולמרגלות השומרון שוכנת רוב האוכלוסייה של ישראל". זה נכון, אני רואה זאת מביתי בקדומים, אבל ניסח זאת כך שר הביטחון שמעון פרס, ביוני 1967.

הבאנו כאן רק מקצת מדברי ההגות וההשקפות של איש אחד בשמאל הישראלי, שהשקפותיו היו פעם יותר ימניות מימין. בפעמים הבאות נביא דברים מסוכנים, שנאמרו על-ידי מנהיגים אחרים של מפלגת העבודה.

אכן, היו ימים שבתנועת העבודה אמרו דברים נכונים וברורים. עליהם גדלתי ואותם ספגתי ואני נאמן להם כל הימים.

עכשיו אנחנו יודעים עד כמה רעיונותיו של הימין הם מסוכנים, ולכן יש להוקיעו ולרדוף אותו ולצייר אותו כסכנה לישראל. ירחמיאל, הבנת את זה? תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר יוסי שריד, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הבוקר, כאשר הוטל עלי להשיב על ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת זאבי, לא ידעתי כל כך במה מדובר, ולא משום שלא טרחתי לעשות שיעורי בית, להיפך, הלכתי למזכירות הכנסת כדי לראות מה כתוב בפרטי ההצעה, בדברי ההסבר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

השר שחל ידע – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בסדר, אני לא אומר את זה כטענה, אני מציין את זה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אני אומר זאת כדי להבהיר שהממשלה ידעה מה אני מתכוון להגיד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אין לי טענה. אני מציין זאת רק כעובדה. אפילו ניגשתי אל חבר הכנסת זאבי כמה דקות לפני שהוא עלה לבמה ושאלתי אותו במה דברים אמורים, ולא פחות מזה – במי דברים אמורים. תוך כדי דבריו רשמתי לעצמי כמה הערות שבאות בעקבות הדברים שהוא השמיע, ואולי כמה דברים נוספים.

קודם כול, ברור לחלוטין שאם יש ויכוח על ימין ושמאל בארץ, הוויכוח הזה הוא בנסיבות מאוד מסוימות, במצב מאוד מסוים, אני יכול אפילו להסכים עם חבר הכנסת זאבי שבאחרית הימים, ואני מקווה שאחרית הימים איננה כל כך אחרית ואיננה כל כך רחוקה, כאשר הנושא הביטחוני-המדיני אולי, למרבה האושר, לא יהיה הנושא העיקרי, לא הנושא הראשון במעלה על סדר-היום, נקווה שנגיע לימים כאלה ונהיה מדינה ככל המדינות, נורמלית ומתוקנת, ייתכן מאוד שתהיה פרצלציה חדשה במערך הפוליטי בישראל.

אבל ידוע, ואין צורך לחזור על זה, שגם אם הפרצלציה היום מהבחינה הסוציו-אקונומית היא פרצלציה משובשת, הרי כאשר אומרים טוב, רע, כאשר אומרים שמאל בישראל, מתכוונים לחלק המתון, היוני; וכאשר אומרים ימין בישראל, מתכוונים לחלק הנצי, וכל אחד על-פי השקפתו הסובייקטיבית כמובן – גם הקיצוני.

אינני אומר זאת כעצה, כל אחד ראוי לדברים שהוא רואה אותם כמחויבי המציאות, אני כבר הרבה שנים אינני מביא ציטטות וציטטות שכנגד כדי לנגח ולהתנצח, וזאת מן הסיבה הפשוטה – שאין לדבר הזה סוף.

אני לא קיבלתי מינוי להיות דוברו של שר החוץ השר פרס, שהוא ידיד שלי, ידיד קרוב שלי. אני רק אומר, כמי שאיננו משמש כדוברו, אם כי היו בזמן האחרון שמועות אחרות שאולי אני משמש דווקא כדובר, פה ושם קראתי כך בעיתונים, אני אומר את הדברים שאני מוצא לנכון לומר.

ראשית, יש דברים מסוימים שקראת, ואינני יודע שבעניין זה – שוב, יכול להיות שאני מצטער על כך – שמעון פרס, שר החוץ שלנו, שינה את דעתו.

הבאת כאן הר של ציטטות בעניין של מדינה פלשתינית. על-פי הידוע לי, ונדמה לי שאני יכול לומר את זה באופן המוסמך ביותר, לי יש אולי השקפה אחרת בעניין זה, אבל לא בי דברים אמורים עכשיו, אבל נדמה לי ששר החוץ עד עצם הימים האלה חושב שמדינה פלשתינית היא רעיון גרוע. לכן, מבחינה זו נדמה לי שהתפרצת מבחינתו של שר החוץ לדלת פתוחה. אבל היו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הוא מוביל אליה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

טוב, זה עניין של השערה והערכה. אתה אומר שהוא מוביל למדינה פלשתינית, והוא טוען שהוא איננו מוביל למדינה פלשתינית, והוויכוח הוא ויכוח ויהי לוויכוח.

זה בעניין המדינה הפלשתינית. הבאת ציטטות מעניינות אחרות. אני התרשמתי על-פי משמע אוזן, ואני לא יכול עכשיו לערוך בדיקה טקסטואלית קפדנית ומעמיקה, נדמה לי שפה ושם יש באמת שינויים בעמדתו של שר החוץ. אני רואה את זה לשבח. לי באופן אישי קל לומר, כי נדמה לי שלא חלו שינויים מהותיים בעמדותי ב-20 השנים האחרונות, שאני לא בטוח שזה מדבר לזכותי. מצד אחד זה נראה כאילו עקביות, מצד שני מישהו יכול לומר: שמע, מדובר באדם שבכלל אולי לא חשב מחשבה שנייה.

אני מעריך – ושוב, אינני אומר זאת כדוברו של שר החוץ, אפילו לא ידעתי שאתה עומד לדבר על שר החוץ – ששר החוץ, שאני רואה בו אחד המדינאים החשובים של מדינת ישראל לדורותיה, הגיע למסקנה שנושאות משתנות, זמנים משתנים, תנאים משתנים. בעולם קרו כמה דברים חשובים, מרחיקים לכת מאין כמותם, השינויים בעולם בוודאי השפיעו גם על השינויים החשובים, גם הם מרחיקים לכת, במזרח התיכון. ומותר לאדם, ולא רק מותר אלא אני חושב שזו גם חובתו, לא רק זכותו, לבחון את הדברים מחדש, ואם יש דברים שהוא אמר בעבר אבל נדמה לו, לאותו אדם, שמן הראוי לשנות אותם או לעדכן אותם, אני חושב שהוא עושה דבר שנכון לעשותו. יש הרבה מאוד דברים שנראו נכונים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

השומרון הפסיק לחלוש על השרון?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – – יש הרבה מאוד דברים שנראו נכונים לפני כך וכך שנים בעיני אנשים מסוימים, ואינם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הגיאוגרפיה השתנתה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הגיאוגרפיה אולי לא השתנתה, אבל הרבה דברים אחרים השתנו.

אני ממליץ שאתה תקיים שיחה בהקדם האפשרי עם שר החוץ, ותשאל אותו לפרש השינויים בעמדתו, אם יש שינויים כאלה. אני שמעתי כמה פעמים את דבריו, מאוד התרשמתי, ואני בטוח שגם אתה תתרשם.

לגבי הססמה שנעשה בה שימוש על-ידי צעירי מפלגת העבודה, אמרת, אם אינני טועה: הימין סכנה לישראל – אני לא חושב שזו ססמה מוצלחת, מן הטעם הפשוט, שמדובר בהכללה גורפת – "הימין", זאת אומרת כל הימין, כל מי שרואה את עצמו ימין, כל מי שמתקרא ימין. אני חושב שלשון של הכללה היא לשון בלתי רצויה, אבל, נדמה לי שכל אחד מאתנו חטא בלשון הזו. אני משוכנע שאם אני אלך לכתבי חבר הכנסת רחבעם זאבי אני אמצא שם הכללות מן הסוג הזה, כמו למשל ההכללה הסימטרית להכללה הזו: השמאל בישראל. אני מניח שאני אמצא דברים מן הסוג הזה. ואין לי שום ספק שגם חבר הכנסת זאבי – אם אני אמצא מין הגדרה כזאת – יאמר שיש בה הכללה גורפת והוא בוודאי מצטער עליה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא תמצא אצלי ציור גולגולת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא תמיד צריך לצייר משהו כדי שהעניין יצטייר. אגב, יש למלים כוח ציור הרבה יותר גדול לפעמים מאשר למכחול או לעיפרון. לכן, זה שציירת או לא ציירת, מבחינה זאת זה אינו מעלה ואינו מוריד. אני חושב שציירת כמה פעמים. למשל, אני אתן לך דוגמה, כאשר אתה מדבר על טרנספר, אני יודע שתמיד אתה מוסיף: טרנספר מרצון; אם כי אינני יודע מה זה טרנספר מרצון, עוד לא ראיתי אדם שמרצונו קיבל על עצמו גורל של טרנספר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

למדתי זאת מתנועת העבודה, שהסבירה לי מה זה מרצון והיא עשתה זאת בכפייה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת זאבי, אני לא הפרעתי לך, אם לא אכפת לך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בסדר, אני לא נרעש מזה, אבל אם לא אכפת לך, תן לי לומר כמה משפטים מסודרים, ואחת לכמה משפטים תעיר הערת ביניים ואני גם אגיב עליה.

אף שלא ציירת את הטרנספר הזה לא במכחול ולא בעיפרון, אני לא חייב לגייס את כל כוח הדמיון שלי כדי לראות את הטרנספר הזה באופן פלסטי, וכאשר אני רואה אותו אני מתמלא חלחלה, זעזוע ופלצות; אף שזה לא מצויר, אבל זה מצויר.

רחבעם זאבי (מולדת):

שלא בצדק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

הימין שקיים בכל מדינה הוא ימין לגיטימי. השמאל שקיים בכל מדינה הוא שמאל לגיטימי. הימין, אם אומרים זאת בלשון של הכללה, הוא איננו סכנה לישראל. עד כאן באשר לססמה.

אני רוצה לומר משהו גם על הקובל וגם על הקבילה. אנחנו מאוד רגישים למה שאומרים עלינו, ואנחנו פחות רגישים למה שאנחנו אומרים על אחרים. מכיוון שלא ידעתי במה דברים אמורים, אולי אפילו הייתי טורח, במקרה שהיה לי זמן, הייתי הולך לכתביו ולנאומיו ולדבריו של חבר הכנסת זאבי, ואני משוכנע שהייתי מוצא שם דברים איומים ונוראים. אני יכול אפילו לצטט מן הזיכרון דברים איומים ונוראים שנאמרו גם על הממשלה, גם עלינו, גם על הנציגים הערבים המכובדים שיושבים בבית הזה.

אני יכול לומר – זה עניין אישי, הוא לא מחייב אף אחד – שבעבר בוודאי גם לי היו פה ושם ביטויים. אני חושב שחלק מהם אולי לא היו מוצלחים. על הבלתי מוצלחים אני מצטער. אני חושב שגם אמרתי זאת כמה פעמים. עדיין לא שמעתי מפי חבר הכנסת זאבי ולו פעם אחת שהוא מצטער על ביטוי, והוא דווקא מאלה שמצטיינים בכנסת בביטויים בוטים. אני אומר "בביטויים בוטים" כדי להימנע מן הביטוי "גידופים". ממש גידופים מן הסוג הנחות ביותר. לא שמעתי אי-פעם – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אין לך כיסוי למה שאתה אומר כעת. אתה לא מצליח להוכיח – – – לא הכינות שיעורי בית. לא תמצא בנאומים שלי דברים בוטים. דברים קשים – כן. דברים עזים – כן. בוטים – זו נחלה שלכם. לצייר גולגולת – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, זה לא נאום חוזר שלך עכשיו. אני מבקש, זו בכל זאת הערה, ברוחב לב.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת זאבי, הרי בתוך ביתנו אנחנו יושבים, ואנחנו שומעים את הגידופים האלה מדי יום ביומו.

רחבעם זאבי (מולדת):

תביא את ההוכחה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני לא צריך להביא הוכחות. הרי כל יום אתה מעורב כאן בקטטות ובתגרות האלה, בעיקר עם חברי הכנסת הערבים, אבל לא רק אתם.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדרבה, תביא אותם. תראה מה אמר חבר הכנסת תופיק זיאד. אף פעם לא הגעתי לרמה שלו. לא גיניתם אותו, כי אתם צריכים אותו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בפעם הבאה, אם יהיה לי זמן, אני מתחייב להביא את הציטטות האלה, אבל אני לא מבטיח, כי אני לא בטוח שיהיה לי זמן, ואני גם לא בטוח שזה כל כך חשוב לי ברגע זה.

אבל, אם אמרתי משהו על הימין כהכללה ועל השמאל כהכללה, אני רוצה, עם זאת, לומר בכנות, שיש בימין חוגים שהם בעיני חוגים מאוד מסוכנים, פגיעתם רעה, את פגיעתם הרעה הם כבר הוכיחו, הם מלווים וחדורים באידיאולוגיה מאוד מסוכנת, ואני אביא רק דוגמה אחת, כי יכולתי להביא אלף ואחת דוגמאות. למשל, אם אנחנו רואים חוגים בימין שחושבים שהמסגדים בהר-הבית הם דבר מיותר, ואם הם דבר מיותר ושלא במקומו אולי צריך לעשות מעשה כדי שהם לא יהיו שם, הרי ברור לחלוטין שמדובר באידיאולוגיה מסוכנת ביותר לישראל, לעצם קיומה של ישראל, ואפילו מדובר באידיאולוגיה שהיא מסוכנת לשלום העולם; אפילו לשלום העולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

האם הם מיוצגים בימין שיושב בכנסת?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אבל יש עוד תופעה אחת, שכבר זמן רב אני רוצה להצביע עליה, ואולי היא רלבנטית באופן מיוחד לגבי חבר הכנסת זאבי, והתופעה היא תופעה שהייתי מגדיר אותה בשם זמני כגלגול האידיאולוגי. הגלגול האידיאולוגי מדבר בשאלה מה מוליד את מה ומי מוליד את מי. ואני אביא דוגמה. יכול אדם לחשוב, נניח חבר הכנסת זאבי יכול לחשוב שמה שהוא אומר זה דבר לגיטימי. אגב, בעיני הוא לא לגיטימי. אבל אני מוכן לתת לך אשראי של תום לב, אם כי אני עושה את זה בקושי. כל אחד עושה את זה בקושי כאשר מדובר ביריב פוליטי עז. ואתה מדבר על טרנספר מרצון, שאני, אגב, לא יודע מה זה. אבל כאשר אתה מדבר על טרנספר מרצון, מידת האחריות מחייבת אותך, כפי שהיא מחייבת כל אחד מאתנו, להביא בחשבון מה יכול להתגלגל מהאידיאולוגיה שלך.

זאת אומרת, הרי אם אנחנו מקבלים אחריות לעמדה שלנו, אנחנו צריכים לקבל אחריות גם לעמדה שמשתלשלת מהעמדה שלי, היא לא רחוקה מהעמדה שלי, היא בסך הכול צעד אחד נוסף והוא כמעט הכרחי, כי ברגע שאנחנו מתייצבים בקצוות או בירכתיים של הימין או של השמאל אנחנו מוכרחים להביא בחשבון שיהיה גלגול אידיאולוגי ושיהיה מישהו שייקח את התיאוריה שלך, את התורה שלך, ויקצין אותה במעט, מה שנקרא בלשון המשפט: דבר-מה נוסף. וכאשר מצטרף הדבר-מה הנוסף, זה הופך להיות בלתי לגיטימי לחלוטין, והייתי אומר אפילו מסוכן.

אביא לך דוגמה מאוד מוחשית כדי לסבר את האוזן. למשל, אתה מחזיק בטרנספר מרצון שלך – מחשבת תעתועים בעיני – אבל מחשבת התעתועים הזו כבר לא מספיקה לחברך חבר הכנסת שאול גוטמן. למשל, שאול גוטמן קם ואומר: גנדי זה כבר לא מה שהיה וגם תורתו זו לא התורה הנכונה, צריך את התורה הזו לחדד יותר, להקצין יותר, לא בהרבה; אבל זה הצעד הנוסף שמוביל אותנו מעבר לקו האדום. אתה כבר לא מספיק טוב בשבילי, ואת דעתך עליו אני יודע. מאין אני יודע? לא, חס וחלילה, משום שניהלנו שיחות חבריות, חשאיות. אמרת את דעתך עליו בגלוי. אפילו אם חשדת בו – אולי האישיות הזאת איננה מאוזנת באופן מוחלט מבחינה נפשית.

ולכן, כאשר אנחנו נוטלים על עצמנו אחריות, ואני לא אומר לך מה שלא אמרתי הרבה פעמים לעצמי, הרבה פעמים ידעתי, שכדי שלא יצמחו גידולי פרא בערוגה שלי, אני מוכרח לעצור, אני מוכרח לקחת נקודה אולי קיצונית פחות מאותה נקודה שאולי הייתי רוצה להגיע אליה, משום שאני רואה אחריות

לעצמי גם למי שמתגלגל ומשתלשל ממני, ואני לא בטוח שאתה קיבלת על עצמך את האחריות הזאת.

אני יכול להביא הרבה דוגמאות לעניין הגלגול האידיאולוגי. למשל, מי שאומר על ממשלה, לגיטימית כמובן – כל ממשלה בארץ היא לגיטימית, ברוך השם – שהיא ממשלה בוגדנית, האמירה הזאת מתגלגלת עד מהרה לאמירה על ממשלה שהיא לא לגיטימית, אם היא בוגדנית. אז מה המשמעות של זה, מה הפועל היוצא, מה נובע מזה? – שהיא לא לגיטימית, ואז הרבה מאוד דברים מותרים. אני לא רוצה אפילו להעלות על דל שפתי מה מותר כתוצאה מזה.

כאשר אומרים שוב על ממשלה את האמירה: ממשלה בוגדנית, האמירה הזאת תיכף ומייד מתגלגלת ומתפרשת או עלולה להתפרש כהתרת דם של הבוגדים.

אביא עוד דוגמה. כאשר אומרים, נניח על צה"ל, שהוא לא ממלא את תפקידו כהלכה כאשר הוא צריך להגן על יהודים בשטחים, מה זה אומר? זה אומר שזו אמירה שמולידה, או עלולה להוליד, או כמעט בהכרח מולידה מחתרת. כאשר על המחתרת, על בחוריה אומרים שהם הבחורים הטובים, והדברים הטובים האלה נשמעו כאן בבית, זאת אומרת שאם הם בחורים טובים – פירוש של דבר שזה מעודד גם כמה בחורים רעים נוספים להפוך להיות בחורים טובים לאחר שהם ירצחו. כי זה בעצם המתכון: קודם אתה בחור רע; אחרי שאתה רוצח אתה הופך להיות בחור טוב. לא רק שאתה הופך להיות בחור טוב, אלא גם מבקשים בשבילך חנינה, לדבר שחנינה איננה יכולה להתבקש לגביו.

היו"ר ס' טריף:

היא גם ניתנה בעבר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בוודאי, היא גם ניתנה בסופו של דבר.

אני גם מכיר את האבחנה בין הצדקה לבין הבנה, שגם היא נשמעה לא אחת מצד הימין. לפעמים קורה מעשה חמור, וכבר קרו מעשים חמורים, ולא רק המעשה החמור מכל חמור שקרה בחברון לפני שבועיים. אז נכון, לא אומרים שמצדיקים את המעשה הזה, אבל אומרים דברים שמשתמעת מהם הבנה למעשים האלה. וקו האבחנה מבחינתו של ציבור – אני מקווה: ציבור לא גדול בארץ – בין הבנה לבין הצדקה, בין הצדקה לבין הבנה, הוא קו מאוד דק, קו מאוד מטושטש. ואין פלא שרבים עוברים או עלולים לעבור אותו.

אמירה על הפקרת יישובים – הרי כל הזמן אנחנו שומעים על הפקרת יישובים: צה"ל מפקיר את היישובים, צה"ל אינו נותן הגנה מספקת – אמירה כזאת מתגלגלת בגלגול ראשון ובגלגול שני, ואינני יודע באיזה גלגול היא מביאה למין גולדשטיין נאלח כזה. וכבר אמרתי, אידיאולוגיה של טרנספר מרצון מתגלגלת בסופו של דבר, על-פי הגדרה ובהכרח, לאידיאולוגיה של גירוש.

לכן, כל הכבוד להשקפה הלאומית, גם אנחנו אנשים לאומיים, אנחנו מתייחסים אליה בכבוד. מי שאיננו מכיר פרקים בהיסטוריה ואיננו יודע איך השקפה לאומית מתגלגלת עד מהרה, אגב התבטאויות מן הסוג הזה, להשקפה לאומנית, כנראה לא קרא אפילו דף אחד של היסטוריה בימי חיו. אותו דבר אני אומר לגבי אנשים שהשקפת עולמם היא השקפה דתית. אם האנשים האלה לא יודעים להסביר בדיוק למה הם מתכוונים כשהם אומרים שאנחנו עם נבחר, ואתה בחרתנו, ואנחנו עם סגולה, מובן שהדברים האלה, כשהם אינם נאמרים בצורה אחראית, מתגלגלים עד מהרה לשנאת זרים.

ולכן, מה שאני יכול לומר זה, שקודם כול אנחנו צריכים לקבל אחריות לא רק לעצמנו ולא רק למה שאנחנו אומרים, אלא גם למי שאומר דברים שמתגלגלים מהשקפת העולם שלנו. גם להם אנחנו צריכים לקבל אחריות, ואנחנו לא עושים את זה. אישור זה אישור, פסילה זו פסילה, והלא זה לא, והכן זה כן, בפה מלא, ולא אגב צידוקים והסברים וטענות ומענות. ואני מניח, שכאשר אנחנו נחדל להשתמש במשפטי נדנדה, וכאשר הלא יהיה לא, והכן יהיה כן, וההוקעה תהיה הוקעה – כולנו נצליח, מכאן ומכאן, לעקור עשבים שוטים שצומחים בערוגות אלה ואחרות.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, מה אתה מציע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע להסיר את ההצעה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני מבקש לומר משפט אחד.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הטרנספר בכפייה או הגירוש נולד בערוגות ההן. לא רק אמרו את זה, עשו את זה. כקצין בצה"ל אני ביצתי טרנספר בכפייה, שציווה עליו בן-גוריון. מולדת, תנועת ואני מדברים על טרנספר בהסכמה, טרנספר מרצון, שהם שונים בתכלית ממה שאמרו ועשו בערוגות ההן. שום דבר לא דומה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת טמקין.

רחבעם זאבי (מולדת):

ומשפט אחרון.

היו"ר ס' טריף:

זה משפט מתמשך. הצעה אחרת לחבר הכנסת טמקין.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה השיבות ארוכות, אדוני השר, על דברים שהשתנו. רצונם של הערבים לא השתנה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש ממך לסיים.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – – וכל המהפכה הזאת של פרס לא הוסברה – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני אפשרתי לך בניגוד לתקנון, לפנים משורת הדין. אז אנא ממך. הצעה אחרת לחבר הכנסת טמקין, בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את הנושא לוועדה, ואני רוצה להסביר את עמדתי. אני חושב שאפשר להסביר את עמדתי במה שדורון נשר הציע פעם בטלוויזיה. הוא הציע דבר פשוט. כדי

להתמודד כביכול עם הטרנספר מרצון של חבר הכנסת זאבי, הוא הציע פשוט שכל תושב בשטחים
ישלח גלויה לראש הממשלה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

נושא הדיון הוא טרנספר? אני הצעתי – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, תן לו לדבר, יש לו דקה. אתה לא יכול להפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

כן, אבל תראה מה קורה. השר שריד הסב את זה לטרנספר, ואתה נותן למישהו לדון על טרנספר. תן
לי להציג את הנושא – – –

בנימין טמקין (מרצ):

לא נהוג להפסיק מישהו באמצע הצעה כזאת.

אני רוצה להזכיר את הצעתו של דורון נשר, שכל איש בשטחים פשוט ישלח גלויה לראש הממשלה,
ובגלויה ייאמר: אני לא רוצה שיטרנספרו אותי מפה. מאותו רגע שגלויה כזאת תישלח, אני מבין שכל
התוכנית מרצון של חבר הכנסת זאבי – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא הצלחת להבין מה זה טרנספר מרצון.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר. איך אפשר כך?

בנימין טמקין (מרצ):

מאותו רגע שגלויה כזאת תתקבל, ברור לחלוטין שחבר הכנסת זאבי יוריד את הדבר המגוחך והבלתי מוסרי שהוא מציג. מכיוון שאז יהיה ברור לכולם שתושבי השטחים לא רוצים להיות מטרונספרים.

היו"ר ס' טריף:

משום כך אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא לא מבין מה זה טרנספר מרצון.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אתה חייב להיות סובלני. תסביר לכולם מה שאתה רוצה, אבל לא כאן במליאה.

רחבעם זאבי (מולדת):

השר שריד העביר אותנו לנושא הזה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נצביע. מי שמצביע בעד, מצביע בעד דיון במליאה. מי שמצביע נגד, מצביע בעד הסרה. לפני כן, חבר הכנסת זאבי, מאחר שחבר הכנסת טמקין הציע להעביר את הנושא לוועדה, אני שואל אותך האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסתפק בהודעת השר.

היו"ר ס' טריף:

הסתפקות בהודעת השר פירושה הסרת הנושא מסדר-היום. אני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. חבר הכנסת עמיר פרץ איננו כאן. גם חבר הכנסת יורם לס איננו. ובכן, אנחנו נמשיך הלאה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

היו"ר ס' טריף:

אינך יכול לענות בלי שההצעה תועלה. אני מעריך אותך ואת שר החינוך והתרבות שנמצא כאן, ואנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני מצטער שחברי הכנסת אינם, ונעבור להצעה הבאה.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, מה עם ההצעות לסדר-היום שהמציעים שלהן אינם כאן?

היו"ר ס' טריף:

ההצעות של חברי הכנסת שאינם כאן נפלו ואינן.

הצעות לסדר-היום מעצרים מינהליים נגד אנשים שאין נגדם אישומים מוצקים

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום, ועוברים להצעות לסדר-היום בנושא: מעצרים מינהליים נגד אנשים שאין נגדם אישומים מוצקים – הצעות לסדר-היום מס' 3695, 3696, 3697 ו-3698. יפתח חבר הכנסת אליעזר זנדברג, ואחריו – חבר הכנסת חנן פורת.

בנימין טמקין (מרצ):

מי ישיב על ההצעה הזאת?

היו"ר ס' טריף:

אצלי רשום השר משה שחל. מייד נברר את העניין. אני מבקש מסגנית מזכיר הכנסת לבדוק מי השר המשיב. אני מזמין את חבר הכנסת זנדברג. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני ביקשתי להעלות כאן הצעה דחופה לסדר-היום, שאגב – נוסחה באורח קצת שונה. אבל אני מבקש לנצל את ההזדמנות כדי לומר כאן דברים בגנות צעדים מספר, שבעיני הם צעדים גסים ובזים של הממשלה, אם אנחנו בודקים את מעשיה על-פי עקרונות של דמוקרטיה, עקרונות יסוד לטווח ארוך.

לפני שאני מתייחס לגופו של עניין, כיוון שההצעה לסדר-היום כפי שהיא נוסחה נוגעת למעצרים מינהליים, ואני מניח שגם יתר חברי ידברו על הוצאת תנועת "כך" אל מחוץ לחוק, אני רוצה לומר, שכל מה שאני אומר כאן לא בא כדי לבטא תמיכה, עידוד, גיבוי, לכל מעשה או רעיון של תנועת "כך", של אנשיה, או של אלה שנעצרו במעצרים מינהליים.

חשוב לי להתחיל דווקא באירוע שקרה לפני כשבעה ימים כאן בכנסת. אני מדבר על חוק-יסוד: חופש העיסוק, תיקון חוק-יסוד: חופש העיסוק, חקיקתו מחדש, בעיני – רמיסתו, לשם צרכים קואליציוניים צרים של הרגע. אני מאמין שחוק-יסוד: חופש העיסוק הוא חלק מחוקה, הוא חלק מזכויות יסוד שיש לכל אזרח במדינת ישראל. אני מאמין שזכויות כאלה אסור לרמוס, אסור לדרוס, אסור לפגוע בהן לצורכי שעה, אסור לפגוע בהן לצרכים הקואליציוניים הצרים. והממשלה, אני חושב בגסות ובצורה בוטה, עשתה את זה בשבוע שעבר. והיום, אני מניח לקראת סיומו של יום, יהיה שלב ב' באותו עניין.

ואם דיברנו על כך שהממשלה פוגעת לצרכים קואליציוניים בחופש העיסוק, שהוא זכות יסוד של אזרחים במדינת ישראל, הנה באו צעדים נוספים שבהם הממשלה פגעה בזכויות יסוד אחרות של אזרחים במדינת ישראל. ואני סבור שאותם אזרחים זכאים לאותן זכויות. ואני סבור שהפגיעה היתה מוגזמת, פגיעה רחבה וחריפה ממה שראוי וצריך.

אני אדבר, ברשות היושב-ראש, ראשית על הוצאת תנועת "כך" אל מחוץ לחוק והכרזתה כתנועת טרור, מעשה שלא היה כמותו מאז 1949. ישב כאן עד לא מזמן השר אמנון רובינשטיין. חיפשתי בספרו על המשפט הקונסטיטוציוני ומצאתי, שהוא מסביר עד כמה חמור אותו מעשה, ועד כמה הסיטואציה צריכה להיות קיצונית, על מנת שיותר מעשה של הכרזה על ארגון כעל ארגון טרור, וכך נאמר: הפקודה אמורה לפגוע קשות בחירויות האזרח, אולם במצב של שעת חירום אין מנוס מזה. כאשר ביטחון המדינה ושלומו הציבורי הינם בחזקת סכנה חמורה, יש והכלים המשפטיים הרגילים אינם מספקים, והכרחי להעדיף את צורכי ביטחון המדינה על שמירת זכויות האזרח. במקרה זה מצווה כל אזרח על-ידי הציבור כולו להקריב את חירויותיו לטובת הכלל. אלה דברים מפסק-דין.

אני שואל: האם אומנם זהו המצב? אני אומר דבר פשוט: אני מדבר על תנועת "כך", לא על מעשים אשר נעשו על-ידי אנשים מסוימים בזמנים מסוימים, אנשים שהם חברי "כך" או מזדהים עם "כך". אני אומר שתנועת "כך", עקרוניתה, מצעה ופעולותיה, היו אותו דבר לפני חצי שנה, לפני שנה והיום.

התנועה לא שינתה את מצעה, לא תיקנה ולא עיוותה אותו. אני מגנה את מצעה ואת עקרונותיו, אך מכיוון שלא שונה דבר אני סבור, שלקבוע היום כי צריך להוציא את התנועה אל מחוץ לחוק, זהו מעשה גורף וקיצוני, אשר פוגע באחת מחירויות האזרח הבסיסיות, שאנו בתור ממשלה דמוקרטית והממשלה הזו בתור ממשלה של מדינה דמוקרטית, צריכים להיזהר מאוד לפני שמחליטים לעשות צעד כזה. הממשלה צריכה לבחון היטב, פעם אחר פעם, האם אין דרכים אלטרנטיביות, חלופיות, האם לא ניתן למנוע את הנזק שהיא רוצה למנוע בדרכים אחרות. היום זה "כך" ומחר זה יכול להיות ארגון או קבוצה אחרת.

אני רוצה לומר שאני וצומת התנגדנו בשעתנו גם לפסילה של הרשימה המתקדמת, מכיוון שאנו סבורים שפסילה של מפלגה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

האם התנגדתם גם לאלפי מעצרים מינהליים בשטחים?

אליעזר זנדברג (צומת):

אגיע גם למעצרים האדמיניסטרטיביים, אל תערבב את שתי הסוגיות. תן לי להתקדם בדרך שלי ולומר את הדברים שאני רוצה לומר. תעלה אחרי ותאמר מה שאתה רוצה.

לגבי הוצאת תנועה אל מחוץ לחוק, אני מתפלא על שאתה והחברים ששלחת לממשלה, הרימו בקלות ובחופשיות רבה כל כך את היד ואמרו: אנחנו פוסלים, אנחנו מוציאים תנועה אל מחוץ לחוק. זוהי פגיעה קיצונית בחופש הביטוי וההתאגדות. אני אומר זאת לא משום שאני תומך, להיפך – אני מגנה את הרעיון, אבל איאבק על כך שמי שתומך בו תהיה לו הזכות לומר את הדברים שהוא רוצה לומר, מה גם שלא היה שינוי מהותי, כפי שאמרתי, בעיקרון של תנועות "כך" ו"כהנא חי" בתקופה האחרונה. אילו באת ואמרת: תנועת "כך" אימצה מצע חדש, אפשר היה לבדוק זאת, אבל מדובר על אותו מעשה ועל אותם עקרונות, ואני חושב שזהו צעד גס ובוטה של הממשלה.

כאשר אני חושב מה מסתתר מאחורי צעד זה ומדוע הממשלה לא עשתה זאת לפני זמן, אני חושב שהתשובה על כך ברורה: לרצות גורמים חיצוניים. כשם שפגיעה בחוקי היסוד נועדה לרצות גורמים פנימיים בבית הזה, הדורשים זאת כתנאי להצטרפותם לקואליציה, ומוכנים לפגוע בעקרונות יסוד ובזכויות היסוד של האזרח במדינת ישראל – כך כדי לרצות את אש"ף, את ארצות-הברית וגורמי חוץ אחרים, עושה הממשלה צעד המחבל ופוגע בעקרונות יסוד ובזכויות יסוד של אזרחים במדינת ישראל.

חבר הכנסת טמקין דיבר על מעצרים מינהליים, ואני רוצה לומר שבעיקרון הם צעד לפני פסלות של תנועה. במעצר מינהלי אתה תוקף, פוגע ומונע את מעשיו של אדם ספציפי. אני רוצה לדבר גם על המעצרים המינהליים, שכידוע לכולם הם פגיעה גסה בחירותו של הפרט. אני אומר דבר פשוט: הממשלה באה והחליטה שמהיום והלאה אנשים מסוימים ישבו במעצר מינהלי. אני שואל את עצמי: האם לא היתה דרך אחרת? האם לא היו שלבים חמורים פחות, מבחינת המעשה שהממשלה עשתה, משלילת חירותם של אותם אנשים?

ראשית כול, אני חושב שזוהי עמדה המשותפת לכולם בבית. לפחות בדיונים שהיו אתמול בוועדת החוקה, מרבית חברי הכנסת אם לא כולם אמרו: אם יש ראיות להעמדה לדין של האנשים, יש להעמידם לדין. אם אדם ביצע מעשה פלילי – וזו עמדתי – יש להענישו בכל חומרת הדין, כיאה למעשה ולנסיבות. זה צריך היה לקרות עם כל אחד ואחד מהאנשים אשר הושמו במעצר מינהלי. אני סבור, שאם כך היתה הממשלה עושה, היא היתה מקפידה יותר על עקרון שלטון החוק ופוגעת פחות בזכויות היסוד של האדם ומקטינה את הסכנה בתקדימים שהיא הולכת על-פיהם בשבועות האחרונים, והם גורמים לפגיעה גסה בחירויות הפרט.

נניח שצריך היה לנקוט צעדים שאינם נובעים מהליך משפטי, כלום אין צעדים אחרים? ישב אתמול בוועדת החוקה נציג האגודה לזכויות האזרח ומנה שורה של צעדים שלדעת האגודה אפשר היה לעשות לפני שניגשים למעצר מינהלי: מעצר בית, עיכוב מסוים, הגבלה בדרכים אחרות על חופש התנועה. אינני בא להגן, לתמוך או לגבות כל מעשה של תנועת "כהנא חי" או תנועת "כך", או של אלה הנמנים עמן או מעודדים אותן. ההיפך, אני מגנה את הפעולות וחולק עליהן, אבל אני סבור שכולנו בבית הזה צריכים להתאגד סביב הדאגה לחירויותיו הבסיסיות של האזרח. כולנו צריכים להביע חרדה מפני ממשלה אשר פועלת בגסות, עושה לעצמה חיים קלים ומתעלמת מן הצורך לבדוק באופן פרטני כל מקרה ומקרה, ממשלה אשר פוגעת בחוק-יסוד: חופש העיסוק ובזכויותיו של הפרט בעניין זה – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך לסיים, אני חייב להקפיד על לוח הזמנים.

אליעזר זנדברג (צומת):

– – ממשלה אשר פוגעת בחופש ההתאגדות – –

נדמה לי שיש לי מספיק זמן, כי הנואם שאחרי עוד לא הגיע.

היו"ר ס' טריף:

הוא נמצא מולי.

אליעזר זנדברג (צומת):

– – ממשלה אשר פוגעת בחופש התנועה של האזרח במדינת ישראל ברגל גסה ובצורה בוטה. אני סבור שהתקדים אשר קובעת הממשלה הזו הוא בכניעה לצרכים קואליציוניים מבית ולהכתבות

מבחוץ, ללחץ בין-לאומי או ללחץ של אש"ף, זהו תקדים מסוכן לעתידה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת סילבן שלום, אשר התחלף עם חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת זנדברג, מדברִיך אני מבין שאנו יכולים להפסיק לדאוג, אתם אינכם מצטרפים – סופית – לממשלה.

היו"ר ס' טריף:

שיחות כאלה מנהלים בחוץ.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לצערי גם בדיון כל כך חשוב על מעצרים מינהליים, יושב באולם חבר כנסת אחד, כאשר אין אף לא נציג אחד של הממשלה.

אליעזר זנדברג (צומת):

יושבים שניים.

סילבן שלום (הליכוד):

אותם שניים שיושבים, הם מציעי ההצעות לסדר-היום, ואת אף אחד אחר בבית הזה לא מעניין הנושא המרכזי והחשוב הזה של זכויות האדם. מעצרים מינהליים, לכל הדעות הם אקט אשר פוגע קשות בזכויות האדם. אני מעריך את חבר הכנסת בני טמקין כאדם הגון. אני מקווה שהוא יעמוד כאן אחרי ויוקיע את השימוש במעצרים מינהליים כנגד כל אדם. מעצר מינהלי פירושו מעצר ללא משפט, ומעצר ללא משפט גורם לפגיעה קשה באושיות הדמוקרטיות, אלא אם יש סכנה בעליל לקיומה של המדינה. אני לא חושב שבעניין זה יש סכנה בעליל לקיומה של המדינה – –

בנימין טמקין (מרצ):

או של הדמוקרטיה.

סילבן שלום (הליכוד):

– – או של הדמוקרטיה, עד כדי כך שצריך היה לעצור את האנשים האלה בדרך של מעצרים מינהליים. אני חושב שהשימוש בצעד זה צריך להיות במשורה. זה צריך להיות שימוש חריג, שייעשה רק כאשר יש סכנה מוחשית ואמיתית מצד ארגון טרור. להשוות בין "כהנא חי" לבין ה"חמאס", זה פשוט לעשות צחוק מהעניין.

הצעד הזה, אדוני היושב-ראש וחבר הכנסת, נובע מן ההשתלחות של הממשלה שאנו עדים לה לאחרונה, כתוצאה ממה שקרה בחברון, כתוצאה מן הטבח בחברון. ההשתלחות הזו של הממשלה מביעה אובדן עשתונות מלא. כל הצעדים הקיצוניים הם בניגוד גמור למה שהממשלה הזו הטיפה לו, ובעיקר אנשי מרצ משמאל. תמיד כאשר היה קורבן יהודי, אמרו שלא צריך לרקוד על הדם ולנקוט תגובות קיצוניות כתוצאה ממה שקרה, וכאן – איזה תגובות קיצוניות: לגרש, להרוס, לפרק. מה זה? מה קורה? צריך להירגע, צריך לשקול. כאשר נרצח יהודי, זהו קורבן השלום. אולי גם הם קורבנות השלום, חבר הכנסת טמקין, אולי אותם 39 שנרצחו בדם קר על-ידי אותו מרצח הם קורבנות השלום של אחד שמתנגד לתהליך השלום?

אבל לא, יהודי הוא קורבן השלום, צריך להמשיך הלאה. הם לא, הם קדושים. ואז הולכים חברי הכנסת של מרצ לנחם אותם אנשים, שלא היו מעודם בניחום אבלים אצל יהודי שנרצח על-ידי ערבי.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה הולך ויורד ברמה.

סילבן שלום (הליכוד):

אני לא יורד ברמה, בני, אני אומר פשוט את מה שאני רואה מול עיני.

בנימין טמקין (מרצ):

התחלת, אני מבין את מה שהתחלת, אבל ההמשך כולו פוליטי – – –

סילבן שלום (הליכוד):

זו פוליטיקה שאתה מעלה אותה יום יום, כי מה שאתה עושה במעצרים המינהליים זו פוליטיקה, וכשאתה רוצה להוציא את היישוב היהודי מחברון זו פוליטיקה לשמה, כי כל הטיעון הזה שיש יישוב יהודי קטן בים של ערבים הוא טיעון מגוחך, הוא טיעון שאין לו שום מקום, כי לפי הטיעון הזה אתה היית צריך להיות, חבר הכנסת טמקין, זה שקורא להוצאת ערביי יפו מיפו. אתה קורא להוצאתם? הם חיים בתוך מיליון וחצי יהודים. האם מישהו יקרא להוצאתם של ערביי יפו? מישהו יעשה את הדבר הזה? אני אעשה את הדבר הזה? זכותם לגור שם וזכותם לחיות שם. האם הם לא חיים בתוך ים של יהודים, אי קטן, שלוחה, 15,000 ערביי יפו בסך הכול? אבל איש לא תובע להוציא אותם, כי איש לא מעלה בדעתו לטעון טענה כל כך מגוחכת ואווילית. אבל יהודי חברון – הם אי בתוך ים של ערבים, לכן צריך להוציא אותם. טיעון מגוחך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מייד לאחר מה שקרה היינו עדים למצב שונה לחלוטין ממה שהיינו עדים לו תמיד. כאשר היו הפגנות של כל הציבור הערבי במדינת ישראל, היה צריך להבין אותם, כי יש להם כאב – ואני מבין את הכאב שלהם ואני מבין את הסבל שלהם – אבל כשיהודים מתנחלים הולכים ומפגינים אחרי הרצח באריאל, אומר השר יוסי שריד: להיכנס בהם. אז נכנסו בהם והרגו את משפחת לפיד.

בנימין טמקין (מרצ):

לא ייאמן.

סילבן שלום (הליכוד):

הרי אלה דברים שלא ייעשו, אלה דברים שלא יעשו בבית הזה. ההסתה הפרועה הזאת שמתרחשת יום יום כנגד הציבור היהודי –

בנימין טמקין (מרצ):

מה שאתה עושה עכשיו זו הסתה.

סילבן שלום (הליכוד):

– המתיישב ביהודה ובשומרון זה דבר שלא יעשה.

בנימין טמקין (מרצ):

סילבן, זאת הסתה, מה שאתה עושה עכשיו.

סילבן שלום (הליכוד):

אני חושב שאתם אמורים להיות עקביים – –

בנימין טמקין (מרצ):

מה שאתה עושה עכשיו זו הסתה והתרת דם. מה שאתה עושה עכשיו זו התרת דם.

סילבן שלום (הליכוד):

– – אתם אמורים להיות ישרים, ולאורך כל הדרך להביע את דעתכם באותה צורה, באותה מהות, קרי – אם יש רצח של יהודי, הוא קורבן השלום, וגם אם יש רצח של ערבי, הוא קורבן השלום. אם יש צורך להוציא את יהודי חברון, יש צורך להוציא את ערביי יפו. אם יש צורך להבין את ההפגנות של הערבים לאחר הרצח בחברון, יש צורך להבין את היהודים לאחר הרצח באריאל. את כל הדברים האלה צריך להבין על-פי אותו קנה מידה.

לכן, חבר הכנסת טמקין – ואני באמת מעריך אותך כאדם ישר – אני לא חושב שאפשר לנקוט אמות מידה כפולות. אם אתה מבין את הכאב של הערבים ואת הצורך שלהם להפגין, אתה צריך להבין את הצורך של היהודים להפגין לאחר שקרה מה שקרה, ולא שאחד מסיעתך יאמר: להיכנס בהם. אלה דברים שאתה לא צריך להסכים אתם, ואני יודע שאולי בסתר לבך אתה לא מסכים עם הדברים האלה. אבל צריכה להיות אמת מידה אחת: אם אנחנו מגנים את הטבח, אם אנחנו חושבים שהטבח הזה הוא דבר חמור, דבר שמנוגד לדת היהודית, למסורת היהודית, מנוגד לערך חיי אדם, צריך לגנות גם כשרוצחים את האשה באריאל. גם אז צריך לשמוע את ראשי מרצ מגנים את הרצח הזה, ולא באופן חד-צדדי. גם לחברי בימין אני קורא אותו דבר: לא באופן חד-צדדי, כאשר יש רצח מקרב היהודים – גם כשיש רצח של ערבים. אבל לא יכולה להיות אמת מידה כפולה, כאשר מצד אחד מבינים את הכאב ואת הסבל, ומצד שני לא מבינים שום דבר.

הדברים האלה יובילו אותנו, לצערי הרב, למצב של הקצנת יתר, כי היום הוצאתם את "כך" ואת "כהנא חי", מחר יכולה להגיע ממשלה שתוציא את "שלום עכשיו" אל מחוץ לחוק. אתם רוצים להוציא את לוינגר, מחר יוציאו את "שלום עכשיו", כשגם לוינגר וגם "שלום עכשיו" יש להם זכות קיום בסיסית במשטר דמוקרטי, אותה זכות קיום. יש להם אפשרות להביע את דעתם בכל נושא, ואפשרות קיום פוליטית, כי כל ההקצנה הזאת להוצאת הגופים אל מחוץ לחוק, אני חושב שאין לה מקום והיא לא צריכה להיעשות.

אני רוצה, באמת, להגיד עוד משפט וחצי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

אל תתחייב למשפט וחצי. נתתי לך דקה, אז תסיים.

סילבן שלום (הליכוד):

תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שחלק מהצעדים האלה נובע גם מאובדן העשתונות בדרך שהיא לא דרך, כי הרי בסופו של דבר הממשלה הנוכחית הולכת לכיוון של שלום עם אש"ף כאשר אין לה בדיוק היעד הסופי, מה היא רוצה. האם היא רוצה להגיע למדינה פלשתינית? האם היא רוצה להגיע לאוטונומיה כהסדר קבע? מה בדיוק הכיוון שלה? וזאת למה? כי במשך 25 שנה, אדוני שר המשטרה – אם אתה עונה לי – דיברתם על פשרה טריטוריאלית, ופתאום העניין הזה נמוג, היה כלא היה. אימצתם את תוכנית האוטונומיה של הליכוד, אומנם לא באותה צורה. אתם עושים אוטונומיה שהיא נמר, אנחנו הצענו אוטונומיה שהיא חתול. נמר, מטבעו, טורף, לוקח חלק, אחרי זה עוד חלק. אבל מאחר שזו לא התוכנית הבסיסית שלכם, אתם לא יודעים מה הסוף שלה, ולכן יש לכם בעיה עם זה.

דבר נוסף לגבי העניין של ההפרדה, ובזה אני מסיים. אולי לא במפלגת העבודה, אבל קבוצה שהיא שמאלית במפלגת העבודה דיברה על הפרדה בין שני עמים, דיברה על שתי ישויות – ישות אחת ישראלית וישות אחת ערבית, כאשר יש הפרדה. ופתאום עכשיו, בהסכמי האוטונומיה, אדוני שר המשטרה, מדובר על מתן 100,000 רשיונות עבודה לערבים מיהודה ומשומרון לעבוד בתחומי "הקו הירוק"; מנוגד בתכלית הניגוד למה שהטפתם לפני הבחירות – להוציא את עזה מתל-אביב. ועכשיו הדבר הזה הופך להיות אבן בוחן של כל ההסכם הזה, קרי – יוצא מצב – – –

בנימין טמקין (מרצ):

סילבן שלום (הליכוד):

לא, אני מסיים.

היו"ר ס' טריף:

הוא מסיים, מסיים עכשיו.

סילבן שלום (הליכוד):

בני, תאמין לי, אני אף פעם לא אעשה לך את זה, אף פעם.

לכן אני אומר: אובדן הדרך לגבי ההסכם הסופי, אובדן הדרך לגבי הצורך כרגע בהסדר הביניים, אם להיפרד או להמשיך, שני העמים יחד, מוביל אתכם בהכרח לצעדים קיצוניים ושלוחי רסן.

אדוני שר המשטרה, כמשפטן הייתי מצפה ממך להתנגד חד-משמעית למעצרים מינהליים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת חנן פורת, אני מזמין אותך, ואחרון הדוברים יהיה חבר הכנסת בני טמקין, מייד אחריו.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה צריך לתת לי תוספת סבל. שמעתי שלושה – – –

היו"ר ס' טריף:

אני אחשוב על העניין, חבר הכנסת טמקין.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני יכול לומר על הדיון הזה שהוא בבחינת "אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי", שהרי אין הכוונה בדיון הזה לא לסנגר על מעשים נפשעים שנעשו כלפי ערבים חפים מפשע, ולא לסנגר על עמדות ותפיסות של תנועות פוליטיות כ"כך" ו"כהנא חי", שפגיעתן רעה ושגורמות נזק לא רק לערבים אלא גם ליהודים, ובראש ובראשונה למתיישבים ביש"ע. שנים אני זועק, כותב, מדבר וקורא לחברים שלנו: חברו נושאי כלי השם, ליצור מצב שבו נבהיר הבהר היטב את ההבדלה שבין האוכלוסייה היהודית הגדולה שיושבת ביש"ע, נאמנה למדינת ישראל, כמובן מסורה להתיישבות ולבניין, רוצה בחיים, בדו-קיום עם האוכלוסייה הערבית היושבת במרחבי יוש"ע, כמובן מתוך תקיפות, מתוך עמדה ברורה, מתוך טיפול עד שורש בפורעים, במסיתים, במרצחים, באינתיפאדה; אבל מתוך אמירה, בו זמנית, שאלה שמושיטים לנו יד לשלום ואלה שנכונים לחיות עמנו בשלום יזכו ליחס של כבוד, של הגינות.

ואני יודע בוודאות, שאלה מקרב המוגדרים כאנשי "כך" ו"כהנא חי", שמנופפים בדגל הטרנספר, אבל לא רק בדגל הזה אלא גם בדגל של אלימות כלפי אוכלוסייה ערבית, מרעילים, משחיתים את ההווה של ההתיישבות הברוכה במרחבי יש"ע, מכבידים עלינו עד מאוד.

עם זה, אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשטרה, מה שנעשה בימים אלה מדיף ריח פוליטי עז, שלא לומר ריח פוליטי מסריח. קשים הדברים לאמירה, אבל אין מנוס מלומר אותם.

קיבלתי עשרות פניות של אנשים, אם שנחקרו, אם שנרדפו. והתמונה שמצטיירת היא כמעט תמונה של לית דין ולית דיין, שהמעצרים המינהליים, אותו כלי שגם כלפי האוכלוסייה הערבית, אפילו אלה שאינם אזרחי ישראל, צריך לנהוג בו במידה מאוד מדודה וזהירה, תוך ניסיון שלא להגיע לידי הכללה גורפת – כאשר נעשה בו שימוש כלפי אזרחי ישראל, אי-אפשר אלא לראות אותו ככלי שמתאים באמת למדינות טוטליטריות ובולשביקיות. קשה לומר מלים אחרות.

פונים אלי הוריו של אדם ששמו איל נוקד ופורסים בפני את מסכת הייסורים של אותו בחור צעיר שגר בחברון, ואגב, גם איננו משתייך לתנועת "כך" או לתנועת "כהנא חי". הם אינם יודעים במה מאשימים אותו. הם אינם מסוגלים לעמוד עם עורך-דין כדי לברר את הדברים האלה.

הלוא באמת אי-אפשר שהדברים הללו יתנהלו בצורה כזאת, ולו גם מהחשש שיש פה שיקולים פוליטיים שעומדים מאחורי העניין. הרי מחר ומחרתיים, על-פי העקרונות האלה, שאין צדק, לא שנעשה וודאי לא שנראה, אפשר לתפוס כמעט כל אדם במעצר מינהלי.

הממשלה הזאת, דווקא מפני שיש לה עמדה פוליטית כל כך ברורה – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מתכוון לכל יהודי, כי את הערבים עוצרים כך כבר הרבה זמן.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה לא שמעת את דברי קודם.

בנימין טמקין (מרצ):

לא שמעתי אותך אף פעם מדבר על הורי האנשים האלה שנעצרו כך באלפים. לא שמעתי אותך בכעס כזה.

חנן פורת (מפד"ל):

הרשה לי. אם לא שמעת אותי, סימן שלא שמעת את כל דברי, ואני מוכן להעביר לך סטנוגרמה של דברים שהתייחסתי בהם גם כנגד מעצרים של ערבים.

בנימין טמקין (מרצ):

כן, בטח.

חנן פורת (מפד"ל):

אני אומר לך ואני מוכן להראות לך את הסטנוגרמה.

אבל בכל זאת, יש שוני בין אוכלוסייה שהיא בכללותה אוכלוסייה עוינת, שאיננה אזרחי מדינת ישראל, שאתה נמצא נגדה במערכה כוללת, ושגם בה אתה צריך להיות מאוד זהיר, לבין מצב של אזרחי מדינת ישראל, כאשר מחר אתה יכול לבוא גם לתל-אביב, ליפו, לכל מקום, לכל אתר, ולתפוס במסגרת מעצרים מינהליים בין יהודים ובין ערבים. אני מדבר כעת על אזרחים, אזרחי מדינת ישראל, כאשר לית דין ולית דיין ואין משפט. הלוא הדבר הזה באמת זועק עד לב השמים.

אני רוצה להוסיף ולהבהיר את הדברים האלה לשר המשטרה. כאשר ממשלת ישראל החליטה להוציא בצורה גורפת את תנועות "כך" ו"כהנא חי" אל מחוץ לחוק, להגדירן כארגוני טרור, אני מוכרח לומר, סמר בשירי. ולא מפני שאין לי מאבק נחוש ונחרץ וחרף כנגד התנועות האלה וכנגד האידיאולוגיה שהן מייצגות. שנים, אפשר לומר עשרות שנים. הדברים באו לידי ביטוי בכתב ובעל-פה; ולא זו בלבד, אלא גם במאבק ציבורי וחברתי, בכלל זה בתוכני חברון. אבל כאשר ממשלת ישראל, במצב הפוליטי הזה שבו היא נמצאת, כאשר היא מבקשת להשתית את התפיסה הפוליטית שלה וליישם אותה, נוקטת צעד כזה ולא מביאה אותו לשום אינסטנציה משפטית, הדבר הזה אי-אפשר שלא לחשוש בו ששיקולים פוליטיים זרים מעורבים בו.

מדוע, למען השם, אינכם יכולים להביא אנשים למשפט אם יש טיעונים כנגדם? יש לכם די סעיפים, בתחומי הסתה, בתחומי חבלה. מדוע צריך להכות פה בצורה כל כך גורפת? ואם כבר נגזר לעשות בצורה גורפת, אני שמעתי את דבריו של שר המשפטים שלשום, דומני ב"ערב חדש", והוא הבהיר כי הכוונה היא להביא את הדברים האלה במסגרת איזה חוק, שעל-פיו הוצאה של ארגון אל מחוץ לחוק והגדרתו כארגון טרור תיעשה באמצעות בית-המשפט, או בית-המשפט העליון.

ובכן, מדוע לא זיכרתם חקיקה בעניין זה? מדוע לא המתנתם לפחות למסקנותיה של ועדת החקירה, אם היא היתה מצביעה על איזה קשר בין המעשה הנורא, הרצח הנורא שהתרחש במערת המכפלה, לבין תנועות "כך" ו"כהנא חי"? אם היתה המלצה של ועדת החקירה ללכת בכיוון הזה, אני עוד יכול להבין. אבל האם אינכם מרגישים שהמעשה הזה, גם אצל אנשים שתומכים בעמדתכם, נתפס כמעשה פוליטי ולא כמעשה משפטי? האם עד כדי כך אבדה לכם הרגישות לתחושה הציבורית בעניין הזה?

אדוני שר המשטרה, אני רוצה לומר לך, שההרגשה הזאת של ציד מכשפות, גם מכשפות אמיתיות וגם מכשפות מדומות, היא כל כך קשה היום במדינת ישראל, שהייתי מציע לכם גם מטעמכם לנקות עצמכם ממנה.

גשו לבית-המשפט, הציבו בפניו את הנתונים. שאלו את בית-המשפט האם יש מקום לצעד הזה או אין מקום לצעד הזה. אבל בצביעות כזאת, כאשר מצד אחד נושקים ומחבקים את ראש ארגון הטרור של אש"ף, יאסר ערפאת, ומצד שני מכים ביהודים בלא אינסטנציה משפטית, הדבר הזה הוא דבר שלא רק איננו נסבל, הוא דבר מקומם.

וחרדה בלבי, כיוון שניתנה רשות למשחית, שוב אינו מבחין. אתם איבדתם את חוש ההבחנה. חשבו על כך, בואו חשבון על כך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה. אחריו ישיב בשם הממשלה השר משה שחל.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, הרשה לי לומר למי שאיננו כאן, חבר הכנסת סילבן שלום, שהתלונן על כך שאין די חברי כנסת באולם, אלא רק המציעים, ומייד אחרי שסיים את דבריו עזב – זה אומר משהו, כנראה, גם על העניין שלו בנושא.

חנן פורת (מפד"ל):

הוא לא רצה להוציא את עצמו מן הכלל.

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

אני חושב שאנחנו צריכים להתמודד עם כמה הנחות יסוד, שחברי כנסת שדיברו לפני לפי דעתי לא התמודדו אתן.

קודם כול, נכון שבכל מצב נורמלי, מדינה דמוקרטית צריכה לכבד את זכויות האזרח, צריכה לכבד את זכויות האדם. מדינה דמוקרטית ומוסרית נמדדת במיוחד באותו זמן שהיא שולטת על מישהו אחר,

משולל זכויות יסוד, מתוקף כך שהוא איננו אזרח של המדינה. מדינה שמתייחסת, מפלגה שמתייחסת, אדם שמתייחס למי שנשלט על-ידו, למי שהוא קובע את גורלו, ואינו מפעיל כלפיו אותן אמות מוסר שהוא כביכול מאמין בהן, הוא בעצם חותר כנגד הדמוקרטיה וכנגד המוסר.

מתי נמדד מוסר של עם? כאשר הוא חלש? כאשר מישהו שולט עליו? אז, בשם המוסר הוא קורא לכך שלא יפגעו בזכויות היחיד, שלא יפגעו בזכויותיו, שלא יפגעו בחופש שלו, ואז זה יופי, כאשר הוא חלש. אבל מה כאשר הוא חזק, כאשר הוא שולט, כאשר הוא מתהלך עם הרובה באישור? אז הוא צריך יותר להוכיח את מוסריותו ואת הערכים הדמוקרטיים שלו.

יש חוסר הבנה יסודית של אנשי הימין, וכל מי שדיבר כך יש לו אותה אי-הבנה יסודית. כאשר מישהו משלך, כאשר מישהו שהולך לצבא אתך, כאשר מישהו שלובש את המדים שלך, עושה מעשה שלא ייעשה, זה מטיל עליך כתם כזה, שמכריח אותך לעשות דברים שאתה לא עושה כלפי העם השני. למעשיו הבלתי מוסריים של העם השני אתה לא אחראי. אתה צריך להיאבק נגדו, אבל אתה לא אחראי למוסריותו.

ומכיוון שכך – וחבר הכנסת סילבן שלום, לצערי, לא למד את היסודות, את יסוד היסודות, וחבל שהוא לא שומע אותי – קודם כול, כאשר מישהו משלך עושה דבר לא מוסרי, אתה צריך להוכיח שהוא לא עשה את זה בשמך. אתה צריך להוכיח שהוא לא מייצג אותך. מכיוון שכך, אם אתה באמת מוסרי ואם אתה לא צבוע, אתה מפעיל כלפי עצמך קודם כול את המוסריות הזאת ואת הדרישות האלה. מכיוון שכך, ברור לגמרי למה אנחנו לא צריכים לחזור כאן כל הזמן מחדש על זה שהמחבלים הערבים עושים מעשים נוראים, זה ברור לגמרי. הם גם עושים את זה כלפי המשפחות שלנו וכלפי הידידים שלנו, וכל העניין הזה צריך להיות מובן מאליו. אבל, כאשר מישהו משלך עושה את זה, אתה צריך להתמודד עם זה.

ועכשיו אנחנו מדברים על השאלה, מה אתה עושה במצב הזה שנוצר, במצב של פיקוח נפש. נוצר מצב של פיקוח נפש בזמן תהליך שלום קשה, הכרוך בחיים ביחד של מתנחלים, ובהם אנשים קיצוניים מאוד, עם ערבים שחיים שם, עם ה"חמאס", עם האוכלוסייה הערבית בכללה, תהליך שכרוך בחיכוך מתמיד וקשה. בתהליך הזה, מדינה שלא תנקוט אמצעים, או שתנקוט אותם רק כלפי צד קיצוני אחד, כלפי צד טרוריסטי אחד, ולא תנקוט אותם כלפי הצד השני – היא מדינה חוטאת. היא צריכה להתמודד, ואז השאלה הופכת להיות שאלה של פיקוח נפש.

יש ארגונים במערב-אירופה, ששמעתי כמה פעמים בבית הזה קוראים לכך שיוציאו אותם אל מחוץ לחוק. למה? רק כדי להעמיד אותם למשפט. מישהו יופיע ברדיו, כמו שמופיעים פה, ויגיד כך בגרמניה: צריך לזרוק את כל היהודים מכאן, והיהודים הם גזע נורא שצריך לפעול נגדו, ואני לא מגנה את מי ששורף את בתיהם ואני לא מגנה את מי שזורק אותם לטורקים וכן הלאה. ולא יעשו שום דבר נגד אדם כזה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

בבית הזה שמעתי פעם אחר פעם ברכות על כך שהוציאו אל מחוץ לחוק ארגונים כאלה, שהם ארגונים אנטישמיים או ארגונים שבאופן שיטתי שוללים את הדמוקרטיה, שוללים את זכויות האדם, שוללים את זכויות היהודים, מטיפים לאלימות באופן פתוח. נכון שצריך להפעיל את זה בזהירות מרבית, נכון שצריך להימנע מזה ככל האפשר, אבל אם יש מצב של פיקוח נפש, אין ברירה.

ואני רוצה להגיד לכם, שאני לא מפעיל בעניין זה מוסר כפול. כאשר היה עניין גירוש אנשי ה"חמאס", ואני במפלגתי הופעתי ואמרתי שאני נגד הגירוש הזה של אנשי ה"חמאס", באו אלי בני נוער מרצ בנושא המעצרים האדמיניסטרטיביים עכשיו – אגב, חלקם מתווכחים אתנו גם על הנושאים האלה, ואני גאה על כך – והם אמרו לי: תגיד לי, אתה לא תהיה בשום מקרה בעד גירוש או פגיעה בזכויות אדם של ערבים? אמרתי: בשום פנים ואופן לא. אם אני אשתכנע בעליל שיש פה עניין של פיקוח נפש ושעלידי כך אתה מציל חיי אדם פרופר, באופן ממשי, אני אגן לפעמים גם על גירוש. אבל כאשר מדובר כאן על מצב שבו יש פיקוח נפש, עוד יכולים לקרות מעשים מסוג המעשה שקרה, והמדינה לא הצליחה להתמודד עם העניין הזה.

אגב, זו לא המדינה הראשונה שמתמודדת עם מצב כזה. מה, אנחנו הראשונים? ההוגים הדמוקרטיים לא חשבו על אותם מצבים שבהם דמוקרטיה צריכה להיות דמוקרטיה מתגוננת? זה חדש? מישהו המציא פה את הגלגל? מה שקרה פה הוא שנוצר עכשיו, ברגע זה, מצב של פיקוח נפש. עכשיו אומרים לנו: עם אש"ף אתה מתנשק או לא מתנשק. מי שעדיין לא הבין שיש הבדל עצום בין היחס שלך לאויב – אתה מגדיר אותו כאויב, אתה יודע שהוא אויב, אתה מנסה להגיע לפיוס אתו – לבין מצב של ויכוח פנימי בתוך חברה, שיכול לפוצץ אותה מבפנים, ואם אתה לא נוקט אמצעים על מנת לשמור על כללי משחק משותפים – – –

היו"ר ס' טריף:

עוד דקה, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

לא, תאפשר לי, עם שלושה אנשים אני צריך להתמודד פה.

היו"ר ס' טריף:

השר עוד צריך להשיב.

בנימין טמקין (מרצ):

תאפשר לי להעלות רק נקודה אחרונה, כי היא חשובה לי, בעיקר לאלה ששומעים ורואים אותנו שם. כל הזמן באים ואומרים לנו כך: אתה, שמתנגד לגירוש או למה שקוראים טרנספר של ערבים, איך אתה בעד זה שיוציאו, למשל, יהודים מחברון? האם זה לא טרנספר? האם זה לא גירוש? זה איננו טרנספר וזה איננו גירוש. אנשי חברון הם אזרחי מדינת ישראל, ויחד אתך ואתי הם החליטו ללכת לשם על-פי החלטה של כולנו ביחד, וכאשר אני בא בתור חייל להגן עליהם, אף אחד לא מטרנספר אותי ממדינת ישראל לחברון. אני הולך לשם כאזרח ישראל, שהחליט ביחד אתם שהם ישבו שם.

אם הדמוקרטיה הישראלית, אם הבית הזה יחליט להוציא אותם משם – הם חלק מהבית הזה. באותה מידה שהם מבקשים ממני ללכת להגן עליהם שם, על מנת שתהיה להם הזכות המוסרית הזו הם צריכים להיות נתונים להכרעה הדמוקרטית המשותפת של כולנו כאן, ומי שאינו רוצה לקבל את ההכרעה הדמוקרטית המשותפת הזו כאן, שלא ידרוש מאתנו להגן עליהם, לסבסד אותם ולעשות כל דבר אחר בשבילם, אלא אם כן הם מכריזים על עצמם – אגב, כחלק מאלה שהוציאו אותם עכשיו אל מחוץ לחוק – כמדינת יהודה, מדינה עצמאית שאיננה מדינת ישראל והיא נמצאת בכלל תחת המנדט של מדינת ישראל.

חבר הכנסת חנן פורת, לא יעזור לך שום דבר.

חנן פורת (מפד"ל):

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא שמעתי אתכם יוצאים חוצץ נגד המעצרים האדמיניסטרטיביים ההמוניים של אנשים שנמצאים תחת שליטתך. לא יצאת, אנשים לא יצאו אף פעם נגד המצב הזה, וכאשר זה נוגע למעצרים סלקטיביים ביותר, לתקופה שצריכה להיות קצרה, תחת פיקוח משפטי – ואני חוזר ואומר שזה לא הופך את זה לעונש, כי אסור לחזור על זה פעם אחר פעם – במצב של פיקוח נפש, כמו שנוצר עכשיו במדינת ישראל, ונוצר מצב כזה, ומי שאינו מבין מה קרה בימים האחרונים במדינת ישראל לא מבין את הקווים האדומים שעברנו אותם – – –

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אני מבקש לסכם.

בנימין טמקין (מרצ):

עברנו אותם יותר מאשר מדינות אירופיות מסוימות, שהצד הזה של המפה הפוליטית דורש מהן כל הזמן להוציא אל מחוץ לחוק ארגונים דומים, בעלי אידיאולוגיה דומה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת פורת, אתה אומר כל הזמן שאתה נגד האידיאולוגיה שלהם, אבל אתה לא מסביר מה האידיאולוגיה שלהם. למה אתה מתנגד לאידיאולוגיה הזאת? אולי מפני שהם מתייחסים לחלק של האנושות כאל תת-אדם או כאל לא-אדם בכלל? איך קוראים לאידיאולוגיה הזאת? ואני אפילו לא רוצה להזכיר מעל הבמה הזאת איך בית-המשפט העליון קרא לאידיאולוגיה הזאת, שלה אתה אומר שאתה מתנגד, אבל אתה מתנגד לכך שמדינת ישראל תנקוט אמצעים סלקטיביים, זמניים, על מנת לקיים ממש פיקוח נפש במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, אדוני.

אני מזמין את כבוד שר המשטרה, השר משה שחל, לענות בשם הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעדים שהממשלה נקטה הם ללא ספק צעדים לא שגרתיים בכך שהיא אימצה את סמכויותיה על-פי חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), התשל"ט–1979, שהובא אז על-ידי מר שמואל תמיר, זכרו לברכה, כשר המשפטים בממשלתו של בגין, בממשלה הראשונה. כל הטענות שהושמעו כאן, שהממשלה הנוכחית השתמשה בצווים האלה, שהם בניגוד לחוק או שאינם תחת ביקורת משפטית, הן טענות שאין להן כל בסיס עובדתי או משפטי, וחזקה על חברי הכנסת שהם היו צריכים לעיין בחומר ולבדוק לפני שהם מעלים את הטענה, אם הדברים נכונים או לא נכונים.

החוק הישראלי קבע, כי יש סמכות בידי שר הביטחון לצוות על מעצרו של אדם למשך תקופה שלא תעלה על שישה חודשים אם היה לו יסוד סביר להניח, שטעמי ביטחון המדינה או ביטחון הציבור מחייבים זאת. צו זה ניתן לביקורת שיפוטית, בניגוד למה שנאמר כאן. על-פי סעיף 4 לאותו חוק, אדם שנעצר על-פי צו כאמור, יש להביאו בתוך 48 שעות בפני נשיא בית-המשפט המחוזי, אשר מוסמך לבטל את הצו "אם הוכח לו שהטעמים שבגללם ניתן הצו לא היו טעמים ענייניים של ביטחון המדינה או של ביטחון הציבור או שניתן שלא בתום לב או מתוך שיקולים שלא לעניין".

יוסף בא-גד (מולדת):

הבאתם את כולם בתוך 48 שעות?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, אומנם אתה יושב במקום חבר הכנסת זאבי, אבל אל תנהג כמוהו בהפרעות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני שואל שאלה עניינית.

היו"ר ס' טריף:

כן, אתה רשום אצלי לרשות הדיבור. תוכל לעלות ולשאול.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש הוכחה שלא הביאו את כולם.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, תשמע. אני דיברתי על הסמכות. יש סמכות בקשר לשטחי יהודה ושומרון שהיא סמכות אחרת, ותיכף אתייחס אליה. חלק, אגב, הובאו על-פי החוק הזה, והרציונל שמונח כאן נמצא גם שם בשינויים שאני תיכף אדגיש.

על-פי הפסיקה הענפה שניתנה במשך השנים על-פי חוק זה ניתן לומר כי העובדות שיש בהן כדי להצדיק מעצר מינהלי יכולות להיות ככלל משני סוגים: א. ראיות בדבר עבירות ופעולות שבוצעו בעבר על-ידי העציר, שמהן עולה בדרגת הסתברות סבירה, כי אותו אדם יבצע מעשים דומים בעתיד; ב. ו/או ראיות ספציפיות שמהן עולה כוונה או תוכנית לביצוע מעשה שיפגע בביטחון המדינה או בשלום הציבור. לכל הצווים האלה יש תכלית ויש עקרונות, המחייבים שיקול דעת של הרשות המוציאה את הצו וחותמת עליו.

לעומת זאת, בצו מעצר מינהלי על-פי דיני האזור – כלומר, האזורים שהם תחת הממשל הצבאי, ואלופי הפיקוד הם הקובעים את אכיפת החוק שם – נאמר כי בדיני האזור המפקד הצבאי יכול להוציא צו בדבר מעצרים מינהליים (הוראת שעה) (יהודה ושומרון), התשמ"ח-1988, שהוא כאמור נוסח כמעט זהה לחוק הישראלי. מתוך הפסיקה אנו למדים, כי ההתייחסות לצווים המינהליים המוצאים על-ידי המפקד הצבאי של האזור זהה לאלה המוצאים על-ידי שר הביטחון.

הסמכות להוצאת צווים לפי חוק סמכויות שעת-חירום, נגד תושבים ישראלים המתגוררים בשטחים: אם יתקיימו התנאים לסמכותו של שר הביטחון לפי חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), נגד אדם המסכן את ביטחון המדינה, הרי ניתן להוציא צו מעצר מינהלי נגדו שיהא ניתן לביצוע מרגע כניסתו לתחום תחולת החוק הישראלי. במקביל או בנוסף ניתן להוציא צו מעצר מינהלי על-ידי המפקד הצבאי באזור, שיהא ניתן לביצוע באזור על-פי צו בדבר מעצרים מינהליים (הוראת שעה).

לגבי המעצרים המינהליים שמוציא מפקד האזור קיימת ועדה שבה יש משפטנים אנשי צבא, ובפניה ניתן להביא לכך שהצו יקבל את הביקורת, ועל מעשה שניהם – הן של שר הביטחון והן של מפקד האזור – יש ביקורת בית-המשפט הגבוה לצדק בשבתו כמקבל עתירות בג"ץ, שידון אם השיקול היה פוסל, פוליטי או אחר.

חנן פורת (מפד"ל):

פה צריך להביא בתוך 48 שעות?

שר המשטרה מ' שחל:

בצו שחותם עליו שר הביטחון חובה להביא את העציר בפני שופט 48 שעות לאחר מעצרו.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה לא עשיתם זאת?

חנן פורת (מפד"ל):

בצו בתוך יהודה ושומרון?

שר המשטרה מ' שחל:

בפני ועדה צבאית.

חנן פורת (מפד"ל):

האם יש דין אחד לאזרחי ישראל בתחומי יהודה ושומרון ובתחומי "הקו הירוק", או שיש הבדל?

שר המשטרה מ' שחל:

יש הבדל. לגבי תושב בשטחי יהודה ושומרון, יכולים להפעיל נגדו צווים משני הסוגים – גם על-ידי שר הביטחון וגם על-ידי מפקד האזור.

חנן פורת (מפד"ל):

אין לו זכויות האזרח כאזרחי ישראל?

שר המשטרה מ' שחל:

שאלת אותי שאלה משפטית שבעובדה, אני מסביר לך. זה החוק, ואגב, לא הממשלה הזאת קיבלה אותו, אלא קיבלה אותו ממשלת בגין, שאתה היית שותף לה וקיבלת אותה. היא קיבלה את החוקים האלה, והם חוקים חדשים.

עובדיה עלי (הליכוד):

נגד אזרחי ישראל?

שר המשטרה מ' שחל:

כן. בהחלט. זה חוק חדש, שהוצא ב-1979, ושמואל תמיר, זיכרוננו לברכה, הביא אותו לכנסת, והיה לי, אגב, ויכוח אתו. אני טענתי אז נגד החוק הזה. תראה ב"דברי הכנסת".

יוסף בא-גד (מולדת):

למה אתה מבצע אותו?

שר המשטרה מ' שחל:

תיכף אני אומר.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו מגיעים עכשיו לחלק המהותי של הדברים.

חנן פורת (מפד"ל):

השאלה הזאת של הבאה בתוך 48 שעות, לי נמסר על-ידי אנשים מספר שנעצרו בתוקף הצו המינהלי הזה, ושלא ניתן לראות אותם כלל, שהם לא הובאו בפני אינסטנציה משפטית.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, אתה לא מקשיב בכלל, אתה מדבר ולא מקשיב. הרי השר משיב לך בכבוד. הוא גם יכול לא להשיב. אנא, אל תפריעו לו.

שר המשטרה מ' שחל:

דבר אחד ניתן לקבוע בצורה חד-משמעית: אין בצווים האלה מצב שבו האדם שהוצא נגדו הצו מנוע מלפנות לערכאות שיפוטיות שיעבירו את ביקורתן על שיקול דעת הממשל שהוציא את הצו – שר הביטחון או מפקד האזור. הביקורת הזאת קיימת, יש פסיקה רבה. האיש איננו נעלם ואיננו מושתק מלטעון את הטענות שלו. אם מתברר שאותם כללים שהם הבסיס המשפטי לצו, אינם קיימים, או, לפי דברי חבר הכנסת חנן פורת, אם קיימת אותה מטרה פוליטית כביכול, הרי בית-המשפט מוסמך לפסוק כי אלה שיקולים לא סבירים, והוא יפסול אותם על אתר, בלי בעיה.

לכן, אני לא מציע לקבוע בצורה גורפת דברים שנאמרים ללא בסיס, במיוחד לא מהבית הזה, ובמיוחד לא בנושא רגיש כזה.

אמרתי אתמול בדיון כאן ואמרתי בישיבות הממשלה לפני כן, כי לא בלב קל הצבעתי בעד הצעדים האלה. לא מפני שאינני רואה בחומרה רבה את המעשים והאיומים של החברים בתנועות האלה, אלא מפני שהדאגה והראייה שלי הן לא רק לרגע, כי אם צפייה לתקופה שלמה, ולקביעת תקדים, שחש וחלילה, לא בקלות ניתן יהיה לחקות אותו פעם נוספת. על כן, עם הרבה היסוסים ולאחר הרבה לימוד ולאחר הרבה בדיקות של העובדות לגבי האנשים שהוצאו נגדם הצווים, לא בעלמא, הגעתי למסקנה שבנסיבות העניין, לצערי, לא היה מנוס מלנקוט את הצעד הזה.

חנן פורת (מפד"ל):

מדוע לא השתמשתם בכלים משפטיים? בתביעות משפטיות?

שר המשטרה מ' שחל:

יש גם לכך תשובה בפסיקה. כאשר יש לך מידע ואתה לא רוצה לגלות אותו, יש לך אפשרות להשתמש בצו, והשתמשנו בזה, לא רק במקרים אלה אלא גם במקרים אחרים. אתה לא רוצה לגלות את המידע, חשיפתו תפגע באינטרס חיוני של ביטחון המדינה, או במקרים אחרים – כשיש לך המידע לגבי האדם, אבל כמות הראיות שיש לך איננה מאפשרת העמדתו לדין, ואתה רוצה למנוע אותה סכנה, שאני מייד אפרט, במעשיו על בסיס ההתנהגות שלו בעבר. אני אציין זאת.

יוסף בא-גד (מולדת):

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יכול, אדוני היושב-ראש. כל משפט מפסיקים אותי.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, אני מבקש – בלי הערות עד שהשר יסיים. אם תתאזר בסבלנות ותרצה לשאול שאלה, אני אאפשר לך, אם השר ירצה. אני מבקש.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מתנהג יפה.

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה, גם בבואה להחליט החלטה בקשר להוצאה אל מחוץ לחוק של תנועת "כך" ותנועת "כהנא חי", היו בפניה שלוש אפשרויות מבחינה משפטית. דווקא כאן אני רוצה להדגיש, שייתכן שאפשר היה לאמץ הליכים על-פי חוקים אחרים ולא על-פי הפקודה למניעת טרור, כמו על-פי תקנה 84 לתקנות ההגנה, שעת-חירום, הקובעת מהי התאגדות אסורה, או על-פי חוק העונשין, הפרק שמתחיל בסעיף 145 ומסתיים בסעיף 151, הדן בהתארגנות בלתי חוקית.

הסיבות המשפטיות בשני פרקים אלה – בתקנות ההגנה, שעת-חירום, ובחוק העונשין – הן פוליטיות, והעילות הנותנות בידי הממשלה להכריז על התארגנות כבלתי חוקית הן ביקורת על הממשלה, ביקורת על שר משטרה. אנחנו קבענו, ולדעתי בצורה נכונה, שחס וחלילה, שלא יהיה שמץ של חשש לאיזה דבר שיש לו ריח של פוליטיקה, לנקוט את הצעד על-פי הפקודה למניעת טרור.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בשני משפטים לגבי התשתית העובדתית, כי דיברו כאן גבוהה גבוהה. לא מדובר באנשים שלגביהם אין מידע ואין עובדות. מדובר באנשים שעל-פי הגדרת היועץ המשפטי לממשלה, לגביהם יש ראיות וחווות דעת מקצועיות שמצביעות באופן חד-משמעי על קיום דפוסים ברורים, מובהקים ונמשכים של אלימות העלולה לגרום למותו של אדם או לחבלה בו, או של איומים במעשה אלימות כאמור. רק בתנאים אלה לגבי כל אדם מן האנשים שמדובר בהם, על מעשיו בעבר, התבטאויותיו, כוונותיו, שהיו גם דפוס ברור של התנהגות, גם באופן מובהק כאלה שמוגדרים בחוק, וגם מתמשכים. כלומר, האיש איננו אומר: אמרתי דבר ואינני מתכוון להמשיך. די להראות כמה מהפלקטים והכתבות שפורסמו.

ישאל השואל מדוע לא נעשה הדבר לפני חודשיים או שלושה חודשים, גם על זה אשיב. היו כתבות בתקשורת וראיונות בעיתונות, ראינו אותם, ועל-פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה הם נבדקו על-ידי המשטרה ושירותי הביטחון. האמת היא, שעם כל הסימנים המובהקים האלה, היה היסוס אם לנקוט צעד דרסטי מן הסוג הזה. הרצח שביצע ברוך גולדשטיין וההתבטאויות שהיו לאחר מכן היו בבחינת קו אדום, שנחצה על-ידי אנשים אלה באמירות המפורשות שלהם. יש לנו כאן החומר, תלי תלים של דברים על אימוץ הנורמה הזאת של הרצח, האמירה המפורשת שזה לא די, והכוונה להמשיך בביצוע עד למיגור מה שהם קוראים השלטון בישראל, ולקיחת החוק בידיים על-ידי רצח ואלימות נגד ערבים בלי הבחנה.

חנן פורת (מפד"ל):

זו הסתה שאפשר להגיש עליה כתב אישום. למה להשתמש בכלי הזה?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אף שיש רוב ברור בבית הזה להסרת ההצעה מסדר-היום, כפי שרציתי בתחילה, אני רוצה לומר, שדווקא עקב הרוב שישנו כאן, ומפני שאין לממשלה מה להסתיר בעניין הזה – היא עשתה מעשה אמיץ ודרוש כדי להילחם בתופעה של כהנא והכהניזם; ומי שרוצה לתמוך בה, לדעתי, פוגע בממשל, במשטר במדינת ישראל, בדמותה ובתוכן של היהדות – אני רוצה להציע להעביר את ההצעות האלה לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

היו"ר ס' טריף:

אפשר להעביר לוועדת הכנסת, שתקבע את הוועדה.

שר המשטרה מ' שחל:

יש חומר שאני רוצה להעביר לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר המשטרה.

חבר הכנסת חנן פורת, אתה מסכים להצעת השר?

חנן פורת (מפד"ל):

אני מסכים, בתנאי שהנושא יבוא לדיון. עשרות פעמים ביקשתי דיון בוועדת החוץ והביטחון והדיון לא התקיים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת טמקין, אתה מסכים?

בנימין טמקין (מרצ):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

הצעות אחרות. חבר הכנסת בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש שני דברים – – –

היו"ר ס' טריף:

בדקה אחת – אפילו חמישה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, רציתי לשאול, אם מתברר לך, כמו במקרה של איל נוקד, שלא שייך לקבוצה – הוא נפצע וניצל בנס בבית-אל מידי ערבים שחטפו אותו וירו עליו, ואז התבטא במרת רוחו ובחום לבו – אם מתברר לך שלגביו טעיתם, האם תהיה מוכן לשקול?

שאלה שנייה. אם המטרה היא למנוע מהם – אם אני אקח אותם בערבות מלאה אלי, תוך סגר אצלי, במקום שיהיו בבית-סוהר, אני נותן ערבות שהם יהיו מנועים ורחוקים מחברון, אולי זו דרך לא להיכנס לקונפליקט.

אדוני השר, כבר מדברים על ביטול חוק השבות לגביהם. תארו לכם שתתחלף ממשלה, יתחילו לדון שמאלנים – אין להם חוק שבות; חילונים – אין להם חוק שבות, לאן נגיע בדברים האלה? האם כבוד השר מוכן לשקול ברצינות את הצעתי?

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בנימין טמקין. בבקשה, אדוני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני לא צריך לבוא ולהציג את כרטיס הביקור שלי ואת עמדתי בכל הקשור לתנועת כהנא. עמדתי נגד התנועה הזאת בתחילת דרכה, ואני חושב שבעניין זה הדברים ידועים.

והואיל וכך, ודווקא בשל כך, אני חושב שאנחנו יוצרים כאן, אדוני שר המשטרה, תקדים מסוכן מאוד. להוציא צווים מינהליים נגד אזרחי מדינת ישראל, יש בכך תקדים מסוכן. כדאי לשקול זאת שנית.

רוצים לטפל ביהודים שהם ממרידים, מסיתים – יש חוק, אפשר להגיש כתבי אישום, להוכיח זאת ולפעול נגדם בכל חומרת הדין. אני לא מקל ראש, צריך לפעול נגדם בכל חומרת הדין. אבל לטפל בנושאים האלה באופן אישי, עם כתבי אישום, עם בתי-משפט, ולא בצווים מינהליים.

תופעה שנייה שהיא מאוד מסוכנת היא הסימטריה שיוצרים בין איש מטורף אחד, שעשה מעשה בלתי נסלח, מתועב, לבין כל ארגוני הטרור. מאות אלפי טרוריסטים, אולי עשרות אלפים, אולי אלפים של טרוריסטים מסתובבים ברחבי הארץ. במקום שכוחות הביטחון שלנו יתמקדו, יתרכזו, יקדישו את כל תשומת הלב למלחמה בטרור הזה, אנחנו עדיין נלחמים על קיומנו, היום יש זמן להתעסק במירוץ מטורף כזה? יש כאן טירוף מערכות בלתי נסבל בעניין הזה. אני מציע לכולנו לא להיחפז, לפעול בהתאם לחוק, ללכת לבת-המשפט, בלי צווים מינהליים, ולהימנע מהכפשה של מתיישבים ביהודה ובשומרון.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אנחנו ניגשים להצבעה. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אלה תוצאות ההצבעה: 13 בעד, שניים נגד, אחד נמנע. אני קובע שההצעות יועברו לדיון לוועדת החוץ והביטחון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיעכם, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק לפיצוי נפגעי גזזת, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 26), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק בתי-קברות צבאיים (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; וכן הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (חילול בתי-קברות), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה

לדין-וחשבון מס' 43 של מבקר המדינה היו"ר ס' טריף:

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 43 של מבקר המדינה. אני מזמין את יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון, לפתוח את הדיון.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את מבקרת המדינה, שנוכחת כאן אתנו במליאה בדיון החשוב הזה.

אנחנו מתחילים מייד בדיון. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי מבקרת המדינה, אדוני מנכ"ל משרד מבקר המדינה יאיר הורביץ, עובדי המשרד, עובדי הוועדה לענייני ביקורת המדינה, הוועדה לענייני ביקורת המדינה מתכבדת להגיש לאישור הכנסת את סיכומיה והצעותיה לדוח השנתי מס' 43 של מבקר המדינה, וזאת בתוקף סמכותה של הוועדה לפי סעיף 18(א) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח–1958 [נוסח משולב]. הוועדה הקדישה ישיבות רבות לדיון בדוח מס' 43 של מבקר המדינה והצליחה במליאתה ובוועדות המשנה שלה להשלים את הדיונים בפרקי הדוח, רובם ככולם.

הוועדה נתנה דעתה גם לנושאים בסדר-היום הציבורי, אשר חייבו, לדעת חברים בה, התייחסות של ביקורת המדינה וביקשו להציב נושאים אלה על סדר-יומה. כן עסקה הוועדה בחקיקה, שכללה תיקונים לחוק מבקר המדינה וטיפול בהצעות חוק נוספות שהועברו אליה ממליאת הכנסת.

מאז פורסם דוח מס' 43, לפני קרוב לשנה, קיימה הוועדה בסך-הכול 103 ישיבות של מליאת הוועדה ו-47 ישיבות של ועדות המשנה. מאמץ מיוחד השקיעו ועדת המשנה לענייני צה"ל ומערכת הביטחון, בראשותו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, שחלק מעבודתה מקבל ביטוי במסמך הסיכום המונח לפני הכנסת; ועדת משנה לענייני תלונות הציבור, בראשותו של חבר הכנסת דוד מגן, אשר דנה בכל התלונות שפורסמו בדוח 20 של נציב תלונות הציבור, והוועדה הביאה את סיכומיה והצעותיה לדוח זה לאישור מליאת הכנסת בחודש ינואר השנה; וכן ועדת המשנה לנושא צרכנות, בראשותו של חבר הכנסת רענן כהן, אשר עשתה עבודה חשובה בקידום נושאי צרכנות ובדאגה לענייניו של הצרכן.

אני מודה לחברי הכנסת חברי הוועדה על תרומתם לעבודת הוועדה. תודה נאמנה למבקרת המדינה, גברת מרים בן-פורת, למנכ"ל המשרד, מר יאיר הורביץ, ולעובדי משרדה על שיתוף הפעולה המבורך עם הכנסת. תודה גם למזכיר הוועדה ברוך פרידנר, אשר ניהל את עבודת הוועדה ברוב כשרון ועמל, ולצוות העוזרים רבקה אליה, סימה מזרחי, רפי לב-ארי והסדרן נתן דגני.

כאמור, בפנינו דוח עב-כרס, שמנסה לסכם את דיוני הוועדה. כל פרק מורכב מריכוז ממצאים, לאחר מכן מסקנות הוועדה, ולאחריהן החלטות הכנסת שהוועדה מקווה שהכנסת תאשר היום.

מי שמדפדף בחוברת מוצא כמה נושאים פיקנטיים מעניינים. ראשון הנושאים שמופיע בחוברת עוסק בסיכומים ובהצעות במשרד האוצר בנושא ארוך-שנים, שוודאי יחזור אלינו בעתיד הקרוב לדיון בסיבוב נוסף, והוא: הסדר הסיוע לקיבוצים.

בריקוז הממצאים אנחנו מוצאים, שבדצמבר 1989 חתמו על הסכם משותף משרד האוצר, שני בנקים מסחריים, התנועה הקיבוצית המאוחדת – אגודה שיתופית מרכזית, ותנועת הקיבוץ הארצי – השומר-הצעיר – אגודה שיתופית מרכזית.

ההסכם קבע מסגרת להסדרת החובות של הקיבוצים ושל התנועות הקיבוציות לבנקים. חתימת ההסכם סיימה, כאמור, תהליך ממושך של דיונים בין הצדדים, שהחל באוקטובר 1988, לאחר שרוב הבנקים הנושים של הקיבוצים חדלו למחזר את החוב של המגזר הציבורי. הבנקים נקטו צעד זה לאחר שהבינו שחובות הקיבוצים גדלו לממדים כאלה ששוב אין מנוס מהסדר הכולל גם סיוע של הממשלה.

היקף החוב היה כ-6.9 מיליארדי שקלים במחירי דצמבר 1988, כ-12.6 מיליארדי שקלים במחירי דצמבר 1992, וכוללים בו גם אשראי למימון יצוא, אשראי להון חוזר ומשכנתאות שההסכם איננו חל עליהן ואיננו מיועד לפתור את הבעיות הכרוכות בהחזרתן. כאמור, ההסכם הגדיר את היקף המקורות שהקיבוצים, הבנקים והממשלה הקצו להסדרת החובות – 6.1 מיליארדי שקלים.

אומרת המבקרת, כי במהלך שלוש שנים, מאז חתימת ההסכם ועד דצמבר 1992, הזרימה הממשלה, במסגרת חלקה בהסכם, כ-5 מיליארדי שקלים במחירי דצמבר 1992, אף שעד אותו מועד לא גיבשו ולא סיכמו הצדדים הסכם להסדר פיננסי המקצה את הסיוע לכל אחד מהקבוצים.

כאמור, הקטע העוסק בהסדר חובות הקבוצים בדוח מס' 43 הוא קטע רחב ואולי הארוך מדי הדוחות המופיעים בו. לצערי הרב, הסיוע לא הצליח כל כך ונראה שבעתיד הקרוב נעמוד בפני פנייה נוספת, שתיעשה על-ידי הממשלה באמצעות שר האוצר, ובכנסת באמצעות ועדת הכספים.

הנושא השני שאיננו מאבד מן האקטואליות שלו עוסק בפיקוח על קרנות הפנסיה. ועדת-בייסקי המליצה להסדיר את הפעילות של קופות הגמל, הן לקצבה והן האחרות, ואת הפיקוח עליהן, בחקיקה ראשית. צוות בין-משרדי המליץ ב-1986 לאמץ המלצה זו, אך עד למועד סיום הביקורת לא הוגשה הצעת חוק להסדרת פעילותן של קופות הגמל בכלל ושל קרנות הפנסיה בפרט והפיקוח עליהן.

בעצם הימים הללו בישר לנו שר האוצר, שאכן הוא עתיד להגיש הצעת חוק שתעסוק בהסדרת פעילותן של קופות הגמל וקרנות הפנסיה. הנושא הזה היה אמור להיות נדון כאן אתמול בשעות הלילה המאוחרות, ולא הייתי רוצה להרחיב ולהכביר מלים בנושא, שהרי נדמה לי כי מיצינו אותו אתמול.

חבר הכנסת אורון, אני רוצה להזכיר, ש-300 מיליון השקל טרם הוחזרו לקרנות הפנסיה. אולי אתה יכול – – –

חיים אורון (מרצ):

אל תזכיר לי בכל פעם, כאילו אני מקבל אחוזים.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני לא מזכיר לך, אבל בכל זאת אתה מלווה את הדיונים הללו במשך שנים, ויש לנו חוב מוסרי ולו רק כלפי העמיתים, שלא לדבר על ביקורת המדינה. חייבים להסדיר את הבעיה של 300 מיליון שקל, שכמדומני כבר תפחו בדוח הזה ל-320 מיליון שקל, ואולי ל-350 מיליון שקל. לא הזכרתי את הגירעון האקטוארי. כאמור, עשינו זאת אתמול.

פרק נוסף עוסק ביועצי מס, וכאן הייתי רוצה להזכיר את מה שנאמר בקטע 1.8: "במספר מקרים נמצא כי יועצי מס, שעד לפרישתם היו רכזים ומפקחים במשרדי השומה, ייצגו נישומים, לכאורה בניגוד לחוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה)". זאת אומרת, מפקחי מס דנו בתיקים, סיימו אותם, ולא חלפו ימים רבים, אולי שבועות, הם עזבו את מס הכנסה, עברו לצד השני של המתרס והחלו לייצג את הנישומים. במקרה מסוים עובד כזה שפרש הצליח לפתוח את השומה שהוא עצמו סיים בעת היותו עובד במס הכנסה.

אני פוסח עוד על קטעים ומגיע למשרד האנרגיה והתשתית: תחנות הדלק בישראל. סעיף 1.3 אומר: "תנאי הכניסה של חברות חדשות לענף תחנות הדלק קשים, מה שמכביד על יצירת תחרות בענף. הקושי נובע בעיקר משני גורמים: א. הליכי רישוי סבוכים וממושכים, המוסדרים על-ידי מספר רב של חיקוקים המקנים סמכויות רישוי לרשויות שלטוניות שונות. ב. חוזי התקשרות כובלים לכאורה לזמן ממושך בין חברות הנפט הוותיקות לבין תחנות הדלק". כאמור, אומרת מבקרת המדינה שהרפורמה איננה מיושמת בשלמותה כשמדובר בתחנות הדלק בישראל, ואולי הן עובדות תוך קיומו של קרטל. היא, כמובן, מאזכרת גם את חוזה ההתקשרות שבין תחנות הדלק ובין חברות הדלק. אנחנו פועלים ליישום ההמלצות באמצעות כמה חוקים שנדונים, בין השאר גם חוק שלי, שבאים להתיר את הקשר הזה שבין חברות הדלק ובין בעלי תחנות הדלק.

אני ממשיך, כמובן, בפרק שעוסק במשרד הבינוי והשיכון: מימוש התחייבויות רכישה של דירות ותשלום מענקים לקיצור משך הבנייה. פרק נוסף: רישום זכויות רוכשי הדירות מבנייה ציבורית. שוב, המבקרת אומרת שיש הזנחה ברישום דירות מן הבנייה הציבורית. מספר הדירות שלא נרשמו עדיין מוערך על-ידי שר הבינוי והשיכון בכ-300,000. זה מספר אדיר. כל שר בינוי ושיכון ממליץ לעשות דבר בעניין הזה ולחסל את הפיגור, ואכן טוב עשה שר הבינוי והשיכון שהציג בפני הבית הזה, לפני כשבועיים ימים, הצעת חוק שבאה לקדם את הטיפול באותן מאות אלפי דירות שלא נרשמו. הלוואי שהדבר יצלח בידו. כאמור, הצעת החוק מקורה בדוח מבקרת המדינה, ובעצם אנחנו יכולים לראות הרבה יוזמות חקיקה בשנה הזו שמקורן בהמלצות מבקרת המדינה בדוח 43.

עוד פרק שראוי לאזכור עוסק בפיקוח על בתי-מרקחת. נבדקו סדרי הפיקוח על 920 בתי-המרקחת הפועלים בארץ. הפיקוח מבוצע בידי שלושת הרוקחים המחוזיים של משרד הבריאות. אפשר לעשות הרבה יותר. בעת הדיון אנחנו הזכרנו את העובדה, שמחירי התרופות במדינת ישראל עדיין מפוקחים, ואין צורך ואין סיבה בעולם לכך שמחירי התרופות עדיין מפוקחים מכוח צווים ארוכי שנים, ישנים, שלא עודכנו, וכל הנושא הזה ייבדק כאמור בעתיד הקרוב, לכשיתמנה שר בריאות חדש. זה אחד הנושאים הראשונים שיידונו בהנהלת המשרד.

הביקורת בנושא משרד החוץ עוסקת בנציגויות ישראל באפריקה, נושא שהיה בחדשות לפני כמה שבועות וטרם ירד מסדר-יומנו. אזכיר כמה מן הממצאים. המסגרת שנועדה לחילופי מידע, היערכות והתייעצויות בין הגופים הפועלים באפריקה היא פורום אפריקה. מאז ינואר 1991 התכנס הפורום פעמיים בלבד, לאחרונה בנובמבר אותה שנה. ממסמך שהוכן במשרד החוץ עולה, כי פעילות המחלקה לשיתוף בין-לאומי וסיוע, מה שנקרא מש"ב, באפריקה, היא מוגבלת כיום. עד מועד סיום הביקורת לא התקיים דיון מסכם בעניין בהנהלת משרד החוץ, לא הוכנו תוכניות פעולה וממילא לא הוקצו לכך משאבים. גם עסקנו על קצה המזלג בפרשות קונגו-ברזוויל ואנגולה.

בקטע שעוסק במשרד החקלאות, לאלה שעוקבים, עמוד 93 – חבר הכנסת רפאל איתן בוודאי זוכר – הקטע עוסק בשינוי הארגוני בענף פרי ההדר, כל הרפורמה שאמורה לאפיין את שיווק פרי ההדר בארץ ובחוץ-לארץ. אני מאזכר שני סעיפים. בשנת 1991 נערכו שינויים ארגוניים בענף פרי ההדר, שהתבטאו בהפסקת פעילות המועצה לשיווק פרי הדר בכל הקשור בשיווק פרי בחוץ-לארץ ובארץ, בחיסול הצד המסחרי שלה, שהתבטא בפיטורי כל עובדיה, בסגירת סניפיה בחוץ-לארץ ובמכירת רוב נכסיה ובהקמת מועצה חדשה.

את ההחלטה, אדוני שר החקלאות לשעבר, על חיסול החלק המסחרי של המועצה קיבל שר החקלאות דאז, בעקבות המלצה של מינהלת מעבר שמונתה למועצה. תהליך קבלת ההחלטות במינהלת המעבר, שהביא אותה למסקנה האמורה, כמו גם תהליך קבלת ההחלטות במועצה לגבי מכירת נכסיה הקבועים, לא עלה בקנה אחד עם כללי מינהל ציבורי תקין כמתבקש מגוף ציבורי. זאת

אומרת, יכול להיות שההחלטות היו בהחלט בכיוון הנכון, לאחר שדובר על כך במשך שנים רבות, אבל כל המהלך הזה צריך היה להיעשות בצורה הרבה יותר מסודרת.

אחד הקטעים החשובים ביותר, שזכה לליבון מצדה של הוועדה בעקבות דוח מבקרת המדינה, עוסק בעבודתו של משרד העבודה והרווחה. המבקרת, בדוח מס' 43 שלה, הקצתה זמן ומשאבים כדי לבדוק את עבודת המשרד. אין ספק שהביקורת היתה נוקבת, קשה, מקיפה, ואילצה את השרה החדשה לבדוק מחדש רבים מן הנהלים שהיו נהוגים במשך שנים רבות במשרד העבודה והרווחה. ואתם צריכים לדעת, שכל דוח כזה, כשהוא נדון בוועדה, קודמת לו עבודת הכנה עצומה במשרד, השרה מתייחסת לדוח, ובעצם נקבעת תוכנית חדשה ומעודכנת, שמאפשרת למשרד להמשיך לעבוד תוך אימוץ דפוסי עבודה חדשים לחלוטין, וזה טוב.

כאמור, הדוח שעוסק במשרד העבודה והרווחה עסק בתקציב המכון לפריון העבודה והייצור וביצועו, גם באימוץ ילדים בסיכון, נושא חשוב מאוד, בפיקוח על הבטיחות בעבודה ועל בריאות העובדים. כאמור, המשרד נערך מחדש במרבית הנושאים שנבדקו, ויהיה מעניין לעקוב אחר עבודת המשרד כחלוף שנה-שנתיים, האם ההמלצות שהוצגו בפנינו אכן הצדיקו את עצמן.

קטע נוסף עוסק במשרד לקליטת העלייה, הפניית עולים לדירות בבעלות ציבורית. הקטע הזה חשוב ביותר. הוא תרם להסדרת היחסים בין כמה משרדי ממשלה, גם תרם רבות לחלוקה צודקת, או צודקת יותר, של מלאי הדירות שהועמד לרשות המשרד לקליטת העלייה, והוא לא כל כך יכול היה לעשות בו שימוש מוצלח משום המכשולים שהוצבו בדרכו.

כאמור, המשרד לא קבע את סדרי הגשת הבקשות לדירות ציבוריות, הטיפול בבקשות ואישורן. המשרד לא קבע מי הגורמים במשרד המופקדים על כל שלב בטיפול בהפניית עולים לדיר ציבורי ולא הגדיר את הסמכויות שלהם. כאמור, טיפול טוב בעקבות הדוח שינה רבים מן הקלקולים שאפיינו בעבר את המשרד.

גם משרד התיירות נבדק בדוח, והקטע עוסק בפעולות לעידוד התיירות מחוץ-לארץ. המשרד הפסיק את פעולתן של כמה לשכות תיירות בחוץ-לארץ והקים במקומן לשכות חדשות בערים אחרות או בארצות אחרות. להפסקת פעולות הלשכות ולהקמת הלשכות החדשות לא קדמה עבודת מטה ולא נבחן פוטנציאל הגידול בתיירות המצדיק קיומן של הלשכות.

היום הוא יום הצרכן, ובעמוד 141 עסקה הוועדה בנושא ההגנה על הצרכן, הפיקוח על הסחר הקמעונאי, נושא שזכה לעדנה ולטיפול. טוב נעשה, חברי הכנסת, אם נמשיך לעסוק בנושא הזה, שכן במשך שנים רבות הזניחה הכנסת את הטיפול הרציני בנושא הצרכנות וההגנה על הצרכן.

קטע נוסף, וחבל שחבר הכנסת לנדאו יצא מהאולם, עוסק בתעשיות הביטחוניות. אקרא קטע ממסקנות הביניים:

ועדת המשנה לענייני צבא-הגנה לישראל ומערכת הביטחון קיימה סדרה ארוכה של דיונים בדוחות מבקר המדינה על פרויקטים בתעשיות הביטחוניות. כן קיימה הוועדה דיון עקרוני ביחס לעתיד התעשיות הביטחוניות נוכח התמורות הבין-לאומיות בתחום המדיני והצבאי, מתוך כוונה לשקול

בקשת חוות דעת ממבקר המדינה על ההתקדמות והיישום של תוכניות ההבראה של התעשיות הביטחוניות.

הוועדה לא השתכנעה שתוכניות ההבראה האחרונות בתעשיות הביטחוניות יחלצו אותן מן המצר ויעלו אותן על דרך המלך. הוועדה סבורה כי למשרדי האוצר והביטחון עדיין אין מדיניות מגובשת וברורה ביחס למיקומן של התעשיות הביטחוניות של מדינת ישראל בעתיד.

הוועדה קובעת, כי בכל פתרון שיסתמן ביחס לתעשיות הביטחוניות שומה על מדינת ישראל לשמר ולטפח את התשתיות האסטרטגיות שהעניקו התעשיות הביטחוניות לישראל ברוב כשרון ועמל.

הוועדה תשוב ותדווח למליאת הכנסת, בעקבות דיוניה בדינים-וחשבונות של מבקרת המדינה על תעשיות ביטחוניות. הדוחות עתידים להתפרסם, כאמור, סמוך לאחר כתיבת שורות אלה.

הייתי רוצה להזכיר עוד כמה נושאים שנדונו, והם נושאים חסויים: היערכות להתגוננות בפני איום טילי קרקע-קרקע; סדרי הפיתוח וההפעלה של מערכות עזר ממוחשבות לפיקוד ולשליטה בכוחות היבשה; קליטת טנקי "מרכבה" סימן 3. כאמור, רבים מן הנושאים נשארו עלומים משום הצורך במתן חיסוי להם.

כאמור, הדוח עב-הכרס מסכם תקופה ארוכה ואינטנסיבית. הוועדה נבנתה מחדש, הוקמו ועדות משנה, פעילות הוועדה תימשך במושבים הבאים של הכנסת. נדמה לי שיצקנו תוכן חדש בעבודת הוועדה לביקורת המדינה. היעילות והאפקטיביות של ההמלצות ושל הדוחות גברו כנראה, ואין ספק שאם בעבר נאמר שלדוח מבקר המדינה אין שיניים, היום אנחנו יכולים להגיד שיש לו, ועוד איך יש לו שיניים.

כאן אולי המקום לחזור ולומר: אכן יש לדוחות שיניים, אבל יכולה הכנסת בקלות רבה לחסל אותו גורם הרתעה, את המאזן שנוצר בין הביקורת לכנסת, ויכולה להפר את האיזון הפורה והעדין שנוצר בין המבקרת, הכנסת והממשלה, והוא הרי שברירי מאוד, כי מי מאתנו אוהב ביקורת, ומי מן השרים אוהב ביקורת?

אני פונה אל משרדי הממשלה. בימים האחרונים אנחנו עדים לכך שחלק מן הדוחות, קטעים מן הדוחות שהם בבחינת חומר חסוי – – –

חבר הכנסת זבולון המר, אודה לך אם לא תפריע לי. תודה.

זבולון המר (מפד"ל):

לא התכוונתי.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אני יודע, לכן הערתי.

כאמור, האיזון ההדדי הוא שברירי. חלקים וקטעים מדוחות שהם עדיין חסויים מודלפים במסגרת מלחמות בין משרדים ושרים כאלה ו/או אחרים. אני חייב לגנות את מסע ההדלפות וחיסול החשבונות שנעשה בין גורמים כאלה ו/או אחרים בטרם הותר הדוח לפרסום. אני חוזר ומזכיר, שדוח מס' 44 הוא בבחינת טבו עד למועד שבו הוא יפורסם, דהיינו – 10 במאי 1994.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, יש סעיף 28 וסעיף 3(א) בחוק מבקר המדינה – – –

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

כן, כן, בהחלט. הרי אינני רוצה לאיים ואינני רוצה לומר שיש אפשרות להשתמש בסעיפים כאלה ו/או אחרים, או בסנקציות. אבל נדמה לי שלראשונה אחרי הרבה שנים קטעים מן הדוח הודלפו, והם משמשים ככלי ניגוח בקרב פקידות בכירה, ואולי לא רק פקידות בכירה אלא למעלה מזאת.

הייתי רוצה גם להזכיר כמה דיונים חשובים שהתקיימו בוועדה. אחד הנושאים החשובים שנדונו בוועדה עסק במה שצפוי בבורסה בעקבות הגיאות והחתמות-היתר וכל מה שפקד את הבורסה לאחר 23 או 13 בספטמבר 1993.

הוועדה התריעה והזהירה שמשו לא טוב מתרחש בבורסה לניירות ערך, אבל ידה קצרה מהושיע. היא חזרה כמובן ותבעה לחוקק חוקים ברוח המלצות ועדת-בייסקי. הוועדה אומנם עשתה את שלה, אבל הממשלה עדיין מתנהלת בעצלתיים, ועל כך אני חוזר ומתריע.

היה, כאמור, דוח חשוב ביותר שפורסם במרוצת השנה על-ידי מבקרת המדינה ועסק ביישום המלצות ועדת-בייסקי, הפרטת הבנקים, המבנה החדש של מערכת הבנקאות. הממשלה לא כל כך אהבה, בלשון המעטה, את המלצות מבקרת המדינה. חלק מן ההמלצות יושמו, חלק מן ההמלצות נשארו בגדר המלצות בלבד. אנחנו עדיין מצפים ליתר התחשבות בהמלצות המבקרת, שפורסמו כאמור השנה, בעקבות המלצות ועדת-בייסקי, שנולדה כאמור על-ידי הוועדה לביקורת המדינה, כמדומני ב-1984 או ב-1985.

נושא חשוב מאין כמוהו, שגם הוא זכה לפרסום במרוצת השנה, עסק במימון מפלגות. אני חוזר מעל במה זו דווקא היום, דווקא בזה הרגע, ומזהיר את חברי חברי הכנסת, אל להם לגעת ולבוא חשבון עם דוח מבקר המדינה, שפסק בצורה משמעותית ששלטון לא קונים בכסף. המפלגות לא אוהבות את הביקורת של מבקרת המדינה בנושא מימון מפלגות, לא אוהבות בלשון המעטה, והן נוטות להתחבר מפעם לפעם כדי להפר ולשנות את חוק מימון מפלגות.

טוב תעשינה המפלגות אם בעצם הימים הללו, בעצם השעות הללו, ואולי בעצם הדקות הללו, יקשיבו ויאזינו ביתר קשב לדברי מבקרת המדינה שנאמרים היום בקול רם, אבל בשל האירועים והאילוצים של הכנסת לא זוכים משום-מה לתזכורת מצדה של המדיה, מצדה של התקשורת.

אני חוזר ואומר, לא נוח לשנות חוקים הקשורים בדוחות למימון מפלגות. בל יעשו קיצורי דרך, כי קיצורי דרך מוליכים אותנו אך ורק אחורנית. אני מקווה שניתן לעשות הרבה יותר ממה שעשו עד כה חברים מסוימים בכנסת. אין קיצורי דרך, אין חקיקה פרטיזנית בעניין הזה, גם כשזה כואב, גם כשזה קשה, צריך לשמור על מוסד מבקר המדינה. זהו עוגן, ספינת הדגל, ספינת ההצלה של האזרח, אשר בצר לו הוא נוהג לפנות למוסד מבקר המדינה, שכאמור, מדי שנה בשנה מגיע לשיאים חדשים, ורק טובת הציבור עומדת לנגד עיניו.

כאמור, זו היתה שנה פורייה ביותר לוועדה לענייני ביקורת המדינה. אני מקווה שהדיון יהיה קצר, בשל צוק העתים. מתקיימות ישיבות של סיעות הכנסת לקראת סיום המושב והיערכויות חדשות.

תודה רבה לכל מי שסייעו לי, תודה רבה למבקרת המדינה ולעובדי המשרד לביקורת המדינה. תודה רבה לחברי הכנסת, חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה, על שהעסקתי אותם פעמים רבות במרוצת השנתיים האחרונות. תודה רבה לך, אדוני יושב-ראש הישיבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש הוועדה לביקורת המדינה, חבר הכנסת דן תיכון. אנחנו נתחיל בדיון על סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, הצעות שמתייחסות לדיון-וחשבון מס' 43 של מבקרת המדינה.

יש כאן רשימת דוברים שהיא כבר סגורה. לכל דובר ניתן חמש דקות. דוברים שלא ימצאו בשעה ששמש ייקרא יפסידו כמובן את תורם.

ראשון הדוברים – חבר הכנסת שאול עמור; איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

עד שחברת הכנסת גוז'נסקי תגיע לדוכן, אני רשום כאן ברשימת הנואמים ואני לא יודע אם יתאפשר לי לדבר – – –

חיים אורון (מרצ):

אני אחליף אותך. אולי אתה רוצה שאני אמצא לך סגן יושב-ראש שיחליף אותך?

היו"ר ע' עלי:

תודה. אם יתאפשר – יתאפשר, אם לא – לא קרה כלום.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אם יושב-ראש הכנסת מאזין, יואיל בטובו להחליף אותך.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש לברך את מבקרת המדינה, את מנכ"ל משרד מבקר המדינה ואת כל צוות העובדים על העבודה הטובה שהם עושים. אני חושב שחבר הכנסת דן תיכון ביטא את הדברים לא רק בשמו אלא בשם כל הבית – בעניין המעמד המיוחד שהמבקרת רכשה לה בשנים האחרונות במדינת ישראל. אני גם מבקש לברך את יושב-ראש הוועדה, ידידי הטוב חבר הכנסת דן תיכון, על העבודה המקיפה, הרצינית. רואים כאן את הממצאים – ממש תאווה לעיניים. זה אחד התפקידים המרכזיים של הכנסת – לבקר את עבודת הממשלה, לפקח על עבודת משרדי הממשלה. עלינו להקפיד שהעבודה הזאת תיעשה בצורה מסודרת, רצופה ועניינית ובכבוד ראש. הדיון הזה הוא דיון חשוב כדי לקדם את כל נושאי הביקורת, כפי ששמענו את עיקרם, וחלקם נמצאים כאן בחוברת שמונחת על שולחן חברי הכנסת. תודה רבה לכם. בבקשה, חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברתי מבקרת המדינה, אני מצטרפת לברכות על העבודה המשולבת, המבטאת את שיתוף הפעולה שבין משרד מבקר המדינה לבין הכנסת בנושא מרכזי של פיקוח על ביצוע החלטות, ביצוע חוקים, סדר תקין, מינהל תקין.

אני רוצה לברך את יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דן תיכון, על היחס הרציני שהוא מגלה לנושאים, להערות ולשיתוף הפעולה עם חברי כנסת מסיעות שונות.

אני מבקשת להתייחס לשני נושאים שהובאו בדוח שהובא לפנינו. הנושא הראשון עוסק בהקצאת קרקע לעמותות. חברי הכנסת, בדוח נאמר שמשרד השיכון התקין נוהל החל מאוגוסט 1991, אבל למעשה מאז 1992 ועד היום כל נושא העמותות מוקפא. הוקמה ועדה בראשותו של המשפטן ויתקון. הוועדה, ועדת-ויתקון, כבר הכינה המלצות. ההמלצות כבר כרוכות והונחו על שולחנו של השר, אבל דבר לא קרה. למעשה, נכון לרגע זה, רעיון העמותות תלוי באוויר, ומה שיוצא כאילו אחרי ביקורת מוצדקת של מבקרת המדינה ולאחר דיון בוועדה לביקורת המדינה הוא שהמשרד, במקום לתקן את הליקויים, פשוט קבר את העניין.

ההחלטה של המשרד להפסיק את הבנייה באמצעות עמותות לא לוותה בהחלטה מקבילה שתיתן פתרון לאותן קבוצות אוכלוסייה שהעמותות היו אמורות לתת להן פתרון, ובמיוחד לקבוצות מקרב האוכלוסייה של העולים החדשים.

לעולים החדשים לא נאמר מעולם באופן רשמי שהעמותות זה "פאסה", יותר לא יהיו עמותות, תמצאו לכם פתרונות אחרים, אלא ממשיכים לנהל אתם מגעים ומשאים-ומתנים על ענייני עמותות ומבטיחים להם הבטחות: בעוד חצי שנה, בעוד שלושה חודשים, המשרד, המינהל, יקצו קרקע, יוקמו עמותות. ואותם עולים יושבים ומחכים, יושבים ומצפים. הולכים לראש העיר, הולכים למשרד, שוב מקבלים הבטחות. ובינתיים מה קורה? בינתיים עולים מחירי הדירות, ואותם עולים, שציפו שבעקבות הביקורת יותקן נוהל מתוקן טוב יותר לעניין העמותות, נותרים עם בעיה הרבה יותר חמורה. גם אין להם דירה, ואם ילכו עכשיו לקנות דירה היא תהיה יקרה במידה רבה מאשר אילו ניסו לקנות אותה בשוק החופשי לפני שנתיים-שלוש שנים.

על זה צריך להוסיף, שיש עולים שבתוך שנה או שישה חודשים או אולי פחות יחמיצו את זכותם למשכנתה מוגדלת כעולים.

פירוש הדבר, הטענה שלי היא שמשרד השיכון עשה שימוש לא נכון במה שצריך היה לעשות נוכח הביקורת של מבקרת המדינה ונוכח הדיון בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

במיוחד אני רוצה להדגיש את בעיית הדיור של עולים מבוגרים. סקר של מכון-ברוקדייל מנובמבר 1993, שבדק את הבעיה של מצוקת הדיור בקרב עולים מבוגרים, מצא שלשני-שלישים מאוכלוסיית העולים שנמצאים בארץ שנתיים ויותר אין פתרון של דיור קבע, והם נזקקים לשכירות בשוק הפרטי. לשני-שלישים אין דיור קבע. ואינני חושבת שמצבם ישתפר, ואינני חושבת שסיכוייהם למצוא עבודה ישתפרו.

לכן, לדעתי המסקנה היא שמשרד השיכון, נוסף על פתרון נושא העמותות, נוסף על פתרון הבעיה של כלל העולים שציפו לפתרון באמצעות עמותות, חייב למצוא פתרון ייחודי לנושא הזה של העולים הקשישים, של אלה שנאלצים להוציא את כל הגמלה שהם מקבלים ממשרד השיכון, ולפעמים חלק גדול מהגמלה שהם מקבלים מהביטוח הלאומי, כדי לשלם את שכר הדירה, ולקיום נשאר להם, למי 200 שקלים ולמי 300 שקלים לחודש. זה מצב מחפיר ובלתי נסבל.

גם הפתרון של המגורים המשותפים עם בני משפחה אחרים איננו פתרון לטווח ארוך. אולי לחלק מההורים הקשישים זה פתרון. אבל ל-60% או ל-70% מהם הפתרון הזה איננו פתרון. ולכן, הצורך הדחוף שקיים היום בבנייה מוגנת, בבנייה של דיור להשכרה, בשכר דירה מסובסד, הצורך הזה הוא חיוני במיוחד לקשישים, ובמיוחד לקשישים בקרב העולים. ולא יכול להיות שמשרד השיכון ישלח את העולים הקשישים אל השוק החופשי. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-

גד – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת חיים אורון; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת שאול גוטמן, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

בבקשה, חבר הכנסת עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר, תודה על שהחלפת אותי ואתה מאפשר לי לדבר.

רבותי חברי הכנסת, אני מברך שוב גם את מבקרת המדינה, גם את צוות העובדים, גם את יושב-ראש הוועדה, על העבודה היסודית והרצינית, שנעשית באמת בכובד ראש ובצורה מעוררת כבוד. התפקיד הוא קשה, הוא לא קל. לא אחת הוא נתקל בביקורת ציבורית. לעתים המבוקרים לא מקבלים את הביקורת. אני זוכר לפחות בנושא אחד, שאני עסקתי בו מאוחר יותר – שמעתי אז את דוח מבקרת המדינה בעניין הגנת העורף, לאחר זמן יצא כך שכיהנתי כסגן שר הביטחון וראיתי את הדברים מהעבר השני של המתרס. ומתברר שלא אחת זה לא כצעתה. כשהמבוקרים צועקים, צריך להתייחס לדברים בזירות, משום שלא רבים הם אלה שמוכנים לשמוע ביקורת, לקבל ביקורת, ומטבע הדברים, הם גם נוהגים לעתים על-פי הכלל שההגנה הכי טובה היא ההתקפה. צריך להתייחס לדברים בזירות רבה.

הדוח שמונח לפנינו הוא מקיף מאוד, ומטבע הדברים, בשל סד הזמן שבו אנחנו נתונים, אי-אפשר לעסוק בכולו. אפשר לנגוע רק בנקודות אחדות מתוכו. אני מבקש להתייחס לשניים או לשלושה נושאים מרכזיים, בהתאם לזמן שיעמוד לרשותי. הנושא הראשון הוא משרד האוצר וכל מה שנוגע להסדר הסיוע לקיבוצים.

נדהמתי לקרוא כאן, שבמרוצת שלוש שנים העביר אוצר המדינה להסדר הקיבוצים 5 מיליארדי שקלים; 5 מיליארדי שקלים במונחים ובמחירים של דצמבר 1992. בכספים האלה, שהועברו לקיבוצים, בהתאם להסכם שנחתם אתם בדצמבר 1992 – לא היתה ביקורת מספקת, לא היה מעקב אחר מילוי ההסדר, לא וידאו שהקיבוצים יבצעו את חלקם בהסדר הזה. וכאן מדובר בסכומי כסף אגדיים, שקשה להעלותם על הדעת. אינני יודע כמה אנשים נתקלו בשיקים על סך 5 מיליארדי שקלים. נותנים מכספי משלם המסים לאוכלוסייה קטנה מאוד במדינת ישראל, שמהווה 3% לכל היותר מאוכלוסיית המדינה, 5 מיליארדי שקלים. ואין מעקב מסודר אחר ביצוע ההסדר.

אני מציע לחברי הכנסת לקרוא את כל הפרקים הנוגעים בעניין הזה. וחבר הכנסת בורג, תשמע, יש כאן ממצאים חמורים מאוד. אני שומע לא אחת כשאתם מבקרים בצורה שלוחת רסן את ההתיישבות ביהודה ובשומרון, אתם מבקרים כל מיני הקצבות שניתנות. דין פרוטה כדין מאה. אבל כאן מדובר ב-5 מיליארדי שקלים שניתנו ללא פיקוח ממשי, בלי שהקיבוצים יעמדו בחלק שלהם.

אני מציע בעניין הזה, שוועדת הכספים של הכנסת והכנסת כולה יעקבו מקרוב אחר ביצוע ההסדר הזה, כדי שהנושא הזה ימצא את פתרונו הנאות, וכדי שגורמים אחרים שנוטלים מכספי הציבור ידעו

שמי שנותן את הכסף גם מתכוון שהם יבצעו את חלקם. חוזה צריך להיות דו-סטרי. ואם רוצים להבריא מפעל כושל, מפעל שנמצא בקשיים, צריך ששני הצדדים ימלאו את חלקם בהסדר הזה. לא יעלה על הדעת שהמדינה מחלקת ביד נדיבה סכומי עתק, כשהם עצמם כמעט שלא עושים מאומה כדי לשפר את מצבם ולתת את חלקם להצלחת התוכנית.

הנושא השני, שהוא מאוד מרכזי, ולדעתי יכול להיות שבעניין זה אנחנו יושבים על חבית חומר נפץ, הוא כל הנושא של קרנות הפנסיה. רבותי חברי הכנסת, בקרנות הפנסיה יש גירעון אקטוארי, לפי הדוח הזה, של 31.4 מיליארד שקלים. יבוא כאן חבר הכנסת חיים אורון ויגיד ששאלת הגירעון האקטוארי היא שאלה של הנחות יסוד שמניחים בתקופה ארוכה, לגבי הסכמי שכר, לגבי תוחלת חיים ולגבי נושאים אחרים. ואולי אם הריבית תשתנה ותוחלת החיים תשתנה, ותוספות השכר ישתנו באחוז כזה או אחר, גם היקף הגירעון ישתנה.

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת עלי, כדי למנוע אי-הבנה, יש בעיה חמורה של גירעון אקטוארי בקרנות. אני לחלוטין לא טוען שלא. הוויכוח אם זה 20 מיליארד או 30 מיליארד או 32 מיליארד שקלים הוא לא הדבר המרכזי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אתמול שמעתי אותך בדיון על נושא אחר, והקשבתי ברוב קשב לדברים שלך – תמיד אני שומע אותך בקשב רב, יש מה לשמוע – ושמעתי את ההתפתלות שלך בעניין זה כדי להצדיק איכשהו את הניהול של קרנות הפנסיה. ותוך כדי ההתפתלות הזאת ניסית גם להבהיר שזה אולי לא כצעקתה.

אני אומר שזה יותר מאשר כצעקתה. זה בהחלט כצעקתה. מדובר באוכלוסייה שהיא אולי מהחלשות במדינת ישראל, אוכלוסייה של פנסיונרים, שכל מחייתם תלויה באותם סכומי כסף זעומים שהם מקבלים מקרנות הפנסיה. כמה הם מקבלים? אולי 600-800 שקל לחודש, וגם סכום זה אינו מובטח להם, וכל זה אף שהמדינה מעניקה להם איגרות חוב עם תשואות מועדפות משמעותיות. המדינה מעדיפה אותם על החוסכים בקופות הגמל של הבנקים, העדפה משמעותית, אך למרות ההעדפה הזו, למרות הסיוע ותשומת הלב, בשל ניהול כושל של קרנות הפנסיה, הגמלאים האלה עלולים לעמוד בפני שוקת שבורה, אם לא נשכיל למצוא בעוד מועד פתרון לבעיה הקשה הזו. אנו עלולים למצוא עצמנו יום אחד עומדים בפני שוקת שבורה, ו-600,000 הגמלאים מסכנים כאן את מחייתם הזעומה.

אני קורא לכולם לראות בבעיה זו בעיה חמורה מאוד. נצטרך לתת את דעתנו לטיפול רציני בה, לטיפול בכובד ראש, ויפה שעה אחת קודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת עוזי לנדאו שלח לי פתק: הוא ראה על הלוח ששמונה חברי כנסת רשומים לפניו, וכאשר נכנס לאולם התברר לו שכל השמונה לא היו. הוא נכנס

דקה אחת לאחר שהכרזתי על שמו, ומאחר שמדובר במשהו שהוא על הגבול, למרות הנוקשות שלי, אני נותן לו חנינה.

סאלח טריף (העבודה):

אני מקווה שגם היושב-ראש הבא ימשיך את החנינה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי שמע על החנינה. הוא נמנה עם בית-הלל, ובמקום שיש להקל, הוא מצטרף תמיד.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בירכתי את מבקרת המדינה, הגברת מרים בן-פורת, ואת צוות משרדה הנמצא כאן, על העבודה החשובה ביותר שהם עושים במסגרת הדמוקרטיה הישראלית ועל-פי סדרי השלטון שלה. בהזדמנות זו אני רוצה לברך את חברי, חבר הכנסת דן תיכון, על העבודה החשובה והיסודית שעשתה הוועדה שהוא עומד בראשה, הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

בזמן הקצר העומד לרשותי אני רוצה להתייחס לשלושה נושאים חשובים מאוד בעיני. ראיתי את דוח מבקר המדינה המתייחס למשרד הדתות, לרבות הסעיפים הנוגעים למענקים אשר ניתנו למוסדות ללימודי תורה בשנים 1990-1991. אני זוכר שבאותן שנים, בהיותי ראש רשות מקומית, הגעתי לשר הדתות יחד עם ראשי הרשויות הדרוזים האחרים. ביקשנו ממנו תוספת תקציבית, מאחר שמתוך 500 מיליון ש"ח שהוקצבו לישיבות, קיבלנו 220,000 ש"ח. אמרנו לו שזה עלוב ומצחיק, וכיצד אפשר להקצות סכום כזה לעשרות מוסדות דת ומוסדות אחרים של העדה הדרוזית, בהשוואה לסכומי העתק שהוקצו לישיבות ולבחורי הישיבות. אינני מתנגד לכך, אך חשבתי שיש כאן יחס מפלה ונוקשה. שמעתי אחר כך כי משרד הדתות, אשר הודיע לנו כי אין לו תקציב נוסף עבורנו, קיבל ב-1990 – חבר הכנסת דרעי – עוד 15 מיליון ש"ח, אשר חולקו בתוך חודש ימים ללא קריטריונים. ניתנו שיקים והעברות לחשבון בהינף יד, בלי להתחשב בחשב המשרד או בגורמים אחרים.

אני נזכר בכך היום, ואני מכיר גם את מצבנו היום, כאשר לאותו משרד יש תקציבי עתק. אותו יחס מפלה נשאר לגבינו, אם משווים את מה שמקבלים מוסדות הדת שלנו למה שמקבלים מוסדות דת אחרים. זוהי טענה שאני מעלה כאן בנוכחות מבקרת המדינה, כי לא יכול להיות מצב של אפליה מתמשכת כזו. המשרד מעניק תקציבים אדירים לישיבות ולמוסדות דת, ובלבד שהם מוסדות דת יהודיים. אני מעלה את הדברים האלה בתקווה שיזכו לביקורת הולמת, כאחד הנושאים החשובים שיש לבקר.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס להערות על נושא משרד המשטרה וסגירת תיקים ורישומים פליליים. יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת תיכון, אנו נתקלים בכך מדי יום, בטפלו באזרחים אשר באים לקבל רשיון, למשל כנהגים ציבוריים, או כדי להתקבל לעבודה במשטרה או

בכוחות הביטחון. אם אירעה תקרית מסוימת בחייו של אותו אדם, אפילו כאשר היה נער בן 15-16, אך לא הוגש נגדו כתב אישום, עדיין נותר הרישום הפלילי. אף שהוא לא ידע על כך עד לאותו רגע, כל חייו חסומים, בכל הנוגע לעבודה שהוא רוצה לקבל ולנושאים אחרים. הכתם הזה מלווה אותו לאורך חייו.

ראיתי את תשובת שר המשטרה בעניין זה, והיא שימחה אותי, אך אני בספק אם הדברים בוצעו. בעניין זה אין להסתפק בכך שקיים דוח המבקר, אלא יש להבטיח שהמסקנות יבוצעו. קורה שדוחות המבקר מגיעים שנה אחר שנה, ואף שהם מתייחסים לתופעות חמורות ביותר, אין שיפור. זהו אולי אחד הנושאים החשובים ביותר, שאנו צריכים לדאוג כי המסקנות לגביו תיושמו.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת טריף, אני רוצה להרגיע אותך: האמן לי שמשדרי הממשלה מתייחסים בצורה רצינית מאוד לדוח המבקר. אני אומר לך זאת כמי שהיה בצד השני של המתרס.

סאלח טריף (העבודה):

אני מקבל את מה שאתה אומר, אבל אני יודע שמתוך ביקורות רבות ברשויות המקומיות התברר ששנה אחר שנה חזרו על אותה טעות, אף שהמבקר חזר והעלה את הבעיה. אני סבור, שלאחר שנושא נבדק בצורה יסודית מאוד על-ידי המבקר, חובה עלינו להבטיח שיתוקן לאלתר, באותה שנה או שנה לאחר מכן. אסור שיחזרו על דברים שבוקרו בצורה כה יסודית.

אני חושב שהקרן לעסקים קטנים היא קרן חשובה ביותר, והדוח של המבקר והמסקנות שבעקבותיו ראויים להיות מיושמים באופן מלא. אני יודע שהקרן הזו התחילה לעלות על דרך המלך, אף שעדיין חסר סיוע אמיתי לפיתוחם ולשגשוגם של עסקים קטנים בכל רחבי המדינה. חשוב יהיה להבטיח שמשדד התעשייה והמסחר יישם את המסקנות שבדוח.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן. חבר הכנסת עוזי לנדאו, ראיתי שקיבלת "חנינה". סגן יושב-ראש הכנסת, דב שילנסקי, מסר לי שיאפשר לך לקבל את רשות הדיבור, לכן אכבד את רצונו. אחרי כן יתכונן חבר הכנסת שאול גוטמן לשאת את נאומו לאומה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי מבקרת המדינה, מועד הגשת סיכומי הוועדה לענייני ביקורת המדינה הוא מועד סיכום עבודה שנתית של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, כפי שמועד הגשת הדוח

הוא המועד שבו אנחנו מנסים להעריך נכונה את משקלה ותפקידה של הביקורת כרשות נוספת בתוך איזון הרשויות במדינת ישראל.

בשנים האחרונות, על דעת כולנו, נדמה לי, ודאי על דעתי, מרעיפים שבחים על המבקרת, על הביקורת, ורואים חשיבות רבה בחיזוקה ובגיבוש מעמדה של הביקורת בתוך המציאות המאוד-סבוכה שאנחנו חיים אותה. סיכומי הוועדה הם עיתוי לומר דברי שבח, ראשית, ליושב-ראש הוועדה, על עבודה מסורה ורצופה של הוועדה במהלך השנה, לצוות הוועדה. אני לא אחזור על השמות שהיושב-ראש כבר מנה אותם, אני רק מצרף את ברכותי לברכותיו ואת תודותי לתודותיו, ואני חושב שעל דעת כל חברי הוועדה.

אם מותר לי לומר, הסיכומים המוגשים לכנסת הם לא שיאו של תהליך עבודת הוועדה על ממצאי הביקורת, ואני לא אומר את זה בהקשר של הסיכומים המוגשים פה. בסיכומי של דבר, הוועדה ממצה את תפקידה ואת כוחה ואת יכולתה ואת השפעתה בתהליך הדיון הפומבי, לעתים המתוח, על ממצאי הביקורת, בישיבה אחת או בשתיים-שלוש ישיבות, ולעתים יותר, על-פי היקפו של הנושא ועל-פי מרכזיותו, ומבחינה זאת הסיכומים – אף שאני מעריך שהכנסת תאשר אותם – גם אם אני אצביע עבורם, אני לא רואה בהם סוג של סיכום שאני חייב להזדהות עם כל משפט המופיע בו. זה סיכום עבודת הוועדה. אני מודה, גם לא עסקתי רבות בניסיון לתקן פסקה כזאת או פסקה אחרת, שאולי הייתי מנסח בצורה שונה.

אני רוצה להתייחס לשני קטעים בעבודת הוועדה. אחד מהם לא בא לידי ביטוי בסיכומי הוועדה, ולא במקרה, ואני התרעתי עליו לא אחת במהלך עבודת הוועדה. אני מתכוון למוסד של בקשה לדוח מיוחד ולחוות דעת, שלא מופיע בסיכומים הללו, אבל הוא נמשך פרק זמן לא קצר בעבודת הוועדה. היתה לי הרגשה – ואני מקווה שאני אומר את מה שאני אומר לא כאיש קואליציה – שהאיזון בין פעולתה של הוועדה במעקב אחרי נושאי הביקורת בדיון, במעקב אחר דוחות הביקורת, לבין אותו חלק בפעולת הוועדה, לגיטימי, שבו הוועדה משמשת בעצם מסגרת להעלאת נושאים לסדר-היום – כאשר הכותרת הפורמלית היא בקשה לחוות דעת בנושאים מנושאים שונים, לרבות בנושאים רבים שוועדות כנסת אחרות עוסקות בהם לעתים באותו שבוע, לעתים במידה של תחרות מבחינת העיתוי בין הוועדות האחרות ובין הוועדה לביקורת המדינה – לא תמיד משרת את פעולתה של הוועדה.

זאת – מהטעם הפשוט: אף שהוועדה היא ועדה ככל ועדות הכנסת, ובאות בה לידי ביטוי גם העמדות הבסיסיות של החברים וגם העמדות השונות שמחלקות את הבית הזה על-פי קואליציה ואופוזיציה – בשורה ארוכה של דיונים, לגופם, המחיצות הללו נשברות וחברי הכנסת מתייחסים אל הדוח וממצאיו, בעיקר מתוך הערכה רבה למה שנכתב על-ידי המבקרת, באופן שאיננו חופף את העמדות של סיעות הבית על-פי החלוקה האופיינית של קואליציה ואופוזיציה. בעוד הדיונים ברוב רובם של המקרים, בנושאים המוגדרים תחת הכותרת "בקשה לחוות דעת" – ואגב, תמיד ידוע מראש שהם לא ימצאו את עצמם עד שלב ההגשה לחוות דעת – הופכים להיות עוד זירה לעימות די קונבנציונלי בנושאים שעל סדר-היום. אני חושב שכדי לקיים את הוועדה הזאת כוועדה שיש בה טון יותר סולידי לעתים, יותר מאופק – אני מודה, גם נוכחותה הקבועה של המבקרת ואנשי משרדה תורמים לאווירה הזאת – דווקא ההסטה שקיימת בסדר-היום לא תורמת בכיוון הזה.

היות שהחמאתי ליושב-ראש בראשית דברי, התרתי לעצמי, בסוף דברי, לבקר ביקורת שאני משמיע אותה לא בפעם הראשונה. אני חושב שכדאי היה לשמור את האיזון, גם אם מובן לי לחלוטין שזאת, בהגדרה, אחת הוועדות שהאופוזיציה רואה בה כלי לבקרה, להעלאת נושאים, לניגוח, וכו' וכו'. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון.

חבר הכנסת שאול גוטמן, בבקשה.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הדיון בדוח מבקר המדינה מס' 43 חשוב מאוד ביחס לעבר, ובמיוחד התיקונים ביחס לעתיד. תמהני איך ייראה הדוח הבא. האם דוח המבקר הבא ידון בפעולות האחרונות של ממשלת ישראל? רבותי חברי הכנסת, כוונתי לרדיפת יהודים במדינת ישראל, שאינם חושבים ואינם מתבטאים על-פי השקפותיה של ממשלת ישראל.

בעקבות הכאת נשים בידי המשטרה, התרעתי ביום 24 בינואר 1994 מעל דוכן זה כי מגמת משטרת ישראל, ואני מצטט את דברי אז: "רדיפת אוהבי ארץ-ישראל". אך קודם לכן, ב-5 בינואר 1994, אמרתי: "הרושם שלי, המבוסס על-ידיעות מסוימות, מלמד כי משטרת ישראל וגורמי ביטחון אחרים מקבלים הנחיות לטפל ביד קשה במתיישבי יש"ע ובמפגינים למען ארץ-ישראל. ידוע לי כי המשטרה מכינה מעצרים מינהליים כנגד פעילים מסוימים למען ארץ-ישראל". כל זאת בטרם בוצע הרצח בחברון.

אדוני היושב-ראש, חשוב לדעת במה מאשימים אנשים כברוך מרזל וברוך בן-יוסף, על איזה טרור מדובר ומה הסימטריה עם הטרור הערבי. ברור לי כי הממשלה בראשות מרצ מעוניינת לעקור את המדינה היהודית ממדינת ישראל. אך מה על המדינה הדמוקרטית? מדוע קצין הכנסת, למשל, מונע מנשות העצורים להיכנס למשכן הכנסת כאורחות חברי הכנסת, ואילו מחבלים מרצועת-עזה מתקבלים בזרועות פתוחות בכנסת ישראל? מדוע בהבל פה מבצעים מעצרים מינהליים – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

קצין הכנסת מנע מנשות העצירים להיכנס לכנסת? הוא מנע להיכנס לבניין הזה?

שאול גוטמן (מולדת):

כן.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

הוא בוודאי קיבל הוראה ממישהו.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גוטמן, אני חייב להעיר לך, ולומר גם לחבר הכנסת דן תיכון. זה לא הוגן לבקר עובד כנסת שהוא פקיד, שהוא CIVIL SERVANT, שאין לו זכות תגובה כאן. הרי הוא לא עושה דברים מתוך שיקול דעת שלו. הוא בוודאי מקבל הנחיות בעניין זה. לכן הביקורת על קצין הכנסת איננה במקומה. אני חייב כאן להגן על כבודו. הוא לא יכול להשיב לך.

שאל גוטמן (מולדת):

אני מקבל את הביקורת. אני מבקש למחוק את האזכור של קצין הכנסת, ואני אשאל את השאלה: כיצד יעלה על הדעת שנמנע מנשות העצורים להיכנס למשכן הכנסת, ואילו מחבלים מרצועת-עזה וראשיהם מתקבלים בסיעת העבודה בזרועות פתוחות? מדוע בהבל פה מבצעים מעצרים מינהליים והוצאה אל מחוץ לחוק? האם ידוע לחברי הבית כי המשטרה וכוחות הביטחון מבצעים באלה הימים ממש פשיטות לבתי אזרחי המדינה בחברון, עם עשרות שוטרים, לעיניהם המשתאות של תושבי חברון הערבים?

האם לא ברור כי פעולות נפשעות אלה מסיתות את ערביי חברון לעשות בעתיד טבח ביהודי חברון? ולערביי חברון, אני רוצה להזכיר, יש קבלות על כך.

מעניין מה תאמר על כך ועדת החקירה הבאה. אני מציע לוועדה לביקורת המדינה של הכנסת לעסוק בדחיפות בנושא, בטרם פורענות. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאל גוטמן.

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אחריו – חבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת דן תיכון, אתה מבקש להשיב?

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

אני אמרתי – אחרון, אלא אם כן יגיע לכאן חבר הכנסת דב שילנסקי, שגם הוא רשום אחרי חבר הכנסת דוד מגן.

בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני סבור כמו הקודמים לי, שראויים לברכה מזכיר הוועדה ברוך פרידנר וכן ריקי וסימה, שסייעו רבות בעבודה של הוצאת המסקנות האלה והכנתן במהלך כל עבודת הוועדה.

היו"ר ע' עלי:

על תשים לב לצלצול, זה מיועד לנואם הקודם, שנשארה לו עוד חצי דקה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה בוודאי גם בתקווה שהנואם הבא יבין את הרמז.

היו"ר ע' עלי:

לא, יש לך חמש דקות, ואני לא אגזול מזמנך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

תודה.

אני מבקש, מכל הדוח, לשתף את חברי הכנסת בהתרשמות הקשה שלי כיושב-ראש ועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, לגבי הפיקוח על מערכת הביטחון וצה"ל.

אני רוצה לגעת במערכת היחסים שהיתה עם הצבא לגבי אותו פרק שנדון בוועדה, בעניין תחקור פעולות ביטחון שוטף והפקת לקחים מהן, דוח שמבקר המדינה הכין ואנחנו דנו בו, במיוחד כאשר בשנה האחרונה אירעו כמה אסונות והציבור היה רגיש לכך מאוד.

אציין, שמבקר המדינה בדוח על הכנת תחקירי ביטחון שוטף בצבא מעלה כמה הערות קשות, כגון חוסר אחידות בהגדרת אירועים; העדר מתודולוגיה; העדר בהירות מספקת בנוגע לחלוקת האחריות בין הגורמים השונים בצה"ל; העדר נהלים שונים הדרושים בצה"ל, או אדרבה – קיום נהלים שונים בצבא לעריכת תחקירי ביטחון שוטף; מפיקים לקחים מקצועיים על-ידי מי שלא הוסמך להפיק את הלקחים הללו; בסיסי ההדרכה אינם מכשירים חניכים לבצע תחקירים. אני מזכיר כאן כמה סעיפים מתוך רשימה יותר ארוכה.

הוועדה דנה בנושא הזה. הצבא המציא לוועדה נוהל תחקירים חדש, שעובד במיוחד לאחר הערות מבקר המדינה. וכמובן, בנוהל, ככל שהוא מותיר את הרושם שהוא בשום-שכל, ותוך השקעת מאמץ ניכר, אין בו כשלעצמו כדי להבטיח שבפועל אכן יחללו העקרונות של הכנת תחקיר, הפקת לקחים, ויוטמעו ביחידות הצבא.

כדי שנעמוד על הדרך שבה הצבא פועל בכיוון הזה, ביקשנו מצה"ל פרוטוקולים מתחקור של ארבע פעולות ביטחון שוטף. שתי פעולות היו על-פי בחירת הוועדה ושתי פעולות היו לפי בחירת הצבא – תחקירים שהוא ביצע על אותן שתי פעולות.

מה שאני מבקש הוא להביא בפני חברי הכנסת את השתלשלות המקרים. אנחנו פנינו פניות חוזרות ונשנות אל המערכת הצבאית, וקיבלנו את התחקירים האלה רק לאחר פרק זמן של שישה חודשים בערך. כאמור, זה היה לאחר פניות חוזרות ונשנות.

כאשר הוגשו התחקירים, תחקיר אחד היה בלתי קריא לחלוטין, והיינו חייבים לבקש דוח נוסף. תחקיר אחר היה תחקיר שבעצם הוכן באופן קל ונייד, מתומצת, משופר. אולי משום שחברי הכנסת אינם בדרגת סיווג מספקת, אבל זו ההתרשמות שאנחנו קיבלנו, ואני אומר את זה כאן לפרוטוקול.

בוועדה הזאת יש חברים מכל המפלגות. אני חושב שאינני מביע את דעתי האישית בלבד כאשר אני אומר שההתרשמות שלנו היתה שהצבא מזלזל בדרך שבה הכנסת מטפלת בנושא הזה. הדרך שבה הוגשו לנו הדברים היתה דרך רשלנית. כאשר קראנו את התחקירים עצמם, כפי שהוגשו, בשלושה מתוך הארבעה, אותם שלושה שיכולנו לקרוא, התרשמותי היא, שמי שכתב את התחקירים האלה איננו יודע לכתוב תחקיר, איננו יודע מה היא ההגדרה הפשוטה של המלה "לקח".

גם כאשר אתה רואה מן התחקיר הזה כיצד פועל הצבא, או פועלות היחידות הספציפיות שבהן אמורים התחקירים האלה, כיצד מכינים את התחקירים, אינני יכול שלא להתרשם שבעצם יש לפנינו צבא בלתי מקצועי. האנשים הם אנשים מצוינים, הם עברו גיבושים למיניהם, הם מסורים, הם משקיעים. אבל העבודה היא רשלנית. אין מדובר בפעולות הספציפיות שהוצגו בפנינו ביחידות ממושמות ומקצועיות מאל"ף עד תי"ו.

היו"ר ע' עלי:

מזה אתה מסיק מסקנה כל כך גורפת?

עוזי לנדאו (הליכוד):

לא, לא אמרתי גורפת. אני דיברתי על התחקירים – – –

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, אני מציע שייקחו ברצינות את דבריו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, כי יכול שהוא אפילו ממעיט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לא דיברתי על הצבא. אני דיברתי על המקרים הספציפיים האלה שבהם טופל ועל היחידות המשתקפות מן התחקירים האלה.

היו"ר ע' עלי:

לכן היה חשוב לי לשמוע, לא לי אלא לכל עם ישראל, שמדובר כאן בביקורת חלקית – – –

עוזי לנדאו (הליכוד):

אנא, תאפשר לי לדבר. זה נושא שכולנו רגישים לו. זה איננו נושא מפלגתי ולא נושא פוליטי.

אני מעלה את הסוגיה הזאת במיוחד, כי בימים אלה ממש יש ויכוחים, במיוחד של משפחות שכולות, שתובעות להוציא את ענייני ביצוע התחקירים למיניהם מידי הצבא.

עמדתי היא, שאין להוציא את זה מידי הצבא. הצבא צריך להמשיך ולבצע את התחקירים האלה בתוכו, ולו רק מהסיבה שהוא הגוף המוסמך ביותר, וצריך גם להיות המעוניין ביותר להפיק את הלקחים, לא בהכרח כדי למצוא אשמים, זה החלק הפחות חשוב. אלא כאשר קורה אסון או כאשר קורה אירוע קשה, החשיבות היא למצוא מה הסיבה לכך שזה קרה, כדי שלא יקרה מקרה כזה בעתיד וכדי שלא נשלם מחיר כבד בעתיד.

על כן, לעתים הדרך המשפטית, ובמיוחד כאשר הדבר הזה נעשה על-ידי גוף חיצוני – לא בטוח שהוא יהיה רגיש בהכרח להיבטים המסוימים האלה.

אני בעד שזה יהיה בפנים, בתנאי אחד – שבצבא ידעו לעשות תחקירים, שהתחקירים יהיו תחקירים. וכאשר הרשות המחוקקת, ובמקרה זה הוועדה לענייני ביקורת המדינה, מבקשת בעקבות דוח מבקר המדינה לראות מה ואיך נעשה בתחום התחקירים ואיך הצבא מפיק אותם, יעמיד הצבא את כל החומר שברשותו בידי הוועדה, שרמת סיווג גבוהה, יאפשר לה לעבוד במהירות ולהגיע למסקנות, למען התחושה הטובה של כולנו.

בפעם הזאת, בניסיון הזה שהיה לנו בחודשים האחרונים, אינני יכול לומר את הדברים האלה. אני מקווה שבדוח הבא לא תהיה עוד הבעיה הזאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת עוזי לנדאו.

חבר הכנסת דוד מגן, אחרון הנואמים. חבר הכנסת מגן, בקרוב אתה צריך להתחיל להתאמן להגיש את הדוח.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי מבקרת המדינה, אדוני יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חברי הכנסת, המאמץ האדיר שמשקיעים מבקרת המדינה וצוותה בעבודת הביקורת, והמאמץ המיוחד שהשקיע יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, חבר הכנסת תיכון, ושמגיע לידי ביטוי בסיכומים ובהצעות המונחים לפנינו, עומדים ביחס הפוך להתייחסות של הרשות המבצעת, אשר שוב שולחנה מיותרת כאן, ואני מצטער לומר – להתייחסות של מליאת הכנסת, אשר טוב היה אם יותר חברים מתוכה היו משתתפים בדיון, מעלים את השאלות ומבקשים את התשובות מהרשות המבצעת ונציגיה.

במהלך הדיון נזכרתי בשתי אמרות מפורסמות של חז"ל, הראשונה: "תפסת מרובה לא תפסת", והשנייה: "צרת רבים חצי נחמה". על בסיס הלקחים שאנחנו לומדים משתי האמרות החכמות האלה הייתי רוצה לנסות ולשפר את עבודת הכנסת בכל מה שקשור לביקורת המדינה, לסיוע לביקורת המדינה ולמעקב אחר תיקון הליקויים שמבקר המדינה מצביע עליהם והוועדה לענייני ביקורת המדינה מחרה מחזיקה אחריו.

הדוגמה הבולטת היום: אנו מצויים ערב פסח, ערב הפגרה, במסגרת המאמץ הכללי לנקות את השולחנות, לערוך ביעור חמץ, ובהזדמנות הזאת אנחנו דנים בנושא החשוב הנקרא: הדיונים, הסיכומים, ההמלצות וההחלטות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה על דוח מבקר המדינה מס' 43. כזכור, זה דוח אשר הונח על שולחן הכנסת לפני כעשרה חודשים, וכשקראנו אותו ראינו מייד כי זה דוח יסודי, נוקב ובונה כאחת, וזו ההזדמנות הראשונה שיש לנו כמליאת הכנסת להתייחס אליו, והאווירה היא אווירה של סוף העונה, אין מקשיב ואין מתייחס.

אני מאוד מקווה כי בכנס הבא של הכנסת, בכנס הקיץ במושב הזה, אנחנו נמצה את סדר-היום הקיים בכנסת, ויש לנו סעיף המדבר על דיון בדוח מבקר המדינה, וגם אם הוועדה תהיה רק בראשית

הדיונים על דוח מס' 44, תוכל מליאת הכנסת להתייחס לדוח הזה בצמידות להנחתו על שולחן הכנסת.

סדר-היום של הכנסת כולל סעיף המדבר על דיון בדוח 21 של נציב תלונות הציבור, וגם זאת נצטרך לעשות במקביל לדיוני הוועדה לענייני ביקורת המדינה, ולא רק בתום הדיונים. הביקורת חייבת להיות שוטפת ולהיעשות בכל יום ובכל שעה, כשהגוף המבוקר מתייחס אליה.

כאשר אמרתי: "תפסת מרובה לא תפסת", התכוונתי לכך שחבר הכנסת נדרש לעלות כאן בדחיפות, כמעט בבהילות, ולהתייחס במסגרת של כמה דקות ל-150 ישיבות שקיימה הוועדה לענייני ביקורת המדינה; ליתר דיוק, 103 ישיבות במליאת הוועדה ועוד 47 ישיבות במסגרת ועדות משנה, שהוקדשו בעיקרן לדוח הזה – להתייחס לזה במסגרת כמה דקות ולרשום ולסמן ביומן שנערך דיון ושנחנו ממשכים הלאה, והמצב הזה צריך לבוא על תיקונו. אני מאוד מקווה שנמצא את הדרך להביא לדיוני הכנסת את דוח מבקר המדינה ואת המסקנות, הסיכומים וההצעות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה פרקים פרקים, כדי שהאמרה השנייה: "צרת רבים חצי נחמה", גם היא לא תתקיים.

אני מעריך שכאשר חבר ממשלה מסוים רואה את הדוח הנוקב ורואה את ההתייחסות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, התובעת ממנו תיקונים, הוא מעיין פחות בפרק הדין במשרדו ומעמיק לעיין בפרקים הדנים במשרדים של עמיתיו, ואז הוא מרגיע ומנחם את עצמו: אם יש ביקורת המצביעה על נורמה ירודה במשרד של שכני, כנראה, העיניים לא מופנות בדיוק למשרדי, ואני אוכל להסתתר תחת אותו סינר של צרת רבים. ולגבי התופעה הזאת, אנחנו צריכים לתקן.

אם נביא בעתיד את סיכומי הוועדה והצעות הוועדה לדיון במליאת הכנסת פרק אחר פרק, בזמנים שונים, כשחבר הממשלה שבעניינו דנים יידרש להיות נוכח באולם, אני בטוח שנשיג יותר ונפיק תועלת גדולה יותר. המצב הזה שבו מבקר המדינה – ובמקרה הזה אני חייב לציין שהשוטפת, הגברת מרים בן-פורת, משקיעה מאמץ אדיר – מלווה את דיוני הוועדה, מלווה את דיוני המליאה, וחברי הכנסת, חברי הוועדה ושאינם חברים בוועדה, מנסים לתקן, לעזור לרשות המבצעת לתקן את דרכיה, ואילו הרשות המבצעת מתעלמת מכול וכול, מצב זה, כפי שאמרתי והזכרתי, אדוני היושב-ראש, צריך לבוא על תיקונו, ואני מציע שכולנו נעיין בסעיף 18א לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958, ונחשוב על דרך להגיש בעתיד את הסיכומים וההצעות פרקים פרקים, כפי שהמזכיר המוכשר של הוועדה, ברוך פרידנר, העלה בהזדמנות אחרת.

אדוני היושב-ראש, הזמן קצר, וכאשר הכינותי את דברי התכוונתי להעלות ארבע דוגמאות, אבל אינני רוצה לחרוג ממסגרת הזמן. אציין רק הדגשה אחת בסיכומים ובהצעות. חבר הכנסת דן תיכון, כיושב-ראש הוועדה, מציע לנו כאן בכנסת לקבוע את התאריך של 31 ביולי 1994 כתאריך שבו כל אחד מהגופים המופיעים בדוח, בסיכומים ובהצעות של הוועדה ימסור דין-וחשבון לוועדה ולמבקר המדינה, ואני מציע שהנקודה הזו תודגש בכל משרד ותודגש באוזניו של כל חבר ממשלה, כדי שידע שגם מבקר המדינה וגם הוועדה לענייני ביקורת המדינה רציניים בכוונות לשמוע ולקבל דיווח אמיתי.

ואם היושב-ראש רמז לי להסתפק בדוגמה אחת, אני רוצה שנעבור – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה מדבר לעניין, דבר.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה שנעבור לעמוד 50 ולקביעה של חבר הכנסת דן תיכון ושל הוועדה, ואני מקווה שלאחר ההצבעה תהיה זו גם הקביעה של הכנסת. בסעיף 3.8 למטה נרשם – וכאן חייבים להודות, חבר הכנסת תיכון, שבעקבות הביקורת ובעקבות הדיונים הממשלה כבר הגישה הצעת חוק לקריאה ראשונה לרישום שיכונים ציבוריים – כי על משרד הבינוי והשיכון לדווח לוועדה לענייני ביקורת המדינה עד לסוף חודש אפריל 1994, ומדי חצי שנה לאחר מכן, על ההתקדמות בביצוע תוכניתו עד להשלמתה תוך שנתיים, כדרישת הכנסת. גם אם לוועדה שלנו אין מנגנון מפותח כדי לוודא שהממשלה תבצע את החלטות הכנסת, אני בטוח שהכול יעשו מאמצים כדי שהחלטות הכנסת בעניינים הללו יקוימו במלואן, על דיוקן, תוך הקפדה על המועדים הנקובים בסיכומים ובהמלצות שאני מקווה שהכנסת תאשר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

ישיב חבר הכנסת דן תיכון, יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה. בתום דבריו תתקיים הצבעה, ולאחר מכן נעבור להצעת חוק מבקר המדינה.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לאחר שבועיים רועשים וגועשים כמעט מדי רגע, סוף-סוף חזרה הכנסת לשגרה וקיימה דיון מכובד, ועל כך אני מודה לכל חברי הכנסת, שהאזינו לדיון וליוו אותנו ואף השתתפו בו.

בדברי התשובה הייתי רוצה להתייחס, ולו רק בקצרה, לכמה נושאים. נושא אחד עוסק בביקורת בזמן אמת. אני חושב שזה נושא חשוב ביותר. ביקורת בזמן אמת מאפשרת לקבל גם החלטות נכונות יותר, טובות יותר, ואם אתה שוגה – לשנות ולהתוות מדיניות חדשה. אסור לנו לשמוט את המכשיר הזה.

אני יודע, איש לא אוהב ביקורת, אדוני היושב-ראש. מי מאתנו אוהב ביקורת? כולנו באים לכנסת כדי לקבל מדליות עבור מעשים טובים שעשינו. אבל יש מוסד אחד, ביקורת המדינה – הוא לא מחלק ציונים לשבח. הוא מחלק ציונים לגנאי. זאת אומרת, יש ביקורת, הוא מבקר ואנחנו עוסקים אך ורק בביקורת.

אומרים לי, הביקורת צריכה להיות הרבה יותר אפקטיבית, מעשית. מסתבר שלפני כשבוע דיווח לנו הנציג של משרד הכלכלה והתכנון על מחקר שנערך ביוזמתו, והוא בדק כמה מן ההמלצות מיושמות

בפועל. אנחנו הופתענו לשמוע שהשנה האחרונה היתה שנת שיא – חלק גדול מן ההמלצות ממומש, חלק גדול מן ההמלצות מתבצע. ולפעמים אתה עצמך מופתע לנוכח העובדה שהביקורת היא אפקטיבית, ומי שהיה רוצה לראות מה עושה ביקורת לעם ישראל למען שיפור השירות הציבורי, מוזמן לבוא לוועדה לביקורת המדינה. זה פשוט לא ייאמן באיזו מידה של רצינות מתייחסים במדינת ישראל, משרדי הממשלה, לביקורת המדינה. כמה פעמים במרוצת השנה, במרוצת החודש, במרוצת השבוע, בשל הביקורת, המשרד עוצר ומתווה מדיניות חדשה ונכונה יותר ועדכנית יותר, כשהשר או השרה לא ידעו כלל על המצב הקיים במשרד.

אמרתי, ממשלה לא אוהבת ביקורת. אם אשתמש בחוש ההומור שלי ואשיב לחבר הכנסת אורון, הוא היה רוצה שהוועדה לביקורת המדינה, מבקרת המדינה, יסגרו את הוועדה לפחות לארבע שנים, לקדנציה שלמה. יותר טוב לחיות בלי ביקורת, ומי מאתנו אוהב ביקורת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זה לא רציני, מה שאמרת.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

לא שמת לב למה שאמרתי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שמתי לב.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אמרתי על דרך ההומור – רוצה היתה הממשלה שלא תהיה ביקורת במשך ארבע שנים, כי זה יותר נוח, זה יותר קל. מי צריך ביקורת? גם אני לא אוהב ביקורת.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אילו שמעת את כל הדברים, היית שמה לב שהוא התחיל בזה. גם אני אמרתי שאף אחד לא אוהב ביקורת, שום משרד לא אוהב ביקורת.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, בעבר היו אומרים לנו, ואני חבר בוועדה הזאת זו השנה ה-13, אני זוכר שבשנים הראשונות היה מושג כזה: "המבקר מבקר והרכבת נוסעת". זאת אומרת, הדוח שכרוך בספר יפה, זה היה ספר-מדף מעולה, להצטלם על רקע דוחות מבקר המדינה, ואורך החיים של הדוח נאמד ביומיים-שלושה ימים. אני לא יכול לומר היום את הדברים האלה. להיפך, אני יכול לומר שאין אדם שבא לוועדה כשהוא לא מוכן ועשה עבודת בית. לעתים קרובות, כשרק נכנס המבוקר, הוא מניח בפניו את הדוח, ספר חדש, כרוך, ואתה מתרשם מן הרצינות שבה המבוקר נהג באותו דוח ביקורת.

אני רוצה לעשות חסד וצדק ולהזכיר עוד כמה נושאים שהוועדה טיפלה בהם, משום החשיבות של הנושאים הללו, ונדמה לי שאני בסך-הכול עסקתי במבחר ובמדגם ולא פירטתי רבים מן הסעיפים החשובים ביותר שנדונו ולא זכו לאזכור. למשל, מס הכנסה מחברות בפירוק; היערכות אגף המכס ומע"מ לגביית מע"מ בענף הבנייה; איכות האוויר – מי יודע מה איכות האוויר שאנחנו נושמים. אוי ואבוי לנו. המצב הולך ונעשה גרוע מיום ליום, והיתה כאן היום הצעה לסדר-היום, כמדומני של חבר הכנסת חיים קופמן, שעסקה באיכות האוויר שאנחנו נושמים – המצב, לפי דברי השר לאיכות הסביבה, נעשה גרוע יותר מיום ליום; הנושא של בנייה קלה; הקצאה וניהול של קרואים ומגורונים; בנייה באמצעות עמותות, שאותה הזכירה חברת הכנסת גוז'נסקי – טוב שהנושא הזה קפוא, שהרי הוא לא לתפארת המינהל הציבורי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה התחליף?

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

צריך לשמוע ולקבל הצעות. אבל באופן שעל-פיו התנהל העסק הזה – טוב שעבר מן העולם. על כך אפשר לומר "ברוך שפטרנו".

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת-ויתקון הציעה תיקונים.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אגב, נאמר כאן שויתקון הוא משפטן. הוא לא משפטן, זה אביו. אני מקווה שהוא יציע הצעות רציניות, שיתקבלו על דעת שר הבינוי והשיכון.

לא עסקנו כאן במצב שירותי האשפוז בנגב – מצב קשה ביותר. התמונה עגומה. חבל ששר הבריאות, שאמור היה לעשות מעשים בעניין הזה, פינה את כיסאו, ואולי הנושא הזה לא יקודם. לא עסקנו בנסיעה לחוץ-לארץ לצרכים רפואיים והזמנת רופאים מומחים מחוץ-לארץ, נושא שהעסיק את הציבור במדינת ישראל. לא עסקנו במענקים למוסדות ללימוד תורה, נושא קשה, קשה, קשה, לא לתפארת

המינהל הציבורי. ארגון הלימודים בחטיבות הביניים; המרשם הפלילי – אחד הנושאים החשובים ביותר בדוח, רפורמה מקפת בנושא המרשם הפלילי וחובת הדיווח וחובת הרישום; הבחירות לכנסת השלוש-עשרה; כאמור, מעקב אחר אישור לביצוע השקעות; קרן למתן הלוואות לעסקים קטנים – הנושא הוזכר על-ידי חבר הכנסת סאלח טריף; תחקור פעולות ביטחון שוטף והפקת לקחים – ראוי ורצוי לשים לב לדברים שאמר חבר הכנסת לנדאו. הוא נגע בקצה הקרחון, בטבו, שאנחנו לא אוהבים להאמין שהוא קיים. הדברים שלו חשובים, וראוי שמישהו למעלה יאזין לחבר הכנסת עוזי לנדאו. הוועדה שלו היא אחת הוועדות החשובות ביותר בכנסת, וכמה מחברי ועדת החוץ והביטחון מעדיפים לבוא לוועדה הזאת כדי לקחת בה חלק, משום המחשבה שהוועדה הזאת אולי רצינית יותר מוועדות אחרות שעוסקות באותה מאטריה.

כאמור, מערך החינוך בצה"ל; ועדות לתיאום מועדי שירות מילואים פעיל; היערכות צה"ל לנוכח הגידול במחזורי הגיוס; היערכות להתגוננות בפני איום טילי קרקע-קרקע; כבר אמרתי, סדרי הפיתוח וההפעלה של מערכות עזר ממוחשבות לפיקוד ולשליטה בכוחות היבשה. כאמור, נושאים רבים וחשובים שאי-אפשר לפרט.

זהו מוסד חשוב ביותר, ועדה שלא לי לומר מה חשיבותה בקדנציה הזאת, אבל נדמה לי שהיא הפכה לאחת הוועדות החשובות בבית, וטוב שהפכה לכזו. כי אני זוכר שעם בחירתי, ב-1981, חברי כנסת לא רצו להשתתף בדיוני הוועדה. הם חשבו שהוועדה הזו היא הוועדה הפחות חשובה מבין ועדות הכנסת, ואני יכול לומר שהיום הביקוש, בהשוואה לוועדות אחרות, גדול, והנוכחות אף היא עולה לאין שיעור על הנוכחות של חברי הכנסת בוועדות אחרות.

כאמור, אני מודה לכולם. דרך צלחה למבקרת בשנתה הראשונה בקדנציה השנייה.

הייתי רוצה לראות דוח הרבה יותר גדול, הרבה יותר רחב, שמקיף הרבה יותר נושאים. שהרי הבעיה היא שמחזור הביקורת הוא ארוך-שנים, ובעצם הביקורת תחזור פעם נוספת רק אחרי חמש שנים שלא באמצעות דוח מעקב. חבל, חבל, שכן הדוח מאיר פינות חשוכות שלא זוכות להארה אלא אחת לכמה שנים, ועל כך אני מצר. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה ליושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

רבותי חברי הכנסת, לפי חוק מבקר המדינה, בסעיף 47 שלו שאני קורא: במליאת הכנסת יתקיים דיון על סיכומיה והצעותיה של הוועדה לדוח מבקר המדינה, ודיון כללי על סיכומיה והצעותיה לדוח נציב תלונות הציבור, ובסיכומו של הדיון יעמוד הנושא לאישור הכנסת.

אנחנו עוברים להצבעה. אני מבין שיש רק הדוח עצמו, אין סיכומים של רוב ומיעוט, ולכן תהיה הצבעה אחת על הדוח.

היה צלצול להצבעה?

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אפשר להצביע. זה לא עניין של קואליציה ואופוזיציה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אנחנו שומרים על התקנון ונפעל אך ורק בהתאם לתקנון.

אומרים לי שהיה צלצול. נצביע.

מי שהוא בעד סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדין-וחשבון מס' 43 של מבקר המדינה – הספר המונח לפנינו – יצביע בעד. מי שהוא נגד, כמובן יכול להצביע נגד, ומי שרוצה להימנע – הרשות נתונה.

הצבעה מס' 12

בעד סיכומיה והצעותיה של הוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה
לדין-וחשבון מס' 43 של מבקר המדינה נתקבלו.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 8, אין מתנגדים, אין נמנעים. הכנסת אישרה את הסיכומים וההצעות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה כפי שהונחו לפנינו.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק ועדות הכנסת (מספר החברים), התשנ"ד-1994, שהחזירה ועדת הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19)

(התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

נעבור להצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19) (התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה. הצעת החוק מוגשת מטעם הוועדה לענייני ביקורת המדינה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. בתום דבריו של חבר הכנסת דן תיכון יתקיים דיון.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפנינו הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19) (התייצבות נציב תלונות הציבור). הצעת החוק הזאת הוגשה כמדומני על-ידי חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

ועדת המשנה לתלונות הציבור.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

כבר אמרתי בשעתי שאחת מוועדות המשנה, אולי אפילו ועדה סטטוטורית – אני ממליץ לשקול את הדבר – עוסקת בליבון תלונות הציבור בעקבות דוח הממונה על תלונות הציבור. והנה, הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שעל-פי החוק יש לה סמכויות לזמן עדים, נתקלה בבעיה. הוועדה במליאתה

יכולה לזמן עדים על-פי חוק, אבל לא ועדת המשנה, שעוסקת בתלונות הציבור. מי שהאזרח הלין נגדו והוא מוזמן לוועדה יכול לומר: אני לא רוצה לבוא. ואין כוח לזמן את האיש. הוועדה במליאתה יכולה לזמן את המבוקר והוא חייב לבוא, שהרי אם לא כן, היא יכולה להוציא אפילו צו הבאה, ואולי היינו קרובים למצבים כאלה. אבל, מאידך גיסא, כשמדובר בנציב תלונות הציבור, קצרה ידה של הוועדה. בא חבר הכנסת דוד מגן ואומר: דין אחד לכולם.

אני קורא את דברי ההסבר: "סעיף 47 לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], שמוצע לתקנו, הוא הסעיף האחרון ב'פרק שביעי': ב'רור תלונות הציבור', וסעיף קטן (א) שבו מחיל הוראות מסוימות של החוק גם לעניין פרק זה. מוצע להחיל גם את הוראות סעיף 18א לפרק ה' ב'רור תלונות הציבור; משמעות ההחלה הנה שהסמכויות הנתונות בסעיף להזמין אדם להתייצב לפני הוועדה, יהיו נתונות גם לעניין דיוני הוועדה בדיון-וחשבון של מבקר המדינה בתוקף תפקידו כנציב תלונות הציבור". תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

אנחנו מתחילים בדיון. שלוש דקות יעמדו לרשות כל דובר. רשימת הדוברים חתומה.

חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת שלום יהלום – איננו. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

מוותר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חגי מירום מוותר.

חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

קריאה:

הוא לא שומע.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, קראתי לך לבוא לנאום. אנחנו עוסקים בהצעת חוק מבקר המדינה, אתה רשום ברשימת הנואמים. אם אתה מעוניין, בבקשה, נא לבוא לדוכן. יש לך שלוש דקות.

אחרי חבר הכנסת בא-גד – חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אודה בגלוי שהדבר בא לי בהפתעה כי לא ידעתי את הסדר המדויק.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, מה זאת אומרת שלא ידעת את הסדר המדויק? דיברנו על זה, חבר הכנסת דן תיכון הציג את החוק. היית עסוק בשיחה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא ידעתי שכרגע אני ברשימה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות שנמצאת כאן מבקרת המדינה, וביחד לחשוב איך נותנים שיניים למבקרת המדינה. אנחנו חוזרים ונתקלים בהערות חוזרות ונשנות על ליקויים, שברוח טובה מעירים, מגיבים, אפילו בתגובה, ובסופו של דבר יש הרגשה שאין שיניים ואין כוח להפסיק את הדברים, לא רק למנוע את הדברים.

אני מתכוון גם לדברים שקורים במשרדי ממשלה, אבל בייחוד מה שכואב לי זה היחס לאזרח הפשוט, שנשחק בין גלגלי הממשלה, הביורוקרטיה, הפקידות. ההרגשה היא קשה. אני מקבל מכתבים רבים מאזרחים שיש להם תלונות בלתי פוסקות, ויש הרגשה של חוסר אונים.

אני חושב שהוועדה לביקורת המדינה ומבקרת המדינה צריכים לחשוב על אותן מחלות ילדות של המדינה, שהיו בתקופת המבקר המנוח מר נבנצל, ניבדל לחיים ארוכים, כשהוא רצה לתת לביקורת אופי יותר אישי, ענייני, הטפת מוסר. איך אומרים ביידיש? – עס פאסט נישט, זה לא מתאים. כיום, אחרי שאנחנו מתקרבים לשנת ה-50 לקיום המדינה, חושבני שצריכים להיות הרבה יותר תקיפים ועם שיניים לחוק.

בהזדמנות זו אני רוצה להתריע פעם נוספת – אולי זו תגובה – על המעצרים השרירותיים והבלתי-חוקיים שמתבצעים תוך ניצול סדקים בחוק, תוך עקיפת החוק ותוך הפרה בוטה של כל כללי אנוש. יש אינפורמציה, שלפיה קריית-ארבע וחברון הפכו מרמס לחיילי צבא-הגנה לישראל, שבפקודה נכנסים ופולשים לבתים בלילות, דופקים על בתים ונכנסים אליהם תוך הפרת הצניעות. אני אומר שישראל ממש הפכה להיות כמו ארגנטינה, צ'ילה, סוריה ורוסיה הקומוניסטית בתקופתה. הדברים האלה לא יאים למדינת ישראל.

הרבו לעשות, והיום רוצים לשקול את ביטול חוק השבות לגבי חלק מהאנשים. אני שואל, מה יהיה כשתתחלף הממשלה – ולפי התנהגותה היא תתחלף במהרה – ואנחנו נעלה לשלטון ואז נציע שבחוק השבות לא נאפשר לשמאלנים להיכנס לארץ? מה יהיה אם אנחנו נציע שלא לאפשר לחילונים להיכנס למדינה? כמו שאמרה חברת הכנסת דליה איציק: געוואלד, שערורייה, ירושלים מתמלאת בחרדים, חרדיזציה של ירושלים. אנחנו נגיד שזאת חילוניזציה של המדינה, אז בואו נאפשר רק לדתיים להיכנס. איך תגיבו על הדברים האלה?

אני קורא לממשלה לחזור בה מייד מכל הדברים האלה. עם כל חילוקי הדעות, 46 שנים חיינו בלי חוקי חירום, אנא חדלו טרם יהיה מאוחר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נראה לי שהחוק המוצע בהחלט ראוי לתמיכה. התייצבות אנשים לפני הוועדה לתלונות הציבור היא כלי אלמנטרי על מנת לברר את האמת. כמו בכל גוף מעין-שיפוטי, ללא הסמכות להורות לאנשים להתייצב ולהיחקר, או להיבדק, או לשמוע את דבריהם, אנחנו משמיטים כלי מרכזי מגוף כל כך חשוב שמשרת אינטרס של כל אזרח.

הייתי מסתפק בדברים אלה, אבל נוכח העובדה ששמעתי את הדברים האחרונים של חבר הכנסת בא-גד, נזעקתי ואני מנצל את הבמה הזאת לומר כמה מלים.

חבר הכנסת בא-גד, האמנתי שבנושא הטבח בחברון ובכל הסוגיה הקשורה לביצוע מעשי טרור נפשעים על-ידי בודדים, במקרה הזה על-ידי בודד, הכנסת תתאחד על כל סיעותיה ועל כל קבוצותיה, ללא כל הבדל של השקפה פוליטית.

יוסף בא-גד (מולדת):

התאחדנו והצבענו כאן ברוב קולות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מדבר על הודעת הגינוי. הודעת גינוי אין בה די, יש גם מעשים שצריך לבצע בעקבות אירוע כזה. מדינת ישראל לא יכולה להסתפק בעובדה שמגנים, יושבים ושוקטים על השמרים – צריך לעשות מעשה.

המעשה שעליו החליטה הממשלה, שעליו אתה בא בטענות ובכעס, הוא מעשה אלמנטרי, מכיוון שהמדינה צריכה להתגונן בפני תופעות כל כך חמורות, המסכנות את הביטחון של כל תושב באשר הוא, ערבי ויהודי כאחד; המדינה צריכה גם לשמור על צביונה המוסרי, על צביונה הערכי, בוודאי מדינה כמו מדינת ישראל.

אני אומר לך, חבר הכנסת בא-גד, כמי שהגיש במסגרת הצעת חוק פרטית, בשותפות עם חבר כנסת מאחת מסיעות הימין, הצעת חוק לתיקון מסוים בחוק השבות, שיאפשר להוסיף על החלופות הקיימות בחוק גם את האפשרות למנוע עלייתו ארצה של מי שעסק בהסתה לגזענות ומהווה סכנה לשלום הציבור – במלים אחרות, שאדם כמו ברוך גולדשטיין לא יוכל להגיע למדינת ישראל – אינני יכול להבין כיצד אתה ואנשים אחרים יכולים לתמוך ברעיון שאנשים כברוך גולדשטיין – –

יוסף בא-גד (מולדת):

ברוך גולדשטיין הגיע למדינת ישראל כאדם נפלא וצדיק. מי שהפך אותו לרוצח זו המדיניות ההססנית של כולנו.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני חושב שאתה צריך להתבייש בדברים האלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני גאה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

חבר הכנסת בא-גד, אני לא מטיף מוסר לחברי כנסת אחרים, אבל בבית הזה עברת הרבה פעמים כל מיני גבולות. בדברים שאתה אומר עכשיו עברת את הגבול הרחוק ביותר שניתן להעלות על הדעת. תתבייש לך שאתה מדבר בצורה כזאת.

יוסף בא-גד (מולדת):

איך אתה כעורך-דין – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה מגדיר את ברוך גולדשטיין כאדם נפלא? את מה שברוך גולדשטיין עשה אתה מנסה להטיל על הממשלה? תתבייש לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, את התוצאה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אתה אדם קיצוני, אתה בא מתחום החינוך, אני לא מבין איך אתה מסוגל בכלל להעלות על דל שפתיך דברים כאלה, עם כל דעותיך הפוליטיות, שבעיני הן מוקצות מחמת מיאוס, אבל מעבר לדעות הפוליטיות חשבתי שנותר שמץ אנושיות כלשהו. גם אני למדתי פעם בילדותי את תורת ישראל. מי שלומד את תורת ישראל לא יכול להגיד מה שאתה אמרת עכשיו. ברוך גולדשטיין הגיע כאדם צדיק? זה מה שאתה אומר? ברוך גולדשטיין, שכבר בניו-יורק דיבר בצורה שהוא דיבר, שבא הנה וסירב לטפל בחיילים דרוזים, וסירב לטפל בפצועים בלבנון כיוון שלא היו יהודים – אתה קורא לו אדם נפלא?

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה מדבר על חוק השבות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא אעשה את מה שאתה עושה ואני לא אגיד מה אני חושב על דברים כמו שלך בהקשר של מעשה כזה של ברוך גולדשטיין.

שר החקלאות י' צור:

זו בושה ליהדות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זו בושה ליהדות, זו בושה לכנסת שאתה יושב פה בזחיות דעת ואומר דברים כאלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אתם מנצלים את זה לרקוד על הדם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת חיים אורון. חבר הכנסת חנן פורת. חבר הכנסת עמנואל זיסמן. חבר הכנסת עמיר פרץ. חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת רפי אלול. חבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת אברהם בורג. חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת אליעזר זנדברג. חבר הכנסת אלכס גולדפרב. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת שלמה בוחבוט. חבר הכנסת אפרים גור. חבר הכנסת שאול גוטמן. חבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

אני מבקש להעביר אלי מיקרופון.

היו"ר ע' עלי:

כל חברי הכנסת שקראתי בשמותיהם לפני חבר הכנסת עמור איבדו את תורם. אני מבקש להעביר את המיקרופון לחבר הכנסת עמור. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי, אחריו – חבר הכנסת רן כהן, אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

סילבן שלום (הליכוד):

הגיע תורי?

היו"ר ע' עלי:

לצערי, איבדת את תורך.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך על היוזמה של חבר הכנסת דוד מגן בנושא נציב תלונות הציבור, שבהחלט יחויב להופיע בפני ועדת ביקורת המדינה למסור את הדוחות שלו, ובוודאי מעמדו מתוקף חוק מבקר המדינה איננו שונה ממעמד מבקר המדינה.

אני רק יכול להגיד לכם כראש רשות מקומית, שגם בעריות היום יש מבקר שהוא גם נציב תלונות. אני יכול לומר, לצערי הרב, שהנציבים למיניהם, לרבות נציב תלונות הציבור במסגרת משרד מבקר המדינה, עושים אומנם עבודה נאמנה, אבל עדיין אין בחקיקה שיניים לכפות את הממצאים של הביקורת, לנקוט סנקציות כלפי אותם אנשים שסרחו. אנחנו גם יודעים שלאחרונה כמה אנשים הושעו מתפקידיהם, עובדי ציבור נאמנים, ישרים, סולקו ממקומות עבודתם מפני שהם התלוננו על מעבידיהם בגין עבירות שחיתות של מעבידים במשרדים הממשלתיים והציבוריים.

לכן הגיעה העת שהכנסת תיתן דעתה ותגביר את החקיקה לענישה בעקבות קבלת הדוח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול עמור. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. חבר הכנסת דוד מגן הוא יוזם החוק, אף שהחוק בא בשם הוועדה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, אני רוצה לתקן טעות. היוזמה לתיקון החוק עלתה בוועדת המשנה לעניין דוח נציב תלונות הציבור, ועדת המשנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה, וגם אם אני עומד בראש אותה ועדה, צריך לראות את היוזמה כיוזמה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

כפי שיושב-ראש הוועדה דן תיכון הזכיר, מדובר בהשוואת הסמכויות שיש לוועדה לענייני ביקורת המדינה בזימון אישים לוועדה לדיון בנושאים הקשורים לדוח מבקר המדינה – שהסמכות הזו תישמר בידי הוועדה גם בזימון אישים לדיון בדוח נציב תלונות הציבור.

כבר הזכירו חברי, לפי חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], מבקר המדינה במדינת ישראל הוא נציב תלונות הציבור. אומנם הוא מגיש דוח נפרד לעניין תלונות הציבור ודוחות נפרדים לעניין ביקורת המדינה, אבל הוועדה תוכל לזמן אישים גם כשהיא דנה בדוח נציב תלונות הציבור, דבר שלא היה קיים עד היום.

אם היינו חסרים ממד של אקטואליות, יוכל יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה לאשר שבשבועות האחרונים נדרשנו, בדיונים הקשורים למערכת הביטחון, להתייעץ בינינו לבין עצמנו להפעלת סעיף 18א(א), משום שהיו גורמים העומדים בצמרת מערכת הביטחון אשר ניסו לחמוק מלהגיע לדיונים, אומנם קשים, אומנם נוקבים, שהם זומנו אליהם. אני שמח שבסופו של דבר הם התעשתו, והיום התקיים דיון עם אותה אישיות במסגרת ועדת משנה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה. אבל טוב שהכלי הזה, העומד לרשות הוועדה, יישמר ויהיה גורם מדרבן לשיתוף פעולה בין כל המרכיבים של הרשות המבצעת, הרשות המבוקרת, לבין הוועדה לענייני ביקורת המדינה, בכל התחומים, בתחום דוח מבקר המדינה ובתחום דוח נציב תלונות הציבור.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

בינתיים סגנית היושב-ראש סלמוביץ תחליף אותי, ואחר כך אני אדבר. אני אהיה אחרון הדוברים ואפשר יהיה לגשת להצבעה, אלא אם כן יושב-ראש הוועדה ירצה להשיב.

דן תיכון (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):

אין צורך.

היו"ר ע' עלי:

אם אין צורך, נא לצלצל, כי בתום דברי תהיה הצבעה. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרפת לתומכים בחוק. אני מבקשת לנצל את הדקות הספורות כדי להתייחס לנושא שגם כמה מקודמי נגעו בו, והנושא הוא השימוש בצווי מעצר מינהליים על-ידי הממשלה.

אני רוצה לשמוח על עצם ההתרעמות על השימוש בצווי מעצר מינהליים, לאחר שבמשך שנים ארוכות צווי מעצר מינהליים היו כלי בידי הממשלות כדי לעצור ערבים אזרחי מדינת ישראל שלא היה נגדם כתב אישום, ולאחר מכן אלפים רבים של פלשתינים בשטחים, שהושמו במחנות מעצר בקציעות ובמקומות אחרים.

אני רוצה לומר שעוד החודש נעצרה אשה צעירה, פלשתינית, במעצר מינהלי, כבר לאחר השיחות ולאחר שהושגו הסכמים עם הפלשתינים.

לכן, אין לי שום ספק שמעצר מינהלי הוא צעד שאיננו צריך להיות חלק ממשטר דמוקרטי. אין לי ספק שמעצר מינהלי הוא הזנב או שארית או שריד של המשטר המנדטורי שהיה בארץ, כאשר הוא השתמש במעצרים מינהליים נגד יהודים וערבים שחיו אז בפלשתינה-ארץ-ישראל.

לכן, השימוש במעצר מינהלי הוא ביסודו צעד לא דמוקרטי, ואני מצטערת שהממשלה נזקקה לצעד כזה, מאחר שבמשך שנים היא היתה אדישה, היתה הססנית ביחס לידיעות שסופקו על-ידי מקורות אמנים ביותר, לרבות המודיעין הצבאי, לרבות שירותי הביטחון, לרבות מפקדים בצבא, על המעשים והסכנות הטמונות בהתארגנויות שקיימות בשטחים הכבושים, בהתנחלויות בשטחים הכבושים. הדברים היו ידועים, הדברים נרשמו, דוח-קרפ מלפני 11 שנה התריע, והממשלה לא עשתה דבר. כאשר נחת הטבח הנורא בחברון והממשלה רצתה לעשות מעשה, היא ניסתה לחפות על הפיגור במשך שנים בטיפול בנזק החמור הזה שבהתארגנויות של אותם כהניסטים, של אותן קבוצות ימניות קיצוניות, על-ידי שימוש במעצרים מינהליים.

אני רוצה לקוות שהממשלה וזרועותיה השונות ינקטו צעדים מידיים שיאפשרו להעמיד לדין את כל מי שחשוד בפעולה שהיא בעלת אופי טרוריסטי, את כל מי שחשוד בהתנכלות לאוכלוסייה אזרחית, את כל מי שעשה שימוש בנשק שברשותו שלא כדין, ויבטלו את צווי המעצר המינהליים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך בהצעת החוק ומחייב את השינויים המוצעים, גם נוכח הדברים החמורים ששמענו היום מפיו, חבר הכנסת דן תיכון, וגם מפי חבר הכנסת עוזי לנדאו וגם מפיו של חבר הכנסת דוד מגן, במיוחד בקשר לפקידי ממשלה שלא נענים להזמנות ולא באים לשיבות הוועדה לביקורת המדינה.

הופתעתי לשמוע את הביקורת שהופנתה אל מערכת הביטחון בסוגיה הזאת בכל הקשור לדוח נציב תלונות הציבור. ואם הדברים הם אכן כך, טוב שאנחנו מתקנים את החוק, טוב שמחייבים בחקיקה כל פקיד וכל מי שנוגע בדבר לבוא ולהעיד בפני הוועדה.

אני מברך את היוזמים, את חבר הכנסת דוד מגן ואת חבר הכנסת דן תיכון, על הצעת החוק, שהיא במקומה, היא חיונית, והיא צורך שנדרש נוכח כל מה שקורה היום בוועדה לביקורת המדינה והתנהגות פקידי הממשלה בנדון.

יכולתי להסתפק בתמיכתי הנלהבת בהצעת החוק הזאת, אלמלא שמעתי דברים גם מפי חבר הכנסת בא-גד וגם מפי חברת הכנסת גוז'נסקי ומפי חבר הכנסת גולדשמידט.

בסוגיה של המעצרים המינהליים, אודה על האמת, אני דוחה בשאט נפש כל מה שקשור בגזענות על רקע זה או אחר, ולא חשוב מיהו הנרדף ונגד מי מופנים ביטויי גזענות – נגד ערבים, נגד יהודים או נגד כל גורם אחר. על כך לית מאן דפליג.

חברת הכנסת גוז'נסקי, כרטיס הביקור שלי בכל הקשור בתנועת כהנא ידוע. אני נאבקתי ועמדתי מול התנועה הזאת עוד בראשית דרכה. לא חששתי ולא נרתעתי, ולא רק דיברתי אלא גם עשיתי בזמני מעשה. גם היום אני חושב, שכל מי שמסית וכל מי שממריד, צריך להעמידו לדין, צריך לנקוט נגדו את כל האמצעים המשפטיים המתבקשים. יש חוק ויש דין ויש דיין.

אני מתריע על דבר אחר. מדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית ויש בה דין ויש בה דיין, יש בה בתי-משפט ויש בה כתבי אישום. אם יש מישהו שמסית וממריד, יש להניח שיש גם ראיות לכך. אם אנחנו הולכים על מעצרים מינהליים, אנחנו יוצרים בעצם תקדים מאוד מסוכן, וכדאי שניתן את הדעת על כך בעוד מועד. היום מטילים מעצרים מינהליים על איש זה או אחר, על קבוצה כזו או אחרת; מחר יכולים לעשות זאת לקבוצה אחרת באוכלוסייה, ואסור להקל ראש בעניין הזה. אסור לנו לעשות לעצמנו חיים קלים. יש ממרידים – נא לבדוק את העניין, נא לעבוד, נא להפשיל שרוולים. תגישו ראיות נאותות לבתי-המשפט, ואל תעשו חיים קלים בהפעלת מעצרים מינהליים. אנחנו הולכים כאן לתקדים מאוד מסוכן, ואני מזהיר את כל חלקי הבית, בייחוד את אלה היושבים לשמאלי: אל תעשו לעצמכם חיים קלים.

אורי אור (העבודה):

לא נעז.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני באמת מציע שלא להעז בעניין זה. כאן יוצרים תקדים, שאנחנו יודעים איפה הוא מתחיל אבל איש מאתנו אינו יודע לאן זה מגיע. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה ראשונה על הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19) (התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג-1993, והעברתה לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19) (התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג-1993, לוועדה לענייני ביקורת המדינה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עשרה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 19) (התייצבות נציב תלונות הציבור), התשנ"ג-1993, עברה בקריאה ראשונה ומועברת לוועדה לענייני ביקורת המדינה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 21), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 21), התשנ"ד-1994, של חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון, קריאה ראשונה. יציג את ההצעה חבר הכנסת דן תיכון. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מונחת לפנינו הצעת חוק של חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון. יש בהצעת החוק בדיוק מה שיש בה, ולא צריך לייחס לה משמעויות מעבר למה שנאמר בה.

יש בעיה, בעיה אמיתית בוועדה לענייני ביקורת המדינה. ביקורת המדינה במשך שנים לא עסקה בכמה גורמים וגופים שנחשבו חסויים. אל קודש הקודשים לא הגיעה ביקורת המדינה. בשנים האחרונות הכול נפתח בפני ביקורת המדינה, והיא עוסקת בנושאים החשובים והחסויים ביותר. אין דבר שהוא בבחינת טבו כאשר מדובר בביקורת המדינה.

לפעמים אני עומד משתאה ונדהם כשאני רואה במה עוסקת ביקורת המדינה, ובעקבותיה – הוועדה לביקורת המדינה. אנחנו עדים למצב שבו עד היום יש נושאים שעוברים ישירות, על-פי התקנון, אל ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כשמישהו חושב, ובדרך כלל זה היושב-ראש, שהנושאים הם חשובים ומן הדין שלא יידונו במליאת הכנסת, אזי יש פרוצדורה שמעבירה את הנושא לדיון ישיר ובלתי אמצעי בוועדת החוץ והביטחון.

אנחנו לא מציעים להחיל נוהל כזה. כאשר מחליטה המליאה להעביר הצעות לסדר-היום לוועדת החוץ והביטחון, עד היום לא ניתנת למציע הזכות להעלות את הנושא בפני ועדת החוץ והביטחון ולהשתתף בדיון בו, על אף העובדה שהוא העלה את הנושא בהצעה לסדר-היום במליאה.

יבואו כנראה ויאמרו לי: זה חוק כזה וכזה, והוא נגד חבר כנסת כזה ונגד חבר כנסת אחר. ואני אומר לכם שבשל חשיבות הנושאים, אני בעצמי מופתע על שבמשך שנים לא נהגתי להשתתף בדיונים חסויים מהסוג הזה. אני משתאה, מופתע ולעיתים גם לא מאמין באשר לכובד משקל הנושאים שעולים לדיון בוועדה הזאת. לכן באים שני המציעים ומביאים נוסח ברור ביותר לחוק. זה חוק ללא התחכמויות, חוק שמנוסח כהלכה, ואלה הם דברי ההסבר של הצעת החוק.

אני קורא מדברי ההסבר: "בוועדה לענייני ביקורת המדינה עולים לדיון מזמן לזמן נושאים אשר כרוכים בהם ביטחון המדינה, יחסי החוץ שלה או קשרי המסחר הבין-לאומיים שלה. נושאים אלה חסויים באופיים ויש לטפל בהם בזהירות ובחשאיות. מוצע על כן כי הוועדה תקים ועדת משנה בראשות יושב-ראש הוועדה אשר תדון בכל עניין שיושב-ראש הוועדה מצאו ראוי לעיין בוועדת משנה כאמור".

רבותי, אין לייחס לחוק הזה יותר מאשר יש בו. אני חוזר ואומר, גם בעצם הימים הללו אנחנו מקבלים פניות אישיות בכתב, שבהן מבקשים מאתנו להטיל חיסיון על קטעים מן הדוח שעומדת לפרסם מבקרת המדינה. אנחנו מתייחסים ברצינות רבה, לעתים נענים, לעתים דוחים, אבל דיון ענייני מתקיים לאורך כל הדרך. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת דן תיכון.

אנחנו עוברים לדיון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת סאלח טריף. בבקשה, אדוני.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שהחוק המוצע הוא חוק מיותר, לא משום שאני חושב שאין נושאים חשובים וחסיים שהוועדה לענייני ביקורת המדינה צריכה לדון בהם ויש בעיה לחלק מחברי הכנסת להיות נוכחים בהם או שותפים. אבל מכאן ועד לחקיקתו של חוק, שהוא בהחלט תקדים שאני לא חושב שמקומו כאן בכנסת – זה בהחלט דבר מרחיק לכת.

אני חושב שהוועדה הממלכתית אשר הוקמה לחקירת נושא הטבח בחברון, ואשר שותף בכיר וחשוב בה הוא השופט זועבי, היא ועדה שבין היתר חוקרת את ראשי מערכת הביטחון הישראלי, ראש השב"כ ואחרים, ואם אנחנו מנסים לעשות הקבלה למה שקורה ומה שאנחנו מציעים, ומה שחברי הכנסת הנכבדים מציעים כאן בחוק הזה, זה למעשה לפסול מראש אפשרות הימצאותו של אדם כזה או אחר בתוך ועדה שיש לה איזו נגיעה למערכת הביטחון, גם כאשר הדבר נדרש במקרה הנוכחי.

אני חושב, כאדם ששירת בצה"ל, כאדם שידוע קצת, לא מעט מהדברים בנושא ביטחון ישראל – אני לא רואה מניעה שהוועדה לענייני ביקורת המדינה, כאשר היא צריכה לדון בנושא מסוים תרכיב לה ועדה בנושא מסוים, או תבחר לה ועדת משנה משלה. אני לא חושב שלשם כך היא זקוקה לאיזו חקיקה, כשלפי דעתי החקיקה הזאת מבזה, אינה רצויה, אינה נחוצה.

אני רוצה לומר לכם, ואני אומר זאת בעיקר לשני חברי הכנסת שאני מאוד מוקיר אותם, חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון, אתם ערים לעובדה שיש גם רגישות מסוימת לכך שאפילו קצינים בכירים משתי המפלגות הגדולות – לא היו עד היום חברי כנסת לא-יהודים בוועדת החוץ והביטחון. ולמעשה החוק המוצע כאן יש בו משום הכנסה צדדית לקטע הזה, שאנחנו רוצים לומר כאן במפורש, שלא רק זכותנו אלא גם חובתנו להיות שותפים, מי שיכול להיות שותף, לכל ועדות הבית אשר מבקרות את הממשלה ואת פעולת המוסדות השלטוניים, בכלל זה בדרגים הביטחוניים הגבוהים ביותר.

זאת דעתי. אני אצביע נגד החוק הזה. אני מאוד מקווה שגם חברי לא יטעו ולא יאשרו אותו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת סאלח טריף. אני מזמין את חבר הכנסת גונן שגב.

חיים אורון (מרצ):

נדמה לי שחבר הכנסת חיים אורון היה ראשון.

היו"ר ר' אדרי:

אמרו שאתה התחלפת עם חבר הכנסת סאלח טריף.

גונן שגב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אני מוותר לו, שיעלה עכשיו ויקדים אותי.

היו"ר ר' אדרי:

עם כל הכבוד, אתה לא מחליט. אדוני, הודיעו לי שחבר הכנסת סאלח טריף מחליף אותך.

חיים אורון (מרצ):

הוא ביקש ממני להקדים. לא חשבתי שאני אעבור אחורה למקומו.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה, היות שחבר הכנסת שגב ויתר.

גונן שגב (יעוד):

אני אחריו.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אתה ויתרת על התור שלך. אתה צריך לנאום בזמן שהוא היה אמור לנאום, אם אתה מתחלף אתו.

חבר הכנסת אורון, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני עושה מאמץ גדול שלא לייחס לחוק יותר ממה שיש בו, אבל אני לא מצליח. אני לא מאלה שחושבים שאין בעיה; במציאות שבה אנחנו חיים יש נושאים שחיסון ומידור ראויים להם, והם קיימים בכמה מוועדות הכנסת.

חבר הכנסת סאלח טריף, אני מבקש את הקשבתך ואת הקשבתו של יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שהוא גם אחד המציעים של החוק.

אני לא אומר שאין בעיה. הייתי שותף די פעיל, אם לא לומר פעיל מאוד, בניסיון להתמודד עם השאלה הזאת בקדנציה הנוכחית של הכנסת. אני חושב שמצאנו פתרון, בלי שקבענו בחקיקה ראשית – ועדת משנה בוועדה, שמקבלת על עצמה את סמכויות מליאת הוועדה, יושב-ראש הוועדה קובע את סדר-יומה ומחליט מה הם הנושאים שראוי לוועדה לדון בהם, ושאר חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה אפילו אינם יודעים שהם היו קיימים.

המציעים, חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון, ההליך הכי מורכב בוועדה לענייני ביקורת המדינה הוא עצם הדיון על חיסוי דוחות, והוא על-פי הגדרה מתקיים בוועדה במליאתה. הדוחות כולם, עוד לפני שמוטל עליהם חיסיון, מונחים על שולחן הוועדה. לא כתוב בהצעת החוק שלכם שגם חיסוי הדוחות יהיה בוועדת משנה.

חבר הכנסת מירום, אם תוסיפו שגם חיסוי הדוחות יהיה בוועדת משנה, אני רוצה להגיד לך באחריות מלאה, ואני חושב שיושב-ראש הוועדה יפנה את תשומת לבו ויקשיב לי ויאשר את מה שאני אומר: העברת נושא חיסוי דוחות לוועדת משנה היא נטילת סמכות ממשית מידי הוועדה, שבימים אלה היא מאוד מאוד מרכזית, ואני כמובן לא רוצה לפרט. יש נושאים מורכבים, ששום פתרון פורמלי, ודאי לא בחקיקה ראשית, לא יפתור אותם. הדוגמה שהבאתי פה עכשיו היא ההוכחה לכך. דרושים רגישות, תבונה ושיתוף פעולה, שמאפשרים לוועדה לביקורת המדינה לקיים את כל תפקידיה, כפי שהווה בכנסת הנוכחית – חבר הכנסת דן תיכון, לא היה אפשר להציג זאת אחרת – בלי ליצור בחקיקה ראשית דירוג בין חברי הכנסת.

אני מציע למציעים, הנושא עדין, הנושא רגיש, יש לו פתרון. הפתרון מתבצע באופן יומיומי. אל תלכו לחקיקה ראשית שתסבך את התמונה עוד יותר, תיצור סיבוכים מיותרים. מה שהעליתי קודם – שאלת חיסוי דוחות – הוא רק אחד ההיבטים שלהם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חיים אורון. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אני מוותר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני מוותר. אני מודה לך.

חבר הכנסת גוון שגב שביקש – איננו. חבר הכנסת יורם לס, אדוני, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק מבקר המדינה (תיקון מס' 21) שמונחת לפנינו עוסקת בעצם בהעברת סמכות ממליאת הוועדה לוועדת משנה שתהיה בראשות יושב-ראש הוועדה. אותה ועדת משנה תעסוק בכל דבר שיש בו קשר לביטחון המדינה או ליחסי החוץ שלה או לקשרי המסחר הבין-לאומיים שלה. הופעתו של חוק מפלה מהסוג הזה בספר החוקים של מדינת ישראל איננה רצויה ואיננה דרושה, ומניסיוני הלא-ארוך כחבר הוועדה, אינני רואה את הצורך באותה ועדת משנה.

שהרי ממה נפשך? בנושאי ביטחון המדינה, שמטעמים ידועים אין מערבים בהם את הערבים תושבי ואזרחי מדינת ישראל והנבחרים בכנסת, כבר יש בוועדת ביקורת המדינה ועדה מיוחדת, ועדת משנה שעוסקת בכל מה שקשור בענייני צה"ל. הוועדה הזו אינה פועלת על-פי חוק. היא הוקמה על-ידי הוועדה, שהאצילה לה סמכויות, ועניין ביטחון המדינה נפתר בדרך זו.

לעומת זאת, נושא קשרי המסחר הבין-לאומיים של מדינת ישראל, זה נושא שאיננו נוגע לביטחון המדינה. זה נושא שקשור בעיקר לתעשיות הביטחוניות, ועומדת בפני הוועדה עכשיו שאלה מסוימת בנושא תע"ש. אלה דברים שקשורים אולי בביטחון של כמה רפובליקות בננות בדרום-אמריקה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש לא להזכיר שמות.

יורם לס (העבודה):

טוב, תע"ש זה לא מפעל חסוי. עובדים בו 5,000 איש בימים אלה.

דן תיכון (הליכוד):

זה חסוי.

יורם לס (העבודה):

כל העם והמדינה שנוסעים ברמת-השרון יודעים שקיים תע"ש.

גון שגב (יעוד):

תן מקום, תן מספרי עובדים, תן את הנתונים המדויקים.

יורם לס (העבודה):

אני מבקש ממך, חבר הכנסת גון שגב, אל תהיו לי פה פרנואידים.

גון שגב (יעוד):

אנחנו לא פרנואידים.

יורם לס (העבודה):

ברצינות, כל הארץ יודעת הכול, אבל פה משחקים. כשנכנס מישהו עם כומתה סגולה לבית-קפה בז'נבה, הישראלים לא ידעו, אבל האש"פיסטים שישבו שם, לפי הסיפורים, ידעו שזה "גבעתי".

לנושא המסחר הבין-לאומי, אלה נושאים מסחריים. אין בהם שום דבר שקשור באמת לביטחון המדינה. יש בו אינטרסים כלכליים של מפעלים מסוימים. על כן, בהצעת החוק הזו יש רמיזות ברורות כלפי חלק מסוים של האוכלוסייה בישראל, ואני אינני מתכוון להצביע בעדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה, אדוני, חבר הכנסת יורם לס. רשות הדיבור לחבר הכנסת גון שגב, ואחריו – לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

דן תיכון (הליכוד):

עד ששמעתי את הנאום שלך, לא הייתי בטוח. אחרי ששמעתי אני מתחיל להשתכנע בחיוניותו של החוק.

גונן שגב (יעוד):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס לכל הנושא הזה, דווקא לא לחוק עצמו, שאני חושב שהוא חיובי מאוד ומחויב המציאות, אלא לדבריו של חבר הכנסת יורם לס. תמיד כאשר מדברים על חיסיון, על סודיות, על דברים שלא יכולים להגיע לכלל האומה או לכלל חברי הכנסת המכובדים, מייד קמים אותם צדקנים, אותם צדיקים, אותם יפי נפש, ומתחילים לדבר על האפליה.

חבר הכנסת לס וכל השאר שחושבים כך, אין כאן שום אפליה. גם בצבא שלנו יש קצינים שיכולים להגיע לחומר יותר מסווג ויש קצינים שיכולים להגיע לחומר פחות מסווג. גם בין חברי הכנסת, בוועדות הקיימות דהיום, יש – – –

יורם לס (העבודה):

יש חוק מדינה בעניין זה?

גונן שגב (יעוד):

אין חוק מדינה בעניין הזה. יש כורח מציאות בעניין הזה. יש כורח מציאות בעניין הזה, ומאוד חשוב שאכן יהיה חוק מדינה, כמו שחברי הכנסת תיכון ומירום דאגו לו. על כך אני מדבר. הרי לא תחשוב שאנחנו, במצבנו הרגיש כל כך, העדין כל כך, הבעייתי כל כך, יכולים לחשוף את כל סודותינו הצבאיים והאזרחיים לכולם.

יורם לס (העבודה):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

גונן שגב (יעוד):

אוי, תפסיקי. עוד מעט תעשי ממני בכלל חסיד של גולדשטיין, לא? טוב שלא צעקת לי דוקטור שגב, דוקטור גולדשטיין. אני מבקש.

אברהם פורז (מרצ):

טוב שגולדשטיין לא היה עורך-דין...

גונן שגב (יעוד):

אני לא חושב שזה העניין פה. אני חוזר, אני לא חושב שיש מקום להתחסדות, גם אם מדובר בחקיקה, לא הייתי מקצין ואומר, כמו שאמר חבר הכנסת לס, כאילו אנחנו מדברים על חקיקה כל כך מפלה וכו'. אני חושב שצריך להשלים עם המצב, שאיננו מדינה רגילה, איננו שווייץ – וגם בשווייץ יש בוודאי סודות שלא מגיעים לכלל האומה – אנחנו מדינה עם הרבה מאוד בעיות, ואינני רוצה להיכנס עכשיו לנושא המיעוטים, כי אני לא חושב שזה נושא שצריך להיות על הפרק. צריך להיות מובן לכולם, שלא כל עם ישראל, בכלל זה לא כל חברי הכנסת, יכולים להיות מעורבים בכל סודות המדינה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת גונן שגב, על היעילות ועל העלאת הדברים בצורה תמציתית.

רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עדים לניסיון נוסף לקבוע בחוק מעשה שהוא במהותו אנטי-דמוקרטי ולתת לו כסות של החלטה דמוקרטית של הכנסת.

חברי הכנסת חגי מירום ודן תיכון מנסים להתמודד עם בעיה שקיימת כתוצאה מהיחס המפלה אל חבר הכנסת האשם מחאמיד מאז הוא מכהן כחבר בוועדה לענייני ביקורת המדינה.

בעיית האפליה הזאת היא דבר שהכנסת היתה אמורה ללחום בו. בעיית האפליה הזאת היא אחד הכתמים על מצחה של הכנסת. אבל באים שני חברי הכנסת, ובמקום להגן על זכותו של כל חבר כנסת באשר הוא חבר כנסת לכהן בכל ועדה, להשתתף בכל דיון, הם באים ומנסים לעשות מעשה של גנבת דעת, המצאה שבאה ליצור מצב שבו חבר כנסת מסוים לא רק שלא ישתתף בדיון, הוא אפילו לא ידע שהדיון נערך, כי במליאה אפילו לא יזכירו את הנושא ויעבירו אותו ישירות לאותה ועדת משנה, שיושב-ראש הוועדה יהיה גם יושב-ראש שלה. הוא ידע הכול. אבל חברי הכנסת מן השורה, שמופלים, הם לא ידעו.

הזכיר כאן חבר הכנסת סאלח טריף את חברותו של השופט עבד אל-רחמן זועבי בוועדת החקירה לעניין הטבח בחברון. ועדת החקירה הזאת מקיימת דיונים פומביים, אבל גם דיונים בדלתיים סגורות, וזאת משום שהחומר שהובא בפניה בחלקו הוא חומר רגיש מאוד מבחינה צבאית וביטחונית.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו מעטים באולם. אני מבקש לאפשר לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי להמשיך בנאומה.

דוד צוקר (מרצ):

מעטים, אבל טובים.

היו"ר ר' אדרי:

כולם טובים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

ועדת החקירה דנה גם בנושאים רגישים ביותר, וכבוד השופט עבד אל-רחמן זועבי, בתוקף תפקידו כחבר הוועדה, מתחקר ויתחקר קצינים בכירים, יתחקר את הרמטכ"ל, אולי את שר הביטחון, אולי את ראש הממשלה שהוא גם שר הביטחון. האם יעלה על הדעת שמישהו יציע אולי גם בוועדת החקירה הזאת ועדת משנה לעניינים חסויים, שבה יכהנו רק השופטים היהודים, והשופט הערבי לא יהיה? תאמרו: רעיון מטורף, לא ייתכן דבר כזה, זה סותר כל חשיבה דמוקרטית. מי שחושב שהרעיון שאמרתי עכשיו סותר כל חשיבה דמוקרטית נקרא להצביע גם נגד הרעיון הסותר כל חשיבה דמוקרטית שכלול בחוק שמונח לפניכם. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני סוגר את רשימת הדוברים. חבר הכנסת חגי מירום, לפני ההצבעה, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אפשר לא לצלצל. חבר הכנסת דן תיכון ואני רוצים להרהר במה שנאמר פה, ואני מבקש להשיב במועד אחר.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מירום. אני מבין שהבקשה רשומה, ואכן התשובה תהיה במועד אחר. אני מודה לכם.

חברי הכנסת, אני מבקש להודיע, על-פי בקשת סיעת הליכוד, שהסעיפים הבאים שעל סדר-היום: סעיף י"ב – הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 38), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית; סעיף י"ג – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 9), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית; סעיף י"ד – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) (תיקון מס' 10), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית; סעיף ט"ו – הצעת חוק זכיון ים-המלח (תכנון ובנייה) (הוראות שעה לעבודות מסוימות), התשנ"ד–1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית – סעיפים אלה יידחו לסוף סדר-היום, כפי שציינתי, על-פי בקשת סיעת הליכוד.

נעבור עכשיו לסעיפים הבאים בסדר-היום – ט"ז וי"ז. ואם יהיה צורך, מייד לאחר שני הסעיפים הללו נכריז על הפסקה.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת. בבקשה, אדוני, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זאת לא רק הודעה, יש גם צורך בקבלת החלטה. העניין הוא כדלקמן: כידוע לכם, סיעת צומת התפלגה, כתוצאה מהפילוג הוכרזה סיעה חדשה בהחלטת הכנסת, היא סיעת יעוד. כתוצאה מההתפלגות הזאת וההכרזה על יעוד כעל סיעה, נוצרה בעיה הקשורה לייצוג בוועדות.

ועדת הכנסת הקימה צוות מטעמה שתפקידו לשאת ולתת עם שתי הסיעות הללו, צומת ויעוד, כדי לראות מי ייוותר בוועדתו ומי יצטרך לפנות את מקומו. ועדת הכנסת החליטה, ואנחנו מבקשים מן המליאה לקבל החלטה בעניין זה, שעד אשר הוועדה המיוחדת הזאת שהוקמה, זו ועדה בראשותי, שהיא מעין ועדה מסדרת, תביא לוועדת הכנסת שיבוץ חדש – אנחנו רוצים שהכנסת תקבל החלטה שכל איש יישאר במקומו. דהיינו להקפיא את מצב העניינים כך שאלה מחברי סיעת צומת היושבים בוועדות, בין כראש ועדה ובין כחברי ועדות, יישארו במקומם; אלה מחברי סיעת יעוד אשר יושבים בוועדות יישארו במקומם. והמקומות הללו, עד מציאת פתרון חדש, יהיו גם את מקומם האישי של

חברי הסיעות וגם את מקומן של הסיעות. דהיינו, הם יהיו מקומות המוקנים לסיעה, לא רק לחבר. וזה באורח זמני.

אתמול נתקלנו בבעיית פרשנות קטנה בעניין זה, כאשר חבר כנסת מסיעת יעוד לא היה במשכן, וסיעת צומת ביקשה לעצמה את המקום הזה, להחליף אותו. כדי למנוע מצבים לא נעימים, וכדי לאפשר לוועדה שמטפלת בכך להציע פתרון הולם, הוגן, מוסכם, וכדי שלא תיפגע אף אחת משתי הסיעות הללו, וחברים באופן פרטי, אני מבקש מהכנסת לאשר את הקפאת המצב כפי שהוא ברגע זה. והקפאת המצב תהיה גם באופן אישי וגם עבור הסיעה. בכך יהיה לנו פתרון זמני שהמליאה תיתן אותו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת. שמענו את הדברים שהוצגו על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת. אני מבין שזה מוסכם על-ידי שתי הסיעות. אנחנו נצביע – –

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

זה מוסכם על דעת ועדת הכנסת. היא קיבלה את ההחלטה הבוקר. אינני יודע אם היו שם חברים מהסיעות או לא. ועדת הכנסת מציעה את זה.

היו"ר ר' אדרי:

ועדת הכנסת החליטה, ואני מבין שאנחנו נדרשים כעת לאשר את הצעת ועדת הכנסת. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 14

בעד הצעת ועדת הכנסת – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

התקבלה הצעת ועדת הכנסת כפי שהוצגה על-ידי יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום.

הצעת חוק מכוני כושר (רישוי ופיקוח), התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעת חוק מכוני כושר (רישוי ופיקוח), התשנ"ד-1994, קריאה שנייה וקריאה שלישית. מאחר שיושב-ראש ועדת החינוך והתרבות איננו כאן, תציג את ההצעה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. בבקשה, גברתי.

תמר גוז'נסקי (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבדת להציג בפני הכנסת לקריאה שנייה ושלישית, בשם ועדת החינוך והתרבות וועדת הספורט של הכנסת, את הצעת חוק מכוני כושר (רישוי ופיקוח), התשנ"ד-1994.

אני רוצה לפתוח את דברי בהבעת תודה לכל השותפים להגשת הצעת החוק, ליועץ המשפטי משה בוטון, למזכיר ועדת הספורט סגן מזכיר הכנסת דוד לב, ליושב-ראש ועדת הספורט חבר הכנסת אבי יחזקאל, ולכל העושים במלאכה מבין עובדי משרד החינוך והתרבות וגורמים נוספים.

הצעת חוק מכוני כושר באה להסדיר נושא חשוב ביותר, בעיקר לגבי בני נוער. עד לקבלת החוק הזה המצב הוא, שכל אדם במדינת ישראל יכול לקנות כמה מכונות ומכשירים שעניינם פיתוח כושר גופני, להציב אותם במקום כלשהו, לתלות שלט, להודיע שהוא פתח מכון כושר, ולהתחיל לאמן צעירים, בני נוער, שמעוניינים בשיפור כושרם הגופני.

יש מכוני כושר הכפופים לאגודות ספורט, שהם מכוני כושר מפוקחים שבהם נעשית פעילות ספורטבית. יש מכוני כושר שהם במסגרת של מרכזי תרבות ונופש, וגם המכונים האלה נמצאים במסגרות שיש להן הנהלה מקצועית שמפקחת. אבל יש, ואני מניחה אולי גם מאות מכוני כושר פרטיים, שעד עכשיו לא היה כל הסדר לגבי צורת הפעלתם, לגבי האנשים הבאים להתאמן שם ולגבי התנאים לאותם אימונים. לכן, הצעת חוק מכוני כושר מתייחסת רק לאותם מכוני כושר שהם בבעלות פרטית, ואינם חלק מאגודות ספורט.

הרעיון להציע את החוק הזה בא על רקע מידע שהגיע אלי על נער שנפגע באימונים, במכון כושר כזה בבת-ים. כאשר ביקרתי אצלו בדצמבר 1992 התברר לי שאותו נער, שהיה בן 14, הלך למכון הכושר ללא ידיעת הוריו, שילם תשלום מסוים, ניתן לו הסבר קצר כיצד הוא צריך להתאמן, השאירו אותו

להתאמן בלי שהמדריך היה במקום, הוא כנראה לא הפעיל נכון את המכשירים וכתוצאה מכך החל לחוש כאבים ברגלו. בסופו של תהליך ממושך מאוד התברר שהוא נפגע בעמוד השדרה, נשבר אחד הזיזים באחת מחוליות עמוד השדרה, והוא היה צריך לעבור טיפול קשה ביותר. הוא שכב בגבס תקופה ממושכת, ולאחר מכן עבר ניתוח מסוכן בעמוד השדרה. עכשיו הוא כבר בשלב שלאחר הטיפול הקשה הזה.

אז התחלתי לברר איך זה קרה; איך קרה שאותו נער נפגע, מי אחראי ומי אינו אחראי, והתברר שזהו שטח פרוץ לגמרי: אין צורך ברישוי, אין צורך בהשגת רשיון, אין חובה שיהיה מדריך במקום, אין חובה לתת הסבר, לעמוד בפיקוח ובבקרה מתמדת על האימונים וכו'. לכן, בדצמבר 1992 נולדה הצעת החוק הזו, שכעת מגיעה, לאחר סיבוב ממושך בוועדה, לקריאה שנייה ושלישית.

אני רוצה להדגיש בקצרה את הרעיון שבחוק: הרעיונות העיקריים שבחוק הם שלא יוכל אדם לפתוח מכון כושר פרטי אלא אם השיג רשיון במסגרת רישוי עסקים, ולצורך זה הוא יצטרך למלא אחר התנאים שיקבע שר החינוך והתרבות, האחראי גם לספורט במדינת ישראל. באותם תנאים יפורט כל מה שקשור למכשירים, לשימוש במכשירים, ותנאים אחרים.

הנקודה השנייה: אסור יהיה להפעיל מכון כושר פרטי בלי שכל זמן שהמכון פתוח יהיה בו מדריך, שיש לו תעודת הסמכה על-פי חוק הספורט, והוא יהיה מומחה לענייני כושר גופני ובריאות. בדרך כלל מדובר במדריכים בוגרי מכון-וינגייט, ויש בארץ די והותר מדריכים, לכן לא תהיה כל בעיה להשיג מדריכים. אסור יהיה להפעיל מקום כזה ללא נוכחות קבועה של אותו מדריך.

נקודה נוספת חשובה ביותר היא, שיש הגבלה לגבי אימונים של קטין שטרם מלאו לו 18 שנה. החוק קובע שמי שלא מלאו לו 14 שנה לא יוכל להתאמן במכון כושר. הגבלה זו באה לאחר שרופאים מומחים לבריאות ולרפואת ספורט הסבירו לנו, שעד גיל 14 השלד של הנער איננו מעוצב, ולכן יש סכנה שאימון במכון כושר עלול להפריע לו ולפגוע בו, ובאמת אותו נער שסיפרתי עליו הוא בגיל הזה. עם זאת, מי שמלאו לו 14 שנה וטרם מלאו לו 18 שנה, חשוב שיבוא עם רשות בכתב מההורים. העניין הוא בכך, שנער יכול שלא להיות מודע לבעיות גופניות כאלו או אחרות שיש לו, והוא יכול לעשות אימונים שההורים יודעים כי הם עלולים להזיק לו. לכן, אחד הדברים שיידרשו מנער שטרם מלאו לו 18 שנה הוא אישור מההורים.

לגבי כלל המתעמלים, נערים ולא נערים, יידרש אישור רפואי, כלומר אישור מרופא שאין איסור על אותו אדם להתאמן במכון כושר.

בהקשר זה עלתה השאלה, מה קורה עם אדם המגיע לבית-מלון שיש בו חדר כושר, והוא אדם המגיע באופן חד-פעמי למכון כושר כזה. לכן נקבע באחד הסעיפים של החוק, שאם המתאמן הוא מתאמן אקראי, כלומר אין הוא בא להתאמן באופן קבוע אלא חד-פעמי, הוא יוכל להצהיר בעצמו, ללא צורך באישור רפואי, שהוא לא סובל מבעיות רפואיות.

נקודה נוספת: להפעלת אותו מכון כושר יידרש גם ביטוח רפואי תקף, כך שבמקרה שקורה משהו יוכל הנפגע לתבוע את בעל המכון הכושר.

אני רוצה להדגיש ולומר, שהחוק הזה אמור – ברגע שייכנס לתוקף, 90 יום לאחר פרסומו, ולאחר ששר החינוך והתרבות יוציא את התקנות הנדרשות – ליצור מצב חדש לגמרי בתחום זה, כך אני מקווה. אני בעד זה שאנשים יתאמנו ויעסקו בספורט, אני בעד זה שבני נוער ילכו למכוני כושר, אם מלאו להם 14 שנה. אני חושבת שעיסוק כזה יכול לתרום בתנאים מסוימים לשיפור תפקודו של הנער, של הצעיר או של המבוגר, אבל כל זה בתנאי שיתמלאו אותם תנאים שיבטיחו כי לא ייגרם נזק לאותו מתאמן ויבטיחו כי ההפעלה תהיה תחת רשיון ופיקוח מתאימים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אנו עוברים להסתייגויות. הצעת החוק וההסתייגויות מונחות לפניכם. לסעיפים 1 עד 3 אין הסתייגויות, ואנחנו נצביע. מי בעד הסעיפים הללו, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 15

בעד סעיפים 3-1 – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 3-1 נתקבלו.

היו"ר ר' אדרי:

בעד סעיפים 1 עד 3, כהצעת הוועדה – שישה, נגד – אין, נמנעים – אין. ההצעה כפי שהוצעה על-ידי הוועדה נתקבלה.

אנו עוברים לסעיפים 4 ו-5 – הסתייגויות של חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, מטרתו של החוק טובה ונכונה, ויש צורך לקבלו. באופן עקרוני, גם אני מצטרף לתמיכה בחוק. כל מה שאני רוצה הוא, להוסיף בסעיף קטן (א) בסעיף 4.

מטבעם של מכוני הכושר, שהמכשירים בהם אינם מוגבלים. אם מדובר בהרמת משקולות, אין בחוק יכולים להיות מכשירים להרמת משקולות של 10 קילוגרם, ויכולים להיות מכשירים ל-50 ול-60 קילוגרם. את האופניים אפשר לסובב כך וכך סיבובים בדקה, ואפשר להכפיל ולשלוש את המהירות.

יבוא רופא וייתן אישור, בסדר גמור. כל אדם יכול להיכנס למכון כושר. אבל יכול להיות שיהיו רופאים זהירים אשר יגידו: האדם בריא, אך מפאת גילו, או מחשש אחר, אני מגביל את העניין. מותר לך להרים משקולות עד למשקל של 50 קילוגרם, מותר לך להתאמן באופני כושר 20 דקות ביום. אני חושב שרופא אחראי, מטבע הדברים יכול להגביל את העניין ולא לתת לאדם לעבור על מגבלותיו, גם כאשר מדובר באנשים בריאים.

לכן אני הוספתי סעיף בהסתייגות. הסעיף לא מחייב; רופא שלא ישתמש בו, אין שום חיוב עליו. אבל אם בא רופא ואומר: היתה תעודה רפואית מסויגת לרמת אימונים מסוימת, וקורה מקרה כזה, הרי במקרה שלנו, אם ההסתייגות לא מתקבלת, אין שום אפשרות שאדם כזה יתאמן, כי לכאורה יגידו לו: לא הבאת אישור בלתי מוגבל, אסור לך להיכנס למכון הכושר. למה, אם יש רופא שהוא זהיר יותר, נגביל את המתאמן שלא ייכנס ויתאמן? לכן, אם קורה מקרה כזה, יביאו בעלי מכון הכושר את תוכן התעודה לידיעת אותו מדריך, ועל המדריך לפקח על המתאמן בהתאם להוראות התעודה הרפואית.

אני חושב שזה דבר שרק יכול להוסיף מתאמנים בצורה זהירה ולתת מגוון אפשרויות בצורה שגם רופאים שלא ירצו לתת אישור בלתי מוגבל, יוכלו לשלוח את המתאמנים למכון כושר.

ברשות היושב-ראש, אני אגיד מלה גם על סעיף 5, ובזה אסיים. מלכתחילה הגשתי הסתייגות לסעיף 5, שגם ילד או נער בגיל נמוך מגיל 14 יכול להתאמן. כפי שהוסבר לי, זו לא המלצת הרופאים, לכן את הסתייגותי לסעיף 5 אני מוריד ומשאיר את נוסח החוק. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת שאול יהלום.

אני מבקש מחברת הכנסת תמר גוז'נסקי להשיב על ההסתייגות לסעיף 4. ההסתייגות בסעיף 5 נמחקה.

תמר גוז'נסקי (בשם ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת יהלום, כוונתך רצויה אבל אני חושבת שאתה מקנה לחוק הזה כיוון שהוא לא בדיוק הכיוון שלו. הכוונה היא שבמכוני כושר יתאמנו אנשים בריאים או נערים בריאים. אם במקרה יש הגבלה רפואית, להערכתי, אנשים כאלה אין להם מקום במכון הכושר הזה. יש מכונים שהם בעלי אופי רפואי, ושם באמת צריכים להתאמן אותם אנשים. אנחנו יודעים שהיום מאוד מומלץ לאנשים לאחר התקף לב לעסוק בפעילות גופנית.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לא לזה כוונתי.

תמר גוז'נסקי (בשם ועדת החינוך והתרבות):

זו פעילות גופנית מבוקרת, ואז האדם מקבל איזו תוכנית ברורה מאוד של פעולה. לעומת זה, אני חושבת שבהקשר של החוק הזה, שממילא מקשה על בעל מכון הכושר, אם המתאמן לא ימציא לו אישור שהוא בריא ויכול להתאמן, ויש לו הגבלות בריאותיות, אני לא חושבת שמכון כושר פרטי, שלא צמוד אליו שום בעל מקצוע בתחום הרפואה, יכול לטפל באנשים האלה. פשוט צריך שאנשים כאלה ילכו לאגודת ספורט, ילכו לאיזה מכון רפואי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חברת הכנסת גוז'נסקי, את אמרת שעד גיל 14 יש בעיה של עצמות. האם לא יכול, לדעתך, לקרות שלילד בגיל 15, בריא לחלוטין, הרופא יגיד – שבלבד שהמשקולות שהוא ירים לא יעלו על 30 קילוגרם? את לא יכולה להעלות על דעתך אפשרות כזאת?

תמר גוז'נסקי (בשם ועדת החינוך והתרבות):

קודם דיברנו על החולים, עכשיו אתה העלית את הבעיה של הבריאים, אבל המוגבלים. זו בדיוק ההכשרה שעובר אותו מדריך במכון-וינגייט, זו בדיוק הסיבה לכך שצריך להיות כל הזמן מדריך במכון, משום שמדריך יודע שילד בן 15 – ולא מספיק לדעת את גילו, צריך לדעת את גילו ואת משקלו – שמשקלו כך וכך, מותר לו להרים משקל כזה וכזה, מותר לו לעשות אימון במשך כך וכך דקות. לכן, נוכחותו של המדריך היא זאת שמבטיחה שהאימונים ייעשו, לגבי אנשים בריאים, לפי הכללים הנהוגים ולפי מה שהוא למד במכון-וינגייט. זו בדיוק הסיבה, מדוע חשובה נוכחותו של המדריך. כי מה קרה עם אותו נער שנפגע? אותו נער שנפגע היה בריא, הוא לא היה חולה. הוא התאמן, אבל הנערים שלידו אמרו לו: למה אתה מתאמן כל כך מעט? תתאמן יותר ותשיג מהר כושר. ואז הוא התאמץ מעבר למה שמותר לו. אילו היה מדריך נוכח במקום, הוא היה מונע ממנו את האימון. לכן, לדעתי, לגבי אנשים בריאים זה תפקידו של המדריך. לגבי אנשים חולים, לדעתי עליהם להתאמן במקום אחר.

אני חוששת שהתיקון הזה יעניק למכון הכושר ולמדריך מין הילה כאילו רפואית, זאת אומרת שהוא כאילו יכול לטפל באנשים שבריאותם לקויה, ואני חוששת שהתוצאה תהיה הפוכה מכוונתך. זה החשש שלי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, על ההבהרות.

אדוני, חבר הכנסת שאול יהלום, אתה עומד על כך שנצביע על הסתייגותך?

שאול יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו נצביע. ההסתייגות לסעיף 5 של חבר הכנסת יהלום – נמחקה, ואנחנו נצביע רק על הסתייגות אחת. מי להסתייגות של חבר הכנסת שאול יהלום לסעיף 4?

הצבעה מס' 16

בעד התיקון של חבר הכנסת ש' יהלום לסעיף 4 – 3

נגד – 8

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ש' יהלום לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

שלושה בעד, נגד – שמונה, נמנע אחד. ההסתייגות לא נתקבלה.

מי לסעיף 4, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 17

בעד סעיף 4, כהצעת הוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 11, נגד – אין, נמנעים – אין. סעיף 4, כהצעת הוועדה, נתקבל.

ההסתייגות לסעיף 5 נמחקה. מי בעד סעיף 5, כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 18

בעד סעיף 5 – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיף 5 נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, נגד – אין, נמנעים – אין. הצעת הוועדה לסעיף 5 נתקבלה.

אנחנו עוברים לסעיפים 6 עד 10. אין הסתייגויות ונצביע. מי בעד הסעיפים הללו כהצעת הוועדה?

הצבעה מס' 19

בעד סעיפים 10-6 – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 10-6 נתקבלו.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 14, נגד – אין, נמנעים – אין. סעיפים 6 עד 10 נתקבלו כהצעת הוועדה.

נעבור להצבעה בקריאה שלישית. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 20

בעד החוק – 15

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק מכוני כושר (רישוי ופיקוח), התשנ"ד–1994, נתקבל.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 15, נגד – אין, נמנעים – אין. אני קובע שהצעת החוק נתקבלה בקריאה שנייה ושלישית.

אני מבקש להודות לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שהציגה בפנינו את החוק וגם את תשובותיה על ההסתייגויות. אני מבקש להביע גם לחברי הוועדה את תודתנו על העבודה המצוינת שעשיתם בנושא כפי שהועלה כאן מעל דוכן הכנסת.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוצי).

התשנ"ד–1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לסעיף י"ז: הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוץ), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט. בבקשה, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוץ), התשנ"ד-1994, היא הצעת חוק שעברה בקריאה טרומית לפני חודשים מספר, עברה לוועדת החוקה, ונדונה בוועדת החוקה בצורה מאוד מאוד יסודית בהשתתפות גורמים רלבנטיים שעסקו בנושא הזה ומכירים אותו היטב, לרבות נציגי ההוצאה לפועל, הבנקים, וכמובן הייעוץ המשפטי של הוועדה.

אני רוצה לעמוד על העקרונות של החוק הזה ועל הרקע שלו. אני חושב שכמעט מן המפורסמות הוא שקיבוץ נחשב, מאז ומעולם, לחברה שאלמנט הביטחון הסוציאלי בה, או אלמנט הביטחון האישי של חבריו היה לשם ולמופת.

המשבר הכלכלי שנחשף בתנועה הקיבוצית ובהתיישבות בכלל לפני כעשר שנים חשף גם עובדה מאוד מאוד מצערת, שמבנה המשפטי של הקיבוץ הוא כזה שחבריו אינם "נהנים" מהגנות סוציאליות, מהגנות של ביטחון אישי בתחום הסוציאלי, שמרבית, אם לא כל תושבי מדינת ישראל, נהנים מהן.

הדבר הזה נבע כנראה – אני לא רוצה לעשות פה בדיקה היסטורית – מהעובדה שבמשך שנים הניחו כי מבחינת הקיבוץ לעולם חוסן, שכן המערכת הציבורית במדינת ישראל ראתה בו גוף המשרת את האינטרסים החשובים, החיוניים ביותר של המדינה, ולכן חוסנו הכלכלי של הקיבוץ, שאמור להבטיח את זכויותיו של חבר הקיבוץ, יהיו בבחינת אינטרס של ממשלת ישראל, של כל הגורמים המיישבים ושל הציבור הרחב בכלל.

עברנו איזו תקופה. הדברים שוב אינם כפי שהיו, והיום הקיבוץ מתמודד עם שאלות כלכליות, חברתיות, לא פחות מסובכות, לא פחות קשות – בחלק מהקיבוצים, לא אומר שכולם – כשם שמרבית תושבי מדינת ישראל על שכבותיהם השונות, על מצוקותיהם השונות, מתמודדים אתן.

אבל משום שבמשך השנים התייחסו גם קברניטי הקיבוץ, גם חברי הקיבוץ וגם החברה שמסביב אל הקיבוץ כאל גוף חזק, שיכול לפתור את כל הבעיות של האוכלוסיות החלשות שבתוכו, של הקשישים וכדומה, לא מצא המחוקק לנכון לכלול את חברי הקיבוץ במסגרת ההגנות הבסיסיות שנהנה מהן כל אזרח במדינת ישראל בתחום שבו מדובר.

אני אומר את הדברים בצורה קצרה, הם קצת טכניים, אבל אני חושב שהם יובנו. כאשר מופעל הליך של הוצאה לפועל נגד אזרח שאיננו חבר קיבוץ במדינת ישראל, ואלה מרבית אזרחי מדינת ישראל, הרי אותו אזרח נהנה משורה של הגנות. למשל, אף שהאזרח חייב סכום כסף לנושה שלו, הנושה

אינו יכול להוציא את החייב מדירתו ולממש אותה כחלק מהרכוש שמממשים במהלך הליכי הוצאה לפועל.

מדוע? משום שהמחוקק, מתוך גישה פטרנליסטית חיובית, אמר: אני לא רוצה, גם אם אתה חייב כסף, שאתה תפונה לרחוב ולא תהיה לך קורת גג. במלים אחרות, הוא העדיף את האינטרס של החייב בקטע הזה על פני האינטרס של הנושה.

דוגמה שנייה: אזרח שמשכר משכורת חודשית ומופעלים נגדו הליכי הוצאה לפועל, כאשר ההוצאה לפועל מגיעה אל המעביד שלו, המעביד יודע שעל-פי חוק הוא יכול להעביר להוצאה לפועל אותו סכום מתוך המשכורת, ובלבד שיישאר לחייב השכיר סכום כסף מסוים, לא גדול, אבל שמיועד למה שקרוי דמי קיום, כלומר מזונותיו שלו ומזונות בני משפחתו הסמוכים על שולחנו.

הגנות דומות ניתנו לאזרחי מדינת ישראל, שהיא מדינה שרואה את העניין הסוציאלי כדבר ראשון במעלה, גם בתחום מיטלטלין מסוימים בתוך ביתו של החייב, שגם בהם לא נוגעים, וגם בתחום מסוים שקשור למשק החקלאי, אותו חלק במשק החקלאי שמשמש לפרנסתו.

זה הדין לגבי כלל אזרחי מדינת ישראל. מה קורה לגבי קיבוץ? כיוון שבהגדרה תמיד הקיבוץ הוא החייב, והקיבוץ הוא תאגיד, וכמו שאנחנו יודעים, לתאגיד אין בני משפחה, ותאגיד איננו צריך דמי קיום, איננו צריך קורת גג, איננו צריך מיטלטלין, הרי הקיבוץ, כאשר מופעלים נגדו הליכי הוצאה לפועל, בעצם כל רכוש הקיבוץ באשר הוא עומד למימוש. זה כולל בתוכו, או אמור לכלול בתוכו, חס ושלו – ואני אומר פה שלמיטב ידיעתי, עד לרגע זה לא ננקט הליך הוצאה לפועל נגד קיבוץ במובן זה שאני מדבר עליו; היו הליכים, אבל לא הגיעו למימוש כזה. אבל, חס וחלילה, אם תעלה סיטואציה כזאת, יכול בעצם הנושה לבוא מחר ולהטיל עיקול על כל התקבולים שהקיבוץ מקבל ממקורות שונים; אותם תקבולים שהקיבוץ אמור לקנות בהם את מצרכי המכולת, את המזון, לשלם עבור החשמל ועבור הצרכים האלמנטריים של חברי הקיבוץ החיים בו ואין להם בהגדרה מקור הכנסה אחר. אז הם יהיו בעצם משוללים אותו סכום לקיום הבסיסי שלהם. זה בנושא הכסף.

אותו דבר לגבי הדירות שבהן חיים חברי הקיבוץ. טוב או רע, העובדה היא שחברי הקיבוצים חיים בתוך דירות שאינן שלהם אלא של האגודה השיתופית שנקראת קיבוץ, ולצורך העניין הם בני-רשות בתוך הדירות. ואז שוב, לכאורה יכול הנושה לבוא ולהגיד: הדירה הזאת שייכת לתאגיד, אני לוקח אותה. ולחבר הקיבוץ אין הגנה מפני לקיחת קורת הגג שלו.

הוא הדין לגבי מיטלטלין מסוימים, שברגיל לא מעקלים אותם אצל חייבים רגילים, ושחבר הקיבוץ קיבל אותם מן הקיבוץ. למשל, מיטה או כל סוג אחר של מיטלטלין שהקיבוץ מספק לחבר. הם לא בבעלותו של החבר, הם ממשיכים להיות במלאי של הקיבוץ והם שייכים לקיבוץ, ועל-פי דין אפשר יהיה לעקל אותם.

הוא הדין במשק החקלאי, שמשמש "לפרנסתו של הקיבוץ". כיוון שהקיבוץ הוא תאגיד, הקיבוץ כשלעצמו לא מתפרנס אלא חבריו. וכיוון שהמשק החקלאי איננו של חבריו, אלא שוב, הם רק בני-רשות בו, גם אותו אפשר לקחת.

הוא הדין לגבי מיטלטלין שמשמשים לעבודתו של האזרח, שבהם לא נוגעים, ובמקרה של הקיבוץ אלה מיטלטלין של הקיבוץ ולא של חבריו, שבעצם מתפרנסים מזה. אותם כלי עבודה שאתם יוצאים יום יום לעבודה.

הצעת החוק שהגשתי כהצעה טרומית, והיא נדונה בוועדת החוקה, קיבלה את מלוא האישורים. אני רוצה לומר שזה היה ממש מקיר לקיר, לרבות נציגי הבנקים, ואני מוכרח להגיד את זה כאן. גם נציגי הבנקים, שהם הנושים המרכזיים של המערכת הקיבוצית, הגיעו למסקנה שבנושאים האלה, כשמדברים "ברחל בתך הקטנה" של העקרונות הסוציאליים המגינים על כלל האזרחים במדינת ישראל, והבנקים הם נושים גם של אזרחים מן השורה, קרי אזרחים ולא רק תאגידים, גם הם תמכו ברעיון הזה.

הצעת החוק הזאת, שכוללת בתוכה אותם סעיפים, עושה דבר אחד ויחיד – היא משווה את מצבו של חבר הקיבוץ למצבו של כל אזרח באשר הוא. היא איננה נותנת ולו גם אחוז אחד של יתרון או עדיפות או איזו טובה שאזרח מן השורה אינו מקבל אותה.

אני מוכרח להגיד כאן משהו מעבר לניתוח המשפטי הזה, ובכך אני מסיים, אדוני היושב-ראש. העובדה שבמערכת הקיבוצית נחשף המשבר הכלכלי באמצע שנות ה-80, כפי שאמרתי, יצרה סיטואציה שחברי הקיבוץ, במיוחד הציבור הקצת-יותר מבוגר בתוכם, גילו לתדהמתם במקרים מסוימים ובקיבוצים מסוימים, שאותו ביטחון אישי שכל-כך היה מבוסס בחיים הקיבוציים – נפגע. כי הרי חבר קיבוץ, בעצם החלטתו הוולונטרית להיות חבר קיבוץ, החליט לוותר על האפשרות להתעשר, החליט לוותר על האפשרות להיות בעל הון.

אני לא בא ואומר שמי שהולך היום להיות חבר קיבוץ, או מי שחי בקיבוץ, עושה את זה אך ורק מתוך רגשי התנדבות והקרבה. אני חושב שבכלל לא צריך לצפות מאנשים שיחיו בתנאים של הקרבה אישית, אבל היה דבר בסיסי וחשוב מאוד במערכת החיים הקיבוצית, וזאת האמונה שהביטחון האישי של חבר הקיבוץ קיים והוא ישמור אותו לעת זיקנה, לעת פגיעה, לעת מחלה וכדומה.

הצעת החוק הזאת, עם הצעות חוק נוספות – אחת מהן של חברי, חבר הכנסת חגי מירום, הצעה נוספת שלי, הנמצאת היום בוועדת שרים לענייני חקיקה – אמורות ליצור פסיפס שלם של הגנה, שאני קורא לה: הגנה סוציאלית פסיבית על חבר הקיבוץ. הצעת החוק הזו היא הראשונה במניין. היא מקדמת את הנושא והיא תהיה, כך אני מקווה, הפתיחה להשלמת התהליך של השוואת תנאי חייהם של חברי הקיבוצים וההגנות עליהם לאלה של כלל אזרחי מדינת ישראל.

אני מבקש מחברי בכנסת לאשר את הצעת החוק הזו בקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אלי גולדשמידט, על דברי הטעם.

אנחנו פותחים בדיון. ראשון הדוברים – היתר אינם כאן – חבר הכנסת יורם לס. בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אני מוותר.

היו"ר ר' אדרי:

מוותר, אני מודה לך, אדוני. אחריו – חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה, אדוני.

שמואל אביטל (העבודה):

חבר הכנסת חגי מירום, יש גם יישובים שיתופיים.

היו"ר ר' אדרי:

ואם הנואמים האחרים אינם כאן, נעבור מייד לאחר מכן להצבעה. הרשימה סגורה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני רוצה להחמיא לחברי חבר הכנסת אלי גולדשמידט. הוא הציג כאן היום הצעת חוק שעניינה הגנה על זכויות בסיסיות, אלמנטריות, לא מוגזמות, של חבר הקיבוץ במקרקעין שהוא חי בהם, בדירתו, במיטלטלין החיוניים לפרנסתו – והצעת החוק של חבר הכנסת אלי גולדשמידט עוסקת גם במושב שיתופי, צריך לומר את זה כאן. בהגדרה של "קיבוץ" נכללה גם אגודה שיתופית שסווגה על-ידי רשם האגודות השיתופיות, כמשמעותה בפקודת האגודות השיתופיות, כקיבוץ או כמושב שיתופי. ואכן, חשוב שהחברים כאן וגם הציבור ידעו שחלק גדול מהמושבים השיתופיים מאוגדים בתנועות הקיבוציות, הם חלק מהן; צורת החיים השיתופית הזו של המושב השיתופי דומה מאוד לצורת החיים בקיבוץ, וגם שם צריך להגן על החברים.

חבר הכנסת גולדשמידט היטיב לתאר כאן את העובדה שמדובר בחקיקה שאינה מפליגה למקומות אחרים או לזכויות שאין לאזרח אחר. חוק ההוצאה לפועל קובע במפורש הגנה לאדם על דירתו, הגנה מפני האפשרות לפגוע במקרקעין ששייכים לו ושהוא מפיק מהם וכן הלאה. מי שיודע גם יודע, שתנועת המושבים יצרה לעצמה את החגורה הדרושה של ההגנות, ואילו התנועה הקיבוצית – לא, ואין זה סוד שהתנועה הקיבוצית מצויה במשבר כלכלי עמוק ביותר. המשבר הזה משתרע על קיבוצים חלוציים מאוד בכל פינות הארץ, בגליל, על גבול הלבנון, בגולן, בבקעה, בעמקים, בשפלה, בנגב, בערבה. בכל מקום פרוסה התנועה הקיבוצית, וחלק ניכר מהקיבוצים מצוי בסכנה כלכלית אמיתית.

אני מאמין שאנחנו נצא מהמשבר הזה ושהתנועה הקיבוצית, בדרכה שלה, תוך שהיא תחזיר כל פריסת חוב ברבות השנים, ותוך מאמץ גדול של החברים בעבודה בשדה, בתעשייה ובתיירות, תצא מהמשבר, ואני מאמין שהקיבוצים יצאו מהמשבר, אבל על מנת שהקיבוצים יוכלו להמשיך במאבק ההישרדות הזה, חשוב, לדעתי, שיהיה לחברים הביטחון הבסיסי שאיש לא יבוא לעקל או לקחת מהם את דירתם, את מקום המגורים היחיד שלהם, הרשום היום על שם הקיבוץ ולא על שמם באופן אישי, ושאיש לא יאיים על הדברים הבסיסיים שמגיעים לכל אזרח.

לכן אני חושב, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, שהלכת לחקיקה חשובה מאוד, ואתה מגשים בכך גם חלום אישי שלך והתחייבות אישית שלך לחברי הקיבוצים בטרם באת לכנסת: להבטיח את הזכויות הבסיסיות של התנועה הקיבוצית. אני מברך אותך ובוודאי אתמוך בהצעת החוק.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חגי מירום, על דברי הטעם וגם על האופן התרבותי שבו מתנהל היום הדיון בכנסת. לדעתי, זה חשוב מאוד, ולו היינו יכולים לעשות זאת כל פעם, זו היתה יכולה להיות דוגמה טובה.

שמואל אביטל (העבודה):

— — — זה בגלל — — —

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, בלי הערות שאינן במקומן.

אני מודה לכם. אני מזמין את אחרון הדוברים, חבר הכנסת אורי אור.

מיכה גולדמן (העבודה):

— — —

היו"ר ר' אדרי:

אתה לא היית כאן, אבל אני אתן לך.

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

אתה לא היית כאן עד עכשיו, עכשיו נכנסת, אדוני. אתה מסכים אתי?

מיכה גולדמן (העבודה):

היו"ר ר' אדרי:

בסדר, אדוני, אנחנו לא נתחשבן. היות שאמרנו שהאווירה היא נעימה ותרבותית וחברית והוגנת, אנחנו לא נתחשבן.

בבקשה, חבר הכנסת אורי אור.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גם אני מצטרף לדבריו של חבר הכנסת חגי מירום ומברך את חבר הכנסת אלי גולדשמידט על הצעת החוק.

אני חושב שהיא הרבה יותר חשובה מאשר תחילתה של דרך, כפי שצוין פה. מבחינתי, כאיש התיישבות, אני רוצה לחזור ולומר מעל במה זו, שלצערי הרב, גם בתנועה שלנו וגם במקומות אחרים שכחו שהתיישבות איננה עסק, ביזנס. התיישבות היא אורח חיים שהוא גם מהות, אחד הסממנים של חידוש הציונות, ונגע פה חבר הכנסת חגי מירום בשאלה היכן מצויה ההתיישבות ברובה, היכן היתה מצויה פעם ועד היום. ניקח את הנגב, ניקח את הגליל, ניקח את היישובים כולם. לכן אנחנו צריכים להבין שכאשר מדובר פה בקיבוצים, במושבים שיתופיים – זה איננו ביזנס, אף שחבר הכנסת אלי גולדשמידט טיפל בעניין, ובצדק, כעניין עסקי גרידא. אנחנו מדברים פה באנשים שזאת תפיסת עולמם וזה אורח החיים שלהם, ולכן זה חשוב שבעתיים.

אני מוטרד מאוד, ואני אומר זאת פה לאנשי הקיבוצים, ממצבו של הפרט בקיבוץ, בהסדר הקיבוצים. קיבוץ שפושט את הרגל לאחר 30-40 שנה – ונקווה שלא יהיה אחד כזה – מה יעשו חבריו, שהשקיעו את כל נשמתם, ממונם ושנותיהם בקיבוץ? עדיין ההסדר אינו מבטיח לחבר משק את עתידו, לבד מהדברים שנאמרו פה.

לכן, אני חושב שהחוק הזה, ואני מניח שהוא יתקבל פה, הוא רק צעד ראשון בחקיקה, שלדעתי תצטרך להיות רחבה יותר ושהמהות שלה תהיה הבטחת הפרט בקיבוץ ובמושב השיתופי. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אורי אור, גם על התמיכה שלך וגם על הדברים שאמרת. אני מזמין את אחרון הדוברים, חבר הכנסת מיכה גולדמן. בבקשה, אדוני סגן השר. מייד אחר כך נצביע.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם אני חושב שחבר הכנסת אלי גולדשמידט עשה נכון בהגישו את השינוי לחוק, והצעת החוק הפרטית שלו היא מחויבת המציאות, כפי שזו קיימת בהתיישבות העובדת ובתנועה הקיבוצית, שם אנו מוצאים אוכלוסייה שתרמה ותורמת לביסוס המשק הישראלי. כפי שאמרו חברי הכנסת חגי מירום ואורי אור, ההתיישבות היתה תמיד באותם אזורים שהיוו גם רצועת ביטחון למדינת ישראל, בצפון, בדרום, בגליל ובנגב, ואנחנו יודעים שלאחר מלחמת ששת הימים – גם ברמת-הגולן ובבקעת-הירדן.

כתוצאה ממשבר כלכלי שפקד את המדינה, ההתיישבות היתה הראשונה שנפגעה, ובתוכה התנועה הקיבוצית.

נכון שבמשק הקיבוצי גם היו טעויות, אבל יש חברים שתרמו עשרות שנים לביסוס המשק הבודד והתנועה הקיבוצית, ולא מעטים מהם מוצאים את עצמם היום במצב שאין להם פתרון סוציאלי. כאשר מדובר על ההוצאה לפועל, בקיבוצים, בשונה ממה שקורה למשק המשפחתי או לאזרח שחי בעיר – הרכוש הוא רכוש הקיבוץ. ברגע שיש הוצאה לפועל, למעשה יש פגיעה ישירה. אין לחבר הקיבוץ הבודד אפשרות למינימום הכנסה שתאפשר לו קיום בכבוד. אין לו דירה ששייכת לו, ואז, כתוצאה מכך שיש פקודת הוצאה לפועל על הקיבוץ, באים ופוגעים בו, ואפשר לפנות אותו מדירה שהיא רכוש הקיבוץ. לכן, מטרת השינויים המוצעים להבטיח את המינימום הנדרש גם לאיש הבודד בתנועה הקיבוצית, משום שהוא קודם כול אדם, בעל משפחה, וצריך להבטיח לו חיים בכבוד, גם מגורים, גם הכנסה כלכלית.

תיקון זה הוא תיקון צודק, שבא לתקן עיוות, ואני אומר את זה כאן כחבר כנסת ולא כסגן שר, אני אומר את זה כאדם שחי באזור שיש בו קיבוצים, מושבים.

אני בא אומנם ממושבה, אבל כולנו, בני משפחת האדמה, יודעים להעריך את התנועה הקיבוצית וגם את התנועה המושבית, וודאי שאני רוצה לברך את חבר הכנסת גולדשמידט על ההצעה הנכונה והצודקת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת מיכה גולדמן.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אבל לפני שנצביע, אני מבקש להביע את הוקרתי והערכתי למציע, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אומנם אינני איש התיישבות, אבל בראשית דרכי בארץ הזאת עשיתי במחיצתם של חלק מראשי התנועה הקיבוצית, ושם ספגתי מהאווירה של הקיבוץ, של התנועה החשובה הזאת, ואני מודה לך כאן על שהבאת הצעה שלפי רוח הדברים שנשמעה כאן, נתמכת על-ידי כל חלקי הבית.

נצביע מי בעד ומי נגד הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוץ), של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 15) (דין חייב שהוא קיבוץ),
התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

הצעת החוק עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מברך את חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אני מכריז בזה על הפסקה. נחדש את הישיבה בזמן ובמועד, ונעשה זאת באמצעות הרמקולים של הכנסת, אם יפעלו עד אז. אני מודה לכם. המשך ערב נעים. אני מניח שנבלה עוד את הלילה ביחד כאן. תודה רבה. אני גם מודה בשלב הזה לסגנית מזכיר הכנסת ולעובדי הכנסת.

(הישיבה נפסקה בשעה 19:24 ונתחדשה בשעה 22:37.)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מחדש את ישיבת הכנסת אחרי ההפסקה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר להעיר הערה?

היו"ר ש' וייס:

עכשיו לא.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש בכל זאת, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, תניח לי. עכשיו אני מחדש את הישיבה.

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. לא תמיד אפשר להעיר הערה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש רשות דיבור.

היו"ר ש' וייס:

אני לא חייב לתת לך.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה לא יכול לסתום פיות בכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני לא סותם פיות, ואני לא חייב בכל פעם לתת לך רשות דיבור.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש הערה לסדר בפתיחת הישיבה.

היו"ר ש' וייס:

לסדר – תגיש לי בכתב.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מעוות את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה ממשיך לעוות את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה. אתה לא תהרוס לי את הכנסת בגדפנות הזאת.

יהושע מצא (הליכוד):

לא אתן לך לעוות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה ולפני האחרונה. יש גם גבול לסבלנות שלי.

יהושע מצא (הליכוד):

יש גם גבול למונולוגים.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית, ותעזוב את האולם. זה הכול.

בבקשה, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. אי-אפשר להשתלט בטרור על הבית הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני, תשלוט קצת על – – –

היו"ר ש' וייס:

קראתי אותך לסדר. צא מן האולם.

יהושע מצא (הליכוד):

אל תגדף.

היו"ר ש' וייס:

צא מן האולם. אני מגדף...

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מעוות את התקנון.

היו"ר ש' וייס:

ביקשתי שתצא מן האולם.

אני מבקש להוציא אותו אם הוא לא יצא. יש גבול לבריונות בבית הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

יש גבול לגדפנות.

היו"ר ש' וייס:

צא מן האולם.

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיעכם, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק "יבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד–1994, שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1994

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים בקריאה שנייה ובקריאה שלישית: הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1994. אני מזמין את יושב-ראש ועדת הכלכלה להציג את החוק. בבקשה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בדרך כלל כאשר מביאים חוק לבית הזה נוהגים לפתוח בביטוי השגור: אני מתכבד להביא את החוק הזה והזה. אני עצמי אינני מאמין שהנוסח "מתכבד בהבאת החוק הזה" יאה לשעה הזאת ולבית הזה, לא עקב תוכן החוק, או לפחות לא עקב הרעיון שעומד ביסוד החוק, אלא מנסיבות וסיבות אחרות, שאני אפרט בהמשך דברי.

תוכן החוק הוא ברור, ונדמה לי שגם מי שאינם מצדדים בחוק הזה מבינים את הרגישות שהציבור הדתי בישראל חש כלפי העובדה שבמדינת ישראל, מדינת היהודים, מתעצמת התופעה של אכילה, של ייבוא ושל ייצור וגידול בשר שאיננו כשר. לאדם שחי על-פי אמונתו באופן שלם וטוטלי וממלא תרי"ג מצוות, התופעות האלה, שהן תופעות טבעיות ולגיטימיות במדינה שעם כל הקשר שלה למורשת היא מדינה חילונית – עברו ועבור מנהיגות הציבור הדתי יש בהן לא רק טעם לפגם, יש בכך מעין איתות על כיוון שסופו מי ישורנו. את זה צריך לכבד ואת זה חייב לכבד כל אדם שאיננו מנותק מן המורשת שלנו.

אבל, השאלה הנשאלת בדרך כלל כאשר עוסקים בחוקים מעין אלה נוגעת למבחן המעשי, להקשר של התועלת והעלות, לדרך שבה נתפסת הדת על-ידי כלל הציבור בישראל. האם חוקים שבאופן כפוי אמורים לנווט ולהכתיב לכלל הציבור את מנהגיו, האם יש בהם כדי לתרום להערכה, לאמון ולכבוד שרוחש הציבור החילוני כלפי ערכים של מורשת, או שמא יש בהם כדי להרחיק ולא לקרב?

נדמה לי שזו השאלה שאנחנו צריכים לשאול את עצמנו, ואנחנו לעולם לא מספיקים לשאול את עצמנו, כי לעולם איננו מקיימים דיונים בסוגיה המעמיקה הזאת אלא כשאנחנו על פי תהום קואליציונית כזו או אחרת. וזה נכון לגבי הממשלה הנוכחית, וזה נכון לגבי ממשלות הליכוד שקדמו לה, וזה נכון לגבי ממשלות שקדמו לממשלות הליכוד. המנהיגות של מדינת ישראל איננה מוצאת זמן ואיננה מוצאת פנאי, רצון ויכולת לקיים את חשבון הנפש הזה, איך באמת אנחנו מסוגלים לקרב את הציבור שאיננו מגדיר את עצמו כציבור דתי אל החוויה היהודית בממד האמיתי שלה, המוסרי, העמוק. אנחנו נדרשים לסוגיות האלה רק כאשר אקדח מכון אל הרקה, כאשר המתמטיקה של הקואליציה מתחילה לאותת על מצוקה, כאשר יש איזה משבר שמשמעותו איננה ברמה הלאומית, ואיננה ברמה היהודית, ואיננה ברמה של יחסי דת ומדינה, אלא היא בהקשר הפוליטי, הציני, המפלגתי.

גם בדיון הזה היום לא נעסוק בזה, כמו שלא עסקנו בזה בוועדת הכלכלה, ולא עסקנו בזה במליאה כאשר החוק הזה עבר את המחסום והגיע אל ועדת הכלכלה. אני חש חובה, מכיוון שזו אולי הפעם

האחרונה שמופקדת בידי הזכות לעסוק בסוגיה הזאת, כי אינני רואה שיהיו בעתיד הרבה מאוד חוקים דתיים שנושאייהם קשורים לתחום הכלכלי ושיקנו לי את הזכות להתבטא. לכן אני רוצה לומר כאן את מה שאני מרגיש.

אני אומר בעיקר לחברי מן הציבור הדתי: אני מרגיש שהיום אולי נכשיר את הבשר, אבל ודאי שלא נכשיר את הלבבות לקלוט באופן אמיתי ויסודי את המסרים שאתם הייתם רוצים להעביר אל הציבור החילוני, מכיוון שלבו אטום. כאשר מדובר בחקיקה, מייד ננעלות דלתות הלב, והתחושה היא שעוד הפעם, באיזו מניפולציה אלגבראית כזו או אחרת, הצליחו לגייס את העבודה, להרחיק את הליכוד, להשתיק את מרצ ולחקוק בספר החוקים של מדינת ישראל עוד כמה אותיות, שייתכן שתהיינה משמעותיות וייתכן שתהיינה אותיות מתות. אבל על התדר שבו אמורים לקלוט את גלי הקשר אל המורשת, החוק מתייצב כמכשול וכמחסום ולא כדלת שנפתחת לרווחה.

זה לא ישנה את תוצאות ההצבעה היום, זה אולי לא ישנה את המהלכים של המפלגות הדתיות בעתיד, אבל מצאתי חובה לעצמי להביע את עמדותי, והיא איננה קשורה לסעיפי החוק, ואולי היא גם לא רלבנטית, מכיוון שהמצב היום מחייב את המפלגות הדתיות ואת הציבור הדתי לקום ולעשות איזה מעשה, ולאו דווקא מהטעמים הציניים, שייאמר בעיתון חרדי כלשהו שחבר הכנסת X או Y פעל פעולה. אני מאמין שזה מטריד, מקומם ומתסכל נבחר ציבור מן המגזר הדתי – והוא נאבק על זה. אני גם לא יודע להציע דרך אלטרנטיבית. ייתכן שטוב יותר חוק כזה מאשר פריצות מוחלטת, ליברליזם טוטלי, אולי. אבל ברור לי מתוך שיחות של שנים עם בני נוער ועם אזרחים מן היישוב, שהדרך של חקיקה שכל כולה כפייה, שבה אנחנו הולכים מאז קום המדינה, לא קירבה אדם אחד ליהדות, רק הרחיקה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אין פה מטרה לכפות על הציבור החילוני, המטרה היא להגן על עצמנו. לא אכפת לי מה אוכל החילוני.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מסכים אתך שהמניעים להבאת החוק הם טהורים, אין לי ספק בכך, אני מכיר את המוטיבציה. על משקל "הכוונות הטובות מובילות ל... ", מטריד אותי שבמהלך השנים שבהן אני פעיל בזירה הפוליטית, כבר 17 שנה, אני נתקל בציבורים נרחבים, ואינני זוכר ולו פעם אחת שזיהיתי סימפתי כלפי המהלכים האלה. זיהיתי אנטגוניזם, עוינות, תחושת סלידה מהתופעות האלה.

אני לא רוצה לחרוג כאן לדיונים פילוסופיים ואקדמיים, כדי שלא יאשימו אותנו בפיליבסטר, אבל בהערת אגב, כאשר אתה בוחן על סקאלת ההישגים של הציבור הדתי בעשור האחרון האם המדינה נהיתה פחות מתירנית, האם מדינת ישראל סיגלה לעצמה יותר מנהגים ואורחות חיים הקשורים למורשת ישראל – לדעתי, ואני משוכנע שגם לדעתך, המגמה היא הפוכה. ייתכן שאתה אומר: בגלל המגמה הזאת אנחנו קמים ועומדים בפרץ, ואילולא היינו כופים, משכנעים וזועקים, המצב היה הרבה יותר גרוע. ייתכן.

הייתי מקווה ומייחל שאנחנו, מכל גוני הבית הזה, נמצא את עתותינו – אני לא יודע מתי זה יכול להיות – כדי שאולי פעם תימצא לנו תרופה יותר אטרקטיבית, שמפתה ציבור יהודי לחשוב על הקשר בינו לבין הארץ הזאת, על הקשר שבינו לבין ערכי המסורת, על הקשר שבינו לבין התורה, כי בלי זה אנחנו לא מתקיימים כאן, וזה לא משנה אם אנחנו מונהגים על-ידי ממשלת שמאל, או ממשלת ימין, או ממשלה מהאו"ם. עם ישראל לא יכול להחזיק מעמד ללא קשר עמוק ואמיתי למורשת שלו, והוא החזיק מעמד רק בגלל הקשר העמוק והאמיתי הזה; שאילולא הקשר הזה לא היינו פה.

ההידרדרות שקיימת ביחס הציבור בישראל כלפי הציבור הדתי, ושתי המפלגות האלה גם הן משלמות עליה מחיר פוליטי ואלקטורלי כבד במהלך השנים האחרונות, לא משתנה. חוק כמו זה המובא היום בוודאי איננו משפר אותו יחס, אולי הוא לא גורם יותר נזק כי בציבור יש אפתיה טוטלית כלפי מה שאנחנו עושים כאן. זה כבר לא מעניין אותם, הם לא מאמינים לא להם ולא לנו, לבם גס במה שמתרחש בבית הזה, הם בזים לפוליטיקאים ומזלזלים בכל אמירה שלנו, ואף שזו יכולה להיות האמירה הכנה והטהורה ביותר, הרי בטוחים שאנחנו מרמים ומשקרים. גם החוק הזה ייבלע בתוך סל האפתיה כלפי מה שמתרחש כאן בבית.

נעבור למישורים יותר מעשיים. החוק הובא בפעם השנייה לוועדת הכלכלה לאחר שקיבל רוב במליאה. הוא עבר בוועדת הכלכלה מטאמורפזה מסוימת גם ברמת החיוב וגם ברמת השלילה.

מטאמורפזה אחת אומנם לא באה לידי ביטוי מעשי בשם החוק, אבל היא באה לידי ביטוי בתוכנו, ובעיקר בסעיף 2 שבו, המגדיר את סוגיית ייבוא הבשר וקובע כי: "על אף האמור בכל דין, ובכפוף לאמור בסעיף 3, לא ייבא אדם בשר אלא אם כן קיבל לגביו תעודת הכשר". מכיון שלא נאמר "בשר בקר", כפי שנאמר בהצעה המקורית, ברור הוא – זאת היתה גם עמדת הממשלה, כפי שהיא הביאה אותה בפני הוועדה – שלא מתייחסים כאן לבשר בקר בלבד אלא לכל סוגי הבשר, ואם יש כאן מומחים גדולים ממני, הם בוודאי יכולים לפרט את הסוגים הללו.

החוק הזה הורחב במובן של ההגדרה, ואם קודם הוא נגע לבשר בקר קפוא, כרגע הוא חולש גם על סוגים אחרים של בשר. ככל הידוע לי, לא זו היתה כוונת המחוקק בקריאה הראשונה, וזה גם ברור מציטוטים מדבריו של שר התעשייה והמסחר, אשר הציג את החוק, אבל ועדת כנסת זכאית בכל שלב של הדיונים בוועדה להרחיב או למתן את ניסוחי החוק, וועדת הכלכלה עשתה את זה בהקשר של סעיף 2.

אני רוצה להעמיד את חברי הכנסת על הסתירה הטוטלית הקיימת בין הגדרת החוק בכותרתו, והיא "הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא", לבין סעיף 2, המדבר רק על בשר. היועץ המשפטי של הכנסת, עורך-הדין צבי ענבר, העמיד אותנו על הבעייתיות בסתירה הזאת. המשמעות היא, שכאשר החוק הזה יגמור היום את הליכי החקיקה, טוב יהיה אם יושוו הניסוחים בין לכיוון הכותרת ובין לכיוון סעיף 2, כי אם תיוותר הסתירה בעינה, הרי זה מותר פתח רחב מאוד לפרשנויות סותרות. המשמעות המעשית היא, שהחוק הזה, שממילא עתיד להגיע למבחן של בית-המשפט הגבוה לצדק בהקשרים האחרים, שוודאי נדון בהם, יהיה מועד לפרשנויות שאולי תהיינה שונות מאלה של הוועדה, בוודאי של המליאה.

אני חוזר אחורה לסעיף 1, סעיף ההגדרות. ההגדרה "בשר" משמעה – בשר קפוא, זה ברור ופועל יוצא מכך שמדובר על ייבוא, ואפשר לייבא רק בשר קפוא. ההגדרה "תעודת הכשר" נוגעת למה שיבוא מאוחר יותר בסעיף 2, שבו מדובר על היתר לייבוא באמצעות מתן תעודת הכשר. הגוף

המעניק תעודת הכשר כזו הינו מועצת הרבנות הראשית לישראל, כפי שהדבר נהוג גם כיום, ובהקשר זה אין שינוי.

סעיף 3 הוא סעיף חשוב מאוד, כיוון שהוא מותיר בעינו מצב של סטטוס-קוו, וההגדרה המופיעה בסעיף 3, תחת הכותרת "מקרים מיוחדים", מדברת על כך ששר התעשייה והמסחר רשאי לאשר מתן רשיונות לייבוא בשר שאין לו תעודת הכשר, ובלבד שמדובר באותם מקרים מיוחדים שנהוגים או היו נהוגים עד ליום חילופי הממשלות, ב-13 ביולי 1992.

יש כאן הסתייגויות לגבי הסעיף הזה מצד חברי הכנסת של המפלגות הדתיות. באופן טבעי הן אינן מעוניינות באיזה הכשר לייבוא בשר שלא ניתנה לו תעודת הכשר. זה טבעי. אם ההסתייגויות האלה עוברות או אם הסעיף הזה לא עובר, המשמעות היא – ואני לא מחדש כאן לשר האוצר ולממשלה – שלמעשה עובר חוק שאיננו משמר בכלל איזה מצב של סטטוס-קוו. זכותה של הממשלה, כמובן, לחיות עם זה, אבל אם היא תחיה עם זה, זה מנוגד להצהרות שהצהירה כאשר הביאה את הצעותיה למליאה, והיא לא ביקשה בוועדה, כמו שהיא ביקשה בקשר לבשר בקר, לשנות מכוונתה בעת שהציגה את החוק. לכן, ייתכן שחברי הכנסת שרוצים הסתייגות יבינו שהממשלה עלולה או עשויה או עתידה למשוך בחזרה את החוק, אם הסעיף הזה איננו זוכה לרוב הדרוש. אני מבהיר לחברי הכנסת משמעויות הנוגעות לחוק.

חנן פורת (מפד"ל):

שהממשלה תמשיך את החוק בגלל סעיף?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אינני מדבר מהרהורי רוחי, חבר הכנסת חנן פורת.

סעיף 4 נולד בוועדה, אבל הוא בהסכמת הממשלה. הוא קובע את סמכות הממשלה לייבא בשר קפוא בעצמה או באמצעות אחרים מטעמה, לרבות לצורכי מלאי חירום.

אני רוצה לומר כאן את דעתי האישית לממשלה, שנציגה היחיד שאולי יכול להיות בהאזנה כרגע הוא שר המשפטים. סעיף 4 משמעותו היא, שהממשלה יכולה לשים לאל את מדיניות ההפרטה שהיא הצהירה עליה. כמובן, הסעיף איננו מחייב את הממשלה לחרוג ממדיניותה, אבל יש מגמה במשק זה עשור שלם – במקרה זה התחיל בתקופת הליכוד, אבל בהקשר זה זה לא רלבנטי – של יציאת הממשלה משווקים של מזון במדינת ישראל. וזאת מהרבה מאוד טעמים שנדונו כאן, ואושרו כאן, בהסכמה טוטלית ובקונסנזוס מוחלט בבית הזה ובכל החוגים הכלכליים. ממשלה איננה צריכה להוות גורם שעוסק באופן מעשי בייבוא. זה כבר יצא משוק האורז, משוק הסוכר, הגרעינים ושפע של תחומי מזון שבעבר פקידי הממשלה היו האורגנים המופקדים על הפעילות הכלכלית והמשקית בהם. צריך להותיר את הנושא הזה, במסגרת תפיסת העולם של הכשרות, ולא בסתירה לה, אבל צריך להותיר כאן את המשחק של השוק החופשי בידי יבואנים. זה מגביר את התחרות, זה מוזיל את המחירים, זה מצמצם את נפח העבודה של משרדי הממשלה, זה מאפשר לפקידות לעסוק באמת בדברים שאחרים לא יכולים לעסוק בהם.

נדמה לי שטוב יהיה אם הממשלה תתייחס אל הסעיף הזה כאל אופציה הנוגעת למלאי החירום. כך נולד הסעיף הזה. למלאי החירום יש משמעות ביטחונית למקרי חירום, במקרי משבר, למקרה שנמל התעופה סגור והנמלים הימיים סגורים וישראל היא במצור, ואנחנו צריכים איזו שהיא אלמנטרית כדי להחזיק מעמד בלי ייבוא של סוגי מזון, כדי להצילנו. אני מציע לממשלה להתייחס אל הסעיף הזה כאל הנחיה הנוגעת לספח, קרי, רק במקרי חירום, או לצורך מלאי החירום.

סעיף 5 הוא סעיף שבלעדיו, כמובן, לחוק הזה לא היתה משמעות: "תוקפו של חוק זה הוא על אף האמור בחוק-יסוד: חופש העיסוק". אין צורך להרחיב את הדיבור על הסעיף הזה. בלעדיו היינו נמצאים עכשיו איש איש בביתו.

סעיף 6 גם הוא סעיף שהוכנס בקונסנסוס מוחלט בוועדה, והוא בא למנוע הענקת פרשנות רטרואקטיבית לחוק הזה. אומנם, מטבע הדברים הבית הזה איננו שש ואיננו אוהב לחוקק חוקים רטרואקטיביים, אבל כאן יכול היה להיווצר מצב שגורמים העוסקים בייבוא או עסקו בייבוא של בשר, נכון לעכשיו, על-פי מדיניות ההפרטה של הממשלה ועל-פי פסיקת בג"ץ בפסק-דין "מיטראל", גורמים אלה היו עומדים בפני שוקת שבורה, כאשר רשיונות שכבר הוענקו להם ומהם נגזרה פעילות עסקית שהכניסה אותם להתחייבות, לפתיחת קווי אשראי, לרכישת בשר מספקים, לחתימה על חוזים – היו ניצבים בתום הקריאה השלישית היום במצב שיתכן שמישהו יפרש את החוק כך שהוא יוחל מרגע קבלתו גם בהקשר של אותם רשיונות שכבר ניתנו.

לא מדובר במאסה קריטית. מדובר במספר קטן של יבואנים ובהיקף סביר של רשיונות שניתנו. אבל למען הסר ספק ועל דעת כל חברי הוועדה, אנחנו רצינו כמובן להבהיר שתוקפו של רשיון שכבר ניתן על-ידי הרשות המוסמכת, קרי על-ידי משרד התעשייה והמסחר, תוקפו נותר בעינו עד תום התקופה המסוימת ברשיון, שבו הוא יפוג.

אני רוצה להיכנס לדיון האחרון במסגרת פתיחתי, לסעיף 7. הסעיף הזה גרם אתמול, אם נשתמש במושגים תקשורתיים, לפיצוץ הישיבה. בשעה 02:00 הסתבר לי לתדהמתי, שאף שכל הדוברים בוועדה, או מרביתם המוחלטת – לא הייתי רוצה לנקוט ביטוי גורף מדי – אני לא זוכר שדיברו נגד הענקת פיצוי מסוים שייקבע על-ידי גורמים שהם מחוץ לכנסת לאלה שיחשבו עצמם ויצליחו להוכיח שהם נפגעו באופן מעשי כתוצאה מהעובדה שמדיניות שהיתה תקפה על-פי פסיקת בג"ץ עד לרגע מסוים, עקב שינויים קואליציוניים או אחרים עברה מן העולם ומדיניות אחרת באה תחתיה.

נדמה לי שזה כלל ברזל בכללי הצדק הטבעי, שלפחות המחוקק מחויב לו, והוא לחשוב גם על הנזק שנגרם כתוצאה מחקיקה. "יתכן שאין נזק, ייתכן שהנזק, אפילו הוא קיים, הוא מזערי, וייתכן שגם אם יש נזק מזערי, העלות שלו היא כזו שיש בה בעייתיות אם מאמצים את התפיסה שמן הדין להעניק פיצוי. אבל לקבוע מנגנון שידון בבקשות כאלה ויבחן אותן לגופן, זה היה דבר מקובל.

היו"ר י' עזרן:

זה פיצוי על מניעת רווחים?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני אתייחס לזה מייד.

היו"ר י' עזרן:

פעם היתה הצעה כזאת, של פיצוי על מכסות מים של חקלאים שנלקחו כדין או שלא כדין, אני לא זוכר בדיוק. אחר כך הממשלה רצתה להחזיר את המצב לתקינותו, ולא התקבל הרעיון. סליחה שאני מתערב.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

טוב שאדוני היושב-ראש מעלה את השאלה הזאת, כי אני אתייחס אליה, רק אסיים את המשפט שהתחלתי בו. כל חברי הוועדה שדיברו בדיון הבינו שיש מצוקה מסוימת, שהכנסת אינה פטורה מן החובה למצוא לה איזה מזור, והמזור הזה, לדעתי ולדעת החברים שדיברו, איננו יכול לכלול התייחסות לרווחים עתידיים, חד וחלק, כי אנה אתה בא? אם אתה מתחיל להעניק פיצוי על הוצאות שאולי היו נגרמות, או על רווחים מתוכננים, שבתחשיב אופטימלי אתה אולי היית מגיע אליהם, הרי אנחנו הופכים פה לכנסת שעוסקת במדע בדיוני.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, יש רק אפשרות אחת לדעת מה הסוף. אם כל עם ישראל יחזור בתשובה, ודאי לא יהיה ביקוש לטרפה. הרי קשה מאוד לצפות מראש מה לעשות.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אבל באותה מידה שיד אחת שלנו, של ועדת הכלכלה, דחתה את הגישה הסוחפת, שצריך לדון גם ברווחים עתידיים, היד השנייה או הפה השני של כל חבר שדיבר, לפחות עד השעה 02:00, הבין שאנחנו צריכים למצוא איזה ניסוח שמעוגנת בו חובת משרד התעשייה והמסחר לקבוע את המנגנון שידון בעניין.

אבל, כיוון ששר התעשייה והמסחר נסע לסין, אירחנו בוועדת הכלכלה את מי שייצגה את הממשלה, סגנית השר, הגברת מאשה לובלסקי, שנכחה בדיון, שמעה את נציגי אותם יבואנים, שנגרמו להם, לפי טענתם, עלויות כבדות כתוצאה מהכניסה שלהם לשוק, שגראה להם אז בבחינת השמים הם הגבול, ולפתע השמים נפלו עליהם. וסגנית השר אמרה, אני לא זוכר את המונחים המדויקים, גברת לובלסקי, אבל נדמה לי שאת דיברת באופן חד-משמעי על הזכות לפיצוי.

בשעה 02:00 הגיע שר התעשייה והמסחר הפורמלי, שר האוצר מר שוחט, שבאופן טבעי, כמי שמגן בגופו על החריץ הדק הזה של כספת המדינה, וזו חובתו, הפך על פיה את השקפת עולמם של כל חברי הוועדה ונאבק מאבק, הייתי אומר נחרץ, כדרכו, נגד העניין. ככל שניסיתי לשכנע את כבוד שר התעשייה והמסחר לפעול בכובעו של שר התעשייה והמסחר ולא בכובעו של שר האוצר, אך חרס העלו מאמצי.

היו"ר י' עזרן:

הוא נאמן לדרכו להיאבק נגד הסטייק של המרצים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

הגיע בשר עד נפש. כשראיתי שכל הצעת פשרה שאני מעלה – והעליתי אין-ספור הצעות, כבר התביישתי בעצמי, כי אני לא נוהג בדרך כלל להתפשר.

נעמי חזן (מרצ):

צחי, לא צריך להגזים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני נוהג להתפשר, בסדר.

נאלצתי, הייתי אומר במונחים דיפלומטיים, להודיע על סגירת הישיבה לצורך התייעצויות, שדרך אגב, בסופו של דבר העלו חזרה לדרך המלך, ומשום כך אנחנו נמצאים כאן.

אני מבקש מחברי הכנסת בעניין הזה, עניין סעיף 7, לקבל את הנוסח המתון שבמתונים, שבסופו של דבר נותר על כנו, והוא אומר כדלקמן: שר התעשייה והמסחר ממונה על ביצוע חוק זה. הוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו. בתוך 30 ימים מיום פרסומו של חוק זה יביא השר לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות לעניין זכאותם לפיצויים של יבואני בשר, אשר יוכיחו כי נגרם להם נזק או נפגע חופש העיסוק שלהם במישרין או בעקיפין, הכול כתוצאה מחוק זה.

זאת אומרת, יש כאן שפע של סייגים למי שחושש שמא הסעיף הזה יפרוץ איזה סכר שקופת המדינה לא תוכל לעמוד מולו. יש כאן גם סמכות לשר התעשייה והמסחר, שבדואי יתייעץ עם שר האוצר ועם המשפטים, וימצאו את הדרך לעגן את התקנות במחסומים של רב-ברית, כדי שלא ייכנס דרכם כל דיכפין ששאף להיות יבואן בשר, חלם על זה כל ימי חלדו ופתאום החלום לא התגשם.

מדובר, כאמור, על אישור ועדת הכלכלה, שגם בה יש רוב קואליציוני, ואם היא לא מאשרת, אין תקנות.

מדובר על קביעת הזכאות. זאת אומרת, אין כאן בכלל קביעה קטגורית מה היא זכאות. לאחר מכן מדובר רק על יבואני בשר ולא על מסעדות או על שפע של גורמים בעלי עניין בשוק. הם צריכים להוכיח, לא לטעון, שנגרם להם נזק או נפגע חופש העיסוק שלהם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה פירוש: נפגע חופש העיסוק? גם חופש העיסוק שלי נפגע על-ידי החוק הזה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מוכן, ידידי מר רביץ, לפנות בשמך אל שר התעשייה והמסחר, כדי שבמסגרת התקנות האלה הוא יביא בחשבון את העובדה שחברי כנסת מסוימים פגועים במישרין או בעקיפין.

דוד צוקר (מרצ):

באישור ועדת הכלכלה ניתן לו פיצויים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה יבואן בשר, חבר הכנסת רביץ? אם כן, זה במסגרת העיסוק הנוסף, ויש לך עוד כמה ימים להכריז על זה, עד 1 באפריל.

דוד צוקר (מרצ):

אני תכננתי להקים חברה. אנחנו תכננו להרוויח, והפסדנו.

היו"ר י' עזרני:

אדוני, אתה לא יבואן מוסמך, אף אחד לא הסמיך אותך. אתה בכלל מחוץ למירוץ הזה.

אדוני, כשכבודו הזכיר ששר התעשייה והמסחר ידע להתקין ולסתום את הפרצה הזאת כמו רב-בריה, אתה לא מתכוון לתת את הסמכות של תעודת הכשר לא לרב-בריה, לא לרב-זרועות ולא לרב-פלדה, שאינם מהווים תחליף לרבנות האמיתית.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

ככל הידוע לי, המלה רבנות נובעת מן השורש רב-בריה והא בהא תליא.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לשאול אותך או את מי שמתמצא בהליכי חקיקה. אני יכול לדבר על 70 ההסתייגויות, מובן שאני לא מעוניין לעשות את זה בשעה הזאת, אבל יש לי בוודאי מה לומר על הסתייגויות מסוימות. מה סמכותי בהקשר זה? אני יכול להתייחס בין לבין להסתייגויות שונות?

דוד צוקר (מרצ):

אני חושב שראוי היה להזכיר, בעיקר בקשר לסעיף 5, שמעמדו של החוק הזה הוא בעצם כשל הוראת שעה, כי בתום ארבע שנים מיום שהוא נחקק תוקפו יפוג.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

בהחלט. אני יכול להרחיב את הדיבור על הקשר בין החוק הזה לבין חוק-יסוד: חופש העיסוק, שלמעשה נגזר מחוק-יסוד: חופש העיסוק, שמקנה לו את המעטפת החוקתית, שאם לא כן החוק הזה היה נפסל, או למעשה כל פעולה על-פיו של רשות מינהלית היתה נפסלת על-ידי בג"ץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כדאי להוסיף, שאנחנו נהיה כאן בעוד ארבע שנים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

לגביך או לגבי – אני לא יודע, אבל לגבי חבר הכנסת דדי צוקר זה בטוח.

היו"ר י' עזרן:

זאת אומרת, הסכנה היא גדולה מאוד. אני רוצה שריון.

דוד צוקר (מרצ):

כל מה שצריך לומר זה, שמי שאישר את החוק יכול להאריך את תוקפו עוד בארבע שנים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

עדיין לא קיבלתי תשובה, אדוני היושב-ראש, אולי אפשר להתייעץ.

היו"ר י' עזרן:

יושב-ראש הוועדה יוכל לעלות ולענות אחרי כל הסתייגות.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני כבר מצהיר שאין לי כוונה לעלות אחרי כל הסתייגות. אבל יש כאן כמה הסתייגויות שנדמה לי שכדאי להעמיד את הבית על משמעותן. אני אעשה זאת ברגע המתאים.

היו"ר י' עזרן:

דומני שמעמדו של יושב-ראש ועדה שמציג חוק הוא כמעמדו של שר בהקשר זה.

ובכן, רבותי, אני מאוד מודה לאדוני יושב-ראש הוועדה על הצעת החוק, על כל לבטיו וגווניו. אנחנו עוברים כעת להצבעה על ההסתייגויות.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

קודם כול הנמקה של ההסתייגויות.

היו"ר י' עזרן:

מובן שקודם כול תהיה הנמקה. המטרה היא ההצבעה, אדוני.

לשם החוק יש הסתייגות של הממשלה וחברי הכנסת שמואל אביטל, שלמה בוחבוט, יוסי ונונו, אבי יחזקאל וגדעון שגיא. מי עולה לנמק?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני מבקשת לנמק בשם הממשלה את ההסתייגות לשם החוק.

היו"ר י' עזרן:

גברתי סגנית שר התעשייה והמסחר, בבקשה לנמק בשם הממשלה את ההסתייגות לשם החוק. האם סגנית השר מבקשת לנמק את שתי ההסתייגויות בבת אחת?

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני יכולה להתייחס בשם הממשלה לחוק ולדבריו של יושב-ראש הוועדה בכל מקרה. אני אסתייג כרגע לשם החוק בלבד.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, נכון הוא שכאשר הובא החוק הזה לקריאה ראשונה הוא הובא בשם "חוק לייבוא בשר בקר קפוא". הופיעה בשם החוק המלה "בקר". כאשר עברנו לדיונים ולהכנת החוק לקראת קריאה שנייה ושלישית התעורר איזה ספק, שאם נתחום את שם החוק רק לייבוא בשר בקר קפוא, עלול – ואני אומרת: עלול – להיווצר איזה מצב שבשר בקר קפוא חייב להיות מיובא למדינת ישראל כשהוא כשר, אבל אולי בשר קפוא אחר שאינו בשר בקר, משום שלא נכלל בשם ומשום שההגדרה אולי מצירה ומצמצמת כאן, עלול למצוא את דרכו דרך פתח שייווצר לייבוא של בשר אחר שאינו בשר בקר, והוא איננו כשר.

לכן מצאה הממשלה לנכון להציע לשנות את שם החוק, ובמקום שהחוק ייקרא "חוק ייבוא בשר בקר קפוא" הוא ייקרא "חוק ייבוא בשר קפוא". כלומר, הממשלה מצאה לנכון להשמיט את המלה "בקר", כדי שלא יהיה כאן איזה פרצה או מקום לאיזה חשש כאילו מישו מתכוון להתחכם, או שהממשלה מתכוונת להתחכם ולהידרש רק לנושא של בקר, ולא לסוגים אחרים של בשר קפוא. אני חוזרת ואומרת: בשר קפוא.

לכן באה הצעת הממשלה ואומרת, כי שמו של החוק יהיה "חוק ייבוא בשר קפוא". הממשלה מציעה לכלול בהצבעה את שם החוק על-פי ההצעה שהעליתי כאן. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה מאוד לגברתי סגנית השר.

מי מבין המסתייגים האחרים לשם החוק רוצה להסתייג? לא חייבים, אלא רשאים. בבקשה, חבר הכנסת שמואל אביטל.

שרת התקשורת ש' אלוני:

היו"ר י' עזרן:

יש כאן בקשה, ועוד בקשה אחרת. אנחנו נבחן את זה. אם חברי הליכוד ידרשו על כל סעיף ועל כל הסתייגות, לא תהיה ברירה. קודם כול נסיים את ההסתייגויות, אחר כך נראה.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, כמי שהוא חבר בוועדת הכלכלה וליווה את העניין מקרוב וכמי ששומר כשרות בביתו, אני רוצה להתייחס תחילה לדברים של יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת צחי הנגבי.

אני חושב שבאמירות שלו, לנוכח שני הלילות שבילינו ביחד עם כל חברי הוועדה, יש ביזוי או העמדתו של הציבור הדתי באור מבזה, כאילו כל מה שהתרחש פה הוא איזו פעולה של אנשים מחוץ לוועדה, או שהממשלה הזאת יצרה את הסיטואציה הזאת. נדמה לי, כמי שליווה את כל המהלכים סביב החקיקה הזאת בשני הלילות האחרונים, שדבר אחד בלט לאורך כל הדרך – כל פעולה שנעשתה היתה בתיאום עם יושב-ראש הוועדה. והוא לא יכול להציג מצב כאילו מישהו עסק בדברים מאחורי הקלעים ואילו הוא ידיו נקיות. נדמה לי שדווקא בקטע הזה היו דברים שעוד אתמול בלילה יכלו להסתיים, אבל אופן הפעולה שנקט חברי יושב-ראש הוועדה לא תרם ליצירת אווירה סבירה סביב חקיקה שהיא מראש בעייתית. מן הראוי שחלק מההטפה ששמענו פה לא יכונן אל הגורמים שאליהם דיבר חבר הכנסת הנגבי.

חשוב שכולנו נדע, שההסתייגות הזאת לשם החוק היא הסתייגות מהותית. כל מי שעסק בעניין יודע, שלנושא הזה היתה הסכמה, וצר לי ששם החוק, כפי שהוא מופיע עכשיו, הוא בעצם פריצה או הפרה של הסכם שהיה, וכדאי שנדע זאת. צר לי ששם החוק, שבעצם איחד את רוב המפלגות שעסקו בזה, הפך להיות פה על תקן של הסתייגות.

לכולנו היתה מגמה וכולנו הסכמנו, לאחר שראינו את הבעיה שהתעוררה, והגענו להסכמה בעניין זה – להוציא את חברתי נעמי חזן, שבצדק על-פי גישתה היתה עקבית – וצר לי שבאים בהצבעה ומשנים פתאום סיכומים שהושגו אחרי שעות רבות.

מי שעולה לדוכן ומנסה להטיף מוסר בעניין הזה, הוא פשוט – במלה עדינה – לא בסדר.

אני רואה את נענעי הראש של חברי, הרב גמליאל. לפחות אנחנו יודעים על מה אנחנו מדברים. כדאי שהדברים ייאמרו, כי נדמה לי שזה היה הגורם המרכזי.

לעניין עצמו, אין ספק שאם אנחנו לא מצביעים בעד ההסתייגות המשותפת הזאת לממשלה ולחברי הכנסת הנוספים – בכך שהמלה "בקר" תופיע בשם החוק, מה יקרה עם שאר הדברים? מהכן הזה משתמע לאו, או ההיפך, לדעת חברי כנסת אחרים.

לכן, זו לא הסתייגות רגילה. זה בעצם לב הוויכוח שהיה במשך 24 שעות. לכן, לפי דעתי, כל מי שרואה את הצד המהותי, ולא רק מי שמוצג פה כדתי או חרדי, אני אומר לכם – ואני לא איש דתי, זה נכון, אני הולך לבית-הכנסת בשבת, עולה לאוטו ונוסע לפעמים לכדורגל; כך זה בנוי – נדמה לי שזה נושא חשוב לשומרי מסורת.

היו"ר י' עזרן:

אבל אתה הרי ספרדי, אתה לא אומר תפארת אוטו ליום המנוחה – תפארת עטה ליום המנוחה.

שמואל אביטל (העבודה):

אתה יודע שכאשר אני גומר את הסיבוב אני בא אליך להבדלה. אתה מזכה אותי במה שצריך.

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

אמרתי תפארת. הרי זה לפי הנוסח, לא תפארת אוטו, אבל הם אומרים תפארת עטה ליום המנוחה. זה ביטוי, זה הכול, ברוח טובה, חבר הכנסת שגיא.

שמואל אביטל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, צריך לזכור שזו נקודה מהותית, ואסור להציג אותה כפי שהיא הוצגה פה בפתח הדיון. אני אומר לכמה חברות וחברים ממגזר ההתיישבות, או לחברים במרצ למשל, יש פה גם נושא שהוא תשובה לנו כחקלאים, וההצגה של העניין כאילו זה רק נושא דתי או נושא לסייעות חרדיות – זה לא הוגן, ובעיקר לא נכון. לכן אני קורא לאותם חברים, אני לא יודע מתי חבר הכנסת משה פלד יגיע, אבל אני קורא לו שלא יעשה את החשבון הזה. אני מקווה שהוא יגיע לפה, הוא וחברי הכנסת גונן שגב וחיים אורון ואחרים כאנשי התיישבות, שעולים לדוכן הזה, אדוני היושב-ראש, ונאמרים נאומים ומסדרים הצבעות, שיביאו את העניין הזה בחשבון. יש פה אינטרס מובהק גם לאנשי ההתיישבות העובדת.

לכן, אני מציע לאותם חברים, שאני לא ראיתי שהם באו עם סכין של שוחט, וכל מה שהם רצו בימים האלה זה רק להפיל את החוק, שיעשו גם את השיקול הזה של שולחיהם בהתיישבות העובדת. אני מקווה שלפחות חברי הכנסת גונן שגב ומשה פלד, לכשיגיעו הנה, יצטרפו לרוב גם בהסתייגות הזאת וגם באותה הסתייגות שתבוא בסעיף 7, שהיא משמעותית בנושא הפיצויים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת. אני מבקש להקפיד על מסגרת הזמן של חמש דקות.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בבקשה. חמש דקות לכל הסתייגות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מסתפק בדבריה של סגנית השר באשר להסתייגות. אך רציתי לעלות על דוכן זה ולנסות להזכיר לאותם חברי הליכוד שלפני כמה ימים זעקו, וראיתי את חבר הכנסת יהושע מצא לפני כמה דקות איך הוא צעק על היושב-ראש: אתה לא ממלכתי, אתה מתנהג בצורה שלא צריך להתנהג. ומה עושה יושב-ראש ועדת הכלכלה? אנחנו יושבים בצורה מאוד עניינית ומסודרת, וכל פעם הוא יוצא החוצה – ואני הייתי המום, כי אני ציפיתי, וכך אני מאמין, שבכנסת הזאת יושבים חברי כנסת ויושבי-ראש של ועדות שצריכים להתנהג בצורה ממלכתית – יוצא החוצה ומקבל בשעה 24:00 הוראה מיושב-ראש הליכוד ביבי נתניהו: דיר באלכ, אל תעביר את החוק הערב, אל תיתן לראש הממשלה לנסוע לארצות-הברית כאשר ש"ס מצטרפת לקואליציה.

אני שואל אתכם, חברי הכנסת מהליכוד, האם אתם לא הייתם בעד החוק הזה?

יוסף ונונו (העבודה):

אין אף אחד מהליכוד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבר הכנסת עובדיה עלי לא מהליכוד בשבילך?

היו"ר י' עזרן:

דיברת בלשון רבים. אולי הוא שקול כנגד רבים.

חגי מירום (העבודה):

אני אצביע בעד...

שלמה בוחבוט (העבודה):

להיפך, אני מדבר אל הנוכחים, לא אל חבר הכנסת עובדיה עלי, שהצביע בעד. חברי הכנסת, אם תיתנו לי לדבר, אני רוצה להזכיר לכם, כשרק הבאנו את הצעת החוק לקריאה ראשונה, גם אנשי הליכוד הצביעו בעד החוק. מה קרה? מה קרה בוועדה? – על פסיק ונקודה.

אני רוצה להמשיך את הקו של חבר הכנסת שמואל אביטל. צריך לזכור שבעם שלנו יש יהודים רבים שרוצים לאכול בשר כשר. אני בא ליישוב כזה, למעלות, לקריית-שמונה, לכל היישובים האלה במרכז הארץ, האם אנחנו מחפשים דווקא לייבא בשר טרפה מחוץ-לארץ? אנחנו יודעים איזה בשר זה? אנחנו בכל זאת מדינה יהודית, וצריך להיות איזה צביון יהודי. ואין שום סיבה פוליטית להתחכם עם חוק כל כך חשוב. כל ההתחכמות הזאת היא פשוט פוליטית, לנסות לכופף את ידיה של הממשלה. אלה הנושאים שאנחנו צריכים לעסוק בהם בתקופות קשות כאלה, כשאנחנו רואים את ההפגנות של הימין וההפגנות של השמאל? נושא חוק הכשרות הוא מאוד חשוב לכל עם ישראל.

חברי הכנסת, כשהגעתי לפרלמנט הישראלי ציפיתי שבכל זאת יהיה תקנון שמחייב יושבי-ראש לא להתנהג כפי שהם מתנהגים. אנחנו יושבים עד 01:30, קם יושב-ראש ועדת הכלכלה, נועל את הישיבה ויוצא החוצה. האם כך צריך להתנהג? אני, כראש רשות, בשעות הכי קשות לא נהגתי לקום ולנעול ישיבה.

לדעתי, ועדת הכנסת חייבת להתכנס, לשבת ולתקוף את הנושא הזה. בכל אופן, כחבר כנסת חדש אני רואה בתופעה הזאת תופעה לא-בריאה – לא לדמוקרטיה הישראלית ולא להתנהגות. אנחנו חייבים לשמש ראי של עם ישראל. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

כמובן, זכות התגובה ליושב-ראש הוועדה. אני מקווה שבסוף הלילה נצביע בכל זאת מי בעד שישליק ומי בעד קבב.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, זה קצת מוזר לשמוע מפי ראש רשות, שבית-המשפט פסל את הבחירות ביישובו בטענות של אי-סדרים וזיוף על-ידי מקורביו, שילמד אותנו מינהל תקין.

שלמה בוחבוט (העבודה):

תסלח לי, אתה מדבר שטויות.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

ראש עיר שנמצא בחקירת משטרה יכול ללמד אותנו על אי-סדרים? ראש עיר שיש אולי סיכוי שיסיים את הקריירה שלו מאחורי סורג ובריח יבוא וינאם לנו פה על אי-סדרים?

שלמה בוחבוט (העבודה):

תתבייש לך, החברים שלך מהליכוד עושים פרובוקציות. תתבייש לך.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני יכול לדבר עכשיו רק עליך עוד שעה שלמה.

גדעון שגיא (העבודה):

חבר הכנסת צחי הנגבי, אתה מגדיש את הסאה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

רבותי, אני לא שמעתי אתכם זועקים כשהאדם הזה ברוב חוצפתו הטיל ספק בדרך שבה אני ניהלתי את הישיבה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני אמרתי את האמת.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

חביבי, מי שפותח מערכה – המערכה נמשכת.

חנן פורת (מפד"ל):

למה לעשות חשבונות אישיים דווקא בקריאה שנייה ובקריאה שלישית על חוק הבשר?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, גם אני מבקש את זכות התגובה על המלים שהוא אמר.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

יהיה לך עוד הרבה מה לומר, אני רק מתחיל, אתה יכול לרשום רשימות.

אלי דיין (העבודה):

חבר הכנסת צחי הנגבי, אתה יכול לא להסכים אתו כיושב-ראש הוועדה, אבל לא לתקוף אותו באופן אישי.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

סליחה, ידידי מר אלי דיין, כשאני הייתי פה על הבמה הקפדתי להשתמש במושגים מתונים, לא חרגתי מכללי הדיון התרבותי, גם כשהייתה לי ביקורת, והייתה לי ביקורת, גם על הממשלה, גם על שר משריה. הקפדתי שהמונחים שבהם אני משתמש יהיו בלשון המעטה, מכיוון שאין לי שום עניין להפוך את הדיון הזה לדיון ברמה של מחלוקת. אבל מתייצב כאן מעל הבמה אדם שלא היה בעשירית משיבות ועדת הכלכלה, שלא הגיש לוועדת הכלכלה שום הצעה ושום יוזמה, שהוא אחד הפרלמנטרים הגרועים והנמוכים בכנסת, שהפך ללעג ולקלס אצל כל העיתונאים בבית הזה, שבשבוע הראשון שלו בבית חילק הודעה לעיתונות על מה אשתו עשתה עם הכלב, והוא בא ומטיפ לנו פה מוסר איך לנהל ישיבה? הרי אתה הפכת לחוכא ולאיטלולא מעל במת הכנסת. גם אם תשב פה עוד עשר שנים, לא תגיע לקרסוליו של חבר הכנסת האחרון בבית הזה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

תתבייש לך. אתה מתנהג כמו במרכז הליכוד. בוועדת הכלכלה אתה מתנהג כמו במרכז הליכוד. תתבייש לך. אם אני לא בא לישיבות זה בגללך, בגלל ההתנהגות שלך.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה אפילו לא יודע מה על סדר-היום. אתה במקרה נקלע לישיבות.

שלמה בוחבוט (העבודה):

תתבייש לך. אתה מתנהג כמו בימית, אתה מתנהג כמו בהפגנות, אתה מתנהג כמו במרכז הליכוד. תתבייש לך.

היו"ר י' עזרן:

טוב, נתתי לך את זכות התגובה בינתיים. רבותי, אולי נפסיק?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

נדמה לי שכשחבר הכנסת בוחבוט דיבר אני לא הפרעתי לו. ישבתי ושמעתי.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני 18 שנים ראש רשות. אני נבחרתי אישית, לא כמוך.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

כל הכבוד.

שלמה בוחבוט (העבודה):

ותתבייש לך איך שאתה מתנהג.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אתה עוד תשמע הרבה דברים, חביבי. מה אתה חושב?

היו"ר י' עזרן:

טוב, חבר הכנסת בוחבוט, אולי נפסיק? נתתי לך את האפשרות להגיב. אני מבקש שנפסיק את זה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

שלא ינצל את הבמה לדברים כאלה. אתה תדבר אלי בכבוד.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

חבר הכנסת בוחבוט, אתה מכיר את הביטוי: מי שגר בבית זכוכית, אל יזרוק אבנים. ואתה תלמד בדרך הקשה לדבר בנימוס אל חבריך בכנסת.

היו"ר י' עזרן:

טוב, מספיק.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

ועכשיו לגופן של הטענות של חבר הכנסת בוחבוט.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת הנגבי, כמו דוד מנע, אותו נימוס.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

נימוס? חבר הכנסת בוחבוט לא ראוי לשום נימוס, עם כל הכבוד.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, מספיק.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הבוקר שמעתי את חבר הכנסת דוד מנע. תאמין לי – – –

היו"ר י' עזרן:

רבותי, מה יקרה פה עכשיו? אנחנו כבר עוברים לא לבשר קפוא, אלא לבשר טחון. מספיק.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

רבותי, אני רוצה באמת להתייחס לגופם של הדברים. היו לו טענות, הוא חש שניהול הוועדה היה לוקה בחסר. אני אקבל את זה כאילו בתום לב. ולכן אני חייב להגיב על העניין.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אני לא אתן לדיון הזה להידרדר. מספיק.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אף אחד בבית הזה לא עשה טובה, לא לי ולא למישהו אחר, כשהוא העביר את החוק הזה לוועדת הכלכלה. מכיוון שאתם, עם כל הצער שבדבר, לא יכולים לנהוג במניפולציה טוטלית בתהליך חקיקה.

התקנון מכתוב אילו נושאים מצויים בתחומי הוועדות. ונושא התעשייה והמסחר מצוי בסמכותה של ועדת הכלכלה. חוק החזיר, רבותי חברי הכנסת, שדן פחות או יותר בסוגיות דומות, נדון בוועדת הפנים של הכנסת בתקופת ממשלת הליכוד במשך שמונה חודשים, בלמעלה מ-20 ישיבות, ולא הגיע לקריאה שנייה ושלישית. נקבעו בו פיצויים של 400 מיליון שקלים. ולא רצו להעביר את זה. והיה אז יושב-ראש של הקואליציה דאז, בממשלה של הקואליציה. אז יושב-ראש ועדה מהאופוזיציה גומר לכם בתוך 24 שעות – – –

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מי היה היושב-ראש אז?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

זה לא משנה. הבאתי לכם דוגמה מהחיים שלנו.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, האם אתם רוצים לגלגל עכשיו היסטוריה?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

לא, אבל זה פוגע. יושב-ראש ועדה של האופוזיציה – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת הנגבי, אני הייתי תשעה חודשים יושב-ראש ועדת הכספים באופוזיציה, והממשלה העבירה וקיימה – – –

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

מצוין. אני חושב שזו הנורמה הנהוגה בכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גם אני עשיתי את זה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

ואני לא חושב שאני עשיתי איזה מעשה נאצל, שבתוך 24 שעות מגיע חוק שמרחיב את הקואליציה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, אני מאשר שאדוני היה מאוד אובייקטיבי. כל הכבוד. בהחלט. היתה לי הזכות לעבוד אתכם באוצר. אבל לא ניכנס לזה כעת. קטונתי מלחלק ציונים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

לטעון כלפי טענות, מפי חבר שלא היה בישיבות, לא יודע על מה מדובר, לא מבין את הכתוב, זה קצת מעליב, אני חייב לומר.

העיוכים היחידים שהיו בחוק הזה היו בשלושה היבטים. עיכוב אחד נבע ממחלוקת בתוך הקואליציה, בין סיעת מפלגת העבודה לבין סיעת ש"ס, על השאלה של הרחבת תחולת החוק, מבקר לבשר. זה לקח שעות. הוויכוח היה בינם לבין עצמם, אני הייתי סטטיסט. והישיבה הופסקה לבקשתו של חבר הכנסת אבי יחזקאל, כדי להתייעץ ולקבל הדרכה מחדש.

העיכוב השני היה בסוגיית הפיצויים, וגם זה עיכוב שנולד כתוצאה מעמדה שהביע שר האוצר והיתה בסתירה לעמדותיהם של מרבית חברי הוועדה. והא ראייה, בסופו של דבר הסעיף הזה נמצא בחוק.

והעיכוב השלישי, שהוא בכלל מעורר שמים וארץ: היום כונסה הישיבה בשעה 12:20. ההצבעות היו אמורות להיערך במשך חמש דקות, עשר דקות. אבל הישיבה התנהלה שעתיים וחצי על רקע הגשת הסתייגויות, שזה מהלך לגיטימי בתהליך חקיקה, ורובן המכריע בא מהצד הזה של הבית, מהקואליציה. ובדודות הסתייגויות שהוגשו על-ידי מישו מהאופוזיציה. חברי הכנסת פורת ומודי זנדברג הגישו אולי שבע-שמונה הסתייגויות, מתוך 70.

אז אנחנו נשב ונדון כאן היום שעות על גבי שעות, לא מפני שהוגשו הסתייגויות. אני לא הגשתי הסתייגות אחת. והיו חמש שעות וחצי של ניסוח משפטי ושל שכפול והדפסה, בגלל הסתייגויות שהוגשו על-ידי הקואליציה.

במקום שחבר הכנסת בוחבוט יעמוד פה ויצדיע על כך שיושב-ראש ועדה מהאופוזיציה מאפשר לממשלה, לפני צאתה של הכנסת לפגרה, להעביר חוק שיש לו משמעות לגבי הרחבת הקואליציה, הוא עומד פה ומגדף ומנבל את פיו בלי שום סייג.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מבין שנפגעת אישית מהודעה זו. היתה כאן תגובה של יושב-ראש הוועדה. אני לא נכנס בנושא הזה. נתתי לך להגיב ממקומך, ואני מקבל את דעתך, אפשר לתת קצת לזמן להרגיע, ולקראת ההצבעות אתן לך אפשרות להודעה אישית.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שציבורית אני חייב להגיב.

היו"ר י' עזרן:

אתן לך. הרי קודם כול נתתי לך אפשרות להגיב. אני אתן לך הודעה אישית, אבל בטובך, לא כעת באמצע הדיון. אם תרשה לנו להמשיך את הדיון, יירגעו קצת הרוחות, ואדוני יגיב. זו זכותו. אני מאוד מבקש, תואיל לקבל את העמדה הזאת. אני מודה לך. מה לעשות? זה באמת מצער.

חבר הכנסת יוסי ונונו, בבקשה, במסגרת חמש דקות. אני מאוד מבקש, זה הזמן המקסימלי, נא להקפיד על הזמן ולמנוע עד כמה שאפשר דברים כמו שהיו. אני לא מתערב ולא שם דברים בפיהם של חברי הכנסת. אבל שלא נעבור מבשר קפוא לשישליק וקבב ובשר טחון. תפסיקו כבר. חבר הכנסת ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מצטער לשמוע את הדברים החרिפים של יושב-ראש ועדה. כיושב-ראש ועדה אתה צריך להיות רגיש לטענות של החברים אשר קשורות לנוהל הוועדה. גם אם אתה חושב שאתה צודק, גם אם אתה חושב שאכן נעשה פה מעשה כדי שאפשר יהיה לסיים את החוק לפני הפגרה. ולא צריך לשחרר את הרסן ולהשתלח ללא מעצורים שלא לגופו של עניין. כי אתה לא ענית לו על הטענות שלו. הוא הופתע, מה פתאום באמצע הדיון אתה סוגר ישיבה. אז אתה לא עונה על כך. אתה ענית לו על דברים אחרים לגמרי. נכון שבילינו שעות רבות – אולי לא הרבה שעות

באופן יחסי, אך עד 02:00 – ולכן אני מצפה מיושב-ראש הוועדה להראות דוגמה בעניין זה ולהיות ענייני גם לגבי נהלים.

אשר לחוק עצמו וההסתייגויות לשם החוק, כבר הוסבר כאן מדוע חשוב מאוד ששם החוק יהיה "חוק בשר קפוא", ולא "חוק בשר בקר קפוא". אומנם יבוא הבשר הכשר קפא בגלל חוק-יסוד: חופש העיסוק, ואומנם רצו להביא חוק-יסוד נאור, אך גם חוק-יסוד נאור אסור להביא על חשבון אחד הדברים היסודיים אשר נבנו במשך שנים רבות, שהם בעלי רגישות רבה ביותר. אנו גרים ביישובים וערים שבהם מצויה אוכלוסייה שאנו חשים ברגישות שלה. אנו רואים את הזעם שם, כאשר פוגעים בדבר כזה. יכול להיות שחלק מחברי הכנסת, שהינם ליברליים מאוד, רוצים חופש עיסוק וחופש ייבוא, מי שרוצה יקנה ומי שלא רוצה לא יקנה, ונסמוך על רצונו של אדם לאכול או לא לאכול בשר טרף. אני מתפלא עליהם, אם הם חושבים שכך העולם נוהג. האם ידוע לכם שהרבה ילדים והרבה צעירים מתפתים ברגע שהם רואים בשר טרף? אולי חבריהם אוכלים בשר טרף, ולכן אין זה מובן מאליו שיש לאדם די מעצורים כדי להחליט אם לאכול בשר כשר או טרף. בגלל אותה רגישות, צריך לשמור עליהם בכל לב ובכל דרך.

הבעיה היא שחוק בשר בקר קפוא עמד לגרום לעיוות גדול מאוד, ואולם אותם יבואנים אשר הכינו תשתית גדולה של מחסנים ומערכות שיווק, והשקיעו הרבה כסף, ביקשו גם פיצוי על כך שהחוק עמד לחסום את היבוא. יכול להיות שדווקא בגלל חוק בשר בקר קפוא היינו גורמים לכך שהם יסבו את כל המערכות שלהם להבאת בשר חזיר או בשר כבש טרפים. לכן אנו מתקנים את העוול ומשנים את השם בסעיף 1. בסעיף 2 המקורי כתוב: "חוק בשר קפוא" ולא "חוק בשר בקר קפוא", סימן שהתכוונו שם לבשר באופן כללי.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לו מאוד, על שסיים ממש בזמן. חבר הכנסת אבי יחזקאל אינו נוכח. חבר הכנסת שגיא, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אני מציע שכל אחד ינמק את כל ההסתייגויות עד הסוף.

היו"ר י' עזרן:

אני מסכים, ואציע זאת. הצעתי זאת אפילו לממשלה. לחבר הכנסת שגיא ולאלה שעלו עד עכשיו היתה רק הסתייגות אחת.

חגי מירום (העבודה):

אחר כך יבואו חבר הכנסת הלפרט ואחרים. שיגידו בפעם אחת את הכול.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לא אחזור ואסתייג פעם נוספת, באשר זוהי ההסתייגות היחידה שלי – הסתייגות לשם החוק. אך לפני שאתייחס לחוק הזה לגופו של עניין, אני רוצה לפנות אל חברי חבר הכנסת צחי הנגבי: אני חושב שהוגדשה כאן הסאה. אני אומר זאת בשם רבים מחברי הכנסת, כך נדמה לי. היינו מעריכים, אילו חבר הכנסת צחי הנגבי היה מבקש למחוק מן הפרוטוקול את הדברים החריפים שנאמרו כאן.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אני מוכן למחוק אותם בלי שום בעיה.

גדעון שגיא (העבודה):

אני מודה לך, גם בשם חברים רבים אחרים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בוחבוט לא שמע את הפנייה ואת התשובה. חבר הכנסת בוחבוט, האם שמעת את הפנייה ואת התשובה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

לא שמעתי.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שגיא פנה לחבר הכנסת צחי הנגבי בבקשה למחוק מהפרוטוקול את הדברים החריפים.

שלמה בוחבוט (העבודה):

הוא חייב לעלות על הדוכן ולהתנצל.

היו"ר י' עזרני:

אני מציג את העובדות כמו שהן, ואני מקווה שזה יתרום לאווירה הרגועה שחזרה אלינו. הוא הסכים למחוק את הדברים מהפרוטוקול. אני מאוד מודה על כך ומעריך זאת.

גדעון שגיא (העבודה):

כפי שאמרתי, ההסתייגות שלי היא לשם החוק, מן הטעם הפשוט, שאני חושב כי כאשר הממשלה הגישה את החוק הזה כוונתה המקורית לא היתה לצמצם את ייבוא הבשר הלא-כשר רק לבשר בקר. אילו זו היתה הכוונה, אני חושב שהחוק היה מאבד ממשמעותו. על כן ביקשתי, חבר הכנסת חגי מירום, להסתייג משם החוק. אם ההסתייגות תתקבל, שם החוק יעלה בקנה אחד עם האמור בסעיף 2. סעיף 2 מדבר על ייבוא בשר בכלל, ולא בשר בקר, ולכן כל אלה שעמדו בוועדה על השם: ייבוא בשר בקר מצד אחד, ולא הסתייגו מסעיף 2, המדבר על ייבוא בשר כשר באופן כללי, בעצם אמרו שני דברים אשר עומדים בסתירה זה לזה, ואני חושב שהם אינם יכולים לעלות לדוכן ולתמוך בשם החוק כפי שהונח כאן על-ידי הוועדה.

אני סבור שטוב עשה היושב-ראש, חבר הכנסת צחי הנגבי, שהרחיב במהלך הצגת הדברים את הדיון מעבר לשאלת החוק. הסוגיה של יחסי חילונים ודתיים עולה בכל פעם שהחקיקה הדתית עולה בבית הזה. אני חושב שברור לכל אחד מאתנו, שיש שבר במערכת היחסים בין דתיים לחילונים, ומערכת היחסים הזו הולכת ומחריפה. אני חושב שתפקיד כולנו הוא לעשות הכול כדי לצמצם את הפערים ולהגביר את ההבנה שההקצנה הולכת ומחריפה בכל התחומים, גם בתחום הפוליטי וגם בתחומים אחרים.

אני זוכר במהלך חיי תקופות הרבה יותר טובות במסכת היחסים בין דתיים לחילונים, הרבה יותר כבוד הדדי, ואני מייחל לאותם ימים כפי שאני זוכר אותם, שבהם בני נוער וצעירים חילונים, אף שאינם שומרי מצוות, ידעו לכבד ולהעריך את תורת ישראל ואת מי שמחזיק בה.

אני מקווה שבעקבות החקיקה הזאת – ולגופו של עניין אני חושב שהיא ראויה ונכונה; ההתחשבות בציבור הדתי היא דבר שראוי לעשות אותו בשעה הזאת – חברי הדתיים יפעלו גם הם כדי להגביר את ההבנה בין כל שדרות הציבור, ובעיקר בין חילונים לדתיים. תודה רבה.

היו"ר י' עזרני:

אני באמת מודה.

אנחנו עוברים להסתייגויות האחרות של חברי הכנסת. הרב אריה גמליאל, בבקשה. ההסתייגויות – לשם החוק.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת גמליאל מוכן לנמק את כל ההסתייגויות שלו.

היו"ר י' עזרן:

אני מאוד מודה ומעריך את תרומתו החשובה גם לביסוס החוק, גם להבאתו, גם להכנתו, וכמובן, לתרומה החשובה להעביר את זה, שמעשה שטן לא יעמוד באמצע. אני ממש רואה את זה, שהשטן נלחם בחוק הזה. חלילה, בלי שום כוונה.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כיום, לאחר שהתקבל חוק-יסוד: חופש העיסוק ולאחר החלטת הממשלה על הפרטת הבשר, המצב העובדתי הוא שבג"ץ קבע, שכל אדם יכול לייבא בשר טרף, ולכן אנחנו מציעים בהסתייגות לשם החוק למנוע כל ייבוא של כל סוגי הבשר, ולא רק סוגי הבקר – גם כבשים וגם מניעת ייבוא בשר חזיר, וכן למנוע הבאת דגים טרפים, ולא רק זה, אלא גם למנוע הבאת מוצרים טרפים, כגון נקניק.

לפי ההסתייגות הזאת, ההגדרה בסעיף 1, "בשר", כשהכוונה לבשר קפוא, תרד, כיוון שיש תוספת לפי ההסתייגות הזאת – דגים וגם מוצרי הבשר.

לפי ההסתייגות הזאת גם בסעיף 2, שנאמר שם "לא ייבא אדם בשר", צריך לתקן כנ"ל ולהוסיף – דגים וגם מוצרי הבשר.

לחלופין אנחנו מציעים להוציא את עניין הדגים ולהתמקד רק בעניין הבשר, וייתכן: "חוק ייבוא בשר ומוצריו". את הבשר יש לכלול בחוק וגם את מוצרי הבשר.

ולחלופי חלופין אנחנו מציעים שייכתב: "חוק ייבוא בשר", כדי למנוע את כל סוגי הבשר, בין הבשר הקפוא, בין הבשר המצונן.

את סעיף 3 אנחנו מבקשים למחוק, כיוון שהסעיף הזה פוגע בסטטוס-קוו, הוא מאפשר לשר התעשייה והמסחר לייבא חלקים מסוימים בבהמה, כגון חלקי פנים. אנחנו מציעים למנוע את הפרצה בסטטוס-קוו ולמחוק את הסעיף הזה. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לאדוני, גם שתרם מזמנו. אני מבין שאלה הן ההסתייגויות.

רבותי, חבר הכנסת הרב שמואל הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני לנמק את הסתייגותי לשם החוק, כפי שהגשתי בוועדה.

אדוני היושב-ראש, מטרת החוק שלפנינו היא למנוע ייבוא בשר טרף ולשמור על הסטטוס-קוו שקיים מאז קום המדינה, ולפיו רק בשר כשר הובא למדינה באמצעות הממשלה. למעשה, כבר הוכח כי זה רצון הציבור בארץ. סקר שערכה חברת "מקדונלד'ס" קבע כי יותר מ-80% מהציבור במדינה מעוניינים רק בבשר כשר. כדי להסיר ספק ובג"צים מיותרים, אני מציע ששם החוק יהיה: הצעת חוק ייבוא בשר, התשנ"ד-1994, ולהשמיט מהצעת החוק את המלה "בקר", שיכולה להטעות, כאילו רק ייבוא בשר בקר טעון הכשר, ואילו בשר חזיר וכדומה אפשר לייבא בלי הגבלה. לצערי, אכן כבר הוגשו בקשות לייבא מאות טונות של בשר חזיר לישראל.

ברצוני לציין: על סמך פסיקת בג"ץ 465/89 – רסקין נגד המועצה הדתית ירושלים, פ"ד מ"ד (ב) 673, קבע בית-המשפט כי שם החוק מלמד על עצם מהות החוק. לא יעלה על הדעת, שכוונת הממשלה בהצעת החוק לאסור ייבוא בשר בקר בלבד ולהתיר ייבוא בשר חזיר, בשר כבש או עגל טרף. לכן אני מבקש, כאמור, לתקן את שם החוק להשמיט את המלה "בקר", ולכתוב רק: הצעת חוק ייבוא בשר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגשתי הסתייגות לסעיף 3, המאפשר ייבוא בשר לא כשר במתכונת שהיתה נהוגה עד 13 ביולי 1992. אני מבקש לבטל סעיף זה. החלטת הממשלה דאז לייבא חלקי פנים לא כשרים היתה החלטה פסולה ובניגוד לנוהג שהיה קיים כל השנים. ההחלטה התקבלה אז בעקבות בג"ץ, כיוון שלא היה חוק המסדיר את נושא ייבוא הבשר. אבל עכשיו, כאשר אנו מסדירים את הנושא בחקיקה, אני מציע לא להשאיר פרצות ולתקן גם את העניין הזה.

אני מבקש גם לתקן טעות טכנית בסעיף 4, האומר: "אין באמור בחוק זה כדי לגרוע מזכותה של הממשלה לייבא בשר קפוא בעצמה או באמצעות אחרים מטעמה, לרבות לצורכי מלאי חירום". אני מבקש להוסיף: "ובלבד שניתנה לגביו תעודת הכשר".

לסיום, ברצוני להודות לממשלה על שהביאה את החוק, אשר ימנע – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

אולי תוסיף שיש הסכמה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אני רוצה לציין, שבנושא התיקון שהוספתי יש הסכמה, וגם הממשלה תומכת בתיקון הזה.

ובסיום, ברצוני להודות לממשלה על שהביאה את החוק אשר ימנע הצפה והכשלה של ציבור גדול בנבילות ובטרפות וישמור על צביונה היהודי של המדינה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת הלפרט, אתה סיימת לנמק את הסתייגויותיך?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת הלפרט.

אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת, בבקשה; אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לרכז את ההסתייגויות שלי כולן, להוציא הסתייגות אחת לסעיף 3, שאביא אותה מאוחר יותר. פירושו של דבר שיש לי פה למעשה, בפועל, שש הסתייגויות. אני לא אנצל את מלוא הזמן שניתן לי אלא אצמצם בדברים.

אני רוצה, ברשותכם, לפתוח ודווקא בדברים ליושב-ראש הוועדה צחי הנגבי ולחבר הכנסת בוחבוט. אמרה אחת של רבי ישראל סלנטר, ראש תנועת המוסר, נחרתה בזיכרוני והיתה לי לאבן פינה. רבי ישראל סלנטר היה אומר: אני תמה על אנשים שכל כך מקפידים על המזון שהם מכניסים לפיהם ולא מקפידים על מה שהם מוציאים מפיהם. אני חושב שבשעה שאנחנו דנים על בשר כשר ומבקשים לעשות תיקון גדול בפרצה במדינה, בדברים שאנחנו מכניסים לפינו, מן הדין שנשמור לא פחות מכך על מה שאנחנו מוציאים מפינו.

אני חושב שכולנו צריכים להצטער על חילופי הדברים החריפים שנאמרו כאן. וודאי שטוב הדבר שלאחר כל המתח שהיה, ניתן יהיה להביא את החוק הזה, שאני רואה בו בשורה חשובה מנקודת מבט של התיקון במדינה, ודרך שתהיה בה גם שמירת הלשון ולא רק שמירת המאכלים הנכנסים לפינו.

לגופם של דברים, החוק הזה מסעיר את מדינת ישראל ומסעיר את הכנסת לא בעטיו של הבשר הכשר ולא בעטיו של הרצון שלא להציף את מדינת ישראל בטרפות ובנבלות, אלא בשל העובדה שאנחנו עוסקים כאן בהכשר ובהרחבה של הקואליציה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

למה לא – – –

חנן פורת (מפד"ל):

ואני, כמי שרואה את הממשלה הזאת כממשלה מופקרת ושואל את עצמי יום יום מה אני עושה למען נפילתה של הממשלה הזאת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה עשיתם כאשר משרד הדתות היה בידיכם? איזה אינטרסים אתם השגתם? במה עסקתם?

חנן פורת (מפד"ל):

אני וחברי היינו בדילמה קשה בהתייחסות לחוק הזה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

החוק הזה הוא רק בשל ש"ס – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אני לא מדבר על החוק הזה. לא הסוגיה של החוק הזה עמדה לנגד העיניים בשעה שסערו הרוחות. כולנו יודעים שאנחנו עוסקים פה בהכשרה ובהרחבה של הקואליציה, שאינני רוצה עכשיו להכביר עליה מלים, אבל היא עומדת על דמנו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לומר שהיינו בדילמה קשה והכרענו בדילמה הזאת. ההכרעה שלנו היתה, שגם בלא לשים לב לשאלה האם ייתן הדבר הכשר לכניסתה של ש"ס לקואליציה או לא, חוק כזה, שהוא טוב לגופו ולא לשעה, חוק שקובע בסופו של דבר נורמה לדמותה של מדינת ישראל, בלא שים לב להשלכותיו הפוליטיות, אנחנו חייבים לתמוך בו.

ומשעה שהגענו להכרעה הזאת, החלטנו על-פי הדרך הזאת. אבל, במידה מסוימת, אולי בשונה מאשר ש"ס, אנחנו, בהציגנו את החוק הזה – – –

גדעון שגיא (העבודה):

מה היתה עמדתך בוויכוח הפנימי אצלכם במפלגה? מה היתה עמדתך האישית?

חנן פורת (מפד"ל):

מה היתה עמדתי? אני תמכתי בחיוב החוק הזה. אני אמרתי, שאנחנו חייבים לתמוך בחוק הזה בלא שים לב להשלכות הפוליטיות, מפני שהחוק הזה הוא טוב לגופו. זו היתה עמדתי האישית, ואותה אני מציג כאן. היא גם הולמת את עמדת המפלגה כולה.

אבל, אני רוצה לומר, שדווקא משום כך, איננו מרגישים עצמנו מחויבים לשום הסכמה על פרט פלוני או פרט אלמוני, אם הוא תואם או לא תואם את הסיכומים שבין ש"ס ובין מפלגת העבודה, ואנחנו דנים בחוק הזה לגופו, מתוך רצון להוציא את המיטב ולהביא את החוק המשוכלל.

האשימו אותי בפיליבסטר או בדבר אחר, בשעה שאני הייתי זה שהערתי על כך שאי-אפשר שהחוק הזה כותרתו תהיה רק "בשר בקר קפוא", ושאגב אורחא, כשרק בשר בקר קפוא נמצא כאן, ניתן יהיה, למשל, להגיש מחר בקשה לרשיון להציף את הארץ בבשר פיגולים, בבשר חזיר. הרי אפילו אם הממשלה תרצה, היא לא תוכל למנוע זאת, מפני שעל-פי חוק-יסוד: חופש העיסוק, היא לא תוכל למנוע ממשהו לייבא, והחוק הזה לא יכסה את הפרצה.

אני שמח עד מאוד שלהערה הזאת ולתשומת הלב לנקודה המכריעה הזאת היו שותפים מלאים הרב גמליאל והרב הלפרט. אני שמח מאוד גם, שכתוצאה מהעובדה שגם אנשי ש"ס וגם אנשי אגודת

ישראל גילו יחד עמי, שאם לא נעמוד על הפרצה הזאת, נעשה את כל החוק הזה לחוכא ואיטולא, נעשה אותו פלסטר, הצליחו הדברים להתגלגל כך שגם מפלגת העבודה תמכה בסופו של דבר בתיקון כפי שהוצג כאן על-ידי סגנית שר התעשייה והמסחר, הגברת מאשה לובלסקי.

יוסף עזרן (ש"ס):

כמה הסתייגויות כבודו מנמק?

היו"ר א' סלמוביץ:

חמש.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל אני אמרתי שלא אנצל את מלוא הזמן.

אני רוצה לומר לכם, שהחוק הזה הוא שיעור יוצא מן הכלל בפוליטיקה הישראלית. הפרדוקסים המתגלים כאן, לפעמים השערות סומרות מהם. כיצד אנשי מרצ הם אלה שמושכים אותנו בדש בגדנו כדי לתמוך בחוק; כיצד עומד חבר כנסת יקר ונכבד בשם האשם מחאמיד, והחוק הזה עובר בקריאה ראשונה "בעזרת האשם". כל הדברים האלה נאים וחביבים, התוצאה היא הקובעת.

בהסתייגות שלנו אנחנו אומרים: אם אנחנו כבר זוכים לתקן חוק שימנע ייבוא של בשר טרפות ונבלות למדינת ישראל, מן הראוי שהחוק הזה יהיה שלם עד כמה שניתן. וזו הסיבה לכך שהצענו בהסתייגות שלנו לשם החוק, וגם בסעיף הראשון לגופו של החוק, שהחוק לא יתייחס רק לבשר בקר קפוא, אלא שם החוק יהיה: "חוק ייבוא בשר, דגים וכל מוצריהם".

אני רוצה לומר, שבמסגרת הדיון בוועדה שמענו אינפורמציה מאנשי משרד התעשייה והמסחר, שאינם חשודים על כך שהם מנסים להחליק או לייפות דברים, והם הבהירו שעד כה, לפחות באופן ציבורי וממוסד, לא הובאו לארץ מוצרי טרפה; לא רק בשר בקר קפוא, גם מוצרי בשר כגון נקניקים ובשר שימורים. לא הובאו לארץ מוצרי בשר טרפה. ייתכן מאוד שבדרכים עקיפות ובכל מיני שיטות מסחר בשוק שחור נעשו הדברים.

שימור הסטטוס-קוו בפועל אינו עומד בסתירה להצעת שם החוק שלנו ולגופו של החוק. בעצם, אנחנו באים למסד את המצב הקיים, ואנחנו באים לבקש שלא ייובאו גם מוצרי בשר טרפה. כי אינני יכול לראות נפקא מינה בין הבאת הבשר הקדמי או האחורי לבין הבאת נקניק שיהיה נקניק פיגולים כאן.

אני גם סבור שהמלה "קפוא" אינה במקומה. היום ניתן להביא גם בשר שאיננו קפוא באמצעות שימור אחר, יש אפשרות לייבא בשר באמצעות מטוסים, לעתים, כל מיני בשרים של "דליקטס", ומחר יכולות להימצא כל מיני שיטות. מדוע שאנחנו נצמצם ונגביל את עצמנו?

גדעון שגיא (העבודה):

משום ש"תפסת מרובה לא תפסת". אתה מקים על עצמך את התנגדות הציבור.

חנן פורת (מפד"ל):

הדבר הזה הולם את הסטטוס-קוו, שקיים היום בפועל.

גדעון שגיא (העבודה):

אבל הוא אינו חוזר לסטטוס קוו אנטה – – –

חנן פורת (מפד"ל):

תראה, אני אינני יכול לשים פדות ולעשות הבדלה בין בשר כזה לבשר אחר. את המשפט הזה, תפסת מרובה לא תפסת, אתה וחבריך אמרתם גם בשעה שביקשנו לשנות מבשר בקר, כי גם אז שמענו מחבר הכנסת אבי יחזקאל.

גדעון שגיא (העבודה):

לא נכון. זו היתה הכוונה המקורית – – –

חנן פורת (מפד"ל):

אתה יודע מה? למה לי לצטט עכשיו את מה שאמרה אז סגנית שר התעשייה והמסחר? למה לי, חבר הכנסת שגיא? הרי מודה ועוזב ירוחם. אני שמח שעכשיו אנחנו עומדים לפחות על המינימום הזה. אני רוצה את החוק הזה ככל האפשר בשלמותו.

לכן, אני ביקשתי להסתייג מהגדרת בשר כבשר קפוא ולהרחיב את הדברים לכל מאכלי הפיגולים. אני חושב שחברי הכנסת שהם ישרים עם עצמם וקוראים את תמונת המצב היום ומבקשים לשמר מצב של סטטוס-קוו, צריכים לתמוך בכך.

לפיכך, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להוסיף רק דבר אחד ובזה לסיים. אני אומר אותו בעיקר לציבור שאינו מוגדר כשומר תורה ומצוות, אבל בעצם גם לעצמי, גם לעצמנו.

ככלל, אני אינני מאושר מכל חקיקה שיש בה כפייה דתית באורחות החיים של הפרט. אני סבור שגם אילו היה הכוח בידינו ואף אילו היינו מגיעים למצב המאושר, שרוב הבית כאן היה שומר תורה ומצוות, לא הייתי ממליץ לחוקק, למשל, חוק שימנע מאדם לאכול בשר טרף או שימנע מאדם לחלל שבת. לא מפני שאין הדבר כואב לי, לא מפני שאין אני רוצה בכך; אני רוצה גם רוצה בכך, וחילול שבת או אכילת טרפות ונבלות או כל עבירה של יהודי באשר הוא שם מכאיבים לי כאילו היה זה בני או אחי עצמי ובשרי – אבל אינני מאמין בדרך של כפייה כדרך שבה ניתן יהיה לבנות את האווירה היהודית במדינה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

בכל התחומים?

חנן פורת (מפד"ל):

כן, בכל התחומים.

אבל, עם זאת, להוציא אותם תחומים שבהם נדרשת החקיקה, אם כדי לשמור על צביונה היהודי הכולל של המדינה ואם כדי לשמור על אחדותה של המדינה, כמו: חוק נישואין וגירושין, שמירת שבת וכשרות במוסדות ציבור וכדומה.

אני סבור שסוגיית הייבוא לארץ, כלומר המעבר מחוץ-לארץ לארץ-ישראל, נכללת בקטגוריה הזו, כי ברור לי הדבר, שאם ניתן יהיה לייבא מוצרי טרפה לארץ, אנחנו נעמוד בפני הצפת השוק בבשר, בעיקר בשר חזיר, ובשר אחר, בשר פיגולים, ואנחנו נעמוד במצב שבו תשתנה הנורמה וישתנה צביונה של המדינה, וכאן אני חושב שזכותנו וחובתנו כולנו לעמוד על המשמר בעניין הזה, לא רק בגלל הקוניקטורה הפוליטית ולא בגלל הרצון להרחיב את הקואליציה.

על כן, אני שמח ואני חושב שזה יום חשוב לכנסת, אם אכן נזכה שהחוק הזה יעבור כבר הלילה הזה, ומדינת ישראל תהיה קצת יותר טהורה וקצת יותר נקייה בתחום הזה של אכילת הבשר. ייתכן שיהיה בזה גם אות המבשר מפנה לדברים רחבים הרבה מעבר לכך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. חבר הכנסת פורת, אני הבנתי שנשארה לך הסתייגות אחת.

חנן פורת (מפד"ל):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חברת הכנסת נעמי חזן.

כמה הסתייגויות אתה מנמק, חבר הכנסת עובדיה עלי?

עובדיה עלי (הליכוד):

אחת.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגות הראשונה שלי מתייחסת לשם החוק. כפי שידוע לכול, שם החוק הוא: חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד–1994. נראה לי שהמלים "בשר בקר קפוא" באות בעצם לצמצם, ומטרת ההסתייגות שלי היא להרחיב. אנחנו מציעים, יחד עם חבר הכנסת גמליאל, עם חבר הכנסת הלפרט ועם חבר הכנסת פורת, ששם החוק יהיה: חוק ייבוא בשר, דגים וכל מוצריהם, התשנ"ד–1994. אם מהתיקון לא ברור על מה אנחנו מדברים, אני מבקש להבהיר כאן את הדברים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גם דגים?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני כך מציע.

אם אנחנו נקרא לחוק הזה: חוק ייבוא בשר בקר קפוא, עצם המלים האלה, בשר בקר קפוא, בא להתיר את כל הסוגים האחרים של מאכל טרפה. כלומר, בשר בקר יהיה אסור לייבוא, אבל בשר חזיר, למשל, מותר, בשר כבש – מותר, שרימפס – מותר, חסילונים – מותר, והדבר הזה פשוט לא הגיוני, כשכל בר-בי-רוב יודע, שלאכול בשר חזיר זה חמור יותר מאשר דברים אחרים. אומנם איש מאתנו לא יכול להשוות כאן מצוות, לדבר על עבירות, מה קלה יותר ומה חמורה יותר. אומרים שצריכים להיזהר במצווה קלה כבחמורה, ואותו דבר בעבירה – קלה כבחמורה, אבל הנושאים האלה לא טעונים כלל הוכחה. אנחנו באים ומצמצמים בשם החוק ומייחדים אותו רק לבשר בקר, ויש בכך

סכנה בנושאים אחרים, ולכן אנחנו סבורים שיש מקום להרחיב ולגרום לכך שייבוא בשר טרפה בכללו יהיה אסור.

מהנאומים הנלהבים של קודמי, במיוחד מהקואליציה – ושמעתי את חבר הכנסת אביטל ואת חבר הכנסת בוחבוט ואחרים – אני מבין שאישור החוק הזה לא נעשה מטעמים קואליציוניים, רחמנא ליצלן, ולא מטעמים פוליטיים.

שמואל אביטל (העבודה):

מתוך שלא לשמה בא לשמה.

עובדיה עלי (הליכוד):

וזאת לא שאלה של הקשר לש"ס וכניסתם לקואליציה, אלא זה נעשה מתוך הכרה, מתוך אמונה עמוקה. כולם אוכלים בשר כשר, ובעצם הנושא הזה הוא ביסוד קיומו של עם ישראל. אם הדברים אכן כך, ומה שמכתיב לחברי הכנסת מהקואליציה זה נושאים הקשורים בהשקפת עולם עמוקה, בהכרה, באמונה מתוך הכרה, באמונה לשמה, וזה לא עניין של משמעת קואליציונית, אלא משמעת מתוך הכרה יהודית דתית שהנושא הזה הוא נושא חשוב, של אכילת בשר כשר, אני משוכנע שהקואליציה לא תתנגד – איזו סיבה יש לה להתנגד – להרחיב את העניין לייבוא של סוגים אחרים. אם אסור לאכול בשר בקר שאינו כשר, האם מותר לאכול בשר כבש לא כשר? מותר לאכול בשר חזיר לא כשר? מותר לאכול כל מיני שקצים, כל מיני פירות ים, כל מיני דגים לא כשרים?

ממה נפשך? לו הייתם קמים ואומרים באומץ לב: אנחנו מצביעים ותומכים בחוק הזה משום המשמעת הקואליציונית; כפו עלינו הר כגיגית, אין לנו ברירה – פעם שמענו שארץ-ישראל לא, אמרתם שהשלום מעל הכול – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

חבר הכנסת שמואל אביטל – – –

שמואל אביטל (העבודה):

— — —

עובדיה עלי (הליכוד):

אתם יודעים מה? לו הייתם אומרים כך, הייתי מבין לו הייתם מתנגדים לתוספות האלה. אבל לאחר ששמעתי את הנאומים הנלהבים שלכם, אני משוכנע שאתם תתמכו בהסתייגות שלנו, וכך אנחנו נוכל להרחיב את הדברים. השאר – בהמשכים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תגיד לי, למה רק בשר ודגים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם היושבת-ראש מסכימה, אין לי בעיה להשיב.

שמואל אביטל (העבודה):

בשר ומוצריו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רק בגדי שעטנז.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, אילו הזמן היה מאפשר לי, הייתי משיב לך בהרחבה, אבל אני רוצה לומר לך שאני מתייחס אליך בכבוד ולכן אני פוטר את עצמי מלהשיב לך על השאלה הקנטרנית שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חבר הכנסת אברהם פורז, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דוד צוקר.

חברת הכנסת חזן, את מנמקת ברצף?

נעמי חזן (מרצ):

אני אנמק ברצף, ברשותך.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חמש הסתייגויות, 25 דקות.

נעמי חזן (מרצ):

אני לא אנצל את כל הזמן, תודה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההסתייגות הראשונה שלי עוסקת בשם החוק, וההסתייגות הזאת בעצם מדברת על החוק בכללו.

החוק הזה, לדעתי, הוא חוק שפוגע ביסודות המשטר, בהשקפת העולם הבסיסית שעליה מושתתת מדינת ישראל. יש לי התנגדות עקרונית ובסיסית לחוק ולהליך שבו הוא חוקק.

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני אנמק את הסיבות שבגללן, לדעתי, החוק הזה פוגע בעקרונות היסוד של המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל, וגם אגע בסיבות נוספות הקשורות לנוהל ולהליך של חקיקתו.

במשטר דמוקרטי כמו המשטר שקיים במדינת ישראל יש כלל ברזל אחד, בל יעבור: הפרדה ברורה בין התחום הציבורי לבין התחום הפרטי. מאז קום המדינה, עם התחלת היצירה של הסטטוס-קוו בענייני דת ומדינה, נוצר טשטוש גבולות בין התחום הציבורי לבין התחום הפרטי.

אבל החוק הזה עובר גבול נוסף. רבותי חברי הכנסת וגבירותי חברות הכנסת, בחוק הזה מנסים להגיד לנו מה לשים על הצלחת, מה להכניס לפה, מה לאכול ומה לא לאכול. אנחנו שוללים בצורה

כזאת את זכות הבחירה הבסיסית, חבר הכנסת עובדיה עלי, של מה לאכול. זו פלישה כל כך גסה, כל כך חמורה, כל כך חודרנית לתחום הפרט, שיש פה חשש שאם אנחנו נעביר את החוק הזה אנחנו נתיר בהמשך, על-פי אותה תפיסה, להגיד מתי לדבר, מתי לא לדבר, מתי ללכת, מתי לרוץ, מתי לשתות כוס קפה, מתי לשתות כוס תה. אבל חדירה כזאת לתחום הפרט, הפרה כל כך גסה – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

נעמי חזן (מרצ):

אני רק בתחילת דברי, חבר הכנסת זיסמן, ומשום שעומדות לרשותי דקות רבות אני אמשיך לנמק. הפרה מהסוג הזה של חופש הפרט לא עולה על הדעת, ואני יודעת שהמלים האלה כבר שחוקות מעל דוכן הכנסת, אבל לתת יד בעיניים פקוחות להמשך הניסיון לחטט בחייו של הפרט? במעשיו או במעשיה? בפרטיות הבית והשולחן? לא ולא ולא.

אבל אילו היתה זו הסיבה היחידה, אפשר היה להתווכח הלילה על הגבולות של הדמוקרטיה בלבד. אבל יש פה פגיעה נוספת, ואני מודה לחבר הכנסת חנן פורת שהעלה את הפגיעה הנוספת, אף-על-פי שההתחכמות שלו איננה מובנת לי. לא רק שיש פלישה לתחום הפרט, יש ניסיון של כפייה של דרכי התנהגות בתחום הפרט. לא רק שמסתכלים על מה שנמצא על הצלחת שלנו, אלא מנסים לכפות עלינו מה לאכול, מה לא לאכול, לא לתת לנו את האפשרות אפילו בצנעת ביתנו להחליט מה אנחנו נאכל. יש פה תוספת של חטא על פשע: גם הפרת ההפרדה בין התחום הציבורי לבין התחום הפרטי וגם כפייה בתחום הפרט.

כפייה? היום? עכשיו? בסוף המאה ה-20? בדמוקרטיה היחידה המשגשגת במזרח התיכון? איך אנחנו יכולים לתת יד? אתם רוצים שבבית ובמסעדה, ואפילו ברחוב, יכפו עליכם מה תאכלו ומתי? ומאיזו תוצרת? הרי זה ממש מגוחך.

הייתי מפסיקה פה אבל אני רוצה להמשיך, כי אני חייבת להמשיך. אני מתגאה בעובדה שאני, חברת כנסת ממרצ, שדוגלת בעקרון הפרדת דת ממדינה, שומרת על בית כשר, ואני אמשיך לשמור על כשרות בביתי, כי זאת בחירתי. אבל אין לכם מושג, מי שתומך בחוק הזה, אין לכם מושג באיזו מידה אתם פוגעים ביחס של הרוב המכריע במדינת ישראל כלפי היהדות והממסד הדתי. אתם משניאים את עצמכם ואת היהדות בצורה כזאת בדרך הכפייה, בדרך הפלישה לתחום הפרט, על הרוב המכריע במדינה הזאת. וצר לי, כואב לי, ואני אומרת את זה מעמקי נשמתי, אנחנו מדינה שמורכבת מרוב יהודי, והרוב היהודי הזה יותר ויותר מתכחש ומתנכר לדת וליהדות. מדוע? משום שהוא איננו מוכן לקבל את הכפייה, והוא איננו מוכן לקבל את הפלישה לתחום הפרט.

אם אתם באמת רוצים לקרב את אזרחי המדינה ליהדות, אל תכפו, אל תכריחו, אל תחייבו. תאמינו שיש מספיק אנשים במדינה שלא היו מתרגזים כל כך ממעשים מהסוג הזה אם לא הייתם מכריחים אותם, אם לא הייתם בזים להם, אם לא הייתם מגבילים בצורה כל כך איומה ונוראה את זכות ההחלטה שלהם ואת זכות הבחירה. וחבל, באמת חבל, שאנחנו הקמנו את מדינת ישראל כמדינה של

העם היהודי ואזרחי המדינה, כדי לקרב אנשים ליהדות, ובמקום זה, בצורה שיטתית הרחקנו אותם מהיהדות. אני אמשיך לשמור על בית כשר, אבל אני חושבת שפחות ופחות אנשים יעשו זאת, כי הם לא אוהבים ולא יכולים לתת יד לשיטות שלכם.

מניתי שלוש סיבות מהותיות ועקרוניות לכך שלפי דעתי כל בר-דעת חייב להתנגד לחוק הזה, לכל השקפת העולם שעומדת מאחורי החוק הזה. אבל אני אוסיף, כי החל פה תהליך חקיקה, ובתהליך החקיקה הפלישה נהיתה נוראה יותר, והכפייה עוד יותר גדולה, ומעט זכות הבחירה שניתנה לאנשים גם היא הופרה, ולכן החוק שמובא בפני הבית הזה הלילה הוא גרוע עוד יותר, חמור עוד יותר מהחוק שהובא לפני יומיים לקריאה ראשונה בפעם השנייה.

יש לי רשימה ארוכה של מה שנעשה פה מבחינת החרפת החוק. אני לא אלאה את חברי וחברות הבית בשעת לילה מאוחרת כזאת, אבל אני אגיד שכל ההליך כפי שהוא נעשה אינו לכבוד לבית הזה ואינו לכבוד הוועדה שטיפלה בנושא.

שתי נקודות אחרונות, ברשותך, גברתי היושבת-ראש. לפי דעתי תהיה פגיעה כלכלית חמורה על-ידי חקיקת החוק הזה, משום שיש כאן הפרה בוטה של הסכם אזור הסחר החופשי בין ישראל לבין ארצות-הברית. מי שחולק עלי, אני מפנה אותו או אותה לסעיף 8 בהסכם אזור הסחר החופשי בין ישראל לבין ארצות-הברית, ויראו כולם כי ייתכן מאוד שזה יגרום לבעיות חמורות בכל סחר החוץ של מדינת ישראל בשנים הקרובות.

נקודה אחרונה, וחבל שאין לי יותר זמן, גברתי היושבת-ראש, כי אני רואה בחומרה כל כך גדולה את החוק הזה, שאני מרגישה מבוצה, אישית וכאזרחית מדינת ישראל, על מתן יד לחקיקה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לך עוד 14 דקות.

שאול יהלום (מפד"ל):

חברת הכנסת חזן, לא קיבלנו הסבר להסתייגות שלך שהשר הממונה יהיה השר לאיכות הסביבה. בשביל זה אנחנו יושבים.

נעמי חזן (מרצ):

אני אשמח גם להרחיב בנקודה הזאת, חבר הכנסת יהלום. אני מודה לך על השאלה, אבל תיתן לי בכל זאת להמשיך נקודה אחת נוספת במבנה של ההסתייגויות הכל-כך בסיסיות שלי מהחוק.

לפני שבוע בלבד חוקקה הכנסת תיקונים מאוד מאוד משמעותיים לחוק-יסוד: חופש העיסוק, והכנסת גם עיגנה עקרונות של שוויון וזכויות יסוד של בני אדם במדינת ישראל. חוק-יסוד: חופש העיסוק בא להגן על אזרחי המדינה ולתת להם אפשרות לעסוק במשלח-יד או בעיסוק על-פי רצונם. ורק כמה ימים אחרי זה אנחנו פוגעים בעיקרון שעומד מאחורי חוק-יסוד: חופש העיסוק. ומוסיפים חטא על פשע, וחטא על פשע מהותית, עקרונית, נוהלית, כלכלית, מוסרית, וגם מבחינה יהודית.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת – – –

נעמי חזן (מרצ):

זה בסדר. אני לא צריכה כל הגנה בשעת לילה כזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבל אי-אפשר להפוך את המליאה – – –

נעמי חזן (מרצ):

מדוע לא שר התעשייה והמסחר? כי אין פה ענייני מסחר, ואין פה ענייני תעשייה, ואין פה ענייני דת, ואין פה ענייני משפטים. יש רק עניינים הקשורים לטוהר המידות. ומשום שהשר לאיכות הסביבה יוסי שריד הוא אחד האנשים היחידים מוותיקי הבית הזה שידוע במלחמותיו בעבור ובעד טוהר המידות ושלטון החוק ונוהל תקין, אני וחברי סיעתי חשבנו לנכון להפקיד את החוק הזה בידיו הנאמנות של השר יוסי שריד, שאולי בצורה זאת ייתן לנו פרק נוסף בהלכות משטר ומינהל תקין במדינה.

אני אתנגד לחוק הזה. אני מתנגדת לחוק הזה עמוקות וחריפות, וכן גם חברי סיעתי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת דוד צוקר – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו.

חגי מירום (העבודה):

הוא ביקש להודיע שהוא מוותר על ההסתייגות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, רבותי השרים, אני רוצה לומר את הדברים באופן גלוי –

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שאת טועה.

רן כהן (מרצ):

זה לא משנה. תבררו את זה בשקט. לא מפסיקים את מי שהתחיל לדבר, אתה לימדת אחדים מחברי הכנסת את הנוהל הזה.

עובדיה עלי (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

עוד לא סיימנו את הסיבוב הראשון.

חגי מירום (העבודה):

היא תחזור אליך ואל חבר הכנסת פורת, שניכם האחרונים.

היו"ר א' סלמוביץ:

בוודאי. חבר הכנסת עובדיה עלי, אני אחזור אליך.

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לומר באופן הבהיר ביותר, שאנחנו בסיעת מרצ עשינו מהלך מכוון, גלוי. אנחנו יודעים מה לקחנו על עצמנו במהלך הזה של פתיחת זרועות הממשלה לכניסתה של ש"ס לקואליציה. היה ברור לנו לחלוטין, שאם אנחנו רוצים למנוע את כניסת צומת בעיתוי הזה, במשבר הזה שלאחר הטבח הנורא בחברון, בהפסקה הזאת של שיחות השלום – היינו חייבים לקבל הכרעה עקרונית מהותית מיהו הגורם שצריך להצטרף לממשלה על מנת שהמשא-ומתן לשלום יחזור בתוך אותו טירוף של מירוץ שבין הטרוריסטים שמאיימים להמשיך לרצוח ולהרוג, כדי להרוג וכדי לחסל את תהליך השלום, לבין התחלת מימושו של התהליך. במצוקה הזאת ההחלטה שלנו היתה החלטה עקרונית, אסטרטגית, שצריך לחסום את דרכה של צומת. לא הליכוד חסם את צומת ולא המפד"ל חסמה את דרכה של צומת לממשלה, מרצ עשתה את זה. היה ברור לנו, שכדי לחסום את הדרך לצומת, צריך לפתוח את הדרך לש"ס.

אני רוצה לדבר באופן הגלוי ביותר בנושא הזה. היינו נכונים לסייע במידה מסוימת להעביר את השינוי בחוק-יסוד: חופש העיסוק, למרות ביקורת שיש לנו על סעיף 8 בו, אבל יש בו גם כמה עקרונות שמוטב היה לקבוע אותם וקבענו אותם, ובלב חצוי עזרנו להעביר את התיקון בחוק הזה כדי לאפשר את כניסת ש"ס לקואליציה.

לא כך בחוק העומד לפנינו היום. משום שהחוק שעומד לפנינו היום איננו צילום המצב של 1994, איננו סטטוס-קוו של תחילת 1994. מה שמוצע בחוק הזה הוא חזרה לשנת 1992 ולמגבלות בייבוא בשר שקדמו לממשלה הזאת. חוזרים לממשלת הליכוד, המפד"ל, ש"ס, צומת ואחרים.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

והתחיה.

רן כהן (מרצ):

והתחיה, בעודה בחיים הפוליטיים.

לעניין הזה אנחנו לא יכולים לתת את ידנו.

שאל יהלום (מפד"ל):

כל סיעת מרצ תצביע נגד?

רן כהן (מרצ):

מרצ תצביע נגד, להוציא החלפתו של ראש הממשלה, שאנחנו קיבלנו על עצמנו. ראש ממשלה צריך להיות חופשי לנסוע ולנהל את ענייני המדינה ולייצג אותה, בוודאי בשליחות המבורכת שלו להחזיר את תהליך השלום לקדמותו. וכמובן, להוציא את חבר הכנסת יוסי ביילין, שאמו נפטרה. מכאן אני רוצה לנחם אותו ואת משפחתו. זה עניין הומניטרי לחלוטין. זהו המצב.

אבל לא ייתכן – אני אומר את זה כאן לחברי במפלגת העבודה – שרוצים לענות על הצורך הקואליציוני ולהכניס את ש"ס לקואליציה, ושחברי מפלגת העבודה לא יהיו כאן להצבעה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מי?

רן כהן (מרצ):

תשאל. אחדים מחברי סיעתך שנסעו לכל מיני מקומות בעולם גם ללא חילוף, והיום באים לבקש ממרצ להצביע בעד החוק.

שאל יהלום (מפד"ל):

אפרים סנה.

רן כהן (מרצ):

מרצ לא תהיה מתנדבת בעניין הזה – להיות קורבן של נסיעות התיור של מפלגת העבודה.

שאל יהלום (מפד"ל):

לא תצביעו במקום אפרים סנה?

רן כהן (מרצ):

מה שנעשה, נעשה על-פי דרכנו.

אני רוצה לומר באופן הבהיר והנמרץ ביותר, ואני אומר את זה מכאן גם לחברי בתנועת ש"ס ובגוש הדתי-החרדי: רבותי, צריך לדעת לקיים איזה מודוס ויונדי, איזה איזון בין האוכלוסייה שאתם מייצגים אותה באופן עקרוני על-פי דרככם לבין אוכלוסייה אחרת, שאיננה מקבלת את השקפתכם.

גם אם מדובר בבשר, אינכם צריכים לקבל תיאבון גדול מדי. גם אם מדברים על מצרכי מזון, התיאבון הוא לפעמים יועץ רע. יש בארץ הזאת אוכלוסייה לא-יהודית וזכותה לקבל את הבשר שהיא רוצה; יש בארץ הזאת אוכלוסיית תיירים ענקית, והיא צריכה לקבל את הבשר שהיא רוצה; יש בארץ הזאת אוכלוסייה של יהודים שאינם מאמינים בהפרדה בין כשר ללא כשר, וזכותם לאכול את מה שהם רוצים. אני מציע ללמוד לכבד זה את זה. ניסיון כפייתי מדי איננו מצביע על כך שמכבדים זה את זה, כיהודי וכלא-יהודי.

לכן, אני מבקש שבעניין הזה, תהיינה התוצאות אשר תהיינה, נא לנסות לקיים איזון גם בדרישות כאשר באים לדבר על הצטרפות לקואליציה ועל חבירה ביחד אתנו. אין רק עניין של בשר וחלב. יש גם עניין של שלום ושל חיים ושל קורבנות ושל סכנת טרור ושל דמוקרטיה ועוד עשרות דברים. את האיזון הזה צריך לדעת לקיים. נדמה לי שאתם על גבול הפרתו.

אני מבקש, תתחשבו בכך ותלכו לקראת כל הציבור הישראלי. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אודה על האמת, אני יושב כאן ושומע ופשוט מתקשה להאמין.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

גם אני.

עובדיה עלי (הליכוד):

פשוט אין גבול לציניות. עומדים חברי כנסת, מנסים לשכנע בכל הנימוקים האפשריים מדוע החוק הזה לא טוב, פוגע בזכויות הפרט ופוגע בערבים, ופוגע בנוצרים ופוגע בכל מיני שכבות אוכלוסייה ופוגע בחלשים – אבל בסוף הם מצביעים בעד.

אתם יודעים מה? רבותי חברי הכנסת, אני ממש מאושר שהגיעו לכאן ימות המשיח. איך אנשים משתכנעים מתוך הכרה בחשיבות החוק הזה – אני פשוט מאושר מכך.

אנחנו מדברים על סעיף 1, הגדרות. בהגדרות כפי שהוגשו על-ידי הוועדה, "בשר" מוגדר כבשר קפוא. אני מבקש להוסיף להגדרה של בשר קפוא: "לרבות בשר עוף, דגים, סרטנים ופירות ים למיניהם". לא הייתי מהין ולא הייתי מעז לבקש את התוספות האלה אלמלא שמעתי את הנאומים חוצבי הלהבות של כל החוזרים בתשובה שמאמינים בחשיבות החוק הזה, מאמינים כמה חשוב לעם היהודי לאכול בשר כשר, ואחרי ששמעתי, השתכנעתי שאנחנו לא נסתפק רק בייבוא של בשר בקר קפוא, אלא אפשר ואפשר להרחיב ולבקש למנוע ייבוא של בשר עוף, סרטנים, שרימפס וסוגים אחרים של פירות ים.

לאלה שאינם מתמצאים כל כך בהלכה, חבר הכנסת מאיה ודאי יסכים אתי, שלאכול פירות ים זה חמור לא פחות מאשר לאכול בשר בקר לא כשר. לאכול כל מיני חסילונים וכל השרצים האלה זה חמור לא פחות מאשר לאכול בשר עגל לא כשר.

משה מאיה (ש"ס):

על בקר נאמר לאו אחד, ועל פירות ים – חמישה לאווים.

עובדיה עלי (הליכוד):

עכשיו גם למדתי הלכה חדשה. בקר זה לאו אחד, ופירות ים – חמישה לאווים.

אם כך, אני משוכנע, חבר הכנסת מאיה וחבר הכנסת גמליאל, כשם שהצלחתם לשכנע וגרמתם לכך שיהיה כאן ציבור שלם חדור באמונה בחשיבות החוק הזה, תצליחו ודאי לשכנע גם – – –

אריה גמליאל (ש"ס):

אני מקווה שגם אתה תהיה בין אלה.

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת גמליאל, אני לא זקוק, עם כל הכבוד לך ובמחילה, אני לא זקוק להשפעה וליכולת השכנוע שלך כדי לשכנע אותי. אני משוכנע בחשיבות העניין הזה. אבל לא רק משוכנע, אני מבקש שכל המלים שבאות לצמצם – יימחקו. אני מבקש להרחיב את החוק הזה ואני מקווה ומתפלל לכך שכולם יתמכו בהסתייגות הזאת וכך יצא מתחת ידינו דבר מושלם ולא דבר חסר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עובדיה עלי, לסעיף זה יש לך שתי הסתייגויות. אתה מנמק את שתיהן?

עובדיה עלי (הליכוד):

אני יכול לנמק את שתיהן.

גברתי היושבת-ראש, מובן שלציניות אין גבול. אני מבקש לדעת מחברי מפלגת העבודה מה עם ההחלטה על הפרדת הדת מהמדינה. שמעתי את הוויכוח בוועידה שלכם בסוגיה זו. מה קרה עם ההחלטה הזאת? מה קרה פתאום עם ההחלטה הזאת שבאה לפני הבחירות בקול תרועה גדולה, ופתאום אין בה ממש?

מאשה לובלסקי (העבודה):

הייתי יושבת-ראש הוועדה המכינה של הוועידה, והיה לנו ויכוח גדול בנושא של הפרדת הדת מהמדינה, אבל אף פעם לא היתה לנו החלטה בעניין זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם זיכרוני לא מטעה אותי, שמענו את הנאומים חוצבי הלהבות של חבר הכנסת אברהם בורג, שאני מאוד מכבד אותו, ושל חברי כנסת אחרים. שמענו את הנאומים של חברי כנסת ממפלגת העבודה מעל הדוכן הזה בקדנציה הקודמת, בנושא גיוס בני ישיבות ובנושאים אחרים. הפרדת הדת מהמדינה, נאומים מאוד מרשימים לשיטתם, ובכל זאת, אחרי כל הדברים האלה, מה קרה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

יש אווירה של חזרה בתשובה. משנים את הדעה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני כיוונתי לדעת גדולים. זו גם המסקנה שלי.

משה מאיה (ש"ס):

שבת אחים גם יחד, אחד מוותר לשני.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש לדעת מחברי מרצ איך הגיעו לכאן, באוטובוס שבת של מרצ? מה היא מלה של מרצ? מה עם כל הנאומים של מרצ בעניין הזה?

אליעזר זנדברג (צומת):

המדינה הפלשתינית נקנית בייסורים, והם מתייסרים.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה זה, השלטון מכשיר הכול? אבל, כנראה צדק חבר הכנסת בוחבוט, וכך גם אני הנחתי, שחל איזה תהליך של חזרה בתשובה. ואם אתם באמת מצביעים היום לא מתוך מנעמי השלטון, לא מתוך תאוות השלטון, לא מתוך הכוונה לאחוז בקרנות מזבח השלטון, אם אתם מצביעים מתוך הכרה, מתוך אמונה מלאה, מתוך אמונה עמוקה בחשיבות החוק הזה, אני רוצה לברך אתכם על כך. אני רק מקווה שאתם תתמידו באותה דרך, באותה הכרה, באותה אמונה, ולא תהפכו נושאים חשובים כאלה קרדום לחפור בו. להפוך נושא כזה קרדום לחפור בו זה דבר מסוכן, מפני שאנחנו מבינים מה המשמעות שבכך. אם זה רק קרדום לחפור בו, המשמעות היא שכאן לא באים להכשיר את הבשר אלא באים להכשיר את חזרתה של ש"ס לקואליציה. חבר הכנסת פורת, אתה אמרת "להכשיר את השרץ", אני לא רוצה להתבטא בסגנון הזה.

חנן פורת (מפד"ל):

טובל ומרצ בידו.

עובדיה עלי (הליכוד):

טובל ומרצ בידו ושרץ בידו.

אם זאת המגמה והמטרה, וזה המניע, אנחנו, חברי האופוזיציה, רואים בעצם כהונתה של הממשלה סכנה גדולה לארץ-ישראל, אנחנו רואים בממשלה הזאת ממשלה שהביאה אותנו אל עברי פי-תהום בנושא המדיני, אנחנו נמצאים במצב אומלל וקשה שלא היה כמותו בנושא הביטחוני, המצב בתחום הביטחון האישי הוא קשה מאוד, וגם בתחום החברתי. תראו מה קורה עם ההשכלה הגבוהה, כבר חודשיים כל המוסדות להשכלה גבוהה מושבתים מתלמודם; תראו מה קורה עם העוני, 600,000 נפש בישראל נמצאים מתחת לקו העוני; תראו מה קורה בכלכלה, בבורסה; תראו לי חלקה אחת בכל התחומים שאין בה פצע, חבורה ומכה טרייה. אנחנו לא נותנים אמון בממשלה כזאת שתמשיך ותמשול.

אם אנחנו נצביע על החוק, זה יהיה מתוך הכרה בחשיבותו, ונדמה לי כי זו הסיבה לכך שהמפד"ל וסיעות אחרות באופוזיציה מצביעות בעדו. אני רק מקווה שההסתייגויות שלנו, שבאות להרחיב, יתקבלו כאן במליאה, וכך יצא חוק שלם ומלא ולא חוק חסר, כפי שהוצע והונח על שולחנם של חברי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג, אחריו – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור. אם הם לא יהיו, נחזור לסיבוב שני של הממשלה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אנמק את ההסתייגויות ברצף.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני סבור שהיום אנחנו מניחים את האבן האחרונה על קברה של חוקה למדינת ישראל בקדנציה הזאת של הכנסת. אני אומר את הדברים האלה לאור הדברים שהובטחו לנו, וכחבר בוועדת החוקה שמעתי את הדברים פעם אחר פעם מפי יושב-ראש הוועדה. בשבועות האחרונים שמעתי מפי אנשי מרצ כיצד החוק הזה, שאנחנו עומדים להשלים את הליך חקיקתו – אני לא משלה את עצמי ואני מניח שהוא יעבור ככל הנראה ברוב הנדרש – כיצד הוא יובא לחקיקה רק לאחר שיושלמו בקריאה ראשונה לפחות הליכי החקיקה בחוקי היסוד כמו חוק-יסוד: זכויות במשפט, חוק-יסוד: חופש הביטוי, חוק-יסוד: זכויות חברתיות. שלושת החוקים האלה היו אמורים לעבור בקריאה הראשונה, ורק אחרי זה – כך הובטח ונאמר לנו מפורשות – יובא התיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק, ורק אחרי יבוא החוק שאנחנו דנים בו עכשיו ועומדים לחוקק אותו.

החוק שאנחנו דנים בו עכשיו נמצא בפנינו, אבל אם אני מסתכל אחורה, הדבר היחיד שנעשה הוא תיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק – הייתי אומר שזו פגיעה בזכויות יסוד לצרכים הצרים של הקואליציה, של הממשלה הזאת, שאיננה רואה לטווח ארוך ואיננה מהססת לנגוס ולפגוע בחירויות הפרט בשביל להשיג עוד כמה ידיים וכמה אצבעות כאן במליאה.

כאשר אני רואה את הדברים האלה אני אומר, רבותי, אין סיכוי לחוקי היסוד. כל ההבטחות, כל האמירות של אנשי מרצ, כל האשליה שהם נטעו בלבנו ובלבו של הציבור במדינת ישראל, שבפתח חוקה לישראל, סיכוי לחקיקת חוקי היסוד בפתח, והנה הרב מאיה מנענע בראשו, העניין חוסל ונגמר, והוא יודע על מה הוא מדבר.

אני מחזיק בידי את ההסכם שנחתם אתמול בין מפלגת העבודה ובין תנועת ש"ס. לאלה ששומעים עכשיו, לצופים בבית ולמי שנמצאים כאן, שאולי לא יודעים ואומרים שבכל זאת זו מלה של מרצ, תהיה חוקה, אולי יהיו חוקי יסוד, אני קורא את סעיף 2: חקיקה של חוקי יסוד בכל השלבים טעונה הסכמה מראש של מפלגת העבודה ותנועת ש"ס – אני חושב שאני אומר בשמם של אנשי ש"ס, שאין הסכמה כזאת ולעולם לא תהיה; הנה, הם מאשרים זאת – האמור יחול גם על הצעת חוקי יסוד שהליכי חקיקתם כבר החלו. זאת אומרת, עבודה של שנה וחצי בוועדת החוקה, ישיבה אחת ישיבה, פעם אחר פעם, לרבות ההתבזות של נפילת החוק כאן במליאה כיוון שמפלגת העבודה לא הצביעה בעדו, כל זה ירד לטמיון ומאומה לא יקרה עם זה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שנה וחצי של עבודה? מה עם שלושת אלפים שנה של תורת ישראל?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מדבר רק על מה שקרה כאן, הייתי שותף לזה. חבר הכנסת בניזרי, אני רוצה חוקה למדינת ישראל, אני רוצה את חקיקתם של חוקי היסוד האלה, אני חושב שזה חשוב וחיוני למבנה, לצביון ולאופי של מדינת ישראל. על זה נלחמתי, והייתי שותף למהלך הזה מתוך הבטחה של יושב-ראש ועדת החוקה, איש מרצ ואנשי מרצ האחרים, שהנה החוקים האלה יגיעו עוד לפני התיקון לחוק-יסוד: חופש העיסוק. אנחנו כבר אחרי התיקון. אמרו: לפני שנפגע בחירויות אדם במדינת ישראל ונכרסם בהם לצרכים הקואליציוניים לפחות נחוקק את החוקים האלה בקריאה ראשונה. מאומה לא קרה.

הביזיון שב וטופח על פנינו, ההתרפסות, הזחילה, הכניעה של אנשי מרצ לדרישות ולתכתיבים קורות פעם נוספת. אני מסתכל ותוהה מה עומד לקרות כאן היום לגבי סעיף 3 בהצעת החוק שעומדת לעלות כאן. שמעתי מפי חברים מסיעת ש"ס וממפלגות דתיות אחרות, שכל הנראה הם לא יצביעו בעד הסעיף הזה. האם אנחנו נזכה כאן למצב האבסורדי, המגוחך, שבו סיעת מרצ היא זו שתתרום את חלקה בעד הצעת החוק, היא זו שתצביע ותסייע לגייס את הרוב? אני אמתין בסבלנות לראות מה יקרה.

כואב הלב לראות כיצד עקרונות, ערכים בסיסיים שעליהם מפלגה נבחרת לכנסת הזאת – נעלמים כלא היו, והכול בשם התיבה "תהליך השלום". זו תיבה, זו מאנטרה, זו מלת קסם, רק אומרים תהליך

שלום, מוותרים על זכויות אזרח; רק אומרים תהליך שלום, מוותרים על חוקי יסוד; רק אומרים תהליך שלום, מוותרים על כל דבר אחר.

נכון שזה קשה לאנשי מרצ, ראיתי את אנשי מרצ מתייסרים. אני מעריך שהביטוי "ארץ-ישראל נקנית בייסורים" חל לגביהם באשר למדינה הפלשתינית, עבורם המדינה הפלשתינית נקנית בייסורים. בשביל החלום הזה, בשביל האשליה הזאת, בשביל הסכנה הזאת הם מוכנים לוותר על כל הערכים שלהם בענייני פנים. הם מוכנים לוותר על עניינים של זכויות אזרח בסיסיות, שהם נלחמו עליהן במשך שנים, והכול בשם המאנטרה תהליך השלום. תהליך השלום מתפוגג, ובסופו של דבר כולנו נבין את האשליה המסוכנת שנכנסנו אליה. גם חוקי יסוד, גם זכויות אזרח נפגעו, נרמסו ונרמסים הלאה על-ידי הממשלה הזאת, ואנשי מרצ עומדים ואינם עושים דבר. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת זנדברג.

חבר הכנסת חיים אורון – איננו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור – איננה נוכחת. אנחנו עוברים לסיבוב הבא של הממשלה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

יש לי הסתייגות אחת שאני צריכה לנמק.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עדיין בשלב ההסתייגויות. התשובה תהיה ארוכה עד שיחזירו מאירופה את חבר הכנסת רענן כהן.

בבקשה, חברת הכנסת לובלסקי.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני, בשם הממשלה, חייבת להסתייג לסעיף 7 בהצעת החוק, ואני רוצה להסביר ולנמק את ההסתייגות. תוך כדי מהלך החקיקה בוועדת הכלכלה, כאשר היה נוכח גם שר האוצר, שהוא היום מטעם הממשלה ממלא-מקומו של שר התעשייה והמסחר, אני, אכן, כסגן שר התעשייה והמסחר, שאלתי את שר האוצר מה דינם של כל אותם יבואני בשר לא כשר שייבאו עד עכשיו למדינת ישראל בשר לא כשר, והנה כאשר יתקבל החוק הם לא יוכלו עוד לעסוק במשלח-ידם זה. העליתי את השאלה, האם צריך גם כאן להתייחס להיבטים מסוימים של פיצוי, לאנשים שמשלח-ידם נפסק בשל חקיקת הכנסת.

היתה הסכמה בין כל חברי הוועדה, חד-משמעית, ואני מודיעה על זה גם כאן, שאותם יבואנים אשר עד כה ייבאו בשר לא כשר, אבל יש בידיהם רשיונות מטעמו של משרד התעשייה והמסחר לייבא עדיין בשר לא כשר, הם יהיו רשאים למצות את הרשיונות אשר בידיהם. על כל פנים, לכך יש הסכמה של הממשלה, כי זהו חלק מהאמינות של ממשלה שנותנת רשיונות, והיא חייבת לכבד את הרשיונות שהיא נותנת.

אבל, לגבי בדיקה או אפשרות של מתן פיצוי מכל סוג אחר, היתה התנגדות מוחלטת של שר האוצר, ושר האוצר מר אברהם שוחט הסכים להופיע כאן בפני מליאת הכנסת ולומר בעל-פה, ולא כחלק מהחוק, שאכן ניתן יהיה לבדוק את הדברים, אבל לא כחלק מהחוק ולא כהחלטת ממשלה בנושא של פיצוי.

לכן אני מגישה את ההסתייגות הזאת, כאשר הממשלה מתנגדת לסעיף 7, והממשלה מבקשת כי בסעיף 7 תימחק כמעט כל ההצעה ותוכנו של סעיף זה יהיה, ואני קוראת לפי הצעת הממשלה: "שר התעשייה והמסחר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו". עד כאן, ולא שום דבר מעבר לכך.

אי-לכך הגשתי את הסתייגותה של הממשלה לסעיף 7, שמבהיר במפורש את עמדת הממשלה בנושא הזה, בניגוד למה שמובא כאן על-ידי הוועדה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

היא הבטיחה הסתייגות בשם הממשלה בקשר לסעיף 4.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

חבר הכנסת הלפרט, לפני שאני עונה, אני צריכה לשאול אותך משהו. בינתיים ידבר חבר הכנסת הנגבי, ואחר כך אני אדבר.

היו"ר ש' וייס:

יש עוד הסתייגויות, שאיני יודע אם ויתרו עליהן. האם חבר הכנסת חנן פורת רוצה עוד להסתייג? לא.
האם חבר הכנסת עובדיה עלי רוצה עוד להסתייג? האם חבר הכנסת אברהם פורז רוצה עוד להסתייג?

אברהם פורז (מרצ):

אני מוותר על ההסתייגות שלי.

היו"ר ש' וייס:

האם חבר הכנסת דדי צוקר רוצה עוד להסתייג?

דוד צוקר (מרצ):

אני מוותר.

היו"ר ש' וייס:

האם חבר הכנסת בני טמקין רוצה עוד להסתייג?

חגי מירום (העבודה):

הוא ויתר.

היו"ר ש' וייס:

אני רק חייב לשאול. אם כן, כל אלה ששאלתי או שוויתרו או שלא היו באולם.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, שלא יחשבו שהתבטלנו, אנחנו ישבנו בוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

לא, איש לא מעלה על דעתו דבר כזה.

גברתי, סגנית שר התעשייה והמסחר, בבקשה.

סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:

אני חייבת להתייחס גם לסעיף 4 בהצעת החוק, כאשר בסעיף הזה, משום-מה לא נכללה התוספת בוועדת הכלכלה, אותה תוספת אשר מציע כאן חבר הכנסת הלפרט. בתוספת שלו הוא מתייחס לסעיף 4: "ובלבד שניתנה לגביו תעודת הכשר".

אני חייבת לומר, שהממשלה איננה מתנגדת לכלול את ההסתייגות הזאת כחלק מסעיף 4, ובתנאי סעיף 3 נשאר כפי שהוא, משום שחברי הכנסת חייבים להבין, ואני אומרת את זה לחברי הכנסת מכל הסיעות הדתיות – סעיף 3 חייב להישאר ולאפשר לשר התעשייה והמסחר אותן אפשרויות וסמכויות שהיו בידיו עד ל"ב בתמוז התשנ"ב, 13 ביולי 1992. ואם אכן אנחנו באמת משוכנעים שאיש מאתנו איננו רוצה להפר סטטוס-קוו או להגזים או להקצין, הרי עד לחודש יולי 1992 היו בידי שרי התעשייה והמסחר בישראל, ואינני מדברת רק על שר תעשייה ומסחר אחד, היו בידי שרי התעשייה והמסחר במדינת ישראל אפשרויות לייבא בשר שהוא לא כשר בתנאים מסוימים, כשהתנאים האלה היו צריכים לענות לעתים על צרכים של חלקים מסוימים באוכלוסייה.

לכן אני פונה גם אל חבר הכנסת הלפרט, אי-אפשר למתוח את החבל משני הקצוות, גם איש מאתנו איננו רוצה לקרוע את החבל, ואיש מאתנו גם איננו רוצה לשבור את הכלים. לכן צריך להבין שאנחנו כאן, מבחינת ההבטחה של ייבוא בשר כשר, הבטחנו מכל ההיבטים האפשריים, המשכנו וחישקנו במסגרת החוק, גם במסגרת סעיף 3, והגבלנו את שר התעשייה והמסחר לרבות במועד מסוים. לכן, סעיף 3 כחלק מהצעת הממשלה חייב להתקבל עם סעיף 4, התוספת של ההסתייגות שאתה הצעת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי, גם שר האוצר רוצה להגיב. הוא יהיה לפניך ואתה תסכם. מי שפתח הוא שיסכם. בבקשה.

אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לגבי סעיף הפיצויים, סעיף 7, אני רוצה להגיד שההסתייגות הוגשה מטעם הממשלה, מכיוון שסעיף כזה הוא תקדימי ואינו יכול להופיע בחוק, והוא גם אינו צודק בדרכו, לטעמנו.

אני אומר זאת כאן, וכך התחייבתי שאומר, שאין לנו שום התנגדות להליכתם של אלה שמרגישים עצמם פגועים להליך משפטי, כפי שצריך לעשות, לבתי-המשפט, אם אכן ירגישו צורך לגשת ולבקש פיצוי, אף שיש לי ספק גדול אם יש מקום לדבר הזה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי מה להוסיף על הדברים שנאמרו כאן. אני מאחל לכולנו הצבעה נעימה.

אני רוצה רק להתנצל בפני חבר הכנסת שלמה בוחבוט על שבלהט הדברים שנאמרו פגעתי בו. זה כל מה שיש לי לומר.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בוחבוט, אני מקווה שגמרנו. אתה גם מוותר על הודעה אישית, נכון? יש התנצלות. היום יש כאן מתח כזה, כולנו במתח. גם היושב-ראש בתחילת הישיבה היה במתח.

חבר הכנסת צחי הנגבי, אפשר לעבור להצבעה?

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני נותן לכם דקה וחצי להתייעצות.

אומרים לי שעל ההסתייגות הראשונה יש הצבעה אישית.

אדוני השר שחל, השר המתאם, בבקשה. מכיוון ששר האוצר קיצר מאוד וגם חבר הכנסת הנגבי קיצר מאוד, אתה מקבל גם את הזמן שלהם. אדוני השר, בבקשה.

חברת הכנסת נעמי חזן, חבר הכנסת בני טמקין, חבר הכנסת וליד צאדק, אנא שבו. חבר הכנסת אבי יחזקאל, נא לשבת. אפשר לסגור את הדלתות, כדי שלפחות אלה שנמצאים כאן לא יעלמו לנו. אפשר לסגור אותן על בריח.

בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מצאתי חובה, על-פי בקשתם של כמה חברים, להסביר את סעיף הפיצויים שהוכנס לחוק, ואולי להסביר גם את ההתנגדות של שר האוצר – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. אדוני השר, רק שנייה. חבר הכנסת גולדמן, שב אנא. רן כהן, אורון, אנא שבו. רבותי, אלה שמתיעצים לקראת שינוי עמדה בהצבעה, זה לא מפריע לי. אלה שסתם מדברים, זה מפריע לי. גברתי שרת העבודה והרווחה, נא לשבת.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להסביר את הסתייגות שר האוצר לסעיף 7 שהוכנס לחוק, בנושא הפיצויים. נושא הפיצויים לא היה כלול בהצעת החוק הממשלתית, כי לא היה צורך לכלול סעיף כזה, שנולד תוך כדי דיון בוועדה. אני רוצה לומר שיש בו, בסעיף הזה, בעיה המשליכה לא רק על החוק הזה, אלא גם על חוקים אחרים. משום-מה – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

— — —

חיים רמון (העבודה):

לא הבנתי.

שר המשטרה מ' שחל:

בשפתי הפשוטה אשתדל להסביר את הדברים המתוחכמים של שר הכלכלה והתכנון.

זבולון המר (מפד"ל):

כבר לילה, מאוחר.

שר המשטרה מ' שחל:

הממשלה בדרך כלל קובעת לה מדיניות, כשהיא קובעת את המדיניות בחקיקה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברים, זה מפריע. חבר הכנסת המר, תעשו לי טובה. השר רוצה לשאת דברים. אנחנו עייפים, סחוטים, קצת עצבנים, אז אל תפריעו.

סאלח טריף (העבודה):

בואו נצביע.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בלי עצות. אם השר נואם, תאמינו לי שיש סיבה של תוכן ושל מהות לנאום.

שר המשטרה מ' שחל:

על-פי התקדימים ועל-פי הנהוג גם בעולם וגם אצלנו, ממשלה קובעת לה מדיניות, והמדיניות הזאת באה כדי לייצג אינטרס ציבורי כולל, שאין לגביו קביעה אוטומטית, כי בגלל החקיקה יש צורך לקבוע

פיצויים. משום-מה נתפסה הוועדה לטעות, והיא קבעה מראש כי יש סיבה לפצות בנושא שלא רק שהוא היה זמני, אלא השינויים שחלו בעקבות חקיקה אחרת של חוק-יסוד: חופש העיסוק הביאו לתוצאה זמנית שהיא סטייה ממדיניות ממשלתית במשך כל השנים. החוק הזה בא לשמר אותה ולהחזיר אותה למצבה הקודם, על בסיס אותה מדיניות של ייבוא בשר קפוא על-ידי הממשלה.

הקביעה שיש מקום להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו של החוק ולהביא לוועדת הכלכלה של הכנסת תקנות לעניין זכאותם לפיצויים של יבואני בשר, יוצרת עילה לפיצוי גם כאשר אין כל נזק. אני חייב לומר, שמעבר לחוק הזה, אם ייווצר תקדים הרי הוא עלול לפגוע בחקיקה הזאת, שבה כל פעולת ממשלה לא תתבצע אלא בהוצאות אדירות, בשל אנשים שיטענו כי הם נפגעו כתוצאה מחוק שקיבלה הכנסת.

אחת הדוגמאות הבולטות זו הרפורמה במשק הגז, שהממשלה ביצעה גם כן על-ידי חקיקה, שבאמצעותה שינתה את המבנה של מכירת גז ושל שיווק הגז במשק המדינה. ההשפעה של חקיקה זו היתה – מאות מיליוני שקלים לחברות הגז עצמן. תארו לכם שהיו קובעים אותו עיקרון, כי בעקבות מדיניות הממשלה, שהמטרה שלה לשפר את מצב המשק ולשפר את מצב כלל האוכלוסייה, צריך לפצות חברות מסחריות, ואז היינו צריכים מאות מיליוני שקלים והיינו מגיעים להתדיינויות אין-סופיות לגבי גובה הפיצוי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד השר, תעיין בסעיף 7, יש כמה שאלות קשות. שאלה אחת. כתוב: "תוך 30 ימים מיום פרסומו של חוק זה, יביא השר לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת תקנות – – –", אני לא זוכר הוראה מעין זו בחוק, שמחייבת שר, בתוך תקופת זמן קצובה, להביא תקנות. אני שואל: מה יהיה אם הוא לא יביא את התקנות? שהרי סנקציה אין כאן.

אני שואל את השר הנכבד, כתוב כאן: על השר להתקין תקנות בדבר זכאותם לפיצויים. ואם הוא סבור שאין מקום לפיצויים, האם הוא יקבע תקנות אי-זכאות? גם בנושא זה יש לטפל.

אני שואל את השר – יוכיחו כי נגרם להם נזק או נפגע חופש העיסוק שלהם – בפני מי יוכיחו? – בפני בית-המשפט, בפני טריבונל, בפני השר, בפני מי? אני לא מבין. אני רגיל שיש פיצויים על נזק, אבל איזו עילה זאת שנפגע חופש מסוים? יש פה הרבה פליאות, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסכים לכל מלה, גם לשאלות שהעלה שר המשפטים. אכן דברים נבונים, שבאמת עמדנו עליהם אמש לפנות בוקר בפני יושב-ראש הוועדה, וציינו שלסעיף הזה אין תקדים, הוא לא בנוי היטב מבחינה משפטית והוא יוצר בעיות. לא רק זאת, אלא קביעה של גובה הנזק וגם קביעה שנפגע חופש העיסוק שלהם – כלומר על רווח עתידי צפוי, ומה גובה ההכנסה שלו, לכמה שנים, כיד הדמיון הטובה על המבקש.

ואכן הייתי ונשארתי בדעה שצריך להתנגד לסעיף הזה על הצד העקרוני, המעשי והמשפטי. מהסיבה הזאת הממשלה הגישה הסתייגות, ואנחנו מבקשים לתמוך בהסתייגות, כדי למנוע יצירת תקדים מסוכן מאוד, לדעתי בלתי תקין.

אני מבקש מהכנסת להצביע בהתאם לכך.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אנחנו נתחיל בהצבעות.

בבקשה, חבר הכנסת דרעי.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני לא מכיר את הפרוצדורה, אני מבקש, אם אפשר – התעוררה כאן איזו בעיה הלכתית – חמש דקות הפסקה להתייעצות.

היו"ר ש' וייס:

אני לא חושב שיש בעיה, נכון, אנחנו עוד לא התחלנו בהצבעות.

כן, בבקשה, חבר הכנסת זנדברג. רבותי, תנו לי לשמוע בנחת את הטענות בעד ונגד ההפסקה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, אני לא סבור שבעיה הלכתית היא מסוג הבעיות שראוי בגינן להכריז על הפסקה בדיוני הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

לא הפסקה, אנחנו נעשה שירה בציבור.

אליעזר זנדברג (צומת):

עם כל הכבוד, אם רצו להתייעץ – מהניסיון שיש לגבי הוויכוחים בחוק הזה, שכנראה יש לו איזה ביש מזל – עד היום היה זמן לעשות זאת. אינני סבור שעכשיו הזמן לעשות זאת.

היו"ר ש' וייס:

השר שריד, מה דעתך על הנושא הזה? רבותי, סבלנות, אל תגרמו לכך שאני אאבד את העשתונות, כמו שאירע לי בראשית הישיבה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, היתה הערה – – –

היו"ר ש' וייס:

השר שריד עכשיו, ואני אגן על זכויותיו לומר את דברו. בבקשה, השר שריד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני עומד על כך שאני רוצה להשתתף בדיון ההלכתי.

היו"ר ש' וייס:

השר שריד מבקש להשתתף בדיון ההלכתי. תצטרף אליהם, השר שריד.

רבותי, בואו לא נהיה כל כך פורמליים. חבר הכנסת בורג, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לרגל התקדים, כאשר יש בעיה משפטית – פונים ליועץ המשפטי של הכנסת. פעם ראשונה, כאשר מתעוררת בעיה הלכתית – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, אני חושב שלכנסת צריך רב-מג.

רבותי, מכיוון שעוד לא התחלנו בהצבעה, אני מאפשר שלוש דקות התייעצות, אם אפשר לא באולם המליאה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, האם יש לנו ס"א חברים?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עוד לא התחלנו בהצבעה, האם עוד מישהו מהשרים רוצה להביע את עמדתו? זה על-פי התקנון. השר שריד, אולי אתה רוצה להשתתף בדיון בתוקף היותך שר, זה אפשרי לפי התקנון. משהו בתחום ההלכתי. אני מציע שתדבר על חוק ים-המלח.

רבותי, אם זה תהליך ארוך, אני מעדיף להודיע על הפסקה קצרה.

רבותי, אני רוצה לעשות את זה בכל זאת. אדוני השר המתאם, הפנו לי רגע את תשומת לבו של השר המתאם. אדוני השר המתאם, השר משה שחל.

זהו? – נפתרו הבעיות. נא לשבת.

אנחנו מתחילים בהצבעות. אני מודיע בזאת – – –

קריאה:

צריך לצלצל.

היו"ר ש' וייס:

צלצלנו. נצלצל עוד הפעם.

חבר הכנסת יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

הכול אצלכם פוליטיקה.

היו"ר ש' וייס:

קיימת בקשה להצבעה אישית לגבי ההסתייגות הראשונה. חברי הכנסת, לא תוכלו להצביע; חבל. חברים, אנחנו עוברים עכשיו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, ותחילה להצבעה על ההסתייגויות.

לשם החוק – יש הסתייגות של הממשלה, וחברי הכנסת אביטל, בוחבוס, ונונו, יחזקאל ושגיא. הצבעה אישית. גברתי סגנית המזכיר, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלון – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוס – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – אינה נוכחת; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זיולי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – אינו נוכח; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – בעד; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

גברתי סגנית המזכיר, אני מבקש לקרוא פעם נוספת בשמותיהם של אלה שלא היו בסיבוב הראשון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; תמר גוז'נסקי – בעד שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד דוד מגן – אינו נוכח; דוד מנע – בעד יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אפרים סנה – אינו נוכח; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, עד אשר תתפרסמנה תוצאות ההצבעה, אני רוצה בשם הכנסת להביע תנחומים כנים מעומק הלב לסגן שר החוץ ד"ר יוסי ביילין. אמו נפטרה, ובשמכם ובשמי אני מביע את תנחומי הכנסת.

רבותי חברי הכנסת, הרי התוצאות: עשרה מתנגדים, 63 תומכים. לפיכך, ההסתייגות הזאת התקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להסתייגות של חברי הכנסת גמליאל, הלפרט, פורת ועובדיה עלי לשם החוק. אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. תהיו דרוכים ותצביעו כפי שנחוץ להצביע. אני חוזר: מי תומך ומי מתנגד להסתייגות של חברי הכנסת גמליאל, הלפרט, פורת ועובדיה עלי? ההצבעה החלה. תעקבו אחרי ההצבעה, תבדקו את עצמכם.

הצבעה מס' 22

בעד התיקון של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט, ח' פורת וע' עלי לשם החוק – 18

נגד – 53

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט, ח' פורת וע' עלי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

18 תומכים, 53 מתנגדים. ההסתייגות נדחתה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לחלופין.

הצבעה מס' 23

בעד התיקון לחלופין לשם החוק – 16

נגד – 52

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט, ח' פורת וע' עלי

לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, 52 מתנגדים. ההסתייגות נדחתה.

לחלופי חלופין.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

לחלופי חלופין, זה החוק לפי החלטת הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

ליתר ביטחון נצביע. אני חוזר: לחלופי חלופין.

הצבעה מס' 24

בעד התיקון לחלופי חלופין לשם החוק – 18

נגד – 51

נמנעים – 1

התיקון לחלופי חלופין של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט, ח' פורת וע' עלי לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

18 תומכים, 51 מתנגדים. ההצעה לא נתקבלה.

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להסתייגות של חברת הכנסת נעמי חזן.

הצבעה מס' 25

בעד התיקון של חברת הכנסת נ' חזן לשם החוק – 10

נגד – 59

נמנעים – אין

התיקון של חברת הכנסת נ' חזן לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 59 מתנגדים. הצעת חברת הכנסת נעמי חזן לא נתקבלה.

אנו עוברים להצביע באותו עמוד על ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז.

הצבעה מס' 26

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לשם החוק – 10

נגד – 57

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 57 מתנגדים, נמנע אחד. ההסתייגות הזו נדחתה.

בעמוד השני, הסתייגות של חבר הכנסת דדי צוקר.

הצבעה מס' 27

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לשם החוק – 10

נגד – 56

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר לשם החוק לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 56 מתנגדים, נמנע אחד. אני מודיע שההסתייגות נדחתה.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים עכשיו על שם החוק בקריאה שנייה, עם ההסתייגות שנתקבלה.

הצבעה מס' 28

בעד שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל – 62

נגד – 10

נמנעים – אין

שם החוק, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

62 תומכים, עשרה מתנגדים, אין נמנעים. אני מודיע ששם החוק התקבל בקריאה שנייה, לרבות ההסתייגות.

אנחנו עוברים להצבעות על הסעיף הראשון לחוק – הצעת חברי הכנסת גמליאל, הלפרט ופורת.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת להגדרת "בשר" – 19

נגד – 53

נמנעים – 1

ההצעה של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת להגדרת "בשר" לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

19 תומכים, 53 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שההסתייגות נדחתה.

אנו מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת בני טמקין.

הצבעה מס' 30

בעד התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין להגדרת "בשר" – 10

נגד – 56

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין להגדרת "בשר" לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 56 מתנגדים, שני נמנעים, אני קובע שההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת עובדיה עלי.

הצבעה מס' 31

בעד התיקון של חבר הכנסת ע' עלי להגדרת "בשר" – 21

נגד – 53

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת ע' עלי להגדרת "בשר" לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, 53 מתנגדים, אין נמנעים, ההסתייגות לא נתקבלה.

אנחנו מצביעים על הסתייגות נוספת של חבר הכנסת עובדיה עלי.

הצבעה מס' 32

בעד ההצעה של חבר הכנסת ע' עלי אחרי הגדרת "בשר" – 20

נגד – 53

נמנעים – אין

ההצעה של חבר הכנסת ע' עלי אחרי הגדרת "בשר" לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

20 תומכים, 53 מתנגדים, אין נמנעים, ההסתייגות נדחתה.

אנו עוברים להסתייגות של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

הצבעה מס' 33

בעד התיקון של חבר הכנסת ע' דראושה להגדרת "תעודת הכשר" – 1

נגד – 59

נמנעים – 10

התיקון של חבר הכנסת ע' דראושה להגדרת "תעודת הכשר" לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תומך אחד, 59 מתנגדים, עשרה נמנעים. ההסתייגות נדחתה.

אנו עוברים לעמוד השלישי. אנו מצביעים עכשיו על ההסתייגות של חבר הכנסת זנדברג.

הצבעה מס' 34

בעד ההצעה של חבר הכנסת א' זנדברג להגדרת "תעודת הכשר" – 5

נגד – 70

נמנעים – אין

ההצעה של חבר הכנסת א' זנדברג להגדרת "תעודת הכשר" לא נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חמישה תומכים, 70 מתנגדים ואפס נמנעים. ההסתייגות לא נתקבלה.

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגות של חבר הכנסת דוד צוקר.

הצבעה מס' 35

בעד התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר להגדרת "תעודת הכשר" – 11

נגד – 57

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ד' צוקר להגדרת "תעודת הכשר" לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 57 מתנגדים, שני נמנעים. ההסתייגות נדחתה.

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה להצבעה על הסעיף הראשון בחוק בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה, כי שום הסתייגות לא נתקבלה. ההצבעה אישית. לא שמית אלא אישית. גברתי, סגנית המזכיר, נא להתחיל.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי –

היו"ר ש' וייס:

נא להפסיק את ההצבעה, יש כאן חברי כנסת שאינם רוצים שהחוק יעבור. יש להם כל מיני הערות. אין עכשיו ערוץ-33, לא צריך את ההערות. נתחיל מחדש.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

רפאל אדרי – בעד

היו"ר ש' וייס:

סליחה, מהתחלה. אתם רוצים שהחוק יעבור, או לא? אני לא מבין אתכם. לא אתחיל בהצבעה, אם תמשיכו לדבר. האם אתם רוצים שנקיים הצבעה או לא? מתבלבלים, וכל קול יכול לשנות את החוק כולו. תתחילי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אתם לא מבינים שזו הצבעה על קוצו של קול? דברו, בסדר, דברו.

נא להתחיל.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – אינו נוכח; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה אלייך, גברתי סגנית המזכיר: מתחיל רעש – תפסיקי את קריאת השמות. יש פה אנשים שלא רוצים שהחוק יעבור.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו משתתף בהצבעה אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף וינו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – אינו נוכח; חגי מירום – בעד; דוד מנע – אינו נוכח; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

רגע, אנחנו נעשה סיבוב שני, אין מה לעשות.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – אינו נוכח; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – אינו נוכח; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – אינו נוכח; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש עכשיו, חברי הכנסת, את תשומת לבכם. אנחנו קוראים עכשיו בשמות של מי שלא נכחו בסיבוב הראשון. אני מבקש לא לרעוש. בבקשה, גברתי, סגנית מזכיר הכנסת. חברי הכנסת, זה סיבוב אחרון של הצבעה כאן עכשיו. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – חיים אורון – מיכאל איתן –

חיים אורון (מרצ):

בעד.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, עוד הפעם. לא יהיה עוד סיבוב, אתם לא מבינים את זה? מה אתם עושים כאן?

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

חיים אורון – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; דוד מנע – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – בעד; אפרים סנה – אינו נוכח; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; דוד צוקר – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; גונן שגב – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה. נא לספור את הקולות.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להגיד משהו לפרוצדורה אחרי ההצבעה.

היו"ר ש' וייס:

אולי לפני? אולי אנחנו טועים, אז תמנע טעות. בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אחרי התוצאה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, עד שסופרים את הקולות, כדי לא לבזבז זמן – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה אחרי התוצאה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אין בעיה.

חברי הכנסת, אני קצת חורג מן הכלל. אנחנו ממילא סופרים את הקולות. חבר הכנסת שילנסקי רוצה להעיר איזו הערה לפרוצדורה. במקום אחרי, שיהיה עכשיו. רק תקצר, בטובך.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בטוח שכבוד היושב-ראש עושה את זה בתום לב, אבל גם יושב-ראש יכול לטעות, גם יושב-ראש הוא יצור אנוש.

לא זכור לי אי-פעם בתקופת הכנסת שבהצבעה אישית נהגו כך, כפי שנוהגים עכשיו, ונדמה לי – גם אתמול.

היו"ר ש' וייס:

מה כוונתך?

דב שילנסקי (הליכוד):

אחרי ההצבעה היושב-ראש שואל: האם יש באולם אנשים שלא הצביעו – – –

היו"ר ש' וייס:

טוב, תודה רבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

רגע, מותר לי לגמור את המשפט?

היו"ר ש' וייס:

כן, בבקשה. תאמין לי שאני יודע למה.

דב שילנסקי (הליכוד):

זו הפרוצדורה שהיתה קיימת עד היום. זה גם לפי ההיגיון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אם אנחנו מצביעים אלקטרונית אנחנו אומרים: מי שישב באותו רגע והצביע.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

דב שילנסקי (הליכוד):

כך שמתקבלת תמונה – כמובן, אינני חושד ביושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שילנסקי, הבנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אי-אפשר שיעשו פעם שנייה, פעם שלישית, פעם רביעית, פעם חמישית, עד שיהיה רוב מסוים.

אני מבקש לחזור לסדר התקין.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, לפי מיטב זיכרוני, מאז אני בכנסת, בהצבעות אישיות קראו את השמות בסיבוב ראשון, ובסיבוב שני עוד הפעם את שמות חברי הכנסת שלא היו. ייתכן שבגילי הזיכרון התקלקל. תודה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אפשר לטעון טענה הפוכה לגמרי.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

רבתי, טוב ששמענו. הכול בסדר. כבודו של המעיר מאוד מונח במקומו, הוא היה יושב-ראש הכנסת, אבל הזיכרון שלי הוא אחר. תודה רבה.

רבתי, התוצאה היא: נגד הסעיף – שבעה, בעד – 66. הסעיף אושר. תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו ממשיכים בהצבעה. אני מפנה את תשומת לבכם. אני מודיע שהסעיף הראשון אושר בקריאה שנייה כהצעת הוועדה, מכיוון שההסתייגויות לא נתקבלו.

עכשיו, חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף השני. נא לעקוב אחרי, אנחנו בעמוד 3.

מי תומך בהסתייגות של חברי הכנסת גמליאל, הלפרט ופורת? שבו במקומותיכם, נא להצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 36

בעד התיקון של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 2 – 17

נגד – 55

נמנעים – אין

התיקון של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חברים, 17 תומכים, 55 מתנגדים, אפס נמנעים. ההסתייגות נדחתה.

לחלופין – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 37

בעד התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 2 – 18

נגד – 52

נמנעים – אין

התיקון לחלופין של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 2
לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

18 בעד, 52 נגד, אין נמנעים. ההסתייגות נדחתה.

אנו עוברים עתה להצבעה על ההסתייגות של חברי הכנסת נעמי חזן ורן כהן לסעיף 2. בבקשה,
ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 38

בעד התיקון של חברי הכנסת נ' חזן ורן כהן לסעיף 2 – 8

נגד – 58

נמנעים – 1

התיקון של חברי הכנסת נ' חזן ורן כהן לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שמונה תומכים, 58 מתנגדים, נמנע אחד. אני מודיע בזאת שהסתייגותם של חברי הכנסת נעמי חזן
ורן כהן לא נתקבלה.

רן כהן (מרצ):

אני מבקש הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. אנחנו הולכים עכשיו להצביע על סעיף 2 בחוק כהצעת הוועדה, מכיוון שההסתייגויות נדחו, ויש בקשה להצבעה אישית.

בבקשה, גברתי, סגנית המזכיר.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו משתתף בהצבעה רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוס – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו משתתף בהצבעה שבח וייס – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוללי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – אינו נוכח; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לקרוא בפעם השנייה את שמותיהם של אלה שלא היו בסיבוב הראשון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

רגע, זה לא ילך. אני מבקש לעצור. תמשיכו לדבר, זה יהיה 59. תמשיכו לדבר, זה יהיה 58. משגעים אותי פה. עוד הפעם.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

פיני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

לא כל כך מהר.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

יותר לאט.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זייד – אינו נוכח; אליעזר זנדברג – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; דוד צוקר –

דוד צוקר (מרצ):

נגד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דוד צוקר – נגד. לא שמענו.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

דוד צוקר – נגד; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם יש מישהו שלא קראו בשמו? נא לספור את הקולות.

חברי הכנסת, הרי התוצאות. אתם שומרים על כל הפתקים כולם, נכון? ונא לרשום תמיד לאיזה סעיף זה. התוצאות הן: נגד – 9, בעד – 62. לפיכך, אני קובע שבקריאה שנייה אושר סעיף 2 כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף 3.

עובדיה עלי (הליכוד):

תקרא בבקשה עוד הפעם את תוצאות ההצבעה.

היו"ר ש' וייס:

עוד הפעם: תשעה מתנגדים, 62 תומכים.

קריאה:

שישים ושניים – בשורוק.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, שישים ושניים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

שישים ושניים, בשורוק, כי יש שני שוואים נעים רצופים.

היו"ר ש' וייס:

או. קיי. SIXTY TWO וגמרנו.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 3, ובו הסתייגות של חברי הכנסת גמליאל, הלפרט ופורת. מי תומך, מי מתנגד וכן הלאה?

הצבעה מס' 39

בעד ההצעה של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 3 – 19

נגד – 48

נמנעים – 1

ההצעה של חברי הכנסת א' גמליאל, ש' הלפרט וח' פורת לסעיף 3 לא נתקבלה.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

לא, אני לא יכול להוסיף.

19 תומכים, 48 מתנגדים, אחד נמנע, ההסתייגות לא התקבלה.

חברי הכנסת, תעקבו אחרי, עמוד 3, הסתייגות של חברי הכנסת נעמי חזן וחיים אורון. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 40

בעד התיקון של חברי הכנסת נ' חזן וח' אורון לסעיף 3 – 10

נגד – 57

נמנעים – 2

התיקון של חברי הכנסת נ' חזן וח' אורון לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 57 מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שההסתייגות הזאת לא נתקבלה.

נא לעבור לעמוד 4. אנו מצביעים על ההסתייגות של חבר הכנסת בני טמקין. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 41

בעד התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין לסעיף 3 – 10

נגד – 57

נמנעים – 2

התיקון של חבר הכנסת ב' טמקין לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 57 מתנגדים, שני נמנעים ומעשן אחד. תודה. ההסתייגות נדחתה.

אנחנו עוברים עכשיו להסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 42

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 3 – 11

נגד – 56

נמנעים – אין

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 3 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 56 מתנגדים, אין נמנעים. ההסתייגות נדחתה.

חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להצבעה על סעיף 3 בחוק זה בקריאה שנייה, בלי הסתייגויות, מכיוון שלא התקבלו. אני רוצה לדעת אם אתם רוצים הצבעה אישית או אלקטרונית.

אלי דיין (העבודה):

הצבעה אלקטרונית.

היו"ר ש' וייס:

אלקטרונית. רבותי, איש איש במקומו, הצבעה אלקטרונית על סעיף 3 בחוק זה, בלי הסתייגויות, כהצעת הוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 43

בעד סעיף 3, כהצעת הוועדה – 62

נגד – 8

נמנעים – 1

סעיף 3, כהצעת הוועדה, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חברים יקרים, 62 תומכים, שמונה מתנגדים, נמנע אחד. למה אתם צריכים להתגרות עכשיו? איזה יופי, עכשיו הזמן להתגרות זה בזה, נכון? אני קובע בזאת שסעיף 3 אושר בקריאה שנייה, כהצעת הוועדה.

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף 4, תעקבו אחרי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להזכיר, שסגנית השר הודיעה על דעת הממשלה, שיש להצביע בעד ההסתייגות של חבר הכנסת הרב הלפרט.

היו"ר ש' וייס:

אומנם אסור להדריך, אבל אנחנו נוותר לך הפעם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

אני יודע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, מה קרה כאן? חבר הכנסת רביץ, אתה יודע שאנחנו באמצע ההצבעה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה לא יעזור לך.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו באמצע ההצבעה.

אלי דיין (העבודה):

אני מבקש הצבעה אישית על הסעיף הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי, אנחנו הולכים להצביע על ההסתייגויות לסעיף 4, ותחילה ההסתייגות של חבר הכנסת שמואל הלפרט. ההצבעה היא אישית. גברתי סגנית המזכיר, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

אל תשאלו למה ומדוע. תאמינו לי, שהרי יש פה מישהו שצריך להנהיג את הספינה הזאת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – אינה נוכחת; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי –

צחי הנגבי (הליכוד):

לא משתתף.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, פה היתה אי-הבנה. חבר הכנסת צחי הנגבי אמר: לא משתתף, ומישהו צעק: בעד. לא להתבלבל. עוד הפעם: צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא משתתף.

היו"ר ש' וייס:

זהו, תמשיכי הלאה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

צחי הנגבי – אינו משתתף בהצבעה אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח;

יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – נגד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

נא לקרוא עוד הפעם את השמות שלא נקראו בסיבוב ראשון.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסנאע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

אני לא יכול כך. יש פה אנשים שממש בכוונה מחבלים בהצבעה בשביל קצת פטפוט.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

רגע, סליחה, אני מפסיק את ההצבעה.

רבותי, מי שצועק כאן – – – אני מפסיק את ההצבעה, חבר הכנסת אלי דיין. אני לא יכול ככה להמשיך. חברי הכנסת, נא להירגע. אני לא מבין את חברי הכנסת שמסתובבים, עומדים. מה, אתם לא מסוגלים לשבת? מה זה פה?

חבר הכנסת שגיא. רבותי, אני לא יכול להמשיך כך בהצבעה, זה לא ברור? נא להמשיך.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. האם מישהו חושב שלא הצביע? אין.

רבותי, עובדי הכנסת, סגנית מזכיר הכנסת, קצין הכנסת, רותי קפלן וגנץ וכולם, עושים מאמץ עליון לסייע לנו פה, ואתם כל כך מפריעים.

נגד – 11, 63 – בעד. אני קובע שההסתייגות נתקבלה.

חברי הכנסת, אני עובר להצבעה על הסעיף הרביעי ומבקש שתפסיקו לדבר. איזו פטפטנות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה. רבותי, לפי בקשת חבר הכנסת עובדיה עלי, אנחנו מצביעים עכשיו בקריאה שנייה על סעיף 4, לרבות ההסתייגות שנתקבלה. אין לכם מושג איזה מאמץ הצוות הזה עושה כל היום וכל הלילה, וכבר שבועיים. קצת התחשבות. פה פטפוט, שם פטפוט, שם סיבוב. מה זה?

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – נמנע

היו"ר ש' וייס:

הוא זוחל לקראת ההצבעה. בבקשה, קדימה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – אינו נוכח; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – אינו נוכח; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

קריאה שנייה, דווקא לפי הכללים.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח רפאל איתן – אינו נוכח

קריאה:

לא שומעים.

היו"ר ש' וייס:

ודאי שלא שומעים. יש כאן חברי כנסת שלא רוצים שהחוק יעבור. יש כאן פטפוט.

בבקשה. קריאה שנייה מההתחלה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; חנן פורת – בעד משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

האם קולו של חבר הכנסת סגן השר נואף מסאלחה נספר? הוא טוען שזה לא ברור לו.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

כ.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נא למנות עכשיו.

חברי הכנסת, הצבעה בקריאה שנייה על סעיף 4, לרבות ההסתייגות שהתקבלה: נמנע אחד, עשרה מתנגדים, 62 תומכים. הסעיף עבר.

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 5 בקריאה שנייה. נא לשבת כי אנחנו עוברים להצבעה אלקטרונית. מי בעד ההסתייגות של חברי הכנסת נעמי חזן ואבי יחזקאל? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 44

בעד התיקון של חברי הכנסת נ' חזן וא' יחזקאל לסעיף 5 – 11

נגד – 49

נמנעים – 2

התיקון של חברי הכנסת נ' חזן וא' יחזקאל לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, 49 מתנגדים, שני נמנעים. אני קובע שההסתייגות הזאת לא התקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת אליעזר זנדברג? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 45

בעד התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 5 – 10

נגד – 58

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה תומכים, 58 מתנגדים, אחד נמנע. אני קובע בזאת שההסתייגות לא התקבלה.

מי תומך בהסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז לסעיף הזה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 46

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 5 – 10

נגד – 53

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 5 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

עשרה בעד, 53 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שגם ההסתייגות הזאת לא התקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לקריאה שנייה על סעיף 5 כהצעת הוועדה, לאחר שההסתייגויות נדחו. אתם רוצים הצבעה אישית?

עובדיה עלי (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, גברתי סגנית המזכיר.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח

חיים רמון (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

ההצעה מתקבלת?

אומרת לי סגנית המזכיר שזה לא בהתאם לתקנון. בואו לא נסתבך.

חיים רמון (העבודה):

על סעיפים שאין בהם הסתייגויות מצביעים יחד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, אני מציע עוד קצת סבלנות. יש לנו כאן שומרי תקנון וזה בסדר. טוב שיש.

חיים רמון (העבודה):

לפי התקנון – – –

היו"ר ש' וייס:

למה לי אחר כך סימפוזיון. בואו לא נעשה סימפוזיון.

אני מרגיש שחבר הכנסת רמון צודק, ובכל זאת – – –

חיים רמון (העבודה):

אם אני צודק, תעשה את זה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם אין הסתייגויות – – –

היו"ר ש' וייס:

אני יודע, אבל לסגנית מזכיר הכנסת יש דעה אחרת, ואני לא רוצה להסתבך.

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים עכשיו על סעיף 5 בלי ההסתייגויות, כי הן נדחו, ועל סעיף 6, כי אין לו הסתייגויות. על כן, אנחנו מצביעים הצבעה אישית על סעיף 5 ועל סעיף 6 בקריאה שנייה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

אוקיי. הסימפוזיון נגמר, מצביעים על כל סעיף בנפרד.

הצבעה אישית על סעיף 5 בקריאה שנייה, בלי הסתייגויות, כי הן נדחו. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו

בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – אינו משתתף בהצבעה שבח וייס – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – אינו נוכח; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – אינו נוכח; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

סיבוב שני.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; צחי הנגבי – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; וליד חאג' יחיא – בעד מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; עובדיה עלי – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; חנן פורת – בעד משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; דב שילנסקי – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה. נא למנות את הקולות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אנחנו מבקשים שבסעיף 6 תהיה הצבעה אישית.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הרי התוצאות של ההצבעה על סעיף 5 כהצעת הוועדה: עשרה מתנגדים, 62 תומכים. הסעיף אושר בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 6. יש בקשה להצבעה אישית. אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים על סעיף 6 ללא הסתייגויות, כהצעת הוועדה, בקריאה שנייה. ההצבעה היא אישית. חבר הכנסת עובדיה עלי ביקש זאת, יש לו חתימות.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבל על ההתלקחות. אני לא רוצה להתערב. זה לפי התקנון.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

רבותי, הכול תקין. אני לא יכול לתת עצות, אומר באופן הכללי והאובייקטיבי ביותר, שמי שגורם להתלקחות עושה נזק. הבקשה של חבר הכנסת עובדיה עלי נתמכת בתקנון וב-20 חתימות, ואין פה שום בעיה. בכך נגמר העניין.

נא לעבור להצבעה אישית.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – בעד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – בעד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבט – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – אינו נוכח; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; שבח וייס – בעד; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זווילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – בעד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – בעד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – בעד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – נגד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – בעד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – בעד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחס – אינו נוכח; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – בעד; דוד צוקר – בעד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – אינו נוכח; אמנון רובינשטיין – בעד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גון שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים לקריאה שנייה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דיין – אינו נוכח; עבד-

אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח

הי"ר ש' וייס:

מה רוצה חבר הכנסת זבולון המר?

זבולון המר (מפד"ל):

אני רוצה לתקן את ההצבעה שלי.

הי"ר ש' וייס:

עדיין אפשר. היית בעד ואתה נגד. עדיין אפשר, כיוון שזה תוך כדי הישיבה. נמשיך בהצבעה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

זבולון המר – נגד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחסי – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

הי"ר ש' וייס:

אנחנו מדברים על סעיף 6 לחוק, ללא הסתייגויות.

תוצאות ההצבעה: בעד – 70, נגד – שניים. אני מודיע שסעיף 6 לחוק אושר בקריאה שנייה ללא הסתייגויות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף 7, נדמה לי שזה הסעיף האחרון בחוק. נא לשבת, איש איש במקומו. אני מבקש צלצול קל. יש כמה חברי כנסת שלא מתייחסים ברצינות להצבעה הזאת.

רבותי, הממשלה מציעה. מי תומך בהסתייגות של הממשלה?

אלי דיין (העבודה):

רגע, רגע.

היו"ר ש' וייס:

טוב, חמש דקות.

חבר הכנסת רביץ, חיפשו אותך מאוד, בסעיף הקודם, חיפוש כל כך יסודי.

חברי הכנסת, שבו. רבותי, שבו, עורו הנרדמים. אני מתחיל בהצבעה. מי תומך בהסתייגות של הממשלה לסעיף 7? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 47

בעד התיקון של הממשלה לסעיף 7 – 68

נגד – 2

נמנעים – אין

התיקון של הממשלה לסעיף 7 נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

68 תומכים, שני מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שההסתייגות של הממשלה התקבלה.

אנחנו ממשיכים. תעברו אתי לעמוד החמישי, חברי הכנסת. בבקשה. הסתייגות של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. ההצבעה החלה.

הצבעה מס 48

בעד התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 7 – 5

נגד – 63

נמנעים – 1

התיקון של חבר הכנסת א' זנדברג לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חמישה תומכים, 63 מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע בזאת שההסתייגות לא התקבלה.

הסתייגות של חברות הכנסת נעמי חזן וענת מאור. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 49

בעד התיקון של חברות הכנסת נ' חזן וע' מאור לסעיף 7 – 7

נגד – 55

נמנעים – 6

התיקון של חברות הכנסת נ' חזן וע' מאור לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

שבעה תומכים, 55 מתנגדים, שישה נמנעים. ההסתייגות לא התקבלה.

ההסתייגות של חבר הכנסת אברהם פורז. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 50

בעד התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 7 – 9

נגד – 57

נמנעים – 4

התיקון של חבר הכנסת א' פורז לסעיף 7 לא נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הרי תוצאות ההצבעה: תשעה תומכים, 57 מתנגדים, ארבעה נמנעים. אני קובע שההסתייגות של חבר הכנסת פורז לא התקבלה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על סעיף 7 בקריאה שנייה, לרבות ההסתייגות של הממשלה, שהתקבלה. אפשר בהצבעה אלקטרונית?

אלי דיין (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

טוב. היו דרוכים. חברי הכנסת, הצבעה בקריאה שנייה על סעיף 7, לרבות ההסתייגות שהתקבלה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 51

בעד סעיף 7, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל – 69

נגד – 4

נמנעים – אין

סעיף 7, כהצעת הוועדה ועם התיקון שנתקבל, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

69 תומכים, ארבעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהסעיף התקבל.

חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מבקשים הפסקה של רבע שעה להתייעצות בקשר להצבעה שלנו בקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

זה אפשרי אדוני, מבחינת התקנון?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בהסכמה של כולם אנחנו מבקשים הפסקה של 15 דקות.

היו"ר ש' וייס:

האם יש באולם הסכמה כללית להפסקה של 15 דקות?

אלי דיין (העבודה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

האם יש מתנגד? אני מודיע על הפסקה של 15 דקות בהסכמה כללית של הנוכחים. תודה.

(הישיבה נפסקה בשעה 03:16, ונתחדשה בשעה 04:04.)

היו"ר ש' וייס:

רבתי, אני מחדש את הישיבה.

אני רוצה להזכיר לכם, שבהסכמה כללית עשינו הפסקה קלה של הישיבה, וזה היה לפני ההצבעה בקריאה שלישית. אין לאף אחד מה לומר?

סליחה, אם אין לאף אחד מה לומר, אני אצטרך לדחות את ההצבעה לשבוע הבא.

שר המשטרה מ' שחל:

על-פי סעיף 132, אנחנו מבקשים לקיים את ההצבעה מייד בשם הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חבר הכנסת הנגבי, יושב-ראש ועדת הכלכלה, בבקשה. חבר הכנסת הנגבי רוצה לומר את דברו.

צחי הנגבי (יו"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, השר שחל, בתוקף תפקידו כמתאם, ובתוקף הסמכות המוקנית לו על-פי התקנון, ביקש, למרות העובדה שכמה הסתייגויות עברו, שההצבעה תיערך עכשיו, וזו זכותו.

נדמה לי, כיוון שכל החוק הזה יעמוד במוקדם או במאוחר במבחן בג"ץ, על-פי דעת רבים כאן שהיו מעורבים בתהליך החקיקה – הסעיף בתקנון אומר, שבמקרים מיוחדים נציג הממשלה רשאי לבקש שההצבעה תהיה מייד לאחר שעברה הסתייגות. הייתי מייעץ לשר שחל להסביר מה בדיוק מיוחד במקרה הזה, כדי שבעתיד הנושא הזה יעמוד במבחן משפטי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר המתאם, תשובתך.

קריאה:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, תאמינו לי שכל התחכמות כאן פוגעת.

שר המשטרה מ' שחל:

הסעיף מדבר בעד עצמו — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

אולי תדבר למיקרופון.

היו"ר ש' וייס:

תרים קצת את קולך.

שר המשטרה מ' שחל:

אין צורך להוסיף ולנמק דבר, ואני חושב שיושב-ראש הוועדה יודע שכל הדברים המיוחדים היו בחוק הזה, ועובדה שהוא ישב להכין אותו לקריאה שנייה במשך כל שעות הלילה אתמול, ומהסיבה הזאת יש להביא אותו לקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אם זה לא היה מיוחד, היינו יושבים פה בשעה 04:00?

קריאות:

רגע, רגע.

שאלו יהלום (מפד"ל):

רגע, שר האוצר – – –

היו"ר ש' וייס:

אני צריך לעבור להצבעה מייד. חבר הכנסת יצחק לוי, בכל החברות, אני צריך לעבור להצבעה מייד. נא לשבת.

אתם רוצים הצבעה אישית?

קריאות:

כן, כן.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני מודיע בזה, שהכנסת עובדת עכשיו להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק ייבוא בשר בקר קפוא, התשנ"ד-1994 – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא.

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק ייבוא בשר קפוא. כן, כי ההסתייגות התקבלה. החוק עבר בקריאה שנייה. בקריאה שלישית יש בקשה להצבעה אישית.

אברהם שפירא (יהדות התורה):

הי"ר ש' וייס:

ייבוא בשר קפוא – המלה "בקר" נופלת – התשנ"ד–1994. בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

שמואל אביטל – בעד; רפאל אדרי – בעד; אהוד אולמרט – אינו נוכח; אורי אור – בעד; חיים אורון – נגד; דליה איציק – בעד; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; רפאל אלול – בעד; שולמית אלוני – נגד; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; שלמה בוחבוס – בעד; אברהם בורג – בעד; יגאל ביבי – בעד; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינה נוכחת; בנימין בן-אליעזר – בעד; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; אליהו בן-מנחם – בעד; שלמה בניזרי – בעד; עוזי ברעם – בעד; תמר גוז'נסקי – בעד; שאול גוטמן – אינו נוכח; מיכה גולדמן – בעד; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אלי גולדשמידט – בעד; אפרים גור – אינו נוכח; מרדכי גור – בעד; גדליה גל – בעד; אריה גמליאל – בעד; אלי דיין – בעד; חיים דיין – אינו נוכח; יעל דיין – בעד; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אריה דרעי – בעד; אברהם הירשזון – אינו נוכח; שמואל הלפרט – בעד; זבולון המר – בעד; צחי הנגבי – בעד; שבח וייס – בעד; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; יוסף ונונו – בעד; רחבעם זאבי – אינו נוכח; נסים זוילי – בעד; תופיק זיאד – אינו נוכח; עמנואל זיסמן – בעד; אליעזר זנדברג – נגד; וליד חאג' יחיא – בעד; נעמי חזן – נגד; מיכאל חריש – אינו נוכח; בנימין טמקין – נגד; סאלח טריף – בעד; שאול יהלום – בעד; אברהם יחזקאל – בעד; רן כהן – נגד; רענן כהן – אינו נוכח; יוסי כץ – בעד; לימור לבנת – אינה נוכחת; מאשה לובלסקי – בעד; דוד לוי – אינו נוכח; יצחק לוי – בעד; דוד ליבאי – בעד; עוזי לנדאו – אינו נוכח; יורם לס – בעד; ענת מאור – בעד; משה מאיה – בעד; דוד מגן – אינו נוכח; האשם מחאמיד – בעד; חגי מירום – בעד; דוד מנע – בעד; נואף מסאלחה – בעד; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; אורה נמיר – בעד; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; יוסף עזרן – בעד; עובדיה עלי – בעד; שאול עמור – אינו נוכח; אברהם פורז – נגד; חנן פורת – בעד; משה פלד – אינו נוכח; רפאל פנחס – בעד; מנחם פרוש – בעד; שמעון פרס – בעד; עמיר פרץ – בעד; גדעון פת – אינו נוכח; יאיר צבן – נגד; דוד צוקר – נגד; אביגדור קהלני – בעד; חיים קופמן – אינו נוכח; ישראל קיסר – בעד; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; אברהם רביץ – בעד; אמנון רובינשטיין – נגד; חיים רמון – בעד; אבנר חי שאקי – בעד; גונן שגב – בעד; גדעון שגיא – בעד; אברהם שוחט – בעד; משה שחל – בעד; מאיר שטרית – אינו נוכח; שמעון שטרית – בעד; דב שילנסקי – בעד; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; יעקב שפי – בעד; אברהם שפירא – בעד; אריאל שרון – אינו נוכח; יוסי שריד – בעד; דן תיכון – אינו נוכח

הי"ר ש' וייס:

רק רגע, חברים, קריאה שנייה, סיבוב שני. תנו לנו לאפשר קריאה נוספת. סבלנות של דקה.

חיים רמון (העבודה):

אתה מוכן להזמין את חבר הכנסת מצא?

היו"ר ש' וייס:

אני מוכן. אם הוא מוכן לבוא – אני מוכן. למען הזיכיון של מיליארד שקל, הכול. בבקשה.

גברתי סגנית המזכיר, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: (קוראת בשמות חברי הכנסת)

אהוד אולמרט – אינו נוכח; מיכאל איתן – אינו נוכח; רפאל איתן – אינו נוכח; טלב אלסאנע – אינו נוכח; אסעד אסעד – אינו נוכח; יוסף בא-גד – אינו נוכח; זאב בנימין בגין – אינו נוכח; פני בדש – אינו נוכח; יוסף ביילין – אינו נוכח; נעמי בלומנטל – אינו נוכח; אליהו בן-אלישר – אינו נוכח; שאול גוטמן – אינו נוכח; אלכס גולדפרב – אינו נוכח; אפרים גור – אינו נוכח; חיים דייין – אינו נוכח; עבד-אלוהב דראושה – אינו נוכח; אברהם הירשזון – אינו נוכח; אריאל ויינשטיין – אינו נוכח; רחבעם זאבי – אינו נוכח; תופיק זיאד – אינו נוכח; מיכאל חריש – אינו נוכח; רענן כהן – אינו נוכח; לימור לבנת – אינה נוכחת; דוד לוי – אינו נוכח; עוזי לנדאו – אינו נוכח; דוד מגן – אינו נוכח; יהושע מצא – אינו נוכח; דן מרידור – אינו נוכח; רון נחמן – אינו נוכח; משה נסים – אינו נוכח; בנימין נתניהו – אינו נוכח; אסתר סלמוביץ – אינה נוכחת; אפרים סנה – אינו נוכח; שאול עמור – אינו נוכח; משה פלד – אינו נוכח; גדעון פת – אינו נוכח; חיים קופמן – אינו נוכח; משה קצב – אינו נוכח; יצחק רבין – אינו נוכח; מאיר שטרית – אינו נוכח; סילבן שלום – אינו נוכח; יעקב שמאי – אינו נוכח; יצחק שמיר – אינו נוכח; אריאל שרון – אינו נוכח; דן תיכון – אינו נוכח

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מבקש את התוצאות.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע שהצעת חוק ייבוא בשר קפוא, התשנ"ד-1994, עברה בקריאה שלישית – 65 תומכים, עשרה מתנגדים. תם הפרק הזה בסדר-היום, והחוק נכנס לספר החוקים.

חברי הכנסת, הודעה לגבי הישיבה מחר. אנחנו קבענו שהישיבה תהיה לא מחר אלא היום, ב-16 במרס 1994, ד' בניסן התשנ"ד. הישיבה מתחילה בשעה 09:00, בתקווה שבתוך יומיים-שלושה ימים היא תסתיים. תודה רבה. לגבי נושא ראשון מחר בבוקר – עוד תבוא הודעה.

בוקר טוב, יום טוב. איך אומרים – בוקר טוב ישראל.

הישיבה ננעלה בשעה 04:17.